КАРЕ САНТОС

БАРСЕЛОНА

ГОРЕЩА КАТО ШОКОЛАД

SMART BOOKS

КАРЕ САНТОС
БАРСЕЛОНА, ГОРЕЩА КАТО ШОКОЛАД

Превод: Любка Славова

chitanka.info

Барселона — град на тайни, архитектурни шедьоври и на най-хубавия шоколад в света, е главният герой в този роман.

Три жени, три века и една изискана шоколатиера от бял порцелан.

Сара, жена, чието име е синоним на шоколад в Барселона в наши дни, с гордост продължава традицията на семейството си, като успява да създаде доста напрегнат шоколадово-любовен триъгълник.

Аурора, дъщеря на прислужница в буржоазно семейство през XIX в., за която шоколадът е забранено удоволствие. Животът я учи да цени любовта, операта и да заобича още повече следобедните чаши горещ шоколад.

Марияна, производител на шоколад, жена на най-известния през XVIII в. шоколатиер в Барселона и изобретател на изумителна машина за правене на шоколад, към която се домогват всички кралски дворове в Европа.

Каре Сантос ни държи за ръка по време на това увлекателно пътуване във времето.

Носител на наградата Ramon Liuli, 2014

На Дени Олмедо, за всичко онова, което трудно може да се опише с думи

ПРЕЛЮДИЯ
ВЪЗКРЕСЕНИЕ

Шестнадесет парчета бял порцелан с различни форми и размери и тубичка лепило, което „залепя всичко“. Макс се отдава на не много забавната игра да сглоби частите, както се подрежда пъзел. Минава три и половина през нощта и отдавна е време за сън — трябва да стане след четири часа, — но е обещал на Сара, че ще го направи, и иска да удържи на думата си.

Едно по едно взима парчетата и търси мястото им. Колкото повече нарежда върху масата, толкова по-малко възможности му остават да сгреши. Намазва ръбчетата с лепило и ги напасва, притиска ги леко, за да може лепилото да си свърши работата. Наблюдава доволен резултата. На места успява да направи пукнатините почти невидими. На други е по-трудно, особено ако ръбчето е по-грапаво и са се отронили малки парченца. Въпреки всичко, лека-полека, Макс възстановява това, което изглеждаше безвъзвратно загубено. Струва си да умира за сън след толкова дълга вечер като тази. Сара ще бъде много изненадана, когато сутринта влезе в кухнята и види какво е сторил за нея.

Вечерта беше прекрасна. Първо, откровенията между двама стари приятели, които отново се срещат. После Сара, така пленителна, така красива, така решителна. Какво става с жените след четиридесетте? Преживяват процес на концентрация на качествата си, който ги прави по-ярки, по-интелигентни, по-спокойни, по-привлекателни от преди двадесет години. Така видя Макс жена си тази вечер и се изпълни с гордост. Гордост, че е негова — какво примитивно чувство, колко погрешно и нетипично за него, си мисли, но за сметка на това трябва да признае, че точно то снощи го развесели.

Щом Ориол излезе, двамата със Сара започнаха да разтребват. Той миеше чиниите, а тя прибираше останалата храна в перфектно разпределение на задачите, което толкова пъти са прилагали. А през това време, естествено, коментираха вечерта. Добре е, че най-сетне

приятелят им се е установил, въпреки че и двамата мислеха, че е можел да си намери жена по-близо.

— В далечен край, ако се задомиш, излъган си или лъжи кроиш — промърмори Сара със същия тон като майка си, докато се опитваше да прибере останалата салата в прозрачна пластмасова кутийка.

— Какъв ли баща ще излезе от него? — попита Макс.

— Пълен провал — каза тя, — както във всичко останало.

— Не, не във всичко, не бъди несправедлива — тук в него заговаря старото приятелство. — Справя се много добре.

Но Сара не отговори. Погледът й бе изморен и изглеждаше отпаднала. Мъчно й беше за счупения порцелан. Гледаше парчетата с безутешно примирение.

— Не се притеснявай, ще ги залепим — каза мъжът й, за да я успокои.

— Даже и да ги залепиш — отговори тя, — винаги ще си знам, че е счупена.

После Сара подреди една върху друга прозрачните кутийки в хладилника по най-рационалния възможен начин и попита: — Да те чакам ли в леглото?

Макс не държи на това. Точно обратното. Знае, че тя иска да е сама и се нуждае от време, за да размисли. Тази вечер е само началото на един дълъг път. Може би белезите никога няма да се заличат напълно, както пукнатините по предмета, който се възражда в ръцете му, но ще трябва да се научат да откриват смисъла в тях.

* * *

Има някаква потискаща, ярка красота в това, което сме успели да спасим.

Надписът със сини букви на дъното — колко жалко — се е счупил по средата. „Je suis madame Ad“ се намира в дясната ръка на Макс, докато „delaude de France“[1] е в лявата. За щастие не липсва нито милиметър от порцелана и двете части си пасват идеално. Мадам Аделаид от Франция, която и да е тя, може да си отдъхне спокойно.

„В предметите живеят истории и гласове, които разказват за тях — каза Сара преди години, когато бялата порцеланова шоколатиера

попадна в ръцете й. — Понякога, когато я докосвам, ми се струва, че ги чувам.“ „А много ли са?“, запленен попита тогава той. „Няколко са. Не виждаш ли колко стар е този предмет? Минал е през много ръце.“ Макс, с вечния си научен интерес, продължаваше да дълбае с въпроси: „Това, което казваш, звучи като твърдението, че вещите са пълни с призраци, както къщи във филми на ужасите“. Тя поклати отрицателно глава: „Именно, Макс. Хората вярват в омагьосани къщи, но призраците обикновено предпочитат да живеят в малки предмети, почти незабележими, където никой не би помислил, че се намират“. „Сигурно е така, за да не им бършат праха“, добави Макс развеселен.

Когато възстановява улейчето, счупено на три части, и го залепя към крушовидното тяло, започва да вижда ясно предмета в неговата цялост. Върху масата са останали само две парчета от дръжката. Щом ги върне на мястото им и те отново придобият елегантния вид на панделка, пъзелът ще бъде нареден. „Ето вашата шоколатиера, мадам. Дано бъде с вас много години. Само след няколко часа ще можете да я ползвате“, сякаш казва непознат глас в главата му и Макс за миг се усмихва на това хрумване. Залепя парчетата, отдаден на работата си като хирург, който приключва деликатна операция. После с малко памук и спирт почиства остатъците от лепило около пукнатините.

Шоколатиерата му напомня за ветеран от войната, който се прибира ранен у дома. Когато Сара я купи, късно през онази нощ, вече имаше пукнатина на улейчето, беше останала без капаче и цедка, но въпреки всичко беше елегантна вещ. Жена му не му каза дали антикварят, от когото я бе взела, е споделил нещо за произхода й. Знаеше само, че бил възрастен мъж, приказлив и особен, който й направил отстъпка от цената, виждайки я толкова млада и така възхитена. Тогава пукнатината се открояваше и разваляше хармоничния вид на предмета. Сега обаче изобщо не се забелязва. Макс прокарва пръста си по старата рана. Усеща я като прясно изпечена глина. Както изглеждат дъната на съдовете. Грапавина, причинена от времето. Макар и цялата слепена от парчета, шоколатиерата още може да се използва. Побира точно три чаши. Макс не може да сдържи съжалението си: сега Ориол не е тук и едната е излишна. Всъщност винаги една чаша ще бъде излишна.

Когато приключва, прибира всичко и поставя току-що възстановената шоколатиера точно в средата на масата. Откъсва лист

от тефтера, в който двамата със Сара записват какво трябва да напазаруват. Написва „Voila!“[2] и го оставя пред произведението си. Угася светлината.

Бои се да не завари Сара будна, продължаваща да премисля всичко, което се случи днес. Но не — тя спи като малко дете. Когато се плъзва между чистите чаршафи, открива, че жена му е напълно гола. Знае, че това е безапелационна покана, но също така знае, че не е сега моментът. След като анализира причините и последствията, наглася будилника с половин час по-рано и затваря очи. Сърцето му бие с хиляда удара в минута.

---

[1] Принадлежи на мадам Аделаид от Франция (фр.). — Б.р. ↑
[2] Готово! (фр.). — Б.р. ↑

ПЪРВО ДЕЙСТВИЕ
ЛЮТ ПИПЕР, ДЖИНДЖИФИЛ И ЛАВАНДУЛА

„Незаличимите рани в сърцето са цената, която плащаме за нашата независимост.“
Харуки Мураками

Ние, хората — такава е нашата природа, — се отегчаваме от всичко. От вещите, от забавленията, от семейството, дори от самите нас. Независимо че имаме всичко, което желаем, което ни харесва в избрания от нас живот, и че споделяме дните си с най-добрия човек на света, ние, хората, рано или късно се отегчаваме от всичко.

Нещата се случват така: една вечер от някой месец отделяме погледа си от екрана на телевизора, за да погледнем за миг към другия край на хола, където се е настанил съпругът, както винаги между вечерята и времето за лягане. Нищо от това, което виждаме, не ни изненадва. На масичката в ъгъла лежат дузина важни книги — прочетени или които трябва да бъдат прочетени, или и двете едновременно, — а Макс е на същото място, както всяка вечер, откакто приключиха ремонта на мезонета — изтегнат в креслото си за четене (единствената мебел, която избра сам), с крака, вдигнати върху табуретката, и с очила на постоянното им място върху тесния му кокалест нос. Лампионът, като вариететна звезда, разлива върху страниците сумрачна светлина, а книгата в ръцете му го отделя напълно от всичко, ставащо наоколо.

Макс е от хората, които четат, без да се нуждаят от тишина, нито от каквото и да било, освен споменатата обстановка — кресло, табуретка, лампа и очила. И книга, естествено. С неотменното си присъствие в този ъгъл на стаята напомня на някой добър домашен любимец. Не вдига шум, не безпокои никого, само от време на време

въздиша, променя леко позата си или прелиства страниците — и това е достатъчно, за да се знае, че е жив и още е там. Макар че, ако не е там, би й липсвал, мисли си Сара, докато откъсва погледа си от телевизора и открива мъжа си, както винаги, да прави все същото. Би й липсвал, защото е свикнала с мълчаливото му присъствие, както хората свикват с мебелите, които използват. Въпрос на сигурност, на равновесие. Макс е всичко, което Сара има на този свят. Но това не я спира за момент да си зададе въпроса: „Защо съм женена за този мъж?“.

Това е въпрос, който съзнанието й пропуска за секунда и от който, разбира се, тя веднага изпитва срам. Един от въпросите, които никога и пред никого не би задала на глас, защото той по някакъв начин засяга всичко, считано за неприкосновено в живота й. Може би затова съзнанието й има пълен комплект от готови отговори, като артилерийски набор — „Откъде ти хрумна това сега? Нима нямаш всичко, което може да се желае, не говорим за материални неща, а за други трудно достижими истини? Не го ли избра самата ти, с абсолютна свобода, когато можеше да го направиш? Не пожела ли сама да останеш с него? Някога липсвало ли ти е нещо? Не си ли била хиляди пъти доволна от най-правилния си избор? Не си ли напълно сигурна, без най-малка сянка на съмнение, че точно Макс е не само прекрасно решение, но е твой, подхожда ти, по някакъв начин е запазен точно за теб? Нямаш ли две прекрасни деца, интелигентни и високи, които те боготворят и са взели най-доброто от двама ви? Не се ли гордееш тайно, че твоят начин на съществуване и този на Макс се сливат в почти перфектните характери — това се подразбира! — на твоите деца?“.

В този момент Макс вдига поглед от книгата, сваля си очилата и казва:

— А, мамче, за малко да забравя! Знаеш ли кой ми се обади? Ако ти кажа, няма да повярваш. Пайрот. Каза, че е в Барселона и вдругиден вечерта е свободен. Поканих го на вечеря. Нали си съгласна? Не ти ли се иска да го видиш? Отдавна не сме се събирали.

Макс си сваля очилата само когато иска да каже нещо важно. Понеже това е важно, изчаква за миг отговора на жена си, но Сара не реагира по никакъв начин. Мъжът отново си слага очилата и се връща към книгата си, „Frequent Risks in Polimorphic Transformations of Cocoa Butter“[1], сякаш не е казал нищо особено.

— Обясни ли ти защо толкова време не е давал признаци на живот? — пита тя.

— Той е зает човек. Ние също можехме да му се обадим, нали така? Кога беше последният път, помниш ли? Може би вечерта в хотел „Артс“, когато му връчиха наградата?

— Да, тогава.

— Колко време мина? Поне шест или седем години.

— Девет — уточнява Сара.

— Девет? По дяволите! Сигурна ли си? Как лети времето! Не знам какво да ти кажа. Не вярвам да не ти се иска да го видиш. Винаги ти е било приятно с Пайрот — Макс отново си слага очилата и се завръща към книгата си на английски език.

Сара се пита как мъжът й е способен да чете трактат за физичните свойства на какаовото масло със същия интерес, който би имал към роман за Шерлок Холмс, но размисля и си казва, че на този етап вече не бива да се изненадва. Много повече я учудва това, което току-що бе чула, и то по няколко причини — Ориол е в Барселона (а не в Канбера, или Катар, или Шанхай, или Литва или някое друго далечно място, където могат да се отварят магазини) и освен това се е сетил, че в този малък град от Западното Средиземноморие живеят двама души, с които е имал нещо общо много отдавна, далеч преди да стане сегашният Ориол Пайрот, който пътува по света, за да дава името си на луксозни заведения и когото съгражданите му с гордост гледат ежедневно по телевизията. Учудва се също, че Ориол се е обадил първо на мъжа й, при положение че редът обикновено беше обратен. Но това, което наистина я накара да онемее от изненада, е, че Макс не си дава сметка за важността на току-що направеното съобщение и й го подхвърли така небрежно, между редовете за полиморфните съединения, след което отново потъна в обичайното си за всяка вечер отсъствие, когато сядат след вечеря, за да смелят храната — или може би живота си, — и оставят последните часове на деня тихо да се изнижат.

Сара размишлява какво точно да каже. Може да отговори като един от персонажите от телевизионния сериал, който спря да гледа, веднага щом установи, че се пристрастява към него: „За бога, Макс, знаех си, че рано или късно ще се появи отново!“. Или да подеме абсурдна сцена на спор със самата себе си: „А ти кога смяташе да ми

го кажеш, Макс?“. Но се отказва, преди да е започнала. Макс не е добър в конфронтациите и се съгласява с нея почти веднага. Да се спори по този начин не е никак забавно. Освен това днес е твърде изморена за безсмислени пререкания и решава да не си усложнява живота, а да избере най-лесното решение, което е също най-консервативно, най-егоистично и — би могла да си го признае — най-малодушно. Да избяга.

— Има ли нещо в „Лисео“[2]?

— Не, вече проверих. Другата седмица във вторник е великото събитие — „Аида“.

— Няма значение. Така или иначе вдругиден не мога. Имам работна вечеря — процежда Сара с уста, свита в гримаса, която трябва да изразява нежелание. — Той не може ли някой друг ден?

Макс отново си сваля очилата. Полиморфните съединения изчакват невъзмутимо, както обикновено.

— Ами не го попитах, но знаеш, че той не се спира. Сигурно програмата му е запълнена.

— Както на всички ни. Всички имаме купища ангажименти.

— Съгласен съм с теб, но при него е различно. Животът му минава нагоре-надолу, от самолет на самолет, пътува в някакви затънтени страни и навсякъде по света. Явно тази година е бил в Япония. Каза, че трябва да ни разкаже. Звучеше много доволен. Какъв човек! Като чергарски воин. А през това време ние напразно го чакаме с готова маса. Все някой трябва да избере спокойния и подреден живот. В края на краищата ние винаги сме били такива, не мислиш ли?

„Спокоен“, „подреден“, „ние“ и „в края на краищата“. Четири израза, които на Сара й тежат като четири камъка.

— Много съжалявам, но няма да мога да бъда с вас. От седмици съм планирала тази вечеря.

„Планирам“, ето един глагол, който очертава посоката. Сара също е заета жена, важна, модерна, натоварена със спешни ангажименти, използваща остри думи за хора, които като нея не могат да си губят времето в съставяне на любезни перифрази.

— А не можеш ли да я отложиш? — пита Макс.

„Защо трябва аз да отлагам? Великият Ориол Пайрот не може ли да се принизи и да промени дори с милиметър плановете си?“

— Невъзможно. Вечерята е с издателя на списанието — отговаря рязко.

— Колко неприятно — на винаги учтивите устни на Макс изведнъж се появява гримаса на искрено разочарование. — Мога да се обадя и да го питам докога ще бъде тук.

Сара прави жест на незаинтересованост, който изглежда много естествено (точно както иска).

— Не се тревожи за мен, скъпи. Ще бъда тук за кафето. Сигурно ще останете да си говорите до късно.

„Скъпи“ е много добре планирана стратегия за обезоръжаване на противника. „Скъпи“ в този случай означава цял куп неизказани неща. Означава „всичко е наред“, означава „не се притеснявай“. Означава „спокойна съм и правя каквото искам“.

— Добре тогава. Ще направим така — казва Макс с почти перфектен тон, изгладен като речен камък след повече от двадесетгодишна връзка и седемнадесетгодишен брак, от които се чувства особено горд. Преди отново да си постави очилата и да сложи точка на темата, два последни практични въпроса: — На терасата ли ще сложим масата или е по-добре вътре? Ще ни поръчаш ли нещо за вечеря?

— Разбира се, татенце. Както винаги.

Сега вече Макс си слага очилата и невъзмутимо се завръща към полиморфните съединения и своя прелюбопитен начин да бъде част от този свят, като приема различни форми, без да се променя в същността си („в същността си“ в този случай означава „химическа същност“. „Всичко е химия — обича да казва Макс, — ние целите сме само химия. Всичко, което става с нас, и доброто, и лошото, са само химични реакции.“). Сара използва, че мъжът й се е отнесъл, както винаги, за да организира мислено утрешния ден. Има записани две срещи в програмата си, управителката ще я чака, за да говорят за тазгодишните халви, а следобед има уговорка с един журналист от известно кулинарно списание, който пише репортаж за най-добрите сладкарски магазини в Барселона. Следователно сладкарница „Ровира“ заема почетно място в неговия списък. Преди всичко това обаче си отбелязва един нов ангажимент, който не бе предвидила, но изведнъж стана много по-важен от всичко останало — да посети празния апартамент на съседката. Би трябвало да го направи още преди няколко

дена, но отлага от мързел. Иска да се увери, че мястото е добро, и решава да отиде рано сутринта. Трябва да си подготви удобен наблюдателен пост в тила.

Сара не си спомня кога Макс за първи път я нарече мамче, вместо да я назове по име или с онези нежни обръщения от началото — sweetheart, honey, dear[3], — но е ясно, че метонимията[4] бе вследствие раждането на децата, а също и главно по невнимание от негова страна. Сара винаги се обвиняваше за това, не би трябвало да позволи жената у нея да отстъпи пред майката, в която се бе превърнала. Лека-полека следствието замести причината и с течение на годините Макс забрави да я нарича honey, dear и sweetheart с онзи очарователен акцент на истински американец и сега й казваше само мамче. Вече не беше Сара дори пред хората, само много рядко, и то когато компанията не беше от много близки. Вече винаги и пред всички беше мамче. От това я болеше, но не протестираше както в началото, когато бяха още много млади и тя го предупреждаваше: „Не ме наричай мамче! Не съм твоя майка, а нейна!“ и посочваше Айна, която се смееше, доволна да узнае, че езикът е не само забавен, но и полемичен. А Макс се защитаваше: „Но ти си майка на този дом! Ти си най-важната! Това трябва да се признае“. Точно в този момент Сара с тръпка откри, че мъжът й я намира за по-привлекателна, след като бе родила. Завземаше креслото му за четене — той й бе отстъпил своя ъгъл при кърменето на двете им деца и дори й бе позволил да поставя на неприкосновената му маса за книги странни предмети като помпа за кърма, лигавници или кремове за зърната на кърмачки — и когато се инсталираше там с детето на ръце и му даваше да суче, с велико търпение, от което обикновено бе лишена, откриваше, че Макс я гледа глупаво, сякаш се намира пред необичаен феномен, като този поглед понякога й се струваше нежен, но друг път леко я плашеше, защото се чувстваше сякаш някоя чужда жена е заела нейното място.

Сара признава, че по въпросите на кърменето почти нямаше майчин инстинкт, че никога не бе намирала самоутвърждаване в този акт, нито в прекрасната близост с бебето, така широко прокламирана от защитничките на каузата, способни да кърмят години наред, на които дълбоко се възхищаваше. Тя самата си спести кърменето при първа възможност, въпреки че Макс се хвана за главата и не й помогна ни най-малко да се почувства по-малко виновна, отколкото беше. Сара

купи половин дузина биберони и големи шишета за сухо мляко от най-скъпото и затвори страницата „кърмене“ само четири месеца след появата на бял свят на Айна. Книгите в ъгъла за четене послужиха за поставка на бибероните и залъгалките, докато Макс продължаваше да наблюдава сцената с глупаво изражение, а въпросът как да се обръща към нея бе забравен завинаги.

Сега, петнадесет години по-късно, й се струва малко смешно да каже на мъжа си, че не харесва да я нарича мамче. Въпросът е загубил давност, както и мълчанието за Ориол. И ако нещо е разбрала за своите четиридесет и четири години, то е, че не си струва да се пилее енергия за загубени каузи.

* * *

Сутринта, както винаги, Сара си приготвя закуска в кухнята, докато гледа новините. Най-много я интересува прогнозата за времето, но само краткосрочната. Ето я — утре вечерта никаква облачност, приятни температури, леко надвишаващи обичайните за края на май, понижена влажност.

Денят не започва добре за Сара, въпреки че прогнозата е идеална, точно каквато очаква. Макс вече е тръгнал за университета след първото кафе, което тя винаги му сервира. Както всяка сутрин, той я целуна по челото и й пожела „Хубав ден, мамче“.

Сара чува звука на затварящата се след него врата и веднага изтичва към мобилния си телефон. От часове иска да прегледа всички съобщения. Прави го методично, едно по едно — есемеси, електронна поща, фейсбук, туитър и накрая гласовата поща. От последните три дни. Прегледът продължава дълго и не дава никакъв резултат. Струва й се странно, че не открива нищо от Ориол. Решава да му пише тя. Първото, което й хрумва е: „Кога пристигна? Къде си?“. Не, не, не. Много е директно. Изтрива го. Опитва отново: „Добре ли си?“. Сега пък й се струва много наивно. Изтрива го. Оставя телефона, изважда филия хляб от едно пликче от фризера и я поставя в тостера. Слага върху масата краве масло и мармалад от лайм, който купува специално от един английски доставчик (защото очевидно в Барселона тя е единствената, която го харесва). Отново взима телефона и опитва за

трети път: „Много искам да те видя“. Почти е готова да го изпрати, когато нещо я спира. Съобщението й се струва сладникаво, неестествено, като филията хляб, която току-що извади от фризера. Отново го изтрива. От толкова опити вече се колебае за всичко. Дали не е по-добре изобщо да не му пише. Може би неговото мълчание е преднамерено.

Филията подскача, захранването на уреда угасва и всичко остава в очакване. Една чиния, един поднос, специалният нож за краве масло, мобилният телефон, кърпа за хранене, на която е избродирано името й, дистанционното на телевизора. Не сяда, докато не подреди всичко върху масата. Усилва малко звука и гледа новините, докато маже масло върху филията, както всеки ден.

Чернокож с кървяща длан и с два огромни ножа в другата ръка говори гневно пред камерата. Разбира го, без да чете субтитрите, макар английският й да е скован: „Никога няма да сте в безопасност. Изгонете вашите управници, които пет пари не дават за вас!“. Този човек, обяснява водещият, току-що е заклал бивш английски военен на улица в Южен Лондон посред бял ден. Сара си мисли: „Няма нищо за гледане“. И угася телевизора.

Когато приключва със закуската, отново се връща към тревогите си. Прави още три опита, докато измисли окончателното съобщение. Пише му: „Здрасти“. Натиска „Изпращане“ и без облекчение продължава с предвидения си дневен ред. Програмата й претърпява важно изменение, когато в осем и половина се звъни на вратата и по домофона се чува гласът на объркан доставчик. Магазинът още не е отворен и продавачката не е дошла, но Сара не иска да го връща, защото е сигурна, че той носи шоколада, който вчера не й достигна за изпълнение на поръчките. И наистина, по домофона се чува пещерен глас, който казва:

— Нося тридесет кутии шоколад „Калебаут“.

— Веднага идвам.

Тичешком Сара грабва ключовете — своите и от апартамента на съседката — и излиза на стълбищната площадка. Докато чака да пристигне асансьорът, поглежда дали не е получила съобщение. Оправя си косата в отражението на металната врата. Когато е нервна, не спира да си оправя косата. Макар че сега няма защо да е нервна, не се е случило нищо, всичко е под контрол, необходимият шоколад

пристигна, посещението в съседния апартамент е само проучване на терена, още не е решила нищо, а рано или късно Ориол ще отговори, може би още не е станал. Може би си отспива часовата разлика от пътя. Щом вратите се затварят и натиска бутона за партера, асансьорът тръгва. Сякаш обаче е натиснала не само бутона на металната кутия, висяща на въжета между етажите, но и друг, вътрешен. Осъзнава, че нещата изобщо не са под контрол, колкото и да иска да се убеди в противното. Както винаги при появата на Ориол, всичко е с главата надолу. Би искала да знае, между другото, защо е толкова ядосана. Нали никой нищо не й е направил.

Сара бързо се справя с формалностите по доставката. Отваря вратата и моли доставчика да не оставя кутиите пред входа. Преди да свърши, продавачката пристига и се заема с всичко. Сара й казва, че трябва да отиде до банката, и изчезва. През последните две минути пет пъти поглежда към екрана на телефона си, но все няма отговор.

Апартаментът на съседката е в другия вход. Би могъл да бъде близнак на техния, ако сградата не беше толкова стара, толкова тясна и ако някога му беше направен цялостен и скъп ремонт, какъвто направи тя. Тук няма асансьор, принудена е да изкачи четирите етажа пеша. Няма значение. Сара отдавна се грижи за физическата си форма чрез абонамент в ексклузивния дамски фитнес салон, разположен на горните етажи. Отбива се понякога да поплува в закрития осветен басейн, изиграва по някоя партия падел[5] с директорката на един луксозен хотел на булевард „Диагонал“, който граничи с игрището, и след това минава през сауната. Всъщност от целия фитнес най-много харесва сауната и джакузито, защото не мисли, че пропуска нещо важно в залата за силови упражнения.

Така или иначе благодарение на фитнеса — или поне така си мисли — завършва изкачването до апартамента на Ракел, без да се задъха. Изпълнена е с отвращение от състоянието на стълбището, което се нуждае не само от боя. Вкарва ключа в ключалката, превърта го с трудност, влиза. С прекрачването на прага усеща мириса на отсъстващата съседка, сякаш всеки момент може да се появи, за да я посрещне. Влизала е тук само веднъж, в деня, когато Ракел дойде в сладкарницата и я попита дали може да й направи „много голяма“ услуга, за която ще й каже „насаме“. Посети я следобеда, в часа за кафе. Дотогава познаваше Ракел, защото й беше продавала кроасани,

виенски кифлички, понякога щрудели и много топъл шоколад. Тя бе дребна жена, по-близо до шестдесетте, отколкото до петдесетте, вдовица от около пет години, с дъщеря, която живееше в чужбина. Обясни й, че дъщеря й имала нужда от нея и е решила да замине при нея за известно време. Не знаеше колко точно ще отсъства и се надяваше „да остави ключовете от дома си на доверен човек, който да го наглежда, ако нещо се случи“. А също така искаше да помоли, ако не е твърде неудобно, ако познава някого, който иска да наеме апартамент, да го насочи към нейния: „Ще ви бъда много признателна, госпожо Сара. Вие ежедневно се срещате с доста хора и си мисля, че бихте могли да ми помогнете. Но не искам да ви затруднявам, просто в този деликатен момент парите биха ми дошли добре“.

От разговора беше минал повече от месец и най-сетне Сара може да се освободи от вината, че не е стъпвала тук нито веднъж, макар и всеки ден да си припомня, че трябва да го направи. Изненадва я, че всичко е в добро състояние. Ракел е оставила прозорците затворени и мебелите покрити с чаршафи. Не мирише на лошо. След като оглежда навсякъде, се отправя директно към мястото, което я интересува. Изкачва се по витата стълба до спалнята на Ракел, прекосява пипнешком тъмното пространство — щорите на прозореца не пропускат никаква светлина — и излиза на терасата.

Веднага забелязва с голямо задоволство, че мястото е идеално за плановете й. Живият плет пълзи по стената, като се издига над парапета на терасата. Не много, но достатъчно, за да може зад него да се скрие човек с нейния ръст. Има някои пролуки, но не са много и ще й бъдат полезни, за да гледа, без да я видят. Подът има лек наклон, трябва да стъпва внимателно, за да не се подхлъзне. При всяко положение са необходими минимални мерки, за да протече всичко добре: да облече черни камуфлажни дрехи, да си намери удобен стол, който да не скърца и да не тропа, и да си вземе жилетка или може би шал, с който да се наметне. Нощите са все още хладни и доста влажни. Също да махне звука на телефона, много е важно, в никакъв случай не бива да забравя за това.

Още не е получила съобщение, въпреки че непрекъснато поглежда телефона си. Остава още малко в своята наблюдателница. Гледа терасата на къщата си, в непосредствено съседство с тази на Ракел. От този ъгъл нейната има известен аристократичен вид:

дървеното подово покритие, масата от тиково дърво, зоната с изкуствена трева — по-малка, отколкото искаше Макс, и по-голяма, отколкото на нея й харесваше, — триместната люлка, хамаците с шест анатомични позиции, закупени във Винсон, растенията, поддържани с любов от програма номер 3 за механично напояване, автоматичният навес, който знае кога духа вятър и трябва сам да се прибере. Имаха голям късмет да купят двата етажа — четвърти и пети — в сградата, в която родителите й бяха прекарали целия си живот, точно преди цените да започнат да растат като сладкиш с много набухватели. Имаха късмет и да намерят добър архитект, който направи ремонта на приемлива цена (всичко беше благодарение на Макс и на неговите хладнокръвни пазарлъци, които я вбесяваха). А най-големият късмет беше, че приеха всичко спокойно, без да страдат при забавяне на работата или при допълнителните разходи, непредвидени в първоначалния бюджет. През същата година родителите й решиха да се пенсионират и да заминат да поживеят на Менорка. Докато траеше ремонтът на техния рай, тримата — Макс, Сара и Айна, която още не бе навършила годинка, — се настаниха във фамилното жилище. Не усетиха как мина ремонтът.

Имотът беше наистина прекрасен. По средата на улица „Архентерия“, добре проектиран, ремонтиран и с асансьор — необичайно за тази зона. В края на осемдесетте събранието на собствениците реши да се включи в един от плановете за обновяване, предприети от общината преди Олимпиадата, и фасадата бе санирана. Цената на сградите веднага се повиши, но леко се понижи — не много — след края на игрите. За първи път Макс и Сара посетиха горния етаж на бъдещото си жилище през 1995. Когато видяха изгледа от терасата към църквата „Санта Мария дел Мар“, той каза: „Искам да вечерям тук всяка вечер до края на живота си!“.

Първоначалната тераса беше малка, едва стигаше за простиране на прането, но си помислиха, че някой архитект би могъл да поправи този и други недостатъци. За другия апартамент, на четвъртия етаж, се наложи да чакат още три години, докато почине самотната възрастна жена, живееща там неизвестно от колко десетилетия. Биха го купили без дори да го огледат, но изиграха добре ролите си. Макс се пазари, Сара за малко да получи нервна криза, а брокерът от агенцията се направи на обиден, но рано на следващия ден им се обади, за да приеме офертата. По време на ремонта всички замесени страни

показаха изключителна заинтересованост от събарянето на стените. Вследствие на всичко това се разбраха много добре.

Мезонетът стана толкова хубав и просторен, че когато госпожа Ровира се качи да го види за първи път, очите й се напълниха със сълзи и й хрумна да каже: „Заслужавате този апартамент, дете мое!“. Три години по-късно купиха и втория етаж, единствената част от сградата, която не им принадлежеше. В момента го използваха като склад, офис и съблекалня за работниците, но истинското намерение на Сара бе първият да остане за Айна, а вторият — за Пол. Решаването на тази важна част от бъдещето на децата й, още преди те да са завършили начално училище, бе признак за просперитета, в който живееха.

Сара поглежда екрана на телефона си за пореден път, изпуска въздишка и натиска опция „Напиши съобщение“.

„Здравей?“

„Изпрати съобщението“, „Съобщението се изпраща“, „Съобщението е изпратено успешно“.

Прибира телефона в джоба си. Влиза в стаята на Ракел и оставя всичко, както си беше. Слиза по витата стълба, затваря вратата на площадката, мисли си, че една боя би дошла много добре и би придала на всичко различен вид, както и колко е странно всичко това, което става — едновременно да иска да види Ориол и да не иска. Да не иска да чува за него и да се задушава, когато той не отговаря на съобщенията й. Има късмет, че разполага с апартамента на съседката, което е прекрасно решение. Прекрасно, защото едно от нещата, които не знае защо прави или не прави, е, че все още не е казала на мъжа си за заминаването на Ракел, за нейното може би продължително отсъствие и че през това време й е оставила ключ за апартамента си.

* * *

Ако някой попиташе Сара защо харесва мъжа си, тя би му дала дълго и изпълнено с реална мотивация обяснение. Макс е прекрасен мъж, всички биха се съгласили с това. Като се започне от това как изглежда — като вечен младеж, със светли неостаряващи очи и непокорен перчем, слабото място на майка му. Видът му се оказа сериозен проблем, след като защити докторат, започна да преподава и

откри, че повечето от студентите му бяха по-високи, по-силни и по-убедителни от него. Мерките, които взе, за да спечели уважението на възпитаниците си, не бяха точно стратегия. Само трябваше леко да подчертае характера си. Дистанциране, строгост, академична взискателност и крайна задълбоченост. Това бяха неговите козове, поне в началото, за да го взимат на сериозно. С изненада установи, че това имаше ефект, както върху момичетата, така и върху момчетата. Момичетата показваха тревожна тенденция да се влюбват в него и да го нападат със смущаващи признания по време на часовете му или при проверка на изпитните резултати. Той обаче никога не почувства влечение към някоя от тези университетски нимфи, било дори и само физическо. Изглеждаха му повърхностни, луди и преди всичко простовати. Не си представяше нищо интимно или значимо с момичета, които дори не знаят кой е Менделеев.

Макс притежава всичко, което една тъща би включила във фоторобота на идеалния зет. Говори с толкова уважение, че понякога се губи в лабиринта от любезности, никога не става след 6 сутринта, спазва уговорките с точността на църковна камбана, не повишава тон и не изпуска самообладанието си в никаква ситуация — още по-малко пред жена си, — няма големи пороци, нито средни, нито малки (няма дори очарователни слабости като колекционерство или библиофилия), ръцете му не се боят и от домашната работа (когато децата бяха малки, се хвалеше, че е световен рекордьор по сменяне на пелени), справя се с пералнята много по-добре от Сара и зашива всичко, което се скъса в къщата. Не стига това, но и никога не стъпва в кухнята без разрешението на Сара, която не понася да я гледат, докато готви.

Разбира се, ако Сара чува вътрешния си глас понякога да я пита защо Макс не е от онзи тип мъже, с които би искала да остарее, също би могла да даде цял куп отговори. Единствената разлика е, че би ги дала само на себе си, и то със специално разрешение за чувство на вина, а то не се дава лесно, дори когато се правят изключения. Би казала например че Макс е преждевременно състарен. Не че е станал старец на четиридесет и две години; той от двадесет години си е старец, а това е наистина страшно. С него е немислимо да се правят планове за излизане вечер, защото счита сутрешните си задължения за свещени, и ако не си е починал поне осем часа, не е достатъчно ефективен. Няколко пъти, когато все още не приемаше нещата такива,

каквито са, тя успя да го завлече на театър или на концерт, но трябваше да понесе последствията — Макс заспа в театъра, а също и на концерта. Освен това съпругът й страдаше от един недостатък, който в обществото се приема относително добре, тъй като често се бърка с природата на гения, но се оказва много труден за съжителство — прекалено е разсеян. Всъщност е толкова разсеян, че понякога е трудно да го накараш да слезе в реалната жизнена среда на хората. Макс прави това връщане в действителността, за да вечеря, и щом приключи, се връща в своето паралелно измерение, откъдето, естествено, преподава уроци, изнася лекции и чете в креслото си. На последно място е сексът. Разбира се, все някъде има и секс. Дали на първо, или на четиринадесето място, зависи от човека. В това отношение не може да се каже, че Макс е безнадежден. Сара няма оплаквания, но само в общи линии. Проблемът започна да се проявява от известно време в малките детайли. Напоследък Макс се опитва да прави любов, без да си сваля чорапите, например. Твърди, че в противен случай му изстиват краката. През почивните дни пренебрегва задължението да се бръсне, но въпреки всичко предявява сексуални претенции в неделя следобед. Когато тя обявява, че ако не се избръсне, няма да се случи нищо, той избира да няма нищо и дава да се разбере, че предпочита да ходи като скитник, отколкото да легне с нея. Бихме могли да продължим, ако не беше толкова трудно да се говори за тези неща.

Когато премисля живота си, Сара осъзнава — все още е прекалено млада, за да прави равносметки, — че всъщност няма истински причини да е отегчена от съпруга си. Това е просто снобизъм, като сегашната мода да се правят бонбони от странни неща, като лук или наденица, което наистина са капризи. Но виж кой го казва! В магазина си тя има пълен щанд с продукти на марката „Ориол Пайрот“ (с портрет на приятеля й на опаковката им), а най-продавана от тях е, естествено, прочутата бонбониера „Приятелски триъгълник с различни вкусове“. Джинджифил, лют пипер и лавандула — какви странни добавки! Това може да хрумне само на Ориол, неслучайно е гений.

Едно е ясно за Сара във връзката й с Макс, а именно че вината е нейна и само нейна. От първия ден, в който се запознаха, знае, че той е наивен, неспособен да направи нещо, което да я подразни, още по-малко да я обиди, нито да си представи какви усложнения и злини

хрумват понякога на жена му. Ако знаеше, нямаше да разбере нищо, горкичкият.

В това, че я гледа като идиот, също няма нищо ново. Макс я изяжда с очи от онази първа вечер през април, която можем да считаме за начало на тяхната история. Дори по-рано, защото погледът му изнервяше Сара по време на целия курс по техники на шоколада, където се запознаха.

— Добре дошли на всички — каза Ортега церемониално през първия ден. — Наричам се Хесус, майстор сладкар, и през следващите три седмици ще се опитам да направя и вас такива. Като начало трябва да се осъзнае какво означава това в град с дълга сладкарска традиция като Барселона. Възможно е много от вас да не знаят, че живеят в едно от първите места, превърнали шоколада в специалитет на аристокрацията. От тук е първият сладкар, на име Фернандес, който се осмелил да направи уред за преработка на какао и построил пристанище, от което тръгвали кораби, натоварени с произведенията на големите шоколадови фабрики през деветнадесети век, като тези на Сампонс, Аматлер, Хункоса, Кол, за да поставят начало на традицията и, между другото, да натрупат огромно състояние. Тук са измислени великденските фигурки, които наричаме монас и които майсторът на шоколад Хуан Хинер превърнал в изкуство, излагано на витрините на сладкарница „Мора“ за радост на хората от моето поколение. Разбира се, ако говорим за витрини, не може да пропуснем тези на неговия голям приятел Антони Ескриба, наречен „Моцарт на шоколада“ заради необузданата фантазия, с която го правел. Изобщо Барселона заема заслужено място на световната карта на шоколада, а вие трябва да го знаете, ако искате да оставите имената си в споменатия списък. А сега на работа, че стана късно. Ще започнем с представяне, за да се опознаем малко.

Всичко беше много вълнуващо, но всеки път, когато Сара вдигнеше поглед от работата, срещаше сините очи на Макс, впити в нея. От това той се стряскаше едва забележимо, като уплашена птица, а очите му търсеха друг случаен предмет, на който да се спрат, за да направят по-убедително прикритието му, но изчервяването на бузите му като зрял плод го издаваше. Беше очарователен, непохватен и добър. От километри си личеше, че се е влюбил в нея от пръв поглед. Понякога така се отнасяше, че Ортега трябваше да му направи

забележка: „Сега да се концентрираме за малко, господин Фрей, защото това не прилича на трюфел, а на каша“. Курсистът навеждаше глава, духваше перчема си, който винаги се подаваше от готварската му шапка, и няколко минути не смееше да откъсне поглед от сместа си за трюфели, която не ставаше за нищо.

Сара се чувстваше поласкана в присъствието на Макс. Всеки път, когато я погледнеше по такъв начин, сякаш разпалваше непоносимата гордост на незряла жена. Тогава тя беше твърде млада и не считаше, че начинът, по който я караше да се чувства, е една от многото му заслуги. Освен това той изпитваше и професионално възхищение към нея, защото отдалече си личеше, че тя бе курсистката с най-добра техника и колегите й оставаха със зяпнала уста от нещата, които можеше да прави с ръцете си. Проявяваше скромност, твърдейки, че това е семейна черта, защото бе израснала между шоколатиери и бе гледала как се правят халви, сладкиши, великденски фигурки и всичко, което може да си представите, откакто носът й стигаше до плота. По собствените й думи, Сара беше убедена, че носи сладкарството в кръвта си, а талантът е най-доброто й наследство. Колегите й се съгласяваха безапелационно.

И така, Макс прекара трите седмици на курса, без да свали нито за миг поглед от Сара, а тя започваше да се отегчава да го вижда винаги там с онази глупава физиономия. Ако младежът бе спасен от нейното презрение, ако тя все още разговаряше с него и понякога го поглеждаше, то бе по причини, които можем да наречем стратегически.

По време на онзи курс Сара научи много неща — как се приготвят сладкиши за из път от бял шоколад, че температурите са наистина опасни във фазата на размесване, защо традиционните рецепти са за предпочитане пред нововъведенията на съвременните тенденции и защо толкова бързо, дори още преди края на курса, искаше да спи с Ориол Пайрот, най-добрия приятел на Макс и най-ексцентричния колега от групата.

Последният въпрос, несвързан с обучението, й причини най-много главоболия. Можеше да направи списък от десет точки (или повече) за предпочитанията си към класическото сладкарство пред новите екзотични съставки, които бяха завладели всичко, но беше неспособна да навърже няколко логични мисли, за да разбере защо, когато очарователният Макс Фрей беше паднал в краката й, тя

желаеше с цялото си сърце неговия невзрачен приятел. Може би всичко се свеждаше до това: неудържимото привличане към нещо, което ни се изплъзва. Над хоризонта от полуприготвен шоколад, докато Ортега обикаляше курсистите и наглеждаше упражнението, тя тайно наблюдаваше Ориол Пайрот и неговото различно излъчване като на грозно пате сред група птици.

Някогашният Ориол Пайрот, може би по-истински от сегашния, имаше онзи горделив и безразличен вид на човек, нехаещ за света около себе си. Беше напуснал дома си и се опитваше да преживява, работейки като сервитьор или разносвач. По някакъв начин беше събрал пари за курса по техника на шоколада, но си личеше, че следващите му стъпки в света на сладкарството ще бъдат на самообучение поради липса на средства. Живееше близо до гара „Сантс“, може би с някой роднина или приятел, когото никога не споменаваше. В най-добрия случай успяваше да спи четири или пет часа нощем, затова сутрин винаги имаше ужасни сенки под очите. Сара не бе забравила представянето на Ориол през първия ден на курса, което не би могло да бъде по-кратко:

— Здравейте, казвам се Пайрот, роден съм в Реус, но от два месеца живея в Барселона. Искам да стана майстор сладкар, но различен.

Всички очакваха нещо повече и наблюдаваха Ориол, който гледаше към пода.

— Би ли могъл да ни обясниш какво влагаш в думата различен? — попита Ортега.

— Ами това. Различен от останалите.

— В какъв смисъл?

— Във всякакъв.

— Откъде идва интересът ти към шоколада?

— От семейството.

— А-а-а. — Ортега най-сетне хвана нишката, или поне така си мислеше. — Родителите ти сладкари ли са? Може би ще ни разкажеш нещо за това.

Ориол се намести по-удобно на стола.

— Ами мислех, че трябва да говоря за себе си.

Ортега беше схватлив и освен това добър човек. Даде думата на следващия, който беше Макс.

— Казвам се Макс Фрей и съм на деветнадесет години. Родом съм от Илинойс, САЩ, но когато съм бил много малък, родителите ми се преместили в Ню Йорк, откъдето всъщност считам, че съм. Живея в Барселона от две години и уча трети курс химически науки. Освен това сътруднича на група за молекулярни съединения към Департамента по кристалография, минералогия и минерални залежи и на един японски университет, който има много дълго име, не искам да ви отегчавам. Ако се питате какво правя в курс по сладкарство, трябва да знаете, че и аз си задавам този въпрос, още повече че не мога да правя нищо с ръцете си, пълна нула съм и дори не вярвам, че ще се науча. Свързано е с дипломната ми работа за поведението на някои липиди (по-конкретно какаовото масло) при определени условия и начина, по който да им придадем, така да се каже, примерно поведение, което в този случай означава да постигнем перфектен шоколад. С други думи, аз съм лудият учен сред вас. Ако всичко върви добре, ще защитя дипломна работа след осем месеца. Всички сте поканени, ако имате желание да дойдете. Извинете за грешките, но все още не ми идват гладко думите на вашия език. Вчера си написах тази реч и я научих наизуст. Надявам се да не съм бил прекалено отегчителен. Благодаря за вниманието.

Речта на Макс предизвика спонтанни овации, които го накараха да се изчерви.

— Казваш, че си на деветнадесет години? — попита Ортега.

— Да.

— Знаеш ли, че си най-младият в курса?

— Да, свикнал съм — Макс сведе поглед. — Вървя две години напред.

Макс отговори, сякаш се срамуваше. Наистина се срамуваше, и то доста. Случваше му се винаги, когато обясняваше за академичната си кариера, което рано или късно се превръщаше в разговор за високите му интелектуални способности и за оценката, получена от важен психолог, констатирал у него „супер надареност и талант“, което именно бе станало повод семейството му да се премести в Ню Йорк, да започне нов живот, а също и за най-лошия ученически кошмар за един деветгодишен хлапак, поставен изведнъж в клас за свръхнадарени единадесетгодишни деца. Било истински ужас.

Онзи ден на урока по техники на шоколада на Макс не му се наложи да дава такива обяснения благодарение на шестото чувство на Ортега, който горе-долу отгатна всичко.

Беше ред на Сара.

— Казвам се Сара Ровира, на двадесет и една години съм и завършвам история. Започнах да уча, защото обичам да разбирам нещата и защото мисля, че ако не знаем нищо за миналото, няма никога да разберем кои сме всъщност. Всички ние сме като една планина от натрупано минало, ако мога да се изразя образно. Всъщност обаче мисля, че сбърках. Истината е, че уча история, но откакто съм се родила, знам, че съдбата ми е зад щанда на сладкарницата на моите родители. Тя е създадена от баща ми през петдесетте години и все още работи добре, с голяма постоянна клиентела. Баща ми иска да се пенсионира след две години, а аз съм единствената му дъщеря, така че знам какво ме чака и това ми харесва. Радва ме мисълта, че ще поема работата и ще бъда второ поколение и продължител на нещо, което си струва. За това съм тук, за да науча нови техники, които да ми служат сега и в бъдеще. И освен това — усмихна се хитро, поглеждайки Ориол, — и освен това, защото се интересувам какво може да прави конкуренцията.

— Това се казва дух! — възкликна преподавателят, който не бе схванал намека в последното изречение, нито си мислеше, че курсистите могат да флиртуват в час. — Много е хубаво това за „сега и в бъдеще“, Сара, много е хубаво.

Макс и Ориол бяха трудни за разбиране приятели, защото на пръв поглед нямаха нищо общо помежду си. Може би тъкмо това беше най-хубавото в приятелството им, че то не се основаваше като други връзки на общите черти, нито на нуждата да ги създават, а на умението да се радват на различията си. Само като ги видеха заедно, всички си даваха сметка, че изобщо не си пасват. Пайрот, с онзи негов вид, малко като хипи, малко като рокер, винаги в строго черно, но с лека нотка на елегантност, която го отличаваше от останалите групи или тенденции. Пайрот беше самият себе си и нищо друго, трудно можеше да се оприличи на нещо познато. Беше и много по-висок от останалите — повече от метър и деветдесет, — широкоплещест, макар и леко прегърбен, като човек, принуден цял живот да разговаря с по-ниски от него, с атлетична талия и мощни мускули, подобно на класическа

статуя. Ръцете му бяха кокалести, сякаш скелетът му се опитваше да пробие кожата, а на врата му силно изпъкваше адамова ябълка, която Сара наблюдаваше с прикрито възхищение. По някаква неразбираема причина тази част на мъжката анатомия й се струваше по-привлекателна от всяка друга и когато Пайрот преглъщаше пред нея, Сара изпитваше желание да засмуче врата му като сладолед и да започне да хапе палаво подскачащия хрущял, който всъщност беше ларинксът му.

Сара винаги бе завиждала на мъжкото приятелство. Мъжките събирания й се струваха очарователно вулгарни, придружени с алкохол, с почти тривиално съучастничество, с лекотата на хора, които никога не се самоанализират, нито философстват за смисъла на живота (както по принцип правят жените, щом се съберат в група от повече от една), компанията им придава известна приповдигнатост и най-вече — някаква изключителност на характера. Когато мъже се събират на разговор за свои си неща, жените не са поканени. Толкова е лесно.

След края на първата седмица от курса, един петък, когато всички бяха напуснали класната стая като на пожар, Ортега откри, че необяснимото трио все още се мотае наоколо.

— На вас не ви ли се прибира вкъщи, младежи?

Тримата, Пайрот, Сара и Макс Фрей, без ентусиазъм отговориха отрицателно и това накара преподавателя, малко пред пенсия и влюбен до мозъка на костите си в своята работа, да им предложи нещо, което не се бе осмелявал да прави с други от курсистите:

— Искате ли да ви покажа някои много полезни номера за украса?

Тримата веднага се съгласиха и отново потърсиха престилките, ръкавиците и останалите си принадлежности с чувство на привилегированост. Ортега заключи вратата на класната стая отвътре и създаде атмосфера на съзаклятие и близост, която много помогна за извънредното обучение. А след това дойде най-хубавото. Това бяха час и четиридесет и пет минути, в които майсторът, преди всичко много щедър човек, разкри пред тях някои от професионалните си тайни.

— Да се преподава на хора, които искат да учат, е привилегия — каза той след приключването на урока с очи, светнали от възторг, че е споделил част от времето си с многообещаващата млада кръв на професията му.

След края на урока учениците му също бяха прекалено възторжени, за да се приберат у дома си просто така.

— Е, Макс? Да пийнем по биричка? — предложи Пайрот, като гледаше само Макс.

— Of course[6] — отговори американецът, преди да изчезне зад вратата на тоалетната.

Пайрот и Сара останаха сами. Тя се чувстваше малко неловко, понеже не беше включена в поканата.

— Аз също обичам бира — каза.

— А, извинявай. Не мислех, че искаш да дойдеш.

— Може ли?

— Не знам какво да ти кажа. Макс е разбит и има нужда да говори.

— Аха. А ти си му изповедник…

— Горе-долу. Нуждае се от мъжки съвет.

— Това значи, че има проблеми, които ние жените не можем да разберем? — попита Сара предизвикателно.

— Не. Означава, че има проблеми с жените.

— Тоест трябва да говорите по мъжки.

— Точно така.

Звучеше по-фалшиво от всичко, което Сара бе чувала в живота си. Но щом Пайрот бе започнал опасната игра на лъжи, тя реши да не остане по-назад.

— Не се притеснявай. В това отношение съм като мъж.

Ориол облещи очи като кукумявка. Не се случваше всеки ден да впечатлиш чудака в групата. Сара се наслади на момента, сякаш бе малка петифура, току-що направена в сладкарницата.

— Какво точно искаш да кажеш?

— Че си падам по момичета.

Изръси го неочаквано, без да помисли за последствията, които естествено бяха незабавни. Пайрот никога не бе познавал лесбийка и изведнъж любопитството му надделя над всички важни неща, които с Макс трябваше да си кажат по мъжки.

— Никога не съм говорил за цици с жена! — каза той с глуповато изражение.

— На твое място не бих пропуснала случая.

Когато Макс излезе от тоалетната, бирената компания вече беше тричленна, с много интригуващ лесбийски елемент.

Онази вечер приятелството им официално доби форма на триъгълник, макар и да е трудно да кажем дали бе равностранен или някакъв друг вид, но може да твърдим, че се основаваше не на една, а на две лъжи. Струва си да се помисли за това сега, след толкова години.

* * *

В деня на вечерята с Пайрот Макс спазва сутрешните си навици, но Сара — не. Не й е до тях. Върти се в леглото до осем и половина и веднага след ставане пие две сини хапчета против главоболие. Обажда се в магазина и казва на продавачката да се заеме с всичко, защото тя трябва да напише една статия и до обед няма да слезе. Това е най-истинското й оправдание (ако не беше така развълнувана, то не би било оправдание). От списанието са много търпеливи с нея, никога не я притискат за статиите, дори ако ги предаде със седмици закъснение, публикуват ги веднага и й плащат съвсем редовно. Много повече, отколкото може да се желае в тези трудни времена за пресата и живота.

Сара не обича да отсъства от магазина по цял ден. Има чувството, нещо средно между отговорност и арогантност, че нищо не е същото, ако нея я няма. Майсторите от цеха владеят прекрасно техниките, от години работят с нея и познават стила и маниите й за съвършенство, но по някаква причина то им убягва, в работата им липсва мъничко дух, нотка на нещо нематериално, което тя притежава, но за нещастие не може да им предаде. За деветнадесетте години начело на сладкарницата дните, в които не е стъпвала там, могат да се преброят на пръстите на едната ръка. Отсъствията й винаги са били по форсмажорни причини, като например постъпване в болницата, за да роди някое от двете си деца.

Днешният случай е обявен за форсмажорен.

В продължение на два часа Сара си губи времето с хиляди неща. Лакира си ноктите на краката в тъмновиолетово с лака, който си купи последния път от Андора (на шишенцето пише, че е „цвят доминатрикс“) и още не беше използвала. Подрежда чекмеджето с

приборите. Изпива три чаши кафе, а с последната взема още едно синьо хапче за главоболие, което все не й минава, и си мисли, че се пристрастява към кодеина. После решава, че е време да направи нещо полезно, и започва да съставя меню за вечерята. Пайрот е алергичен към морски дарове и това малко усложнява нещата, но не особено. За щастие днес е сряда и в цеха няма много работа; може да поиска да й приготвят нещо по-специално, без поръчките да изостанат. Салата „Табуле“ е добро решение, може би с някаква бяла риба като второ блюдо. Камбала с трюфели би било добре, но по-екзотично е морски дявол с ягоди, а освен това момчетата го правят чудесно. Също е възможно Макс да предпочете студена вечеря със салати, придружена от съблазнителни десерти. Трудно е да впечатлиш с новости човека, измислил — и продал на цената на златото — шоколадов сладкиш за мирисане вместо за ядене, но по отношение на традицията няма две мнения: тук тя е на свой терен, а Ориол няма думата. Беше мислила да сервира ледени катании[7] — най-вкусния й специалитет, — но сега й се струва малко и мисли сама да приготви много горчиви и много черни трюфели, които ще сервира с лек крем „Англез“ и конфитюр от червени плодове. Кремът и конфитюрът ще поръча на момчетата от сладкарницата, но трюфелите ще бъдат нейни и мисли да им отдели подобаващо внимание. Пайрот ще остане смаян и ще даде на съпруга й добър повод за ревност.

Пита се дали Макс ще одобри менюто, когато телефонът иззвънява и самият той я пита дали вече е помислила какво ще вечерят, като иска инструкции. Освен това желае да узнае и други подробности, като например дали ще бъдат навън, или в трапезарията — той предпочита, както винаги, терасата — и дали е видяла прогнозата за времето. Притеснява я, че мислите й са така добре координирани с неговите, сякаш мозъците им са свързани с блутут. Вероятно съжителството синхронизира нервните окончания на съпрузите до степен да станат като близнаци; неизбежно явление, но въпреки това потискащо.

— Ще сложа масата отвън — казва тя — и ще намериш всичко готово. Само трябва да махнеш салфетките от чиниите и да сложиш порциите. А, и не забравяй да извадиш десертите от хладилника петнадесет минути, преди да ги сервираш. Ще ги оставя в отделни

чинии, за да е по-лесно. Синоптиците казват, че няма да вали. Мисля, че не пропускам нищо.

— Чудесно! — Макс подскача от другата страна на телефона.

— Благодаря ти, че мислиш за всичко, скъпа. Много ще ни липсваш.

И затварят. Едновременно.

Няма никакво съмнение относно искреността на последните му думи. Мисли си обаче, че без нея вечерята ще бъде истинска среща на двама стари приятели. Присъствието й само би напрегнало обстановката. И в този момент, макар че си е обещала да не го прави, поглежда отново екрана на мобилния си в очакване на съобщение от Ориол. Най-лошото е, че вече знае — ужасно е, че го знае! — съобщение няма, няма и да има.

За трюфелите Сара използва остатъка от шоколада от деветдесет и девет процента. Той е силен и горчив, с индивидуалност, от онзи, който ти е жал да го сервираш на кого да е. Вика продавачката, за да й каже, че трябва да подготви мястото й в цеха и продуктите за три часа, защото мисли да прави трюфели, като използва появилото се от известно време затишие.

Трюфелите й отнемат половината следобед. Работи усилено. Просто да си оближеш пръстите, точно така искаше да се получат. Отнася ги в апартамента, слага масата и приема доставчика от магазина, който донася камбалата и една салата от лимец, избрана в последния момент. Украсява масата с две ароматни свещи, но веднага й се струва, че това е лошо решение, и ги маха. На тяхно място поставя панер с различни видове хляб — дори има такъв с колбаси — и го покрива с безупречно бяла кърпа за хранене. С последен поглед одобрява всичко — масата, покривката, възглавничките на столовете и навеса, който предпазва от погледите на съседите и придава на всичко по-интимна атмосфера. Тогава й хрумва да направи малка промяна в украсата на трапезарията.

От една витрина изважда бялата порцеланова шоколатиера. Тя има форма на круша с размер около двадесет сантиметра. С течение на времето е претърпяла някои щети — няма капаче и дървената лъжичка, която би трябвало да служи за разбъркване на съдържанието. На дъното един надпис със сини и леко наклонени букви напомня за далечна и непозната ръка: „Je suis à madame Adèlaide de France“. Сара

отново го прочита и й се струва, че трябва да продължи с проучването — или каквото и да е, — което бе започнала преди години. В този момент си казва, че дори не помни къде е оставила купищата листове с бележки за шоколатиерата, но решава при първа възможност да ги потърси и да направи нещо с тях. В края на краищата мадам Аделаид и тя са част от една и съща история, която се свързва в този прекрасен и деликатен предмет, попаднал за щастие в нейните ръце. Гали го, сякаш е малко животинче, търси грапавината на отчупеното връхче, съжалява за загубата. Интересно е как предметите стават част от нашия живот, сякаш са живи същества.

Откакто купи тази шоколатиера, я бе използвала само веднъж, още същата вечер. Отново бе в компанията на Ориол и Макс. Така разбраха, че побира само три малки чаши. Странно количество за трима. Затова от самото начало си помисли, че съдбата бе решила предметът да стане неин. По онова време Сара все още мислеше, че всичко се случва по някаква причина. Каква наивност, не е истина!

Както очаква, шоколатиерата леко се е напрашила. Отнася я на мивката в кухнята и я измива с вода и сапун, много внимателно, както се къпе бебе. После я избърсва с домакинска хартия и я връща в трапезарията, за да я постави на масата, на място, където всеки минаващ задължително би я видял. Иска нейната шоколатиера и малкото късче обща история, събрано в нея, да налагат присъствието си по време на вечерята, като аромата на някой от онези трайни парфюми, от който не можеш да се отървеш, колкото и да искаш. Сигурна е, че Ориол ще си спомни веднага щом я види. А когато си спомни, ще стигне дотам, докъдето тя иска да го отведе. Място, което, ако зависеше от Сара, той никога не би напуснал.

Декорът е готов и тя се облича сякаш също ще присъства на вечерята. Особено старателно се гримира и сресва. Мята чантата си на рамо и излиза от къщи само десет минути след пристигането на Макс с виното за вечеря — бутилка бяло и бутилка червено, както обикновено, — целува го по челото преди тръгване и му пожелава приятно прекарване.

Сара тайничко изважда ключовете, преди да излезе на улицата. Не вярва Макс да я наблюдава през терасата — никога не го прави, — но за всеки случай се оглежда. Няма опасност. Влиза във входа на съседната сграда и се промъква като сянка в тъмнината на стълбището.

Чувства се като крадец, като измамен съпруг, решил да научи истината. Пипнешком търси ключалката. Едва вътре се успокоява, но не пали светлината. Качва се на горния етаж, отваря вратата на терасата, опитва се да я подпре с нещо, за да не се затвори с трясък. После се заема със стола. Вече си е харесала един в ъгъла на спалнята на Ракел. Изважда го на терасата, поставя го точно пред една от пролуките на живия плет и се опитва да различи обектите, които я интересуват. Всичко е перфектно, както установява с вълнение.

Наблюдава как Макс оглежда чиниите под кърпите за хранене. Вижда го как си открадва парче аншоа от салатата, как гледа със задоволство подредената маса и хвърля поглед на ръчния си часовник. Минават две минути. Когато се позвънява на вратата — точността на Пайрот странно противоречи на личността му, — сърцето на Сара се преобръща. Макс излиза от сцената, за да му отвори. Сара се подготвя за момента.

„Какво е усещането да видиш някого, за когото си мислил ежечасно през последните девет години?“ — пита се безмълвно.

За щастие или нещастие всеки момент ще разбере.

---

[1] „Чести рискове при полиморфните трансформации на какаовото масло“ (англ.). — Б.пр. ↑

[2] „Театро дел Лисео“ — операта в Барселона. — Б.р. ↑

[3] От англ. синоними — скъпа, любима, мила. — Б.р. ↑

[4] Метонимия — литературен термин, означаващ преименуване, заместване на дума или фраза с друга. — Б.р. ↑

[5] Традиционна испанска игра, подобна на тениса. — Б.пр. ↑

[6] Разбира се (англ.). — Б.р. ↑

[7] Сладкиш, типичен за Вилафранка дел Пенедес (Каталуния), приготвен с бадеми, бадемова паста, лешници и какао и покрит с тънък слой шоколад. — Б.а. ↑

ЗА ЗДРАВЕТО НА МАДАМ АДЕЛАИД ОТ ФРАНЦИЯ

В онази нощ с бира и неясни лесбийски откровения официално бе поставено началото на тристранното им приятелство. Нека да е ясно, че въпреки всичко, което се случи по-късно, това приятелство оцеля. Ето как бе подложено на изпитание с атомна бомба.

Изпиха първата бира в един бискайски бар на улица „Монткада“. Не беше станало време за вечеря — дори за чужденците, — заведението беше празно и успяха да се снабдят със столове и част от бара. Вдигнаха тост за нещо неопределено пред чиния със сандвичи с пастет от раци — или нещо подобно, розово и лепкаво — и отпиха първата глътка, разменяйки си погледи над бирената пяна. Втората бира намали малко смущението на Макс, който от километри си личеше, че е девствен. Зяпаше Сара с още по-отворена уста, отколкото по време на часовете, а тя гледаше към Ориол, сякаш му казваше: „Виж колко ме харесва приятелят ти!“. На тази втора спирка все още пазеха инерцията от курса и разговорът се въртеше около ученето и останалите им колеги — тримата единодушно гледаха на тях с превъзходство, типично за хора на двадесет години. Беше време за автобиографични подробности. Макс им разказа за родителите си, образовани фермери от Илинойс, собственици на купища декари, засадени със соя, заводи за преработка на соя и на специализиран магазин за соеви продукти в центъра на Чикаго. Бяха толкова влюбени в Стария континент, че компенсираха носталгията от отсъствието на сина си с гордост, която изразяваха пред всичките си познати. Всяка събота му се обаждаха по телефона и редовно му изпращаха щедра издръжка, която Макс спестяваше с оглед на бъдещето, защото не споделяше твърдото убеждение на семейството си, че за да бъдеш щастлив, трябва да пръскаш пари с пълни шепи. Говореше за родителите си със смесица от уважение и възхищение и доста го притесняваше гордостта им от него. Затова никога не му бе хрумвало да постъпва безотговорно и въпреки разстоянието продължаваше да бъде примерен син и студент. Докато споделяше, гледаше Сара право в

очите, може би, за да я убеди в преимуществата на добрите момчета спрямо другите, или за да убеди самия себе си в същото.

Най-големият проблем на Макс беше, че от една страна умираше от желание да бъде лошо момче, а от друга чувстваше паника, когато му хрумнеше нещо конкретно, за да го постигне. Трябваше да се примири с нелепостта на всичките си действия, като например невъзможността да отдели погледа си от гърдите на Сара и неспособността да направи каквото и да било, за да се запознае отблизо с тях. Или речта, която току-що произнесе — толкова пропилени думи, за да обясни, че е добро момче, когато всъщност единственото му желание бе да докосне гърдите на Сара.

Тя им разказа за неизбежната си съдба на единствена дъщеря, което не се притеснява от това. Винаги се бе чувствала добре в сладкарницата и знаеше, че когато дойде време да поеме управлението й, ще бъде достойна да го направи. Много уважаваше баща си и изпитваше нежна предпазливост към майка си. Учеше история, защото не искаше да бъде „само сладкарка“ и защото винаги се бе интересувала да узнае откъде тръгва всичко, въпреки че се бе примирила с идеята ученето да бъде неосъществеността призвание на живота й.

Когато дойде ред Ориол да разказва за себе си, той каза:

— Да идем на друго място.

Следващото заведение онази вечер беше на улица „Видриера“. Още не им бе хрумнало от бира да преминат на нещо по-силно. Времето бе топло и приятно, една от онези мартенски вечери, които предвещават пролетта. Разговорът едва бе започнал и се очертаваше да бъде дълъг. Ориол анализираше движенията на Сара, както би наблюдавал някой екземпляр от много странен вид. Алкохолът бе преобразил Макс от стреснат в полунерешителен, а на четвъртата бира дори бе започнал да проявява словоохотливост в разговора, което за него си беше истински подвиг.

— Защо сладкарството е семейна черта? Ориол също е син на шоколатиери.

— Сигурно да подсладяваш живота на хората води до пристрастяване — се смееше Сара. — Защо не ни разкажеш, Ориол? Значи твоите родители също са от занаята? Как се нарича вашата сладкарница?

— Тя не е наша, а тяхна — поясни геният.

Макс много бавно поклати глава. „Тема — табу“, предупреди я с широко отворени очи.

Сара би задала поне още дузина въпроси за родителите на Ориол, преди да разбере, че там има сериозен проблем (Къде е вашата сладкарница? Специалитети? Можете ли да правите хубави кроасани с масло? Имаш ли братя и сестри? Ще останеш ли в занаята?). И дори след това би го попитала поне още толкова неща (Скаран ли си с родителите си? Избяга ли от къщи? Какво мислиш да правиш? Как така искаш да станеш сладкар, ако не понасяш родителите си? Мислиш ли, че си избрал най-подходящата професия? Мислиш ли да им правиш конкуренция? Какво е отношението ти към кроасаните с масло?).

Въпросът за кроасаните с масло маркираше различията, както я бе учил баща й. Той се хвалеше, че е „един от малкото останали в Барселона, които знаеха да правят истински френски кроасан с масло, с връхчета и прочее“. Разбира се, после винаги добавяше: „Но трябва да имаш предвид, че вкусовете тук са други. Хората не понасят толкова масло, колкото в оригиналната рецепта. Трябва да използваш само половината. Ако не, ще бъде провал“.

— Можеш ли да правиш кроасани с масло? — въпросът беше важен, за да състави личното си мнение. Искаше да знае дали Ориол ще издържи изпитанието.

— Ами не — отговори той с пълно безразличие.

Сара направи жест, съдържащ цялото презрение и високомерие, на които беше способна. Сякаш му каза: „Точно както си и мислех!“. Или по-зле: „Разбира се, аз си знаех!“.

— Кроасаните не ме интересуват. Нито с масло, нито някакви други.

Макс, който беше малко замаян, се намеси с вдигнат пръст:

— Би било жалко да пропилява таланта си с кроасани!

— Да пропилява какво? — попита Сара, която беше готова да обяви война в името на кроасаните.

— Оригиналност. Енергия. Ориол е новатор, привилегирован мозък. Има идеи, които не са хрумвали никога на никого. Тепърва ще се говори за него, можеш да си сигурна. Помни ми думата.

— Добре, добре, добре… Какви жалки глупости! — За Сара тези пиянски хвалебствия на приятел бяха малко обидни. Тя се засмя, а Макс се възползва, за да поръча по още една бира и да продължи да говори:

— Така, както го гледаш, този човек е все още непризнат създател на някои революционни рецепти с невиждани съставки, представени като дизайнерски бижута. Когато има възможност, мисли да ги превърне в основа на бъдещия си бизнес, който ще бъде успешен просто защото хората никога не са виждали нещо подобно. След няколко години всички ще го познават, а ние ще бъдем привилегированите му приятели. Нашият скъп Пайрот е истинска бомба! — речта му се получи така въодушевена и алкохолна, че на Макс му се насълзиха очите, а лицето на Ориол пламна.

Въпреки това геният не каза нищо, нито за да се защити, нито за да нападне. Беше потънал в съзерцателно и усмихнато щастие и отстъпваше думата на другите, макар и само за да говорят за него.

— Невиждани съставки? — Сара продължаваше да се смее. — Какви например?

Гледаше Ориол, но й отговори Макс:

— Съжалявам, но не мога да ти кажа, защото си конкуренция.

Тя направи физиономия на конспиратор.

— Но ти знаеш какви са…

— Защото аз не съм от вас. Не мога да направя дори едно кексче!

Най-любопитното явление на вечерта бе акцентът на Макс. Колкото повече пиеше, толкова по̀ американски звучеше. След повече от половин дузина бири старанието му да говори правилно устремно спадаше и той звучеше като тексасец от дълбоката провинция. Мисълта му трудно можеше да се проследи.

Тристранните разговори бяха само фасада, прикритие. Истинският сюжет на вечерта се развиваше по двойки. Например, когато Сара отиде до тоалетната, двамата приятели останаха сами пред празните чаши, чакайки я да се върне, за да се преместят в друго заведение на „Пасео де Пикасо“, и разговаряха за обхвата на сексуалните предпочитания на хората.

— Поне се опитай — каза Ориол. — Може да я върнеш в правия път.

— Правия път? Какви ги говориш? Самият аз искам да съм лесбийка!

— Кажи й го. Може да й хареса, ако си легнеш с нея.

— Но аз съм девствен!

— Да, но рано или късно трябва да престанеш да бъдеш, нали? Или мислиш да ставаш монах?

— Ти наистина ли вярваш, че монасите са девствени?

— Нито знам, нито ме интересува…

— Знаеш ли дали си има приятелка?

— Не ми е казвала.

— А ти питал ли си я?

— Не.

— Честно казано, бих искал да я видя с приятелката й.

— Човече, ти си се побъркал. Мислиш ли да опиташ с нея или не?

— Не. Добре де, да. Да. Когато му дойде времето.

— А това кога ще бъде горе-долу?

— Господ знае.

— Макс, трябва да я изчукаш.

— Да я изчукам?

— Да спиш с нея!

— А!

— Карай направо. Свали я.

— Внимавай, връща се.

В бара на „Пасео де Пикасо“ — всъщност тераса на гръцки ресторант — поръчаха плато с хумус и три чашки ликьор, който би възкресил и мъртвец. Когато се наложи Ориол Пайрот да отиде до тоалетната, Макс най-сетне остана насаме със Сара, на което се надяваше от началото на обиколката им. Използва случая, за да реши някои от неизвестните от уравнението на вечерта с характерния си непохватен стил и, по негова преценка, с голяма доза дързост. Тоест, какъвто си беше, но с няколко чашки в повече.

— Аз също смятам, че кроасаните с масло са много важни. Някой трябва да продължи традициите.

— Точно така.

— Светът се променя прекалено бързо.

— Да.

— Трябва да го спрем.
— Добре.
— Излизаш ли с някого?
— В момента не.
— А преди излизала ли си с някого?
— Разбира се. Както всички.
— С различни хора?
— Да, но не с всички едновременно. — Засмяха се.
— Помниш ли имената им?
— Почти на всички.
— Имаш ли нещо против да ми ги кажеш?
— Макс, задаваш малко странни въпроси. Какво ти е?
— А, извинявай. Малко съм пиян.
— Забелязах.
— Правиш ли секс, когато си прекалила с пиенето?
— Невинаги. Защо? Искаш да правим секс ли?
— Нищо не би ме направило по-щастлив, Сара — огромна усмивка и глуповато изражение.
— Но с мен не може.
— Права си, ти харесваш момичета.
— Виждам, че добрият ти приятел няма тайни от теб.
— Не. Споделя с мен всичко. Нали е чудесно?
— Сериозно? А казвал ли ти е дали прави секс, когато е прекалил с пиенето?
— Не, но Ориол прави секс, когато си поиска.
— Така ли? И как става това?
— Нямам представа. Имат някаква странна уговорка с мадамата, с която живее.
— Живее с мадама?
— Хазайката му. Тя е по-възрастна.
— Колко по-възрастна?
— Не знам. Това не ми го е казвал. Виждаш ли? Не ми казва всичко.
— Ходил ли си у тях?
— Не, не е ли странно? Никога не ме е канил. Обаче… Слушай, Сара, според теб плътските отношения част от любовта ли са или са важни сами по себе си?

— Макс, моля те, би ли ми задавал въпроси, които разбирам?

— Добре. Би ли се чукала с мъж, да или не?

— С теб — не.

— Жалко. А мислиш ли, че с времето би могла да промениш мнението си?

— Не. Ти си прекалено добро момче за мен.

— Но се променям — изпи чашата си на един дъх, сякаш за да го докаже.

— Знаеш ли какво мисля? Хората не се променят.

— Пак си права. Благодаря за откровеността.

— Не си струва. Макс, искам да знаеш, че си ми много симпатичен. Като приятел. Ако искаш, можем да останем приятели завинаги.

— Би било много хубаво.

— Ориол! Много се забави! Къде ще ни заведеш сега?

Минаваше дванадесет и половина. Последната спирка за вечерта беше едно заведение на улица „Сант Пау“, където отидоха по примамливата препоръка на Ориол:

— Вие двамата някога опитвали ли сте абсент? Ще ви заведа на единственото място в цяла Барселона, където все още се пие абсент с всичките му ритуали.

Още преди ритуалите Макс вече не се държеше на краката си. Ориол и Сара се държаха, но главите им се въртяха. Препоръчаното място беше западащо заведение, пълно с малки кръгли мраморни маси, целите напукани. Сара се опита да седне до Ориол, но Макс беше по-бърз. Тримата се сбутаха около една масичка близо до вратата. Макс седна по средата и поръчаха три абсента. Донесоха им три хубави стъклени чаши със зелена като хлорофил течност. Чашите имаха форма на конус, леко издут в основата, където беше сипан абсентът. На ръба беше поставен прибор, какъвто нито Сара, нито Макс бяха виждали. Беше сребърен, нещо между нож за риба и лопатка за сервиране на десерти. Повърхността му беше надупчена, а върху нея се мъдреше бучка захар. Сервираха им и три канички студена вода. Щом сервитьорката остави всичко на масата, Ориол пое функциите на церемониалмайстор.

— И двамата сте на път да загубите една важна добродетел, приятели мои — каза театрално с гърлен глас. — За здравето на мадам

Artemisia absinthium[1], която примесена с исоп, портокалов цвят, ангелика и други диви растения, грижливо стрити преди дестилацията, дава най-вдъхновяващото зелено питие, което бедният човешки род е измислил. Преди да го изпиете, трябва много бавно, сякаш правите любов, да сипете водата върху бучката захар, докато се разтопи напълно. Абсентът е като живота — прекалено горчив, нужна му е захар, за да стане по-поносим. Сега разбъркайте с прибора до дъното на чашата, за да се смеси всичко добре. Пийте го на малки глътки, много бавно, внимателно. Но преди това да вдигнем тост. Нека тази вечер продължи завинаги! — Чашите звъннаха приятно и тримата с възхищение опитаха екзотичното питие. Ориол добави: — А сега, ако имате някакви въпроси…

Сара имаше много въпроси, но нито един за абсента. Пиеха мълчаливо, защото бяха изморени, когато изведнъж Макс се надигна и много възпитано каза:

— Ще ме извините ли за момент? Трябва да отида малко да повърна.

Това беше единствената възможност на Сара да се доближи до Ориол през цялата вечер. Премести се до него, на мястото на Макс, толкова близо, че докосването на бедрата им я накара да потръпне от изненада. От страна на Пайрот нямаше никаква реакция, нито положителна, нито отрицателна.

— Приятелят ти има много високо мнение за теб — каза Сара.

— Много е великодушен. И е много добър човек.

Трудно бе да започнат някакъв разговор, който да звучи естествено. Думите се губеха в дългите периоди на мълчание и всичко излизаше мъчително. Поне за нея, която чувстваше сърцето й да бие в цялото тяло, освен там, където се предполагаше, че трябва да бие. Ориол бе спокоен, както винаги, а това още повече я объркваше.

— Мисля, че не му е добре — каза тя по адрес на Макс.

— Не е свикнал да пие. Води живот на лабораторна мишка.

— Дали да не го заведем да спи?

— Щем не щем, трябва да го направим.

— А после?

— После и ние ще легнем.

— Заедно ли?

Адамовата ябълка на врата на Ориол танцуваше пленително. Нагоре-надолу, отново нагоре, отново надолу Сара я гледаше все по-възбудена, докато пиеше мътната течност, в която се бе превърнала зелената напитка.

— Не знам дали си забелязала, Сара, но Макс те харесва. Той е най-добрият ми приятел. Това значи, че има някакви правила.

— Какви правила?

— Очевидно е. Ти и аз, абсолютно нищо. Това е най-важното.

— Толкова ли е просто?

— Нещата обикновено са прости, преди да ги усложним.

— Знаеш ли, Макс е и мой приятел. Не му желая нищо лошо.

— Приятно ми е, че сме на едно мнение.

— Можем да не му казваме.

— Да не му казваме за какво?

— Искаш да спиш с мен, не знам защо го отричаш. Мислиш ли, че не виждам как ме гледаш?

— Разбира се, че искам, но няма да го направя.

— Защо си толкова…

Изведнъж в очите на Ориол се запали нещо плашещо.

— Сара, няма да го направя и точка — прекъсна я той. — Нито сега, нито никога. Има невъзможни неща и с това светът не свършва.

На Сара й се прииска веднага да избяга. Никога не се бе чувствала толкова засрамена. Той я отряза съвсем официално. Ако можеше, би заплакала. Тя обаче никога не плачеше за нещата, за които всички плачат. Вместо да избяга, да заплаче или да забие юмрук в стомаха на Ориол Пайрот — което всъщност би искала да направи — Сара бързо се съвзе и предложи:

— Още едно питие?

Ориол прие. Повториха отново целия ритуал със захарта и каничката с вода. Този път нямаше нито повод, нито желание за наздравици. Пиеха в мълчание, натежало от угризения. Макс още не бе излязъл от тоалетната.

— Имаш късмет, че не ти се сърдя — добави Ориол след момент на размисъл. — Ти ме излъга. Не си падаш по момичета.

— Слушай, по-добре млъкни. Нямаш никаква представа каква съм.

Ориол си помисли, че Сара има право. Въпреки убеждението си, че тя не си пада по момичета и бе измислила тази лъжа, за да я вземат със себе си, той не можеше да го твърди със сигурност. Освен това започваше да се тревожи от дългия престой на приятеля си в тоалетната и не му се впускаше в сложни културологични хипотези.

— Отивам да видя какво прави Макс — каза, като се отправи към мъжката тоалетна, чувствайки как погледът на Сара се впива като кърлеж в задника му.

Когато Макс успя да надигне глава от тоалетната чиния, беше напълно разбит. Гадеше му се, беше бял като платно, избиваха го вълни от топла и студена пот, главата му се маеше и движенията му бяха некоординирани. Освен това говореше завалено и смешно. Строполи се до Сара и й каза:

— Много ми е зле. Провалих ви вечерта. Ще се погрижиш ли за мен?

— Горкичкият, какви ги приказваш? Нищо не си провалил. Какво ти е?

— Боли ме тук — сочеше дясното си слепоочие. — Изгарям, искам да си легна да спя, много ми харесваш.

— Нося едни кърпички — Сара ровеше в чантата си, докато Макс я наблюдаваше с присвити очи, а Ориол — с пълно безразличие. Извади малко найлоново или хартиено пликче, разкъса го, за да извади една кърпичка, миришеща на бебе, и я прокара през челото и тила на Макс с нежността на опитна майка.

Той с удоволствие се остави в ръцете й, докато тялото му се люшкаше в доста нестабилно равновесие.

— Да го изведем малко на въздух — предложи Сара, докато Ориол плащаше смешката.

Макс живееше под наем в малък апартамент на улица „Сиутат“. Тръгнаха, хванати под ръка. Макс по средата, за да не загуби равновесие, се държеше за Сара, както малко дете стиска плюшеното си мече. Добре се възползваше от възможността да се доближи до нея и го правеше толкова несъзнателно, колкото се полагаше за състоянието му, но не се преструваше.

По пътя трябваше да спрат няколко пъти. Някъде просто, за да може клетият Макс да си поеме дъх. Другаде, за да му дадат възможност да повърне в някой плик, канавка или саксия. На два пъти

Сара нежно положи ръка на челото му, за да му крепи главата, както години по-късно щеше да прави с децата им в тревожните и изтощителни нощи на техните неразположения. Пътят на тримата приятели през старата част на града можеше да бъде проследен по миризмата от стомашните сокове на горкия Макс.

Една от последните им спирки беше на улица „Кануда“. Там Сара изчака, седнала на едно стъпало, докато Ориол придружи приятеля си зад храстите и му предложи помощ. Забавиха се доста. Така тя имаше време да се загледа в някои подробности на мястото, където бяха попаднали случайно. Стъпалото беше част от витрината на антикварен магазин, който бе осветен отвътре и вратата му беше открехната. И понеже скуката движи света напред, а Сара не можеше да стои на едно място повече от две минути, тя се отупа от мръсотията по задната част на роклята си, бутна плахо вратата и едновременно с това попита:

— Може ли?

Не го очакваше, но отвътре й отговори приятен глас:

— Разбира се, че може, момиче, влизай, влизай. Не видя ли надписа, който съвсем ясно казва „Отворено“?

Когато двамата приятели се върнаха, Макс беше отпуснат и блед като кукла, а Ориол също бе заприличал на болен. Сара обаче беше въодушевена — държеше в ръцете си порцеланов предмет.

— Предпочитам да повръщам с теб, отколкото с тоя — каза Макс, като подпря главата си на нейното твърде костеливо рамо.

— Момчета, вижте какво си купих. Много е стара, произведена е близо до Париж. Може би е била на някоя важна дама, но не е сигурно. Не е ли невероятна?

Макс не беше в състояние да открие нищо по-невероятно от факта, че все още не е умрял. Единствената му реакция при възторженото й съобщение бе да промени позата си. Надигна се от ръбестото рамо на Сара и заби глава между коленете й, много по-удобно, с нос едва на два сантиметра от слабините й, от които го деляха само дебелият плат на роклята и памучните й пликчета.

Макс силно въздъхна, а после издаде нещо като стон от удоволствие.

— Май трябваше да хванем такси — каза Ориол. — Този нещастник става все по-зле.

— Не, не, не — Макс размаха отрицателно ръката си във въздуха. — Оставете ме тук още малко.

И отпусна главата си като че ли изпускаше баласт, сякаш бе заспал (всъщност спа цели пет минути, които те му отпуснаха, за да сънува, че доближава носа си до слабините й, сладки като мед, без тя да се съпротивлява, докато роши косата му като на малко дете).

— Не мислиш ли, че за всичко си има причина? Аз да — каза Сара на Ориол през това време. — Малко е очукана, няма капаче, но тук има много интересен надпис, виж — показа му дъното на предмета, който бе купила, и той прочете с присвити очи:

— „Je suis à madame Adèlaide de France“. Да, интересен е. Какво е това? Чайник ли?

— Това е шоколатиера, глупчо. Личи си по улейчето, виждаш ли? Издигнато е нагоре и е разширено, за да тече шоколадът по-лесно и в чашата да пада каймак. Ако си имаше капаче, щеше да разбереш по-добре, защото на него има дупка в средата, от която се подава дръжката на дървената бъркалка. Направена е от много фин порцелан. Познава се по това, че е прозрачен, когато го гледаш срещу светлината. Навремето е била луксозен предмет. А сега е в моите ръце, след цяла серия от събития, които биха могли и да не се случат. Като да излезем заедно тримата за първи път. Като това, че антикварят, от когото я купих, не може да спи и подрежда документи в магазина си. Мисля, че всичко се случва, защото така трябва, нали? В една вечер шоколатиерата и нашето приятелство. Това не може да е просто съвпадение.

Ориол не знаеше какво да отговори. Той вярваше само в случайността. Мислеше, че светът е абсолютен хаос, в който понякога някоя свободна частица намира мястото си, за добро или за зло, но е безполезно да се опитваме да търсим някакъв смисъл.

— Виж, тук има една пукнатина — каза Сара, поглаждайки с пръста си грапавото ръбче на улея. И добави с меланхолична въздишка: — Сякаш е пълна с истории, които някой иска да ми разкаже на ухото.

— Бихме могли да я пробваме тази вечер — каза Ориол, връщайки Сара от далечното разстояние на мислите й. — На нашия приятел ще му дойде добре един топъл шоколад, а аз имам перфектна рецепта.

В този момент Макс надигна глава.

— Да пием по едно последно? — попита той.

— Не, човече, не. Ти отиваш в леглото — отвърна Сара.

— Добре, както кажеш.

— Макс, не се държиш на краката си — добави Ориол. — Ще ти направя шоколад. После в леглото.

— Добре.

Изглеждаше малко посъживен. С известна помощ успя да стигне до вкъщи, изкачи стълбата (за щастие квартирата му се намираше на първия етаж) и седна на дивана в хола, който беше и кухня, и миялня, и стая за гости, и библиотека, и наблюдателница към апартамента на съседа — старец, денонощно облечен в анцуг, който прекарваше часове в разговори по телефона. Тогава Ориол отвори един шкаф и извади стъклен буркан, пълен с тъмнокафяв прах с цветни пръчици. Изплакна старата шоколатиера с малко вода, за всеки случай, ако времето бе оставило в нея друго нещо, освен звуците и гласовете, които си представяше Сара, и после сипа в нея две лъжици от съдържанието на буркана и я допълни с вода от чешмата. След това я пъхна в микровълновата печка.

— Щеше да е по-добре с минерална вода и бързовар, но трябва да се примирим с това, което имаме, нали?

— Ако в този миг умра, ще страдаш ли? — попита Макс, като държеше Сара през кръста.

— Разбира се, глупчо. Но няма да умреш в този миг.

— Може би не.

— Само си малко пиян.

— Харесвам как произнасяш „ч“. Би ли повторила думата „глупчо“?

— Глупчо.

— Звучи прекрасно. Още веднъж?

Сара се поинтересува от рецептата на Ориол, но той, както винаги, не обърна внимание на подробностите. Само каза:

— Това е тайна рецепта за съживяване на американци, които не носят на пиене.

— Сараааа! Не мога да си развържа обувкитееее! Движат се самиии! — Макс стенеше и Сара се наведе пред него и го освободи от обувките му.

„Хитрец е този гринго“ — помисли си Ориол. — „С такива качества скоро няма да бъде девствен“. Не бе престанал да опипва Сара нито за миг, откакто излезе от тоалетната на бара на улица „Сант Пау“. За да не гледа това представление, Ориол се опита да се концентрира върху рецептата.

— Това много ми пречи… — продължи Макс, като си дърпаше дрехите.

— Това са панталоните ти. Да ти помогна ли?

— Да. А също и за слиповете, моля. Всичко ми пречи, когато съм с теб, sweetheart.

— Ако съм излишен, си отивам. Само трябва да ми кажеш — Ориол го подхвърли като на шега, но всъщност беше сериозен. Искаше да се махне от там.

— Да, Ориол, върви си — каза Макс.

— Не го прави, Ориол. Макс, ти си перверзник! Ако не беше пиян, щях много да се разсърдя. Престани да се събличаш. И не гони Ориол. Не те ли е срам? Той ти е приятел. И ти приготвя шоколад.

Макс погледна Сара с вид на виновно дете.

— Няма повече да правя така.

— Това е добре.

— Ще дойдеш ли да спиш с мен?

Сара започваше да губи търпение.

— Не, Макс. Казах ти, че е невъзможно.

— Само като приятели. Като boy scouts[2]. Няма да ти направя нищо лошо. Аз съм девствен. Не ме ли съжаляваш? Ще правим каквото кажеш.

— Не, Макс. Не ставай досаден.

— Ти ще ми покажеш какво трябва да правя, а аз ще те слушам за всичко.

— Стига вече, Макс!

Ориол сервира съживителната течност в три пластмасови чашки, които намери в едно чекмедже. Напитката не беше много гъста и имаше цвят на шоколад, но ароматът й беше различен. Само като го усети, Макс каза:

— Отивам да спя. Мисля, че ще умра, ако остана тук. Сара, имаш ли нещо против да бъдеш главна героиня в еротичните ми сънища?

Понеже Сара не отговори, Макс помисли, че е дала съгласието си, и изчезна през малкия коридор, описвайки осморки. Шоколадът чакаше.

— Хубава двойка сте — промърмори Ориол, когато чу вратата на Макс да се затваря.

— Какви ги говориш?

— Той е добро момче.

— Да.

— Опитай го — Ориол посочи димящата напитка.

Сара бе доближила чашата до устните си, но се спря. Искаше да добави нещо.

— Мисля, че ти и аз бихме били по-добра двойка.

— Хубаво.

— За какво пием?

— За каквото искаш.

— Добре. Пия, за да си вземеш назад думите, които каза тази вечер.

— Нямам нищо против.

Чашите им се доближиха във въображаемо чукане на пластмаса о пластмаса. Вкусът на шоколада изписа странна гримаса по устните на Сара. Не беше много сладък, нито много гъст, нито много тъмен. Тя различи няколко особени вкуса като ванилия, кардамон и може би… — замисли се, — може би черен пипер? Но най-интересен беше лютивият привкус, който оставаше в устата. Сара разбра, че червените пръчици, които бе видяла в буркана, са лют пипер. Той придаваше чудесен акцент, налагаше се да признае. А общият вкус бе балансиран, но главно — бе непоносимо оригинален. Или поне така си мислеше, преди Ориол да разкрие тайната:

— Тази рецепта се основава на древните обичаи на ацтеките. Нещо горе-долу подобно е предложил Монтесума на Ернан Кортес, когато го посрещнал. Същото, но примесено с кръв, е поднасял в жертва на боговете. Можем и ние да опитаме. Но не знам чия кръв да източим.

— Предлагам моята доброволно — промълви Сара предизвикателно.

Ориол предпочете да се престори, че не я е чул:

— Тази смес е малко по-пикантна, отколкото трябва, защото Макс обича лютиви неща, особено всякакъв вид лютив пипер. На теб как ти се струва?

— Струва ми се, че вече ти казах.

— Виж, Сара Ровира — Ориол допи шоколада си на една глътка, изхвърли чашата в боклука и си взе сакото, лежащо на един стол. — Ако нещо ми стана напълно ясно, то е, че винаги постигаш каквото си си наумила, колкото и да е трудно. И тежко му, ако някой ти се противопостави.

Сара се нацупи. Би приела това като комплимент, ако не бе произнесено с тон на очевиден упрек.

— А сега няма ли да ми кажеш дали шоколадът ти хареса или не? — настоя Ориол, преди да си тръгне.

Той явно целеше само да я впечатли с една нова рецепта, но Сара не му достави това удоволствие. Не го заслужаваше. Вместо отговор сви рамене и каза:

— Подлежи на подобрение.

— Тръгвам си — сбогува се Ориол. — Ще се видим.

— Да — каза Сара, преди да излезе на балкона, за да го види как си тръгва (и да погледне задника му, който наистина си струваше).

Събра нещата си — преди всичко шоколатиерата, — затвори вратата много внимателно, за да не събуди Макс, и слезе по стълбите.

Когато излезе на улицата, й хрумна най-абсурдната идея за тази вечер. В този късен час нямаше жива душа в пустия град. Спираше на всяка пресечка, на всеки ъгъл, като на завой в лабиринт, и търсеше Ориол. Очите й обаче различаваха само мръсната сива настилка на празните улици. Ориол се бе изпарил и всичко започваше да пропада. „Ах, глупачке, мъжете са хлъзгави по природа и освен това са отвеяни. Много отвеяни. Никога не можеш да им се довериш“, си каза тя.

Една отхвърлена жена, стискаща шоколатиера, крачеше през пустия град в пет часа сутринта — каква абсурдна картина.

Най-сетне се разсъмваше.

* * *

Изминаха двадесет и три години и се случиха куп неща, но тази вечер, седнала на стол на една чужда тераса с изглед към собствения й живот, Сара има чувството, че за Ориол винаги е била и ще си остане една отхвърлена жена. Всичко се преобръща — те, светът, животът. Дори миналото е сменило кожата си. Сега Сара е собственичка на престижна сладкарница в Барселона, от която ежедневно много хора купуват за закуска истински кроасани с масло, приготвени според автентичния вкус и сервирани с класа. По Коледа продава повече от две хиляди бройки от своята шоколадова халва със захаросани бадеми (специалитет на заведението), а да не говорим за великденските козуначета, сладкишите „Сара“, крема „Сан Хосе“, кейковете за Сан Хуан, празничните краваи, допринесли за щастието на толкова много хора в Барселона, деца и внуци на любителите на същите сладки, направени от баща й. Тази приемственост на нещата я прави много щастлива. Сякаш животът я поставя пред много труден изпит, а тя го изкарва с отличен. Може би не е измислила нищо ново, така е, но самоотвержено се бори да продължи полученото наследство от няколко поколения сладкари, превърнали сутрешната и следобедната закуска в любимо за всички изкуство. Може би първото блеснало в този град на блясъка. Мъчно й е, че Ориол никога не й призна заслугите, призванието й да продължи традицията. И че Макс винаги си остава пламенен почитател на оригиналния си приятел, дързък и непостоянен. Изобретателят на бонбониерата „Приятелски триъгълник с различни вкусове“, един от най-продаваните продукти на марката „Пайрот“, който тримата заедно измислиха, но той добави една от най-важните съставки — голяма доза дързост. Прочутият „триъгълник“ му спечели само през първата година половин дузина от най-престижните световни награди и му отвори вратите към най-интересните чуждестранни вносители. Сега бонбониерата има почитатели в целия свят, от Норвегия до Япония, от Съединените щати до Нова Зеландия, а от известно време насам производството й ежегодно се удвоява.

Кутията „Приятелски триъгълник с различни вкусове“ се състои от три бонбона с форма на малко шоколадово яйце от бяло какао, произведено в едно стопанство в Южно Мексико (единственото, което Ориол използва, защото е негов собственик). Бялото какао е един от най-добрите отглеждани сортове; ароматно, с деликатен вкус, различно от останалите — цената му също, — към което Ориол се осмели да

добави мексикански чушки халапеньо, корен от джинджифил и лавандулов сироп. „Халапеньо“ — каза той, — „в чест на Макс и предпочитанието му към лютивото“. Джинджифилът бе за самия него и слабостта му към продуктите от ориенталската кухня. А лавандулата — за Сара и нейната свещена традиция. Така стана всичко. На черната кутия на бонбониерата — имаше я с три, шест, дванадесет и двадесет и четири бонбона — можеше да се прочете на деветнадесет различни езика (в зависимост от страната) отпечатано със златни букви посвещението „За Макс и Сара сега, преди и за в бъдеще“. Прекрасно.

Много рентабилно и много фалшиво. Но прекрасно.

* * *

Помежду им скоро започнаха разправии с неочаквани последици.

— Тази седмица ще работите в екипи по трима души — каза Ортега в понеделника след онзи петък с абсента — с цел да изработите десерти, които да изразяват същността ви. Не поотделно, а като екип, и нека това да ви е ясно. В кухнята никога няма да работите сами. Една от най-важните поуки, които може да извлечете от всеки посетен от вас готварски курс, е колективният дух, така необходим в професионалния ви път. Ще отделим малко време за формиране на екипите и ще уточним проектите. От всяка група трябва да излъчите говорител.

Макс, Ориол и Сара вече бяха група. И тримата приеха за естествено да работят заедно. Макс реагира на задачата като на чудесна възможност.

— Така заедно с вас ще направя нещо полезно — каза той със задоволство.

Сара откри практичната страна.

— Имаме златна възможност да съчетаем традиция и новаторство и да измислим експлозивна рецепта. Искаш ли да предложиш някоя идея, Ориол?

За Макс беше ясно, както и за нея, че са добър екип, но Ориол не беше много убеден. Той винаги предпочиташе да работи сам. Лайтмотивът на детството и младостта му беше: „Ти си голям индивидуалист, трябва да се научиш да споделяш“. Представата му за екип в кухнята се състоеше от няколко души, които да изпълняват

заповедите му, без да задават въпроси, както в армията. А вече си личеше, че със Сара нещата ще вървят различно. Само като си помислеше, го обземаше мързел.

Въпреки всичко образуваха екип, какво друго им оставаше. През онзи първи час единственото, за което се разбраха, беше решението десертът им да бъде халва. Халвата беше идеална за целта — класика с широк спектър от възможности, спешно изискваща новаторски дух. Нещо, върху което можеха да градят всичко останало. Това силно въодушевяваше Ориол, за когото думата „всичко“ имаше сложно и трудно предвидимо значение.

— Но моля, малко по-разумно. Да не вземеш да измислиш халва от ряпа — каза Сара, предчувствайки какво ще се случи.

През първите дни развиха изходната идея. Щяха да работят с първокласни продукти. Най-чистите шоколади на пазара. Щяха да помислят за оригинален пълнеж, който да стряска, но не и да плаши — а за това трябваше да държат под контрол Ориол — и да поработят върху формата, която трябваше да бъде привлекателна като предмет за подарък. Може би халва като за художник? Антони Тапиес, Пикасо, Миро Гауди? Логото на града служеше за реклама на всичко по времето преди Олимпиадата и можеше да им свърши работа, ако успееха да го използват. Срещнаха се два пъти следобед извън школата, за да говорят по въпроса, този път без абсент. В началото всичко изглеждаше, че върви добре, и всеки от тях имаше своя роля в обсъждането. Макс се занимаваше с техническата страна и бе нещо като изпълнителен продуцент. Тримата бяха наясно, че за да излезе успешен проектът, е необходимо да го държат далеч от кухнята. Споровете се разгорещяваха:

— Това, което казваш, трябва да се охлади много бързо, но на не по-малко от 19 градуса, освен ако не искаш да използваш друг вид масло…

— Какво говориш, бе, човек, няма начин, аз не работя с боклуци! Трябва да е възможно най-доброто.

Сара най-много се тревожеше за пълнежа от пралини. Беше сигурна, че Ориол няма да иска да ги замести с лешници, захар и мед, както обикновено постъпваха. Имаше право. Ориол мислеше само за непознати вкусове и хрупкава текстура, но Сара все още не знаеше подробностите и за момента си спестяваше разочарованието, което

рано или късно щеше да изпита. Още в началото тя разпредели задачите:

— Добре, момчета, трябва да се организираме. Макс да се заеме с техническата част, Ориол с кувертюрата, а аз с пълнежа.

Тъй като никой не каза нищо, тя си помисли, че я оставят да ръководи. Онзи следобед, докато седяха край една маса на площад „Олиес“ пред три чаши кафе, Ориол за пръв път изложи своята система.

— Пълнежът ще направя аз, вече работя по това и ви уверявам, че ще ви изненадам. Ти, Сара, потърси най-хубавия шоколад за покритието и му дай каквато форма искаш, за това няма много да ти се бъркам. Имаме късмет в екипа ни да работи историк, би могла да използваш някой исторически символ на града. Можем да направим реверанс към старите майстори сладкари или към първия шоколатиер, или към Хуан Хинер и неговите великденски произведения. Не знам — нещо, което си струва да припомним. Макс може да ти помогне да го измислиш, така заедно ще приключите по-бързо. Ортега ще остане с отворена уста, обещавам ви, и ще бъдем най-добрите в групата.

— Откога участваме в състезание? — поинтересува се Сара.

— Всъщност в живота всичко е състезание.

— А откога командваш ти? Не се ли разбрахме аз да съм говорител?

— Говорител и ръководител на екипа не е едно и също.

— Значи еднолично се издигаш в ръководител! — Сара хапеше устни от гняв и говореше все по-високо. Не можеше да повярва.

— Казах само, че работя по пълнежа. Оставих ти най-представителната част — кувертюрата.

— Няма да стане! Пълнежът от пралини е моя работа, Ориол. Не виждаш ли, че имам много повече опит от теб? В сладкарница „Ровира“ от години правим халви и продаваме все повече.

— Нима най-продаваното е най-добро?

— Говорех за пълнежа от пралини, не е нужно да се заяждаш.

— Има различни видове пралини.

— Не и при нас.

— Точно затова искам да го направя аз!

— Сара има право — намеси се Макс в старанието си да бъде достоен арбитър. — Тя знае как се правят пралини.

— Ако всички мислеха като вас, още щяхме да ядем плодове от дърветата! — Ориол беше ядосан и жестикулираше прекалено много, размахваше ръце, удряше по масата, обръщаше поглед към небето, сякаш молеше за справедливост Бога, изоставил своите деца. — Освен това, какво можем да загубим? Нека забравим вечния пълнеж от пралини, всеки може да го направи, и да представим нещо наистина оригинално, което да носи нашия почерк.

— Извинявай, но доброто качество също може да бъде наш почерк. Не всеки може да го постигне. Човек трябва да има опит.

— Да, съгласен съм. Не се сърди! Вечните пралини от захаросани бадеми са прекрасни. Но не ти ли се иска да бъдеш малко по-различна, дори един-единствен път?

— Какво означава различна? Хайде, Ориол, кажи направо. Какво искаш да сложиш в нашата нещастна халва? Поне помислил ли си?

— Разбира се, че съм мислил. Има хиляди възможности! — накланяше се напред, говореше с възбуждащ плам. — Например, хрупкав пълнеж от лиофилизирани тропически плодове, манго или мандарина. Или може би папая? Да! Папаята се комбинира чудесно с шоколад от седемдесет процента. Или може би сладкарски трюфел от кисела ябълка с мъничко канела, но не много. Или още по-смело — халва, която само с едно отхапване ти дава смесица от вкусове на коледни сладки: ликьор „Бейлис“, капучино, халва „Аликанте“… И трябва да хруска леко; да се усеща, но не прекалено. Това би било много добре, въпреки че технически е по-сложно. Трябва да помислим.

След разсъжденията на Ориол Пайрот настъпи мълчалив размисъл. Сара се правеше на сърдита, или беше сърдита, а Макс се чувстваше неудобно, че не бе успял да предотврати спора, както би желал. Тези театрални спречквания направо го поболяваха. Не съответстваха на характера му и още по-малко, когато поводът бяха захаросаните бадеми.

— Хайде, приятели, да започваме, защото изоставаме — каза американецът в своята роля на умиротворител. — Ще решим демократично. Кой е за пралините?

Сара вдигна ръка.

— А кой е за другото?

Пайрот вдигна ръка.

— Ти решаваш — каза Сара.

— А, не, не ми причинявайте това! — протестираше арбитърът. — Разбирам и двете гледни точки. Не може ли да измислим нещо средно, което да съчетава най-доброто от двете?

— Не разбираш ли, че няма възможно средно положение между традиционните бадемови пралини и неговия пълнеж от кафе с халва „Аликанте“? — кисело се оплака Сара.

Стана ясно, че съвещанието няма да напредне заради пралините и Макс се чувстваше ужасно.

Часовете и дните минаваха и ставаше все по-ясно, че въпросът за пълнежа няма решение. Както Сара, така и Ориол се държаха като двама дуелисти, въоръжени с аргументи, а Макс беше довереният приятел, който след раните трябваше да анализира последиците. Всеки ден се повтаряха едни и същи спорове. Сара пристигаше с пралини от захаросани бадеми и предизвикателно ги оставяше на масата.

— Ела, опитай. Какво ще кажеш?

Ориол ги опитваше с безразличие, а след това изваждаше своя пълнеж от странни неща и го посочваше с жест, сякаш казваше: „Това е истинска рецепта“. Сара с нежелание поднасяше към устата си малко късче, готова веднага да го критикува.

За сметка на това Макс намираше всичко за чудесно. Пралините на Сара бяха „ненадминати“, а пълнежът на Пайрот — „великолепен“. Дори когато прилагателните му свършваха, бе наистина искрен в одобрението си.

— Не може така. Трябва да избереш един от двата или никога няма да свършим — го подканваше Ориол.

— Толкова е трудно — въздъхваше безутешно Макс.

Сара се усмихваше победоносно, а Ориол не понасяше това.

Вследствие на споровете пострада и приятелството между двете момчета. В деня, когато Ориол обвини Макс, че защитава Сара, защото е влюбен в нея. Макс, който дотогава по своя собствена воля беше пример за безпристрастност, се почувства ужасно засегнат. Напомни на Ориол, че колкото и да му е трудно да го признае, Сара е „толкова добра“, колкото и той. С недоверие Ориол го помоли да повтори. Макс нямаше нищо против, но добави още някои болезнени подробности:

— Независимо дали ти харесва, или не, Сара е прекрасна сладкарка и ще стигне много далеч. Може би по-далеч от теб, защото

знае как да се отнася с хората, без да ги наранява, и освен това е работлива и организирана. Не е достатъчно да си просто гений.

Ориол прие тези думи като тежко предателство и през следващите часове не спря да мърмори и да се прави на обиден. Макс бе голям враг на сърдитите физиономии и силно се изнервяше, ако някой му се цупи. Затова се опита да изглади положението с нови думи, но така и не успя да неутрализира вече казаното, което не можеше да се изтрие. Не знаеше, че думите често пречат повече от стени и нараняват по-силно от удар с нож. В този случай най-лошото не бе пропастта, образувала се между двамата приятели, която в края на краищата би могла да се прехвърли, а внезапното хрумване, което се роди в главата на Ориол, и той започна веднага да изпраща спешни сигнали за реализирането му.

Сега, когато с Макс вече не бяха приятели, може би трябваше да преосмисли някои неща.

Когато онзи следобед Пайрот позвъни на Сара, за да я покани „да пийнат по нещо“, тя не можа да повярва. Ориол не каза да излязат „на вечеря“, защото не можеше да си го позволи. Тя прие хладнокръвно, сякаш бадемовите пралини вече нямаха значение. Разбраха се да се видят в бара на улица „Сант Пау“, но когато пристигнаха, заведението беше затворено, защото бе твърде рано за любителите на абсент. Отидоха в „Лондон“, където си поръчаха два тоника, а Ориол се доближи до нея и залепи устните си за нейните.

Сара не му попречи, очарована, но когато целувката свърши, попита:

— А правилата?

Ориол отвърна:

— Отменени са. С Макс се скарахме.

— Заради пълнежа или по някоя сериозна причина?

Но Ориол изпитваше желание да й обяснява. Освен това имаше някои проблеми за решаване. Например мястото. В тази възраст на зависимост от най-различни обстоятелства сексуалните връзки се случват само ако първо се изчисти въпросът за терена. Ориол не казваше на никого къде живее и дори не предложи възможността да отидат у тях. За щастие родителите на Сара същата вечер бяха на оперен спектакъл в „Лисео“, за който имаха абонамент, и щяха да се върнат доста късно. Не й се искаше Ориол да влиза в стаята й, но го

прие, защото случаят беше извънреден и защото списъкът от свободни места бе крайно ограничен.

Нямаха друг изход, освен да отидат у Сара. На партера беше „Сладкарница Ровира, шоколади и бонбони от 1960“, а на първия етаж — жилището, свързано чрез стълбище, водещо към улица „Архентерия“. От задната страна сладкарницата имаше изход към улица „Бросоли“, където беше сервизната врата, използвана за разтоварване на продукти. Трябваше да минат още няколко години, преди Сара да започне стратегията си за разширяване на имота и да стане собственик на цялата сграда — включително на прекрасния мезонет с изглед към улица „Архентерия“ и високите кули на църквата „Санта Мария дел Мар“. А също и на двата имота, граничещи с нейния, предвидени за разгръщане на бизнеса й, който тя онзи следобед мечтаеше да разпростре като пожар и да превърне в изискано заведение, докато Ориол гледаше на всичко с любопитство, прикрито от възхищение.

Младежът бе очарован от непринудеността на Сара, когато го покани да влезе, помоли го да почака за миг, докато затвори вратата, и с неопределен жест посочи навътре, казвайки:

— Виж, това е сладкарницата.

Той си подаде носа през вратата, колкото да види плотовете от неръждаема стомана и да усети приятния мирис на темпериран шоколад, и попита дали плакатите по стените са оригинални.

— Мисля, че да — отговори Сара, като спря за миг погледа си върху двата големи рекламни постера в модернистичен стил, които открай време си бяха там. „“Сампонс" е най-желаният шоколад!" — пишеше на тях.

— Сигурно струват цяло състояние — отбеляза Пайрот и тръгна нагоре по стълбите зад Сара, която ритмично поклащаше хълбоци.

Възхити се и от начина, по който тя, щом пристигнаха, го попита дали има нужда да отиде до тоалетната и дали иска нещо за пиене. Изглеждаше съвсем спокойна, а съблазнителят, който започваше да се пробужда у него, отговори:

— Да, искам теб.

На устните й се изписа закачлива, дръзка усмивка, сякаш вече бе спечелила битката, започната в нощта с абсента.

— Може да влезеш. По коридора, последната врата вдясно — покани го тя, докато отиваше неизвестно къде, за да направи нещо.

Ориол премина коридора, сякаш се бе отправил на интервю за работа, и влезе в стаята, която щеше да запомни завинаги. В нея имаше легло, покрито с розова кувертюра, плетена на една кука, бял гардероб с огледало и надстройка, етажерка, от която тайнствено се усмихваха половин дузина празнично облечени кукли, угасен компютър, нощно шкафче с телефон и скрин, върху който откри бялата порцеланова шоколатиера, която Сара купи от будния през нощта антиквар. От улицата напираше обилна светлина и се процеждаше през пердетата. Някъде много далеч се чуваше приспивателния ромон на света. Ориол си помисли, че животът на Сара е оазис на щастие в един свят на луди, и почувства завист, толкова неуместна, колкото и присъствието му там.

— Мислех, че вече си се съблякъл — чу гласа й от прага на вратата.

Сара беше напълно гола, а тялото й бе светло и нежно като плетената розова кувертюра. Малки гърди, тънка талия, плосък корем, ясно очертан тъмен триъгълник от окосмяване на слабините, деликатни стъпала с лакирани нокти в цвят на зелена ябълка, а на устните й — усмивка на превъзходство, която будеше у него желание да я убие.

Ориол коленичи пред нея и зарови главата си между бедрата й. Тя ги разтвори леко, опря с една ръка главата му и внимателно я притисна. Този прост танц бе достатъчен, за да надигне болезнена ерекция в джинсите на Ориол. Опита се да стане, но Сара постави ръка на рамото му и промълви „Още малко“ с онзи сладостен глас, на който нищо не можеше да се откаже. През преградата от тъмен мъх Ориол гледаше как тя се преобразява. Наред с всички удоволствия от секса, наблюдаването за него беше толкова важно, колкото и самото действие. Обичаше да вижда как сексуалните му партньори губят контрол. Обичаше да ги гледа как притварят очи, а тялото им се облива в пот. Страстта и отдаването на секса му харесваха колкото и самия секс. Но Сара не се отдаваше, а продължаваше да го дебне. Правеше като него — през цялото време го наблюдаваше с упорит интерес. Дори когато Ориол засмука гърдите й в постепенен опит да се изправи и да насочи сцената според своите желания. Продължаваше да го гледа, докато сваляше дрехите му с бързина, каквато не бе забелязвал у никое друго

момиче (и с удивителна сръчност, която го изненада — не се затрудни нито с токата на колана му с двойно езиче, нито със закопчаването на панталона му, както бе ставало с други). Не спря да го гледа и по-късно, когато ролите им се размениха и тя коленичи пред него. Оралната фаза, прекалено кратка според Сара, приключи, когато Ориол я хвана за раменете и каза: „Ела тук!“. Още преди да успеят да стигнат до леглото, тя бе махнала плетената кувертюра, за да не се изцапа (дори в такъв несъзнателен момент трябваше да помисли за всичко!). Преди той да успее да каже какво смята да прави, вече му поставяше презерватив и го настаняваше на леглото, за да му бъде по-удобно. Ориол се опита да легне, но тя го спря: „Не, по-добре с главата на другата страна“, а той се съгласи отчасти защото отдавна не го интересуваше в коя посока му е главата, а и защото моментът на възбуда бе намалил значително способността му да взема решения.

Веднага разбра какво иска Сара. Тя го възседна и съвсем сама свърши цялата работа. Започна леко да смуче врата му — най-сетне, толкова дълго бе наблюдавала от разстояние адамовата му ябълка, — а после ритмично задвижи хълбоци, като с две ръце се държеше за таблата на леглото и наблюдаваше сцената в огледалото на гардероба с поглед на обсебена от демони, който будеше страх. Ориол никога не бе виждал подобна трансформация, нито си бе представял, че Сара е толкова добра в тази област. Беше по-добра от всички жени, с които бе правил секс. Отдаде се на насладата със странно спокойствие, сякаш всичко това бе най-нормално, и вкуси приятното чувство, че се освобождава от всякаква власт и не трябва да взема никакви решения. Само в последния момент пожела да направи нещо по свой начин. Понеже и двете му ръце бяха свободни, закри едновременно устата и очите на Сара. Устата — защото от известно време стенанията й бяха започнали да достигат тревожни висоти. Очите — за да не вижда онзи налудничав поглед, който му спираше дишането. Този така нов за Сара жест я побърка напълно. Тялото й се затресе в гърчове, а финалният й стон беше ужасяващ, въпреки че устата й бе запушена. От възбудата на тази величествена гледка Ориол също получи такъв оргазъм, какъвто не бе изпитвал никога дотогава.

После се отпуснаха на леглото с глави в посоката на краката, за да коментират накратко случилото се.

— Беше гениално.

— Така си е.
— Много си добра.
— Аха.
— Личи си, че имаш опит.
— Не бъди толкова сигурен. Просто исках да те впечатля.
— Прекрасна си.
— И теб си те бива.
— Добре, че шоколатиерата ти не може да говори.

Засмяха се с два чифта очи, загледани в предмета от фин порцелан върху скрина.

— Още ли чуваш онези гласове? — попита Ориол.
— Да.
— И какво ти казват сега?
— Че сме големи късметлии. Много ни завиждат.
— Защо? Те не правят ли любов?
— Не, защото са светли същества.
— Каква глупост!
— Да. Мисля да напиша нещо за тях.
— У теб заговаря историкът.
— Възможно е.
— Ще дадеш ли да го прочета?
— Разбира се, че не.

Разговорът продължи в този дух, за неща, които нямат значение — още миг удоволствие. Никой не спомена за пралините и още по-малко за Макс. Минаваше девет, когато Ориол изпи на крак чаша вода в кухнята, целуна Сара по устните на раздяла и взе през две стъпалата до улицата. На „Архентерия“ се размина с господин и госпожа Ровира, които се връщаха от „Лисео“ след спектакъла на „Бохеми“ и вървяха под ръка, като си тананикаха онзи толкова хубав валс на Мюзет от второ действие. Разбира се, не го познаха, а и той не разбра кои са. Видяха само едно високо момче, което по някаква причина вървеше бързо и се усмихваше.

* * *

Сега може да го наблюдава. Ориол е на терасата срещу Макс. Сара притваря леко очи, за да го види по-добре. Не прилича чак толкова на образа, който идеализира в спомените си. А може би да. Малко по-неуверен като че ли. Сигурно поради обстоятелствата. И за него вероятно не е лесно да се върне. Макс също изглежда малко вдървен. След десет години е нужно време, за да се почувстват непринудено един с друг.

Ориол, както можеше да се предположи, носи суперголяма кутия от неговия „Приятелски триъгълник…“. Усмихва се, докато оглежда терасата и прекрасните осветени кули на църквата „Санта Мария дел Мар“.

— А Сара? — пита той.

Тя чувства гъдел в стомаха. Усеща задоволство, че блудният син, когато влиза в къщата, пита първо за нея.

— Има работна вечеря, но ще дойде за кафето.

— А, добре. Чудесно!

Сега го вижда в лице. С чаша в ръка той чака Макс да отвори виното. Слаб е, както винаги. От главата до петите е облечен в черно, както винаги. Има безгрижен и леко надменен вид, като човек, убеден, че светът му принадлежи, но се оказва, че светът е съгласен с това. Същият е като преди години, но отдалече си личи, че парите са му оказали благотворно влияние, макар и само за това, че сега носи маркови обувки, от джобчето на ризата му се подава писалка, а на ръката му има скъп часовник. Адамовата му ябълка си е все там и Сара все още има желание да я близне.

— Ти ли приготви вечерята?

— Аз? Не.

— Слава богу! — Ориол пуска лека усмивка, която приятелят му се опитва да имитира.

Макс налива в чашата му и го кани да опита виното.

— Спести си официалностите, моля те — казва Ориол.

Изглежда е забравил, че този тип поведение за Макс не е официалност. Той обича да прави нещата както трябва. В това отношение с течение на годините със Сара напълно са си заприличали. Тя също би помолила госта да опита виното. Това е елегантен жест, протокол. Но Ориол и протоколът никога не са се разбирали.

— Сигурно е прекрасно. Хайде, напълни ми чашата — добавя Ориол — и нека вдигнем тост за времето, през което не сме се виждали! — Вдига кристала и го чуква о чашата на приятеля си. Чува се веселият звън на нещата, които никога не се променят.

— Мислех, че няма да искаш да ме поканиш — казва сега Ориол, за да направи крачка към откровението.

— Сериозно ли? Каква глупост! Защо да не искам…?

— Не знам. Нали все някога трябва да ме намразите?

— Не мисля — отговаря Макс с поклащане на главата. — Хората, които се връщат, винаги са обичани.

— Мисля, че по-обичани са хората, които изобщо не заминават.

В този момент се появява Айна, боса, по джинси и с коса, небрежно прибрана на тила. За миг нарушава напрежението на сцената. Тя е слабо момиче, косата й има цвят на черешово дърво, движенията й са гъвкави като на млада сърна, може би е прекалено сериозна и отговорна за възрастта си (петнадесет). Напълно прилича на майка си на нейните години. Макс, естествено, я намира за абсолютно съвършена. И отдавна я счита за принцесата на татко. Макар че Сара се възползва от факта да има петнадесетгодишна дъщеря, която мисли и разсъждава като на тридесет, понякога би искала Айна да е малко по-нормална. Да има безотговорни, но забавни приятели, с които да ходи по нощни купони, а те с Макс да си мислят: „Какво ли прави по това време на нощта?“. Но Айна не ходи по купони и дори не й хрумва да има безотговорни приятели. Единственият й и най-добър приятел — на когото може би вече е дала някаква сексуална привилегия, но това не е сигурно — е момче с една година по-голямо от нея и по-странно дори от зелено куче. Той мечтае да стане астрофизик и колекционира минерали. Понякога Айна ходи у тях, „за да му помогне да класифицира камъните“, и освен това прекарва часове в интернет в очакване някой продавач на друза от аметист да отговори на предложението й. На Сара това й се струва доста странно, въпреки че когато видя камъка от виолетови кристали, бе принудена да признае смайващата му красота и да одобри навика на момичето да подарява минерали на приятеля си.

— Добър вечер! — поздравява Айна, когато излиза на терасата — И наздраве!

Присъствието й напълно променя обстановката. Ориол става, сякаш го изстрелва някаква пружина.

— Айна! Момичето ми! Колко много си пораснала!

Устните на Айна се разтварят в плаха усмивка, която всъщност е автоматичен отговор на този вечен коментар. От пет или шест години тя понася едно и също с огромно търпение, сякаш възрастните не знаят какво друго да кажат при повторната си среща с нея.

— Спомняш ли си за мен?

— Разбира се. Много пъти сме ви виждали по телевизията. Освен това мама и татко често говорят за вас.

За вас. Удар под кръста. Появява се едно сладко момиченце и ти говори на вие, Ориол, нещо лошо се случва. Трябва да реагираш моментално, да поставиш нещата на мястото им, макар и от самолюбие.

— Не, не на „вие“! Не съм толкова стар.

— Не, разбира се. Извинявай, по навик е.

Айна е съвършена, родителите й го знаят. Продукт на вдъхновено сливане на молекули. И Макс, и Сара продължават да вярват в това.

— Това ли е, за което си мисля? — пита Ориол, сочейки предмета в ръцете на Айна.

Тогава Макс забелязва порцелановата шоколатиера, която обикновено стои във витрината на хола.

— Татко, исках да те питам знаеш ли какво прави това върху масата? Всички минават оттам и може да се счупи. Ако я види, мама ще припадне.

Сара се усмихва още по-широко (ако въобще е възможно). Как може дъщеря й да я познава толкова добре, че да изпреварва реакциите й и да прави точно това, което би направила тя? Това с шоколатиерата беше невероятно. Донесе предмета на спомените на място, където най-много би пострадал. Ако бе направила дъщеря си свой съзаклятник (нещо очевидно напълно немислимо), би й казала да стори точно това.

— Нямам представа, миличка — казва Макс. — Може би чистачката? Права си, остави я там, после ще я прибера.

— Сигурен ли си? — настоява Айна.

— Разбира се, разбира се. Веднага отивам.

Айна може би си мисли същото, което и Сара — „Няма да го направи“, — но покорно оставя шоколатиерата върху масата. Хвърля

бегъл поглед към чиниите и съобщава:

— Отивам да поуча малко.

— А брат ти? — пита Макс.

— Сега ще дойде. Казах му да си измие зъбите — лек намек за скандал. — Не ги беше мил от сутринта!

Тонът на Айна при липсата на хигиена у малкия й брат забавлява гостенина. Той има желание да се засмее, но го прикрива, като слага в устата си една аншоа върху меко канапе от ръжен хляб.

Айна предприема отстъпление. Отново им пожелава приятна вечер и добър апетит и излиза от сцената. Ориол още предъвква аншоата с полуизплашен и полувъзхитен поглед и отбелязва:

— Същата е като Сара! Колко впечатляващо! Сякаш виждам жена ти на нейната възраст.

„На нейната възраст ти не си ме познавал, идиот!“

— Да, всички казват така — Макс взима една чиния и започва да сервира салатата от лимец. — Кажи кога да спра.

— Страхотно! Сякаш видях самата Сара. Дори тонът й е толкова сериозен и взискателен. Невероятно!

— Да, особено това — добавя Макс.

— Макар че и ти не отстъпваш.

— Прав си, не отстъпвам.

Храната отвлича вниманието на гостенина. Той хвърля поглед върху съдържанието на подносите и се усмихва. Сара не изпуска нито една подробност от реакциите му, иска да знае дали изборът й е бил успешен.

— А, донесъл съм нещо — Ориол става и бързо влиза в апартамента.

Макс застива, както сервира, като представление, по време на което изведнъж угасят светлината. След секунда Ориол отново се появява.

— Мисля, че синът ти ме помисли за крадец, наведен в тъмнината, който вади нещо от чантата си. Обясни му, че не съм, моля те!

Пол гледа двамата мъже от вратата на терасата с разсеян вид, сякаш се опитва да разбере защо мъжът, поканен у тях за вечеря, минава за възрастен.

— Добър вечер, момчето ми! Отиваш да си лягаш ли?

— Още не. Може би след петнадесетина минути.

— Ето, запознай се с моя приятел Ориол.

Пол е слаб, смешен, висок. Въпреки хилядите усложнения, които животът му представя във всеки един момент (особено когато навлиза в периметъра на възрастните, но много повече, когато пресича странния и враждебен свят на по-голямата си сестра), момчето сякаш е образец на щастието. Или разбойник, както понякога мисли майка му. Каквото и да става, той не би позволил никой да развали доброто му настроение, безгрижието и вечната му безотговорност. Ето защо всички се питат на кого прилича това момче с подобен характер.

— Ние с теб се познаваме — казва Ориол, — но последния път, когато те видях, още се напикаваше. И ако не ме лъже паметта, спеше като пън.

Пол се засмива, полуизненадан и полузасрамен. После не може да спре да се смее. Изражението му сякаш потвърждава теорията: „Това не може да бъде възрастен човек!“ и когато най-сетне спира да се смее, пита:

— Къде е мама?

Нова тръпка на задоволство минава през Сара, невидима, скрита зад храстите на съседката. Чувства силно удовлетворение, че децата й не позволяват пълното й отсъствие. Всеки момент напомнят на присъстващите за нея. Сърцето й сякаш е балон, изпълнен с гордост, вместо с въздух. Но само миг по-късно всичко й се струва тъжно и окаяно. Сеща се как преди двадесет години би побесняла от идеята да намери смисъл на съществуването си у децата.

— Майка ти има уговорена вечеря, ще дойде по-късно. Искаш ли да хапнеш нещо?

— Мама ни е оставила палачинки. Вече ги изядох. Добри са.

— Хайде, върви вътре! Измий си зъбите! Сестра ти е много сърдита.

— Вече си ги измих — изражение на постоянно отегчение. — Айна е досадница. По-зле е от мама.

Сара сдържа смеха си. Пол се прибира тромаво с морскосинята си пижама, мъжки цвят, макар че се намира в онази възраст (дванадесет), когато момчетата още нямат определен пол.

— Вземи! — Ориол подава на приятеля си това, което търсеше при появата на момчето. — И аз по свой начин си спомням за старите

времена. Сигурно се сещаш какво е…

— Не! Не може да бъде! — възкликва Макс театрално и отваря подаръка. — Не мога да повярвам, че си донесъл това!

Докато Макс се уверява в предположението си, освобождавайки бутилка абсент от луксозната й хартия — в много ярък зелен цвят — Ориол взима шоколатиерата от масата и внимателно я изучава. Великодушната дръжка, надменното улейче, липсата на капаче и бъркалка, и на дъното — надписът, че е собственост на мадам Аделаид, която и да е тя. Гали с пръст драскотината на връхчето, напомняща на рана от война. Струва му се остра като спомените, като нещо, което си отива, за да не се върне никога. Ориол отново оставя съда върху масата и го наблюдава. Усеща се ранга му, класата, арогантността на предмет, роден от земята и достигнал до общество, което му позволява най-доброто. Това общество отдавна е само спомен, но порцелановият съд продължава да е тук, между двама приятели.

— Сара разбра ли вече коя е мадам Аделаид?

— Разказа ми нещо за някаква дъщеря на Луи XV.

— Мислиш ли? — Ориол повдига вежда с недоверие.

— И на мен ми се струва странно, макар че ако излезе права, би било много интересно. Двете най-малки дъщери на Луи XV са имали трагична съдба. Бягали са из Европа, все по-далече, след като революционерите отрязали главите на цялото им семейство, включително и на племенника им, крал Луи XVI. Сара твърди, че има всичко документирано.

— Сигурен съм в това.

— Преди години започна да пише нещо, но напредва много бавно. Като историчка има много мании. Отчайва се винаги щом се натъкне на неописани архиви или на личност, за която няма никаква информация, сякаш никога не е съществувала. Повечето хора сме незабележими за историята, но тя не иска да го признае.

— Били сме незабележими за историята, преди да се появи интернет. Предполагам, че имаш предвид да си отидеш, без да оставиш следа след себе си? — Приятелят му кима. — Нашият случай не е такъв. Сега оставяме на наследниците си купища боклук. Блогове, уебсайтове, електронни съобщения, идиотски коментари във фейсбук,

туитове, които се опитват да бъдат смешни, но са жалки… Идните поколения ще ни вземат за луди и с пълно право.

Ориол отново оставя шоколатиерата на масата, точно там, където е периметърът за движение на лакътя му. От разстояние Сара си мисли: „Не я оставай там, ще падне! Сложи я другаде!“, както казваше на децата си, когато бяха малки и оставяха чашата на ръба на масата, а тя знаеше, че скоро ще падне и ще стане на парчета. Понякога дори можеше да пресметне след колко време ще се случи инцидентът. Винаги е имала умението да предчувства неприятностите, сякаш притежава онова шесто чувство, което кара кучетата да се крият, когато приближава буря или лястовиците да отлитат всяка година през септември към някой далечен край в Африка.

— Бих искал да го прочета — казва Ориол.

— Честно казано, мисля, че няма да имаме този късмет.

Сара винаги бе казвала на Макс, че ще напише исторически труд. Заявяваше го, за да спечели уважението му. За нея самата писането не би помръднало нещата и крачка напред и не би довело до нищо. Действителността е много по-сложна. Когато започна преди повече от две десетилетия, имаше намерение да опише хаоса от гласове, които чуваше при досег с шоколатиерата. С времето по-скоро направи сравнение между малкото, което знаеше, и описаните исторически събития. Истината бе, че наличните факти се оказаха по-малко, отколкото бе предполагала. Освен това все нямаше време, което бе жалко, а понякога й липсваше и вяра в това, което вършеше, което е още по-жалко. Въпреки всичко мисли, че записките й могат да послужат за основа на интересен роман, ако в някой момент се захване, ако се реши, ако успее да го напише.

Разбира се, липсата на вяра в нея самата, която Макс обяви на висок глас, е като неочаквана кана със студена вода за Сара и поставя проекта пред сериозни трудности (Макс знае, че думите му биха имали такъв ефект върху нея. Точно затова никога не бе посмял да ги каже в нейно присъствие). В момента й се струва, че той я съжалява, че е толкова самовзискателна или че изисква толкова много от всичко, което я заобикаля, включително и от историята. Това е неудобно чувство и тя би предпочела да не го изпитва.

— Ще изчакаме Сара, за да отворим абсента — казва Макс.

— Разбира се. Без нея няма да е същото.

— Надявам се да го понеса по-добре от първия път.

— Ако не можеш, ще те заведем да спиш, както тогава. Винаги съм мислил, че точно тогава започна връзката ви.

— Не. Измина цяла година и половина, преди със Сара да…

— Знам, знам. Но по някакъв начин всичко започна точно през онази нощ.

— Възможно е.

Не. В онази нощ не започна нищо, свързано с Макс. Онази нощ преди двадесет и три години Макс беше девствен и му личеше прекалено много. Тогава Сара не даваше пет пари за девствените момчета. Не можеше да повярва на ушите си, че Ориол казва това. Това е сигурно, което хората наричат благородна лъжа.

Завесата в трапезарията се развява от внезапен порив на вятъра и придава на разговора ненужна театрална драматичност. Макс става, за да прибере завесата и между другото да донесе нова бутилка газирана вода. Пълни чашите, предлага още храна. Той е перфектен домакин, не забравя нито една стъпка, нито една подробност.

— Отдавна не сме се виждали, Ориол — казва и гледа приятеля си, както може да се гледа близък след поне четиридесет години раздяла. — Мислех, че си ни забравил.

— Бях много ангажиран — Ориол казва това със сведен поглед, който Сара не вижда добре, но й се струва засрамен. Още му е останал срам, както изглежда. Както и на нея, горе-долу. — Колко време мина?

— Не съм смятал. Ако не се лъжа, от вечерта на наградата ти.

— А, да, наградата. Беше особена вечер.

— Много.

— Ти беше бавачка на децата си.

— Какво друго можех да направя? Сара беше връзки с обществеността.

— Говорихме си не повече от десет минути. Дори не си спомням за какво.

— Бил си разсеян. Беше звездата на вечерта.

— Исках да ви обърна повече внимание.

— Разбирам защо не го направи — мълчанието отмерва това, което следва, за да не бъде никой наранен, типично за Макс. — По-трудно приех, че после изчезна. Нито едно обаждане, нито едно съобщение през цялото това време. Сара много страдаше в началото.

Сара хапе горната си устна. Цялата вселена избухва в биене на барабани, защото е настъпил най-очакваният момент от вечерта — да чуе как Ориол обяснява нещо, което не може да се обясни. Макс би го обобщил така: след вечерта на награждаването му в хотел „Артс“ приятелят им по някаква причина реши да изчезне от техния живот. И го направи като фокусниците от миналия век, които излизат сухи от резервоар с вода.

— Много съжалявам. Беше трудно решение.

Думата наранява всички участници в тази странна игра — решение. Значи не е било пропуск, а съзнателно решение. Ориол добавя:

— Трябваше да избягам.

— От какво?

— От вас двамата.

Ориол оставя чашата си на масата, отново я взема, кръстосва крака, играе си с кристалното й столче върху коляното си. Добавя, предъвквайки думите:

— Умирах от ревност, Макс. Това е цялата истина. Дойде момент, в който повече не можех да издържам.

„Ревност? И таз добра! Беше минало прекалено много време, за да дойде на терасата ми и да говори баналности“, мисли си Сара.

— Ревност от мен? — Макс извива вежди в недоумение.

Обясненията не закъсняват:

— Ти имаше всичко, което някога си искал. Университетът, бизнеса, апартамента, децата, пишеше книга…

— Сара…

— Не мога да отрека.

Това ли е всичко? „Не мога да отрека“? Това ли е балсамът, с който тя трябва да лекува раните си, зеещи отворени толкова години? От момента, в който Ориол, онази вечер на наградата, онази странна вечер в хотел „Артс“, се надигна от леглото на junior suite[3] с изглед към морето и я попита дали иска да влезе под душа с него. Тя отговори, че не, защото в момента се нуждаеше само да престане да прави това, което правеше, и да се прибере вкъщи. И да помисли. Най-много се нуждаеше да помисли какъв е животът й и какъв би искала да бъде той.

Ориол я попита: „Ще кажеш ли на Макс, че си била с мен?“. А тя отговори: „Трябва да си помисля“. Той добави: „Добре“ по същия начин, както би казал „Да го оставим така“ или „Довиждане, беше ми приятно“, или друго безсмислено нещо. Сара си спомня как още пазеше вкуса от целувките на Ориол, докато се обличаше. Как се погледна в огледалото, за да види как изглежда една невярна и презряна жена, и как излезе от стаята, опитвайки се да не тръшне вратата.

Прекара следващите дни в очакване на обаждане, текстово съобщение, дори някоя от онези абсурдни картички, които Ориол изпращаше от време на време от разни странни градове, но телефонът й звънеше само по обичайни въпроси, а Ориол, както винаги, си бе тръгнал по улиците на живота. Малко след това го видя по телевизията в проклетия час след вечеря и избухна в плач с такъв бяс, че се наложи Макс бързо да захвърли книгите си и за първи път в живота си да се спусне да я утешава, без да знае какво става с нея или може би знаейки.

Но най-лошото тепърва предстоеше и то бе примирението. Да се примири, че това няма да продължи повече, че Ориол не е роден, за да дели живота си с никоя жена и най-малко с нея. Да проумее, че обича Макс въпреки всичко, обича го със спокойствие, което я радва да чувства, и няма ни най-малко желание да се разделя с него. Да се прости с глупавите илюзии за по-различен живот, които хранеше след вечерта в хотел „Артс“, когато Ориол се разбъбри, изтегнат на огромното легло, и да се опита отново да види всичко хубаво в живота си. Празничен кравай, понички за Заговезни, крем за Сан Хосе, великденски козуначета, кейкове за Сан Хуан, панелети, хихонски халви с белтък и специалитетът на заведението — пралини от черен шоколад с пълнеж от ядки. Всяка година животът правеше нов кръг, Макс я обичаше без условия, без страст, без пречки, без угризения, без неуредени сметки. Имаше хилядите ангажименти на желаното и в същото време противно майчинство, еднообразния домашен уют, спокойната работа в сладкарницата.

В дъното на душата си Сара знае, че би могла добре да изиграе ролята си до Ориол Пайрот. Би била идеален партньор, безусловен обожател, безкористен помощник. Ореолът на невярна съпруга, избягала от семейството с най-добрия приятел на мъжа си, би й предал

онази патина на злото, която винаги бе липсвала в съществуването й. Може би й трябваха два живота, за да бъде всичко, което би искала да бъде.

— И ти стиска да го кажеш просто така — разсъждава Макс.

— След девет години? Не мисля.

— Мога ли да попитам защо сега?

— Сега е различно. Имам новини.

— Какви новини?

— Метафизични.

— Изплюй камъчето!

— Ожених се. И чакам дете.

Макс подскача от радост. Едновременно ръкомаха и крещи:

— Господи, Ориол, най-сетне! Най-сетне си подреждаш живота!

Тогава се случва точно това, от което Сара най-много се опасява. Траекторията на ръката на Макс в този момент на искрена еуфория не би могла да бъде по-неточна. Само преди миг случилото се би могло да се избегне, но сега вече е късно. Лакътят на съпруга й блъсва шоколатиерата, оставена на ръба на масата, ръката на Ориол не достига навреме, за да избегне катастрофата, и ехото от падането оглася цялата пуста улица.

Шоколатиерата на мадам Аделаид се е превърнала в купчина прозрачни фини парчета върху червеникавите плочи на терасата. Тленните останки от един дълъг и ползотворен живот на предмет.

---

[1] Artemisia absinthium (лат.) — бял пелин, една от съставките на абсента. — Б.р. ↑

[2] Бойскаути (англ.). — Б.р. ↑

[3] От англ. — малък апартамент в хотел. — Б.р. ↑

МНОГОБРОЙНИТЕ ДАРБИ НА ОРИОЛ ПАЙРОТ

— Ами ако направим пралините на Сара с твоя пълнеж от ябълкова паста и канела, всичко смесено, няма ли да се получи добре? Така никой от двама ви няма да е принуден да се откаже от идеята си и ще предадем проекта навреме. Много сме изостанали!

— По дяволите, Макс! В живота винаги трябва да се жертва нещо. Всеки избор ти налага да се откажеш от петдесет неща. Точно това е животът — избори и жертви. Моля те, кажи веднъж завинаги кой от двата варианта ти харесва повече!

— Обаче винаги ще си мисля, че другият е бил…

— Слушай, Макс — Ориол го прекъсна решително. — Докато не се научиш да не мислиш какво оставяш след себе си, няма да си научил нищо ценно от живота.

Ориол Пайрот на своите двадесет и една години беше истински специалист по загубите. Някои му бяха наложени, като смъртта на майка му на петдесет и пет години от внезапен удар, който, разбира се, никой не бе очаквал да прекрати живота й и който бе очертал тъмна, черна, много ярка разделителна линия в неговия. С течение на годините Ориол щеше да осъзнае, че смъртта на майка му бе прекратила и неговата младост и че тя никога нямаше да се върне. А всичко, което щеше да дойде по-късно, за добро или за лошо, беше част от сложния, свободен и често абсурден свят на възрастните. Само седмица след погребението до баща му в семейната спалня вече имаше друга жена, като и двамата сякаш бяха за него напълно непознати. Нощем ги чуваше да правят необуздан секс, което му се струваше отвратително. Денем изобщо не се опитваха да запазят приличие, показваха се пред хората, излизаха на разходка, хранеха се в някой квартален ресторант, държаха се за ръце или се целуваха с младежко нетърпение. Няколко дни след пристигането си жената си купи смешна престилка с много къдрички и застана зад касовия апарат в сладкарницата, на същото място, където в продължение на тридесет години бе седяла майка му. Когато я видяха там, най-старите клиенти не можаха да повярват. Някои го прикриваха, но смущението им си

личеше. Една жена се върна от вратата, много обидена, мърморейки нещо за липсата на приличие у овдовелите мъже. Баща му не казваше нищо, верен на стила, който имаше, откакто бе дошъл на този свят. Не си направи труда да даде обяснение и на сина си, който имаше желание да проведе с него разговор като мъж с мъж. Разговорът им така никога не се състоя поради липса на доверие или на навик.

Без чужда помощ Ориол стигна до заключението, че онази жена, заменила след седем дни майка му, бе прекарала много време там в сянка, в очакване на своя шанс да заеме мястото, което може би напълно си бе заслужила. В края на краищата не бе никак лесна задача да понася баща му. В дъното на душата си той й беше благодарен, че го прави, освобождавайки го от всяка отговорност. Опита се да види добрата страна на нещата, събра си багажа и замина за Барселона, без да дава обяснения на никого.

Първата нощ спа на една пейка на гара „Сантс“, а на другия ден си намери работа в кафенето в главния салон, където влезе да попита дали случайно не се нуждаят от сервитьор или мияч на чинии. Управителят потвърди, че търсят персонал и му предложи място. Бяха годините на еуфория преди Олимпиадата и в Барселона бе лесно да се намери работа, особено за млади хора без претенции, като всички бяха убедени, че никога няма да има нищо лошо, сякаш Олимпиадата, повсеместното строителство, затворените за ремонт улици, културната Олимпиада и кметът Марагал, който с ентусиазъм откриваше обекти, щяха да продължат вечно.

Когато пристигна в Олимпийския град, главният проблем на Ориол бе настаняването. С празни джобове не бе никак лесно да намери място за живеене. Той бе заделил скромните си спестявания, за да си купи панталон, риза и нови обувки и да заплати две нощувки в един пансион на улица „Нумансия“. Но месецът едва бе започнал, а вече му бяха останали пари само за две нощувки. Поиска аванс от шефа си, но той го погледна, сякаш му каза: „И таз добра! Много рано започна!“ и му отказа ясно и категорично. Имаше късмет, че видя онази обява, залепена на една от вратите: „Давам стая на чист и отговорен младеж. Изгодно, етаж 3, апартамент 2-А. Питайте за госпожа Фатима“. Ориол си каза, че от трите условия отговаря поне на две и че няма да загуби нищо, ако опита. Влезе в един мръсен и смрадлив вход, изкачи се по зле осветеното стълбище и позвъни на

апартамент 2-А. Бе започнал да се изморява от чакане, когато чу скърцане на железа и вратата се отвори от жена на петдесет и няколко тежки години, облечена с халат в ориенталски стил.

— По обявата ли идваш? — попита тя веднага.

— Да. Но не мога да платя до края на месеца.

— Влез, не виждам лицето ти.

Ориол направи крачка напред и се озова в стар и овехтял апартамент, като всичко останало наоколо. Подът беше похабен — покрит с плочки, но загубил целия си блясък. Коридорът изглеждаше безкраен. В дъното му се виждаше бледа светлина и както предположи, това бе холът.

— На колко си години? — попита жената.

— Двадесет.

— Работиш ли?

— Да. Мия чинии в бара на гара „Сантс“.

— Ако отида там, ще те намеря ли?

— Разбира се.

— А ще ме поканиш ли на закуска?

— Не.

— Как каза, че се казваш?

— Не съм ви казал. Ориол.

— Добре, Ориол. Изглеждаш добро момче. Стаята е първата вдясно, най-близо до вратата. Там ще бъдеш по-уединен. Имаш самостоятелна баня с душ. Не искам да те хващам в моята, ясно ли е? Това е много важно. Имаш право да използваш кухнята, но трябва да си направим график. Не искам домашни любимци, шум в малките часове, нито момичета вкъщи. Наемът е десет хиляди песети на месец, в предплата, но в твоя случай ще направя изключение. Ако не ми плащаш навреме, ще те изгоня.

— Разбрано.

— Аз съм Фатима — и протегна костелива ръка с излющени лакирани в червено нокти.

Когато получи заплатата си, Ориол я раздели на три части: една за наема, една за джобни разходи, а третата — за да я внесе в банката. Искаше да спестява за нещо полезно, макар и още да не знаеше какво точно бе то. Когато отиде да плати наема, Фатима му каза:

— Намалявам ти го на осем хиляди, а с разликата искам да ме водиш на вечеря.

Сделката му се стори добра. След като бе живял двадесет и шест дена с Фатима, му бе ясно, че по някакъв начин може да извлече полза от начина, по който тя го гледаше. На следващия месец му намали наема на четири хиляди. На третия месец не пожела да вземе парите му. „На теб ти трябват повече, отколкото на мен“ му каза, като хвана ръката на Ориол и притисна в нея банкнотите, Фатима беше във възторг от наемателя си — хубав, млад и приятен. Правото на кухня се бе разширило още малко и понякога Ориол споделяше леглото на хазайката си. Забраната да стъпва в нейната баня също бе отменена. По това време, благодарение на Фатима, Ориол успя да спести много повече от предвиденото.

В банката също имаше изненади. В сметката му изведнъж се бяха появили двеста хиляди песети. Попита служителя на гишето. „Преводът е направен от Ориол Пайрот Бардаги“ — каза му той и освен това го информира, че тези двеста хиляди песети са постъпили преди три седмици. След като излезе, се обади на баща си от първия уличен телефон, който намери.

— Не ми трябват пари — излъга той.

— Здравей, момчето ми, каква изненада! Всичко наред ли е?

— Защо си ми изпратил двеста хиляди песети? Доколкото си спомням, не съм ти искал нищо. Нито сега, нито ни…

— Почакай, синко, успокой се. Парите са от майка ти, твоята запазена част от наследството й. Падат ти се по закон, след като отворихме завещанието. Оставила ти ги е и можеш да ги изхарчиш за нещо полезно, както тя би искала.

След като много мисли и се колеба до последния момент, Ориол реши да инвестира голяма част от парите, за да се запише на курс по техники на шоколада към Барселонската гилдия на сладкарите и да си купи кухненски съдове. От край време знаеше, че обича сладкарството, но също така и че не иска да бъде като баща си. Нямаше никакво намерение да си губи времето да произвежда изделия, които не траят и двадесет и четири часа. Никакви кроасани, понички, кифлички или бишкоти. Не го интересуваха и празненствата, нито се виждаше да пече кексове за Сан Хуан или празнични краваи. Това, което се нарича традиционно сладкарство, не го привличаше ни най-малко. Имаше

купища новаторски идеи, които обаче нямаше да му послужат за нищо, ако преди това не научеше основите на занаята от най-добрите. Отхвърли останалите възможности, които му бяха хрумнали, за това как да изхарчи малкото си състояние — един мотор, например, който много би му помогнал да се придвижва из града, разкопан за строителство, или пътуване из някои от най-прочутите сладкарски салони на Европа за вдъхновение, — но реши да избере курса. Каза си: „Не трябва да се тревожа. В живота всеки избор се заплаща с петдесет жертви. Има време за други неща. Докато не се научиш да не мислиш какво оставяш зад себе си, не можеш да твърдиш, че наистина поне малко си се научил да живееш“.

Така въпросът за жертвите влезе по естествен начин в разговора между тримата приятели и се настани удобно между тях. Макс погледна Сара с тъжен сърцераздирателен поглед и издаде своята присъда:

— Тогава избирам киселата ябълка. — Той направи извинителна физиономия към Сара, преди да добави: — Много съжалявам.

Ориол сви юмруци, повдигна вежди и широко отвори уста в приглушен вик в чест на победата си.

— Имах много труден противник — каза той, а думите му прозвучаха като утешителна награда.

— Просто съдията беше на твоя страна. Така всеки знае — на свой ред го атакува тя, защото не можеше да понася загуби.

Макс беше изпълнен с чувството на разкаяние, че му се наложи да избира между двамата. Взе ръката на Сара, за да се успокои.

— Съжалявам, наистина. Сигурно твоите пралини са прекрасни.

— Спокойно — каза тя и отдръпна ръката си.

Изкуството да губиш е много трудно. На четиридесет и четири още не се е научила да го прави. Ако можеше, още сега би избухнала в плач. Но плачът от гняв или безсилие също не е част от уменията й. Тя плаче само за дреболии — когато Айна си облече нова рокля и тя не може да повярва колко е пораснала дъщеря й или когато вечерята прегори, докато си взема душ. Обаче, когато животът й се разпада, когато разбира, че един от двамата мъже, които най-много е обичала, не предпочита нея, не може да отрони и една сълза. Само стиска зъби и наблюдава мълчаливо съдбата си от безопасно разстояние от апартамента на Ракел.

Двамата приятели вече са събрали парчетата от шоколатиерата на мадам Аделаид и са ги оставили в единия ъгъл на масата върху една кърпа за хранене.

— На Сара ще й стане много неприятно — казва Макс.

Ориол стиска устни и замислено кимва с глава.

— Ще й купим друга. Сигурно по интернет не е трудно да се намери нещо такова.

— Не и такова — прошепва Макс, докато долива чашите.

Наближава моментът за поднасяне на традиционния десерт и въпреки разочарованието си Сара е нетърпелива.

— Добре де. Няма ли да ми кажеш коя е щастливката? Как се запознахте? Сигурно отдавна сте заедно. Защо не я доведе да ни я представиш?

— Не я доведох, защото е в Токио и е в осмия месец.

— Жена ти е японка? — пита Макс възхитено. Приятелят му кимва. — Жестоко!

— Запознахме се благодарение на онзи човек, за когото първо ти ми каза… Спомняш ли си? Как се казваше? Сато Незнамсикой или Незнамсикой Сато от университета в Хирошима…

— Laboratory of Food Biophisycs of the Faculty of Applied Biological Science of The Hiroshima University[1] — уточнява Макс, който пет години си бе сътрудничил с тях.

— Точно така. Всъщност се получи сбор от случайности. Търсех човек, който да проектира магазините ми в Китай и Япония. Исках стилът им да бъде много японски и същевременно — европейски. Срещнах се с няколко кандидати и видях проектите им. Нейният беше различен от другите, веднага го харесах. Беше точно това, което исках. Не можеш да си представиш яснотата на идеите й. Има невероятната способност да долавя какво другите очакват от нея и е изключително интелигентна. От самото начало разбра какво търся. Заедно се заехме да завладеем Япония, защото трябва да призная, че голяма част от заслугата е нейна. Желанието ми бе да отворя магазин в Токио, но благодарение на Хина целите ми станаха малко по-амбициозни. Знаеш, че става дума за огромен пазар, изключителен. Там са пристрастени към шоколада както никъде другаде, а освен това имат добър вкус и много йени за харчене. Знаят, че консумацията на шоколад е един от показателите за стандарта на живот в дадена страна, и са възхитени.

Трябва да видиш какви внушителни магазини отварят, истински супермаркети само за сладкарски изделия. Всеки момент ще открием в Осака нашата пета confiserie[2]. Така ги наричаме, на френски, защото повече се харесва. Сигурно им се струва по-изискано, знам ли. Ще им погълна пазара, приятелю.

— Значи се казва Хина?

— Хина, с „Х“. Вярвай ми, невъзможно е да не се влюбиш в нея. Сега ми се струва още по-странно, че тя ме харесва. Толкова е красива и толкова млада, може да си намери императорски син. Най-малкото.

— На колко години е?

Ориол отговаря леко засрамен, сякаш моли за извинение. Всичко е театър, разбира се. Всъщност знае, че отговорът ще събуди у приятеля му, минал четиридесетте, незабавна завист.

— Двадесет и пет.

— Двадесет и колко? Взел си я направо от люлката!

— Всъщност вече навърши двадесет и шест. Започва да расте. Ето, тук имам нейна снимка.

Ориол търси в телефона си. Макс си слага очилата, които носи от четири или пет години закачени на врата със златна верижка, и настъпва тържествено мълчание, докато двамата разглеждат вертикалния образ в среден план на млада жена със седефена кожа, много черна коса и бадемови очи, облечена в къси розови панталонки.

— Ориол, прекрасна е. Голям си късметлия.

— На живо е още по-хубава. Виж, тук е в деня на сватбата ни — показва му той.

— Господи! Това ти ли си? Добре ти седи кимоното.

— Това е традиционна дреха на търговците, каквато по техния протокол трябваше да облека. Нямаш си представа колко е сложно всичко в Япония. Тя е облечена в тържественото кимоно на нейното семейство от самурайско потекло.

— Самурайско? Виж ти!

— Да, да, гледай! Тук е с булчинско кимоно широмуку, което е съвсем бяло и се носи само на церемонията. Виждаш ли? А това е ханайоми, празнично кимоно за младоженки. Казах ти, всичко е много сложно.

— А тези хора?

— Баща ми и сегашната му жена.

— А-а, със сватовете, нали?

— Да. Ето, ето, тук се вижда по-добре.

— Господи! Това ли е самураят?

Ориол се смее.

— Прадядо му е бил самурай, мисля. Той ръководи верига от бензиностанции.

— Боже, боже! Как бих се уплашил, ако този господин ми налее бензин.

— Няма страшно. Държа го в малкия си джоб, откакто разбра, че ще става дядо.

— Момче или момиче?

— Не знаем, Хина предпочита да е изненада.

— Ще се роди в Япония, естествено.

— Разбира се. Добро място да се родиш, нали? Всъщност страната е прекрасна във всяко отношение. Когато можете, трябва да ни дойдете на гости.

— За бога, Ориол, да дойдем в Токио не е като да те посетим в Париж.

— Знам. Поговори със Сара. Много ще се радвам да ви запозная с Хина. Мисля, че ще ви хареса.

— Трябва да го отпразнуваме — Макс става и влиза вътре, оставяйки Ориол сам с глупава усмивка, застинала на устните му. Когато се връща с бутилка „Моет & Шандон“, усмивката се съживява. — Пазех тази бутилка за специален повод, а този е точно такъв. Искам да пием за сватбата ти и за бъдещия ти син или дъщеря.

Бутилката гръмва, тапата излита, пенливата течност се разлива по чашите и бохемският кристал издава звън, чист като звук на цигулка.

— Ще изпратя съобщение на Сара, за да я питам дали ще закъснее много — казва Макс след дълга глътка шампанско и си налива нова чаша. Изглежда, че смесването на питиета започва да замайва главата му, но не може да седи спокоен. — А-а, десертът! Да не го забравя. Ако знаеш с колко обич Сара е направила трюфели специално за теб. Само секунда, веднага се връщам.

Щом отново остава сам, Ориол изпуска уморена въздишка на примирение, на отегчение от нещо, което трябва да изтърпи.

Телефонът на Сара вибрира, защото получава съобщение.

Макс се връща на терасата и донася поднос с трюфели и друг с ледени катании — специалитет на заведението. Предлага ги на Ориол и той си избира една катания, слага я в устата си и бавно я дъвче.

— Шоколадът на Сара винаги е бил най-добрият — заключава някак през зъби.

От другата страна на живия плет Сара си казва: „Най-сетне“. Най-сетне великият Ориол Пайрот, един от двамата мъже, които най-много обича на този свят, един от двамата, които никога няма да спре да обича, макар и от днес нататък да трябва да го прави по различен начин, най-сетне великият Ориол Пайрот признава превъзходството на нейния шоколад. Ако го бе направил преди петнадесет години, вероятно би заплакала от вълнение.

— При теб как е? Толкова говорихме за Хина, че не успях да те попитам нищо. Родителите ти добре ли са?

— А, да, както винаги. Водят живот на типични американски пенсионери. Връщат се от един круиз, за да заминат на друг. Мисля, че прекарват повече време в Карибско море, отколкото у дома си.

Макс е най-големият син. Родителите му са необяснимо млади — едва преминават шестдесетте — и Сара понякога си мисли, че са по-енергични от нея.

— Още ли им ходите на гости в Ню Йорк веднъж годишно?

— Да. Сега те идват за Thanksgiving Day[3], а ние ходим през пролетта, макар че много повече харесваме Ню Йорк през есента.

— Ню Йорк през ноември е най-красивият град на света.

— Напълно съм съгласен.

— А как е тъща ти? — продължава да пита Пайрот.

— От миналата година живее в старчески дом. — Ориол повдига едната си вежда с недоверие, сякаш информацията не отговаря на въпроса. — Странно, нали? Но самата тя реши така. Един хубав ден ни каза, че тук няма какво да прави и че иска да живее в някакъв много скъп старчески дом, където е и най-добрата й приятелка, с която играят бридж.

— Бридж? — учудва се Ориол.

— Лошото влияние на майка ми, която не се примири, докато не я научи да играе.

— Не си представям майката на Сара да играе бридж.

— Много е добра. Не си променя изражението нито когато има добра ръка, нито когато няма абсолютно нищо. И никога не се ядосва, каквото и да става. Не е като моите родители. Заради бриджа някой ден може да стигнат и до развод.

— Ами апартаментът на родителите на Сара?

— Съвсем същият си е както някога, до най-малките подробности. Дори моминската стая на жена ми си стои с оправено легло и дрехи в гардероба. Чак тръпки да те побият, нали? Сякаш влизаш в някой музей.

— Не мислите ли да направите нещо с апартамента?

— Засега не, поне докато е жива тъща ми, после ще видим. На мен ми се иска да убедя Сара да разширим сладкарницата. Бихме могли да свържем етажа с магазина и да отворим горе ресторант.

— Каква чудесна идея, Макс! Браво! Решили ли сте какъв вид ресторант да бъде?

— Все още не. Обмислям го, но не е дошъл моментът.

— Да. Установявам, че и ти непрекъснато работиш, поне от веждите нагоре.

— Какво друго ми остава? Все нещо трябва да се прави, за да не изпадне човек в депресия. Особено сега, когато университетът запада. Оказва се, че трябва да сме продаваеми и рентабилни. Как ти се струва? Успехът ни се измерва с броя на студентите, които избират нашия курс. Ако започнеш да се правиш на строг преподавател и ги притиснеш малко да учат и да бъдат по-взискателни към себе си, губиш популярност и си плащаш последиците. Сега ни управляват правилата на маркетинга. Знаеш ли какво е вече маркетинг? Не става дума да продадеш каквото имаш, а да произведеш това, което може да се продаде. — Прави пауза, нарушена от въздишка. — Ех, приятелю, няма оправяне. Взехме модела от Съединените щати, но само лошите му страни. Аз съм решил да не си блъскам главата с това. Броя годините, които ми остават до пенсия, и ми се иска само да минават по-бързо. Вече не протестирам, не участвам в съпротивата, окончателно съм преминал на страната на противника.

— А мястото на шеф на катедра? Предложиха ли ти го?

— Нищо, нищо, нищо! — Макс размахва ръце сякаш се опитва да прогони ято комари. — Оттеглих се. Не искам проблеми. Университетът запада, повярвай ми. Ако упадъкът беше само външен,

би било поправимо. Но освен това и преди всичко е интелектуален. Загубени сме. В момента е по-добре да мисля за откриването на ресторант.

Сара не знаеше нищо за идеята на Макс да разшири бизнеса. Харесва й, макар че щеше да се радва, ако бе разбрала по друг начин. Съпругът й с неговите скрупули винаги чакаше най-подходящия момент за всичко. Може би това бе причината за слабата му сексуална активност. Страдаше от липса на решителност. Макс не се впускаше в нещо, ако ги нямаше налице всички, абсолютно всички благоприятни предпоставки, което включваше атмосферни, биологични, часови, здравословни и емоционални фактори, а това, разбира се, на неговата възраст и при неговия начин на живот почти никога не се случваше.

А Ориол е толкова неразумен, толкова твърдоглав, егоист и безгрижен, както винаги. „Двамата спокойно биха могли да си разменят по малко от качествата си“, мисли си Сара с внезапна тревога, защото Ориол току-що бе допуснал огромна, колосална грешка, която за момента няма последици. За щастие Макс е разсеян и му е трудно да забелязва малките подробности. Той не се замисля откъде Ориол може да знае, че са му предложили да оглави департамента. Очевидно не е пресметнал правилно.

В най-общи линии събитията се развиха по следния начин. Кога му предложиха мястото? През януари 2004. Колко време му беше нужно, за да откаже, след като бе мислил и премислил? Повече от половин година. Окончателният отговор се проточи до септември 2004. Кога беше вечерта на наградата в хотел „Артс“, когато за последен път видяха Ориол? На 8 април 2004, когато все още имаше вероятност Макс да отговори положително, или поне така си мислеше Сара. Но тогава предложението беше тайна, за която съпругът й не искаше да говори с никого. Дори с Ориол. Естествено, през кратките десет минути на разговора им в хотел „Артс“ той не поде тази тема. Може би защото си мислеше, че Ориол няма да го слуша. Не и в такава вечер, когато му даваха най-важната за всеки сладкар награда, и когато беше тържествуващ и много ангажиран.

Тогава?

Тогава нещо не се връзва, но Макс не усеща това.

— Ето, Сара отговори — казва доволен Макс и си слага очилата, за да прочете на глас съобщението от жена си. — „До половин час се

връщам. Оставете ми нещо за пиене“. Пита дали всичко е наред. Ще й пиша, че да. За шоколатиерата по-добре да й кажем, когато се прибере.

— Ще й кажем, че аз съм виновен — предлага Ориол.

— Не, не, не, няма да е честно. Само секунда. — На челото на Макс се изписват три успоредни бръчки, докато пише съобщението: „До-бре-не-се-бави-це-лувки“. — Готово. Хайде, сипи ми още малко „Моет & Шандон“.

— Жена ти ще ни свари полупияни.

— По-добре. Сипи ми. До горе.

Чашите се пълнят и се изпразват като на игра. Мъжете замълчават за малко, потънали в собствените си мисли.

В този момент нощното осветление на кулите на църквата „Санта Мария“ угасва.

— Дванадесет часа — съобщава Макс. — Вече е утре.

Екранът на телефона на Ориол светва от пристигането на ново съобщение. Сара установява, че той явно е получил другите й съобщения, макар и да не е отговорил на нито едно от тях. Иска да извлече някакво заключение от всичко това, но не й хрумва нищо. Ориол прочита на екрана: „Дърдорко“. Хвърля поглед крадешком, кратък, подозрителен, търсейки Сара. Угася телефона си и го оставя безгрижно настрани, сякаш прочетеното няма никакво значение. Сара се чувства наранена повече от жеста, отколкото от причината за него. Очевидно е, че той и този път не мисли да отговори.

Макс протяга краката си и ги кръстосва един върху друг. Кръстосва ръцете си върху корема. Говори с поглед, зареян в някаква неясна точка на нощното небе. Изглежда много спокоен. А също и доста пиян.

— Спомняш ли си оня път в Париж? Това се казва пиене! Сега вече не държим. Остаряваме.

— В Париж наистина беше много хубаво — Ориол се смее, унесен в спомени. — Ти прекарваше по цял ден в Лувъра, беше като обсебен! Нямаше начин да те извадим оттам.

— Нямаш представа как се изненадахме със Сара да те срещнем там, във „Фошо“, с онази елегантна черна униформа да даваш заповеди на цяла армия от помощници на перфектен френски. — Ориол прави с ръка жест на скромност, сякаш казва: „Преувеличаваш. Не беше перфектен“. — Мисля, че точно тогава разбрахме какъв си, същински

звяр. И каква гениалност! А едва започваше. Ние дори не бяхме женени.

— Разбира се, че не бяхте женени. Съобщихте ми го там, не си ли спомняш? Мисля, че го беше научил наизуст. „Ориол, трябва да ти кажем нещо. Със Сара ще сключим брак и бихме искали да ни станеш кум.“ Как само се вълнуваше!

— Господи! Наистина ли? Бях забравил.

— Аз подарих букета на младоженката. А преди това й прочетох една поема.

— Да, беше ужасна. Искахме да я поставим в рамка, но беше толкова лоша, че не посмяхме.

— Беше през лятото на деветдесет и втора. Помниш ли, че гледахме откриването на Олимпиадата в моя апартамент на „Али де ла Сюрприз“?

— Разбира се. Боже, боже, боже! Тримата, притиснати на оня диван, гледахме един миниатюрен телевизор и се потяхме като в сауна.

— И ядяхме бонбони.

— Точно така. Ужасни бонбони със странни неща, с които ти експериментираше. Някои дори не можеха да се дъвчат. И тогава Сара ме сръчка: „Макс, не трябва ли да кажеш нещо на приятеля си?“, а ти остана като вкаменен, не можеше да обелиш и дума.

— Не бях подготвен!

— Тогава започна да вадиш бутилки и още бутилки, като луд, и тримата щяхме да се напикаем от смях и от пиене на какво ли не. Пихме за всичко, главно за нас.

— Онази вечер се роди бонбониерата „Приятелски триъгълник с различни вкусове“, макар че трябваше още малко време, за да се реализира — спомня си Ориол, без да може да избегне мисълта, че въпреки всичко онази нощ бе печеливша.

— После ти се зае със сватбената ни торта. Родителите ми още ми припомнят колко била странна и миришела на одеколон.

— Твоите родители са американци! Какво очакваш, Макс? Най-продаваният шоколад в Съединените щати е „Хършис“! Това обяснява всичко.

— Леля Маргарет получи стомашно разстройство. Докато я придружавах до тоалетната, непрекъснато ме питаше: „Isn’t it too much spicy, sweety?“[4].

Смеят се на воля, както онази вечер на продънения диван в един краен квартал на Париж. Ъглите на улица „Архентерия“ подмятат ехото от смеха им от стена в стена, сякаш се забавляват с някаква игра, удрят го и то отскача, катери се по готическите кули на „Санта Мария“, влиза и излиза през камбанарията, докато камбаните още бият дванадесет, и накрая завива по „Еспасерия“ и достига до „Пла де Палау“ в търсене на морските звуци и прохладата на нощта.

Ориол получава ново съобщение, но в смеха му няма изненада — „709“. Разбира го — как няма да го разбере, — но вече не го засяга.

---

[1] Лаборатория по хранителна биофизика на факултета по приложна биология на университета на Хирошима (англ.). — Б.р. ↑

[2] Сладкарница (фр.). — Б.р. ↑

[3] Денят на благодарността, празнуван в САЩ през последния четвъртък на ноември. — Б.р. ↑

[4] Няма ли твърде много подправки, скъпи? (англ.). — Б.пр. ↑

709

Вечерта, когато Ориол получи най-престижната награда в цялата си кариера, Сара и Макс пристигнаха първи. „За да заемем места на първия ред“, каза Макс, преди да узнае, че приятелят им е запазил четири кресла в официалната зала на големия салон „Гауди“, където щеше да се проведе церемонията по връчването на отличието. Четири кресла, въпреки че им бяха нужни само три — бяха решили да доведат Пол с количката, предчувствайки, че на най-интересното място ще му се доспи и ще плаче и затова би било по-добре да има къде да го оставят да си легне. Айна обаче се държа много добре. Изтърпя цялата церемония много мирна и сериозна, без да мърда от стола си и само веднъж изпусна една толкова силна прозявка, че накара да се засмее съветника по култура, седнал на предния ред. После, по време на коктейла, яде толкова много и толкова бързо, че й стана лошо.

Сара завърза повече светски контакти, отколкото през целия остатък от живота си. След толкова години отново видя Ортега и го намери поостарял, но все така мил, великодушен както винаги, много горд да каже, че е бил учител на главния герой на вечерта, а може би и малко засегнат, но тя не смееше да го твърди открито. Беше сам и носеше доста старомоден морскосин костюм.

— Мразя такива неща — каза й той. — Ако не беше заради Ориол, нямаше да дойда.

Срещна отново и някои колеги. Те водеха разгорещен спор относно новите европейски директиви, които позволяваха на производителите на шоколад да използват в продуктите си до пет процента растителни мазнини, различни от какаовото масло. Някои го тълкуваха като възможност, а други като катастрофа с космически размери. Сара споделяше второто мнение, но нямаше желание да се впуска в безсмислени спорове. Неусетно се оказа в една група с директора на списание „Фогонес“, който веднага щом я видя, й предложи да сътрудничи на изданието със статии за история на сладкарството. „Едно птиченце ми каза, че си историчка“, добави той. И Сара, поласкана, обеща да помисли сериозно за предложението и

прибра в джоба си визитката с името му, електронния адрес и директния му телефон.

През това време Макс беше с децата, образувайки нещо като любопитен остров сред мекия син океан на мокета. Отдалече различаваше главата на Ориол да се извисява над тълпата, която го чакаше, за да го поздрави. Виждаше го как се усмихва и ръкува, прави си снимки с дами, блестящи като коледни елхи, разговаря с високопоставени личности, с които го запознават, прегръща президента на Сладкарската гилдия, получава поздравления от кмета или се среща с известни готвачи, с които си приказва като със стари приятели. Много бавно, със скорост от един сантиметър в минута, Ориол се приближаваше към Макс, който търпеливо изпълняваше ролята си на баща на твърде малки деца, за да е ясно защо са ги довели там.

Ориол се приближаваше, но не беше близо, а Айна имаше бърза и неотложна нужда:

— Тате, ака ми се — решително му съобщи тя.

Макс зададе онзи безполезен въпрос, който задават всички родители в подобна ситуация:

— Не можеш ли да потърпиш малко?

Но за детето беше съвсем ясно:

— Не. Ака ми се сега.

Макс предприе сложна експедиция по меките коридори на хотела, като тикаше количката. От дръжката й висеше чанта с нещата на Пол и за нея се бе хванало момиченцето, което повече не можеше да стиска. По чудо пристигнаха навреме. Айна влезе в една от женските тоалетни, без да затваря вратата, и започна да предава на живо подробна хроника на операцията: „Вече излиза, татко, излизаааа!“. Пол хленчеше, защото от силното друсане се бе събудил и не можеше да заспи отново. Освен това беше жаден, а шишето му за вода с две дръжки за съжаление беше празно. Макс извади детето от количката, влезе с него в мъжката тоалетна и му сипа вода. След като пи с жажда на човек, прекосил пустинята, Пол се отпусна на гърдите на баща си, подпря глава на дясното му рамо, затвори очи и го остави да го люшка десет минути, докато накрая дълбоко заспа.

Айна с голямо оживление продължаваше хрониката си:

— Тате, направих цяла купчина. И е зелено.

Макс даваше указания отвън, докато няколко посетителки на тоалетната, облечени както може да се очаква в такъв луксозен хотел, го гледаха с огромно неодобрение, може би защото бяха от онзи тип хора, които в живота си не са имали нищо общо с ничии зелени изпражнения.

— Избърши се добре, миличка, хвърли хартията в клозета и пусни водата!

— Да, тате.

— И си измий много добре ръцете!

— Добре, тате.

Зеленият цвят не беше никак успокоителен, главно защото сега стомахът на детето беше празен (в истинския смисъл на думата) и то отстояваше правото си да се върне в салон „Гауди“ и да продължи да се тъпче до пръсване със сладки и солени лакомства и да се налива с портокалов сок. Макс се чувстваше на ръба на физическите си и емоционални сили.

Когато се върна в салона използва, че Пол най-сетне спи, а Айна поглъща всичко, което види пред очите си, за да поговори с Ориол за десетина минути. Честити му наградата с искрена и силна прегръдка, каза му, че със Сара се чувстват много горди от всичко, което е постигнал, и му представи двете си деца в един твърде неподходящ момент (Айна гледаше заспало, а Пол беше зачервен като домат, изпотен вир-вода и спеше като пън). Ориол го попита как върви работата му и Макс накратко обобщи последните петнадесет години, прекарани в Департамента по биохимия на храните към факултета по химични науки на Барселонския университет:

— Все едно и също.

После Ориол отбеляза, че е жалко, дето не могат да се видят за по-дълго и да си кажат толкова много неща, които имат да си казват, и се поинтересува дали на другия ден вечерта Макс случайно би имал малко време. Той самият щял да се освободи от ангажиментите си за два часа и можели да ги използват, за да…

— Утре? Не, невъзможно — отсече Макс. — Утре сме на опера в „Лисео“, знаеш, че това е свещено. — И пред опасността да е бил твърде рязък добави: — Защо не дойдеш с нас?

— Остави, остави! — Ориол шумно отхвърли идеята. — Аз не разбирам от опера.

— Няма нищо за разбиране, Ориол. Музиката е универсален език.

— Недей, недей!

— Освен това утре ще изпълняват Доницети. Лесно е, лесно е дори за новак като теб.

— Може би другия път — приключи той, защото не обичаше никъде да се чувства чужд. А след това си тръгна, защото една госпожица в сако дойде и му прошепна на ухото, че медиите го очакват. С най-добри намерения каза на приятеля си: — Чакай ме тук, веднага се връщам.

Но Макс не го изчака, защото знаеше какво значи това, макар че самият той беше от кротките хора, от онези, които винаги чакат другите да свършат. Тогава Айна каза, че отново много я боли коремът и баща й реши, че й стига толкова. Намери Сара, много доволна и много красива, да разговаря с чаша шампанско в ръка с някои от най-известните сладкари в Барселона и й каза да не се притеснява за нищо и че се прибира вкъщи.

— В такъв случай идвам с теб — каза тя.

— Не, не, ти остани! За теб това кошмарно събиране е служебен ангажимент. Аз си тръгвам, защото децата са нетърпими и имам чудесно извинение.

— Сигурен ли си?

— Разбира се, дума да не става. Ако много закъснееш, си вземи такси, моля те. Да не ти хрумне да се връщаш пеша. Помоли на рецепцията да ти го поръчат.

— Добре — Сара отново си помисли какъв късмет има с този мъж. С всеки друг нещата щяха да бъдат различни.

— Приятно прекарване — й пожела Макс, преди да си тръгне, бутайки количката с една ръка и хванал с другата Айна, която поздравяваше всички като истинска принцеса.

Сара не можа да избегне онзи странен гъдел в стомаха, докато гледаше как семейството й се отдалечава, но за щастие чувството отмина, щом ги загуби от поглед, а президентът на гилдията каза, че пралините на сладкарница „Ровира“ са най-добрите в цяла Барселона и добави, че всяка година купува от там халва, за да я изпрати на председателя на правителството на Каталуния като личен подарък.

Почти всички политици, които придаваха на събитието дух на институционална тържественост, вече си бяха тръгнали. Официалните гости се тълпяха във фоайето с желание да приключат по-бързо разговорите си и да се приберат вкъщи, без да трябва повече да се усмихват. Вътре бяха останали само неколцина колеги и приятели, които отдавна не се бяха виждали. Вече по-спокоен, Ориол сновеше напред-назад сред журналисти и почитатели, но също поглеждаше към вратата. Сара мислеше вече да си тръгва, когато получи съобщение на мобилния си телефон. Беше от Ориол и гласеше: „709“.

Сбогуването й отне известно време, макар че целта й не беше да обърне внимание на всеки, а по-скоро — да не пропусне някого. Не откри някои хора, като например любезния президент на гилдията, на когото се чувстваше задължена, но им изпрати поздрави по други от присъстващите. Излезе от големия салон „Гауди“ много възбудена, както винаги, когато й предстоеше среща насаме с Ориол. В опит да достигне до асансьорите се загуби по някакъв много дълъг коридор и се наложи да се върне и да попита един сервитьор, който я отведе до правилното място. Дори натисна вместо нея бутона за седмия етаж. „Ако исках да убия Ориол, този човек би бил идеалният свидетел на обвинението“, помисли си тя.

Цялата операция от получаването на съобщението до пристигането й на седмия етаж продължи около дванадесет минути, които за Ориол сигурно представляваха цяла вечност, затова измина бегом последната отсечка между стаи 730 и 709. Врата на 709 се отвори още преди тя да почука. Вътре я чакаше Ориол, все още облечен със смокинга от церемонията и с онази закачлива усмивка на лицето. Затвори вратата и в същия миг я притисна от вътрешната й страна и я целуна жадно и болезнено. Извисяваше се над нея въпреки високите й токчета и трябваше да се наведе, за да я целуне. Приличаше на насекомо, разкъсващо жертвата си за вечеря. Сара се освободи от обувките, остави чантата си на пода и изпусна дълга въздишка. След всяка среща с Ориол изпитваше болезнено чувство на празнота от отсъствието му и сега я изпълваше непреодолимо желаеше да бъде възнаградена за търпението си. Без да отделя устните си от неговите, тя смъкна надолу роклята си. Носеше прашки, които си бе купила само преди няколко дни с мисълта за него, и сутиен без презрамки, който подчертаваше все още съблазнителните й рамене. Ориол се нахвърли

на тях със стръв на хищник, на вампир. Раменете, шията, брадичката, отново устните на Сара. Хиляди пъти мечтаните устни на Сара Ровира. Тя обви врата му с ръце, сякаш искаше да го удуши, докосвайки с палци адамовата му ябълка — все така я привличаше, — оградена със светла кожа, едновременно остра и мека, която винаги й напомняше за корема на влечуго. Сега, когато беше слязла от височината на токчетата си, адамовата ябълка на Ориол беше на височината на очите й, удобна позиция за нападение.

— Почакай малко, още не съм съвсем свободен. Чакат ме група френски журналисти — каза той с учестено дишане. — Защо не си сипеш едно питие и не ме изчакаш в леглото? Няма да се бавя.

— Все същият. Ако се забавиш, ще заспя.

— Ако заспиш, ще намеря начин да те събудя.

Ориол се забави повече от два часа и Сара имаше време за всичко. Да проучи мястото — луксозен апартамент на два етажа с прекрасен изглед към олимпийското пристанище и морето. Жалко бе, че е нощ и че нямаше да се събуди зад тези прозорци. После дълго време се съзерцава в огледалото, преценявайки незабележимите следи, които двете бременности бяха оставили върху все още младото й и гъвкаво тяло. Помириса всички шишенца в банята, взе си душ и се подсуши с един от двата халата с емблемата на хотела. Сипа си питие, както Ориол й бе препоръчал, от една бутилка, поставена в кофа за шампанско до краката на леглото, но го остави веднага щом се вмъкна под чаршафите. Остана съвсем неподвижна, заслушана в собственото си дишане и в нетърпеливото туптене на сърцето си. Усещаше възбуда от шума на всички приглушени стъпки, преминаващи по коридора.

Изведнъж се сети за Макс и се обади вкъщи, за да разбере дали всичко е наред. Гласът на съпруга й както винаги я успокои. Всичко върви като по вода, каза Макс, децата спят, а той чете в хола в очакване да му се доспи. Единствената неприятност била, че Айна имала разстройство, била ходила безброй пъти до тоалетната, но й бил дал една голяма лъжица от онзи вълшебен сироп, така че нямало за какво да се притеснява.

— А ти? Там ли си още? — попита Макс.

— Да — отговори тя. — Това ще продължи дълго. Започнахме един от онези безкрайни спорове.

Макс не поиска никакво обяснение. Ако беше поискал, Сара не знаеше какво да му отговори и може би щеше много да се притесни. Той само повтори отново: „Приятно прекарване“. Но този път добави и още една дума: „Приятно прекарване, мамче“.

След като затвори телефона, страшно й се доспа. Ориол беше излязъл преди повече от час и трябваше скоро да се върне. Сигурно журналистите го бяха задържали, какви досадници! Обикновено Ориол се стремеше да избягва доколкото е възможно срещите си с медиите, но тази вечер беше длъжен да се представи добре пред всички, също както и тя се чувстваше длъжна да го изчака да приключи. Това бе цената той да е известен човек, а тя да е тайната любовница на известен човек. Струваше й се справедливо.

Покри се леко с пухената завивка, която миришеше на чисто и на скъпо, и изведнъж си припомни онази, другата стая 709 в Париж. Споменът я удари като гръмотевица. Наистина ли беше 709? Защо изведнъж си спомни така ясно? Не се бе сещала за това никога досега, но трябваше да признае, че съвпадението беше чудесно. 709. Колко прави 7+9? Шестнадесет. 1+6. Тоест 7. Седем е нейното щастливо число или поне винаги си бе мислила така, още от малка. Това е глупост, но не може да забрави, че Айна се роди на седмо число, че самата тя е родена през седмия месец, че годините, завършващи на седем, винаги са били хубави в живота й, а в момента се намира на седмия етаж на най-луксозния хотел в града и чака най-любимия си мъж на света.

Сара си помисли за предметите, които морето изхвърля на плажа, без никой да знае откъде идват и какво представляват. Стори й се, че цифрата 709 е като онези необясними съкровища. А в онази, другата стая 709 в хотел „Мадлен“ в Париж — сега ясно си спомня номера 709 — бяха безумно щастливи. Беше в годината на Олимпиадата в Барселона, Ориол бе управител на сладкарница „Фошо“, а Макс и Сара — двама туристи, съвсем типични за град, в който има толкова много за гледане.

Макс се побъркваше по парижките музеи. Три поредни дни пожела да иде в Лувъра и въпреки това не му омръзна да гледа картини, скулптури и мумии. Пред всяко произведение прекарваше поне по петнадесет минути. Искаше да знае всичко, да прочете всичко, да види всичко отблизо, отдалече, отново отблизо. Втория ден Сара го

помоли да отиде сам и остана да спи в дома на Ориол. Събуди се почти в дванадесет, намери голям термос с кафе на масата в кухнята заедно с панерче кроасани с прекалено много масло и бележка от Ориол, в която пишеше: „Ако някой няма какво да прави по обяд, да ми се обади на…“ и служебния му номер. Тя остана там почти до един. Прерови няколко чекмеджета в търсене на следи от жена в апартамента, но не намери нищо. Явно Ориол не се интересуваше от французойките. После се облече и взе метрото до площада на Мадлената. Щом излезе от станцията, забеляза, че точно до изисканото и скъпо заведение, в което работеше приятелят й, има хотел. Сякаш предварително го бе планирала, влезе и попита на рецепцията дали имат свободна двойна стая „със семейно легло“ и колко струва.

— Oui, madame[1] — отговори служителят с усмивка на непресторена любезност и поиска паспорта й.

Щом влезе в стаята, Сара взе телефона от нощното шкафче и набра номера, оставен от Ориол. Предложи му да си измисли някаква причина, за да си вземе свободен целия следобед, и му каза, че го чака в стая 709 на съседния хотел.

— Гола — добави тя.

Ориол, с престорено делови глас, отговори само:

— Oui, madame, naturellement.[2]

Дойде само след половин час. Носеше кутийка с четири пастички и имаше такава ерекция, че следобедът обещаваше да е чудесен. Веднага й каза:

— Ти си луда.

Тя се съгласи с него, докато го целуваше.

Беше най-прекрасният следобед, който бяха прекарвали заедно. Беше им за втори път, но очакването, споменът и желанието дадоха своето. От онзи път в стаята на Сара беше изминала цяла вечност от две години.

Легнала напряко на леглото с увиснала назад глава и коси, разпилени върху мокета, с крака върху раменете на Ориол и кръв, туптяща в слепоочията й, Сара завиждаше на устрема на напорите му, на онази сила и активност, с които природата е надарила мъжкия пол. Би й се искало за миг да усети какво е да имаш мъжки атрибути, да разбере какво усещат мъжете при проникване или при оргазъм. La petite mort[3], го наричат французите. Една малка смърт, която вероятно

бе много различна от нейната и тя никога — по някаква тайнствена причина — нямаше да изпита.

Когато свършиха, легнали на леглото вече в правилна посока, изядоха пастичките — две лимонови и две шоколадови, — много добре подредени в кутия. Четири, по две за всекиго, придружени от бутилка бяло вино, което бяха забравили да сложат в минибара и затова не бе достатъчно охладено. После започнаха отначало. Мислеха, че този път всичко ще бъде по-бавно, но промениха мнението си, когато един от пръстите му се плъзна разсеяно между двете й задни полукълба и започна да търси нови възможности.

— Някой ден ще ми позволиш ли да вляза тук? — попита Ориол.

— Някой ден? — засмя се тя. — Трябва ли да искаме разрешение от някого?

— Ами ако не ти хареса?

— Щом е с теб, ще ми хареса.

— Ами ако те нараня?

— Тогава ще викам.

— Не се ли страхуваш?

— Да, и затова искам да го направиш.

— Сега ли?

— Вече закъсняваш, Ориол Пайрот.

Ориол се побъркваше от всичко, което Сара правеше или казваше. Никоя, никоя, абсолютно никоя не беше като нея в леглото. Тя влагаше много от себе си и беше добра. Много добра. Провокираше го. Правеше го друг човек.

— На Макс също ли говориш такива неща? — попита Ориол.

— Млъквай, глупчо! За това не се пита.

Втората част от следобеда беше дори по-хубава от първата. В живота имаме само един шанс да направим нещо за първи път и те се възползваха добре. След един така активен следобед с толкова оргазми, колкото човек може да си представи при две млади тела като техните по онова време, се нуждаеха от малко освежаване.

— Ще влезеш ли с мен под душа? — попита Ориол с чаровна усмивка, показвайки главата си през вратата на банята.

И тя покорно го последва.

— Ще ми сапунисаш ли гърба? — попита я той.

И тя го сапуниса.

— А сега отпред?

А после:

— Затвори очи! — В тъмнината почувства неговите ръце да я сапунисват толкова бавно, сякаш времето бе престанало да съществува, сякаш това нямаше никога да свърши. Де да можеше наистина да стане така, защото желанието на Ориол отново откриваше тялото на Сара и той отново дишаше учестено, а тя се усмихваше поласкана, че има толкова очевиден ефект върху него.

— Не ти ли беше достатъчно? — прошепна в ухото му.

— С теб, никога — отвърна той.

Беше капнала, но направи усилие да продължи.

— Ако искаш да спра, само кажи — добави Ориол.

— Никога няма да ти кажа да спреш — бе нейният отговор.

Искаше той да продължи, разбира се, че искаше. Сара бе решила, че никога няма да отказва нищо на Ориол. Така започнаха отначало под водните струи на душа. Тя с всички сили се държеше за една халка за хавлии, поставена на най-удобното възможно място, а той се опитваше да запази равновесие, за да не се подхлъзне и да падне по лице. Преди края, когато Сара с ръце и бедра се притискаше о тръпнещото му тяло, а носът на Ориол докосваше ухото й, за първи път настъпи лека промяна в сценария.

— Господи, колко много ми липсваше! — прошепна Ориол.

А тя отвърна със смях:

— Че защо? Аз винаги съм тук.

Това беше единственият момент на слабост, а бе едва вторият път от тринадесет. Сара винаги си водеше сметка, беше специалист в това. Тринадесет, без да брои онази вечер с наградата, която тогава още не бе дошла… Унесена в спомени, тя отново бе в Париж. Докато сушеше косата си с ръчния сешоар, Ориол я попита:

— Ще кажеш ли на Макс къде си била този следобед?

— Да, разбира се, с теб — отговори му с толкова логична непринуденост, че положи основите на бъдещия живот на тримата от онзи момент нататък.

И както винаги изобщо не сгреши.

* * *

Ориол пристигна много късно в стая 709 на хотел „Артс“, уморен от усилието да се прави на симпатичен пред хора, които се преструваха, че го познават, въпреки че не знаеха нищо за него. Изигра добре ролята си — роля на човек, който се прави на такъв, какъвто другите искат да бъде. Уморително. Когато влезе в стаята, Сара спеше като бебе. Възползва се, за да се освободи от смокинга и обувките, прав до прозореца изпи изоставена от нея чаша, мислейки какво да прави — дали да я остави да спи или да я събуди. Реши да я събуди, не искаше Макс прекалено много да се тревожи дали тя ще се прибере преди разсъмване. Свали слиповете си — маркови, — плъзна се под чаршафите и постави голямата си топла ръка на кръста на Сара. Все още спяща, тя се обърна леко, разтвори бедрата си и се усмихна. Ориол сграбчи дребното й тяло и я обърна по корем. Познаваше всеки сантиметър от нея, знаеше какво трябва да прави. Искаше да го направи. Притисна леко корема й, почувства задните части на Сара с кожата си, потърси вагината й отзад и проникна в нея с лекотата на човек, познаващ добре пътя.

Сара издаде лек стон със затворени очи, сякаш сънуваше, сякаш страдаше (но не много) и не помръдна нито един мускул. Тялото й беше отпуснато като парцалена кукла и както винаги беше на услугите на Ориол, точно както искаше и той. Докато дишането му се учестяваше, той зарови нос в косата й и каза:

— Тази вечер не можех да престана да те гледам. Беше прекрасна.

Сара се усмихна още по-широко, със затворени очи, щастлива от случващото се. Все още бяха във форма, въпреки изминалото време. Вече не бяха онези двадесетгодишни младежи, но сега можеха да предложат повече от онзи следобед в Париж. Животът дава плам, отдаденост, сила и безразсъдство, когато няма какво друго да даде. Опитът е вид знание и като всичко ценно се постига бавно. Сега и двамата бяха помъдрели, макар че бяха по-предпазливи.

— Бих искал да те имам до себе си — добави Ориол.

— Ти ме имаше. Винаги си ме имал — отвърна тя, като се преструваше, че не забелязва странното нацупване в знак на несъгласие по устните на великия герой на вечерта.

Веднъж, преди много години, тя му бе признала:

— Да ме любиш с все сила и онези три или четири секунди на пълна и абсолютна забрава преди оргазма — това е нещо, което ми напомня най-хубавото на този свят. Младостта, щастието, пълнотата, радостта и желанието за живот. Обещавам ти, че ще го помня дори на смъртното си ложе, когато това тяло, което си притежавал, се превърне в жалки останки, и ще отнеса спомена в отвъдното като най-скъпия подарък, който животът ми е направил.

Продължаваше да мисли така, въпреки изминалото време.

В стая 709 на хотел „Артс“ сексът беше както винаги — прекрасен. Може би годините ги бяха научили да бъдат малко по-разумни. Вече не викаха, както някога, а той се нуждаеше от няколко часа, за да влезе отново във форма. Това наистина се бе променило: сега двойните сесии бяха немислими. Още по-малко тройните.

Ориол поднесе нещо за пиене, тя облече хотелския халат и седнаха да пият мълчаливо и да наблюдават тъмното море.

— Знаеш ли, че имам един излишен билет за самолет? — изведнъж й съобщи той. — И е за първа класа! Организаторите мислели, че ще дойда с придружител и ми изпратиха два билета. Ще дойдеш ли с мен?

Тя го погледна с присвити очи, за да долови някаква ирония в тона му. Нямаше такава.

— Сега за къде заминаваш?

— За Токио.

— Токио ми се струва малко далече, Ориол.

— Никога ли не ти се е искало да напуснеш Макс?

— Никога.

— Дори и в началото ли?

— Не.

— Дори когато се връщаш, след като си спала с мен?

— Тогава още по-малко.

— Дори когато си спала с мен и трябва да легнеш при него? Нали няма да ме караш да повярвам, че в леглото с Макс се чувстваш така добре, както с мен?

— Не искам да говориш така за Макс. Не го заслужава.

Замълчаха, за да изчакат нещата да се върнат по местата си и това, което не биваше да бъде изречено, да се разтвори в тишината.

— Трябва да се прибираш рано, нали?

— Рано? Часът е почти пет сутринта!

Последна глътка преди последното предложение.

— Ще влезеш ли под душа с мен?

Докато той беше в банята и пускаше душа, Сара остана до прозореца, вкаменена от паника. Мислеше за последствията от случилото се. Стая 709 в хотел „Мадлен“, душът, прошепнатите на ухо думи, които още не се бяха заличили, двата билета за Токио в първа класа, хода на годините, празното място до Ориол, нейните две деца, Макс, заспал на креслото за четене, докато я чака.

Беше прекалено късно, когато реши, че този път Ориол ще остане сам под душа. Нямаше смелост да се сбогува. Би било много тъжно, много смешно. Не би намерила подходящи думи. Облече се мълчаливо, събра си нещата и си тръгна.

Прибра се вкъщи пеш, но се отклони на кея на морската гара за момент, за да поседи, да погледа морето и малко да се успокои. Главата и сърцето й бяха пълни с неразрешими проблеми. Съмнения — не, нямаше съмнения. Винаги бе знаела какво точно иска — да се върне вкъщи при мъжа си. Беше друг въпрос дали в онзи миг, в шест без петнадесет сутринта, един четвъртък на април на 2004, има желание да го направи.

Пристигна вкъщи след разсъмване с торбичка току-що извадени от фурната щрудели, които продавачката още не бе поставила на витрината. Завари Макс заспал в креслото за четене на запалена лампа. Взе си бърз душ, приготви две чаши топъл шоколад и го събуди колкото се може по-нежно, за да му съобщи, че закуската е готова на масата.

— Как мина снощи? — пожела да узнае той.

— Прекрасно.

— Добре ли прекара?

— Много добре.

— Радвам се, мамче.

Следващите седмици бяха непоносими. Сара реши, че най-добрият начин да се пребори със собствените си противоречия е да се затвори в себе си. Макс й пречеше по всяко време, не можеше да го понася, дразнеше я всяка дума, излизаща от устата му, но беше достатъчно зряла, за да си даде сметка, че най-големият недостатък на мъжа й е, че не е Ориол Пайрот. Говореше възможно най-малко, за да

не го нарани, за да не каже нещо неуместно, а през това време чакаше да й мине задушаващата вътрешна болка. Беше се превърнала в чудовище. Макс обаче доказа, че има безкрайно търпение.

Два месеца й бяха нужни, за да спре непрекъснато да гледа мобилния си телефон. Очакваше новини от Ориол, да я помоли нещо, да изрази колко е безутешен, задължително в същата степен като нея. Но нямаше нищо. Само мълчание и пак мълчание. Може би бе обиден от начина, по който тя напусна стая 709. Може би не беше толкова отчаян колкото нея. Мълчанието продължи повече от осем години, което можеше да означава само две неща: или бе наистина много сърдит, или вече беше забравил за нея. И двете положения бяха непоносими. Въпреки изминалото време болката от отсъствието му се съживяваше твърде лесно. Беше като копнежа — винаги жив, винаги там. Така продължи до вечерта, когато след вечеря, пред телевизора, Макс откъсна поглед от книгата си за рисковете от полиморфните трансформации и каза, сякаш бе най-обикновеното нещо на света:

— А, мамче, за малко да забравя! Знаеш ли кой ми се обади? Ако ти кажа, няма да повярваш. Пайрот. Каза, че е в Барселона и вдругиден вечерта е свободен. Поканих го на вечеря. Нали си съгласна? Не ти ли се иска да го видиш? Отдавна не сме се събирали.

* * *

Сара се готвеше да напусне тайната си наблюдателница, когато отново седна, защото точно в този момент Макс каза:

— Знаеш ли, Ориол, бих искал да ти разкажа нещо сега, когато виждам, че си толкова влюбен в Хина и най-сетне си направил нещо полезно в живота си.

Подобно встъпление гарантира вниманието на събеседника. Никой не би дрънзнал да си тръгне, преди да разбере какво иска да каже Макс. Ориол изчаква приятелят му да заговори. Сара също, скрита зад живия плет.

— Не искам да ти прозвучи драматично. Знаеш, че не съм привърженик и не понасям високопарни речи. Не искам да се правя и на загадъчен. Само да ти кажа, че съм в течение на сексуалните ви срещи със Сара в продължение на години. Ако не се лъжа, последната

беше в хотел „Артс“ онази нощ на твоята блестяща награда. Почакай, не казвай нищо, едва започвам. Моля те, сипи си още вино. Не искам да мислиш, че очаквам извинение или че ще извадя оръжие и ще направя нещо безразсъдно като измислените съпрузи. Аз съм от кръв и плът, Ориол, малко глупав, но имах късмет, че ти даде на Сара онова, от което аз дори не знаех, че има нужда. Нещата са сложни, а изминалото време не ги прави по-прости. Не знам дали и с теб става нещо подобно, но с течение на годините осъзнавам, че ставам странен, сякаш ми убягва същността, разбираш ли ме? Ти си харизматичен тип, богат, известен, красив. Освен това си и непоносим, но искрено смятам, че добродетелите ти компенсират недостатъците, поне в очите на жените. И така, през последните осем години не сме те виждали и аз прекалено много свикнах Сара, която е прекрасна съпруга, да бъде само моя. Не съм чак такъв идиот да мисля, че хората могат да бъдат притежавани. Не, разбира се, че не. Сара не е нито твоя, нито моя, нито на никого. Просто напоследък изпитвах огромна радост да си мисля, че тя иска да е с мен, в този дом. Защото в живота настъпва възраст, когато е по-важно какво си направил, отколкото какво все още можеш да направиш. Затова исках да те попитам нещо, Ориол, ако нямаш нищо против да ми отговориш абсолютно честно. Бих искал да знам — естествено, доколкото ти е възможно да предвидиш — дали мислиш, че бракът ти може да ми даде с някаква приблизителна сигурност надеждата да запазя жена си само за себе си?

Ориол мълчи. Не може да намери думи. Ръцете му треперят.

— Защо мълчиш, Ориол? Може би все още не се решаваш да предвидиш бъдещето?

— Не знам…

— Разбирам, че си развълнуван от това, което ти казах, но не би ли могъл да бъдеш малко по-малко лаконичен в отговора си?

— Мисля, че в момента не мога да бъда никакъв. Абсолютно никакъв! По дяволите, Макс, какво говориш! Значи… значи винаги си знаел всичко?

— Е-е, едва ли всичко… Ако трябва да бъда искрен, никога не съм изпитвал интерес да знам всичко. Някои неща е по-добре да не се знаят, нали? Почти винаги е лошо да се знае прекалено много. Освен това да зная не е най-точната дума. Понякога имах подозрения, преди да се срещнете, защото тя измисляше оправдания, които не й бях

искал, за да остане насаме с теб. Нали разбираш? Не си падам по прекалено многото информация. Друг път подозренията идваха по-късно, когато тя се връщаше вкъщи с вид на човек, направил пакост, и беше така красива. Няколко дена ставаше раздразнителна и се преструваше, че има много работа, но после й минаваше и пак се превръщаше в същата Сара. Понякога имаше дреболии. Забелязвах ги, защото винаги съм бил наблюдателен и защото от всичко най-много обичам да наблюдавам Сара. Например, ако откривах в леглото нещо ново, веднага осъзнавах, че не съм аз причината. Ако си купеше някакво ново бельо само няколко дена преди да пристигнеш, бях сигурен, че не си го е взела заради мен. Не мога да ти дам всички примери, има прекалено много, а и те не са важни. Повечето отдавна съм ги забравил. Но мисля, че разбираш за какво говоря, нали? Хайде, стига, не прави такава физиономия! Наистина ли смяташ, че си струва да приемаш нещата така трагично?

— Направо ме съсипа, Макс! Много ми е неловко. Не знам какво да кажа.

— Не трябва да казваш нищо, Ориол. И не виждам защо трябва да се чувстваш неловко на този етап. За мен нищо не се променя. Не очаквам нищо извънредно, освен да поговорим като двама мъже, които са приятели и се ценят един друг. От двадесет и три години се познаваме. Ако нещо съм разбрал, то е, че заслужавам уважението ти. От подобна ситуация е трудно да се очаква повече. Когато анализирам хладнокръвно, веднага си давам сметка, че никога не съм имал сериозна възможност да си съперничa с теб за нея. Не си ли спомняш? Още първия ден аз вече бях влюбен в Сара, но тя виждаше само теб. Моята любов бе загубена кауза. Бях истински тъпак, при всяка нейна дума се изчервявах. Пълен провал. Ако не беше ти, Сара щеше да ме подмине, без да ме забележи.

— Аз ли? Какви ги дрънкаш, Макс? Вие започнахте да излизате, когато бях във Франция.

— Защото аз бях единственият начин да остане близо до теб. И, естествено, се възползвах от това, как бих пропуснал? Осмелих се да й предложа това-онова (тя винаги ми отказваше), откраднах си някоя и друга целувка, а тя се ядосваше толкова, че мислех, че ще ме набие. Струва ми се, че първия път, когато легнах с нея, дори успях да я изненадам, макар и далеч не колкото тя мен. Не се съмнявай, костваше

ми доста усилия да не се издъня. Започнах да постигам своето чак когато я заведох на защитата на дипломната ми работа. Полиморфните съединения имаха неочакван, брутален успех. Интелектуалните ми способности й харесаха повече от всички останали. Трябваше да се досетя. Жените се побъркват по красиви и смели мъже като теб, но винаги остават със скучни интелектуалци като мен. И знаеш ли защо? Защото рано или късно шестото чувство им подсказва, че прекарват много повече време извън леглото, отколкото в него. Сара направи най-добре от всички. Избра ни и двамата, всеки със своята специалност. Винаги е била много умна, знаеш го, също както и аз. Всички жени трябва да постъпват като нея.

— Не говори така, Макс! Тя остана при теб със съзнанието за всички последици. Когато разбрах, те мразих цяла година.

— Наистина ли? Мисля, че Сара би се радвала да го узнае, защото е убедена, че никога не е означавала нищо за теб. Искам да кажа, нищо повече от една лесна жена, която оправяш всеки път, когато минаваш пътьом от тук. Не го приемай зле, говоря с думите, които би използвала тя. За мен Сара винаги е била всичко друго, но не и лесна.

— Ако мисли така, много греши.

— Подозирах, че е така, Ориол, но естествено не можех да й го кажа. Тоест подозирах, че на определен етап ти също си бил влюбен в нея. Всъщност ми е трудно да повярвам, че целият свят не е влюбен в нея, защото е уникална и се забелязва отдалече. Знаех, че ти също я обичаш по свой начин, разбира се, и си принуден от обстоятелствата да го прикриваш. Понякога наистина ми се искаше да й го кажа, само за да я видя по-щастлива. Но не можех просто да вдигна очи от книгата си и да изтърся: „Стига, Сара, не страдай толкова! Ориол също те обича и сега сигурно е толкова съсипан, колкото си и ти. През всяка частица от секундата мисли за теб, припомня си до най-малки подробности последния път, когато сте правили секс, и брои дните, оставащи до новата ви среща“. Може би, ако го знаеше… Ех, Ориол, приятелю, ако го знаеше! Мисля, че за мен нещата щяха много да се променят. Знаеш ли какво ще ти кажа? Излъгах те. Нямаше абсолютно нищо да й кажа. Ако Сара ме беше напуснала заради теб, не знам какво щях да правя. Честно казано, всичко това се случи, защото винаги съм бил сигурен, че тя няма да ме остави. Или почти винаги.

— Мисля, че тя никога не е искала…

— Всъщност това няма никакво значение. Не са и толкова много пъти, нали? Колко пъти точно сте били заедно? Броил ли си ги?

— Признавам, че не съм.

— Така ли? Интересно, бих казал, че Сара ги е броила. Жалко, че не можем да я попитаме. Макар че може би ги зная. Може би са четиринадесет, заедно с последния път. Възможно е да съм пропуснал някой, но не ми се вярва. Четиринадесет, толкова са. Сигурен съм. Ако можех да попитам жена си, щях да ти го докажа и да те учудя. Естествено, очаквам да не й кажеш нито дума по този въпрос.

— Разбира се, че няма. Мисля, че ти трябва да…

— Не, не, не мисля да й казвам нищо.

— Няма ли да й кажеш?

— Разбирам, че ти изглежда странно. Наистина е странно, не отричам. Но не искам да рискувам нещата да се променят. Това би повишило температурата до неконтролируеми нива, а знаеш, че последиците от неконтролирано повишаване на температурата са непредвидими. Сигурно си наясно коя е перфектната крива на температурата на какаовото масло, за да се превърне във възможно най-добър шоколад, нали? 45, 27, 32 градуса по Целзий. Вероятно може да се направи и по-фино, но в общи линии така е правилно. При по-висока или по-ниска температура, дори и само с половин градус, става провал. Шоколадът, както и хората, е крайно сложна микроструктура, затова нищо не бива да се променя, всичко трябва да се прави както трябва. Сега разбираш ли ме? Не искам промяна в отношенията ми със Сара. Искам да си остане, каквато е — очарователна, перфекционистка, арогантна, противоречива, понякога много неприятна, винаги внимателна към мен, винаги отдадена на семейството, но с известно дистанциране, защото знае, че преди време е можела да ни напусне, но ни е направила услуга, пожертвала се е заради нас и е останала. Не искам да променям Сара, да я накарам да се срамува или да чувства вина. Такава жена не би била нашата Сара, нали? Моята Сара.

Ориол усеща, че главата му се върти, когато изведнъж на вратата се позвънява. Макс става непринудено, оправя краищата на ризата си. Казва:

— Ето я и нея! Отваряй абсента, трябва да отпразнуваме много неща. И за Бога, Ориол, моля те да си оправиш физиономията. Ще си помисли, че някой е умрял.

Ориол въздъхва, пълни дробовете си с въздух като плувец, който скача в басейн, за да подобри световния рекорд. Прави няколко крачки из терасата за успокоение на нервите си. Поглежда бдящия профил на двете кули на църквата „Санта Мария“, потънали в тъмнина. Тогава забелязва, че живият плет, който дели терасата от тази на съседите, има множество пролуки, през които може да се види у тях. Навежда се и поглежда през клоните. Чувства ужасен срам от мисълта, че някой може да е подслушал току-що проведения разговор. Но не, отдъхва си с облекчение. От другата страна има само мрак и един празен стол. Щорите на прозореца са вдигнати, но изглежда, че апартаментът е празен.

— Много ли е счупена? Може ли да се поправи? — гласът на Сара се приближава от трапезарията.

Ръцете на Ориол треперят и той ги скрива в джобовете си, опитвайки се да изглежда като все още привлекателен мъж.

— Сигурно може — казва Макс. — Вярвай ми.

— Добре.

Когато Сара излиза на терасата, цялата облечена в черно, с прибрана коса, Ориол я намира за по-красива от всякога. Мисли си, че може да нарисува сантиметър по сантиметър тялото й, което още желае. Тя се приближава с блеснали от вълнение очи, хваща ръцете му, гледа го, струва й се, че за само миг погледът й се спира върху адамовата му ябълка. Уханието й го обгръща със силата на възкръсналите спомени.

— Ориол! Какво виждат очите ми? Умирахме от желание да те видим — казва, доближавайки се до него.

Целуват се по бузите. През следващите две секунди никой от тях не може да спре бурята от спомени, причинена от уханието на другия. Тя казва:

— Останаха ли трюфели? Нужен ми е шоколад.

Макс се усмихва. Държи в ръцете си бутилката с абсент и има поне три добри повода за вдигане на тост.

---

[1] Да, госпожо (фр.). — Б.р. ↑

[2] Да, госпожо, разбира се (фр.). — Б.р. ↑
[3] Малката смърт (фр.). — Б.р. ↑

ИНТЕРМЕЦО №1
КАПАЧЕ

… Разбира се, че може, момиче, влизай, влизай. Не видя ли надписа, който съвсем ясно казва „Отворено“? Знам, че по това време не се очакват клиенти, но все се намира някой да тропа, като теб. Все има кой да влезе и да намери каквото търси. Понякога дори откриват неща, които не са знаели, че търсят. Как ти се струва? За всичко си има причина. Да не би да мислиш, че е обичайно да влезеш в антикварен магазин в пет часа сутринта? Може би някой предмет чака на пристанището, а светлината на моя магазин е като фар за моряците. Вика ги, привлича ги, макар и да не знаят защо. Ти, момиче, влезе тук да търсиш нещо и съм сигурен, че ще го намериш.

А-а, може би търсиш това. Този стар напукан порцеланов съд ти харесва, нали? Това е много фина старинна порцеланова шоколатиера. Погледни я на светлина и ще видиш колко е прозрачна, наистина изключителен предмет. Но за нещастие капачето й е загубено и може да се разбере, че е шоколатиера само по улейчето. Издадено е нагоре, виждаш ли? Така е, защото едно време са сервирали шоколада с много пяна. Вече не си спомням колко струва. Сигурно е написано на етикета, закачен на дръжката. Виждаш ли какъв финес? Три хиляди песети ли пише? Струва ми се, че е съвсем умерена цена, но въпреки това мога да ти направя малка отстъпка. Имам чувството, че този предмет очаква именно теб. Знаеш ли, седи си тук повече от двадесет и пет години. Двадесет и пет години, без никой да го забележи и да прояви някакъв интерес. И ето че един хубав ден идваш ти, почти дете, в пет часа сутринта, и случайно ме сварваш да подреждам документи, защото не мога да заспя, отиваш направо при старата шоколатиера на Аделаид и бам! — харесваш я. Чакали сме те, момиче. Нещата не стават просто така. Шоколатиерата е била определена за теб, още откакто е купена заедно с много други вещи през хиляда деветстотин — чакай да помисля! — хиляда деветстотин шестдесет и пета, точно така. Теб дори те е нямало на този свят, нали? Ето, виждаш, още не си

била родена, а тук вече те е чакала една прекрасна вещ, само теб. Как каза, че ти е името?

Хайде, седни, Сара! Помисли си! Забеляза ли надписа на дъното? Яркосин, благороднически. На френски гласи: „Принадлежи на мадам Аделаид от Франция“. Навремето направих някои проучвания, нямам друга работа. Като си помислиш, това ъгълче от света не интересува никого. Такъв фин порцелан не може да е принадлежал на кого да е. Мисля, че е произведен във фабриката в Севър, много близо до Париж. Малко е странно, че няма характерната за кралските продукти марка — съзвездие от две „L“, инициалите на крал Луи, и още една буква, която е различна в зависимост от годината на производство. Макар че няма значение, в такива случаи често се правят изключения. По-важна подробност е цветът. Този искрящ син цвят на буквите е много характерен, бих казал, че е уникален. Използван е за първи път във фабриката през 1749 година. Между другото, севърската фабрика за порцелан е каприз на мадам дьо Помпадур, фаворитката на крал Луи XV — възхитителна жена, която не само споделяла леглото на краля, но била и близка приятелка на кралицата и домакиня на дворцовите празненства във Версай. Всичко това е постигнала едва на двадесет и три години, представяш ли си? Ти на колко си, ако не е неудобно да попитам? Ето, виждаш ли? Почти сте на една и съща възраст. Ето още една дама, която много добре е знаела какво иска.

Но да не говорим празни приказки. Ставаше дума за фабриката за порцелан в Севър, нали? Била създадена по прищявка на невероятната мадам Помпадур, но с парите на краля, който имал цяло състояние за харчене. Затова станала кралска фабрика за порцелан и в продължение на много години работила само за Версай. Знаеш ли колко много хора имало във Версай? И всички те се нуждаели от чаши и чинии, и кани, и легени, и фигурки, и то в големи количества, фабриката произвеждала извънредно деликатни порцеланови предмети, истински шедьоври на изкуството, някои с несравнима барокова красота. Сигурно са правели и дребни предмети по поръчка на кралското семейство, според личните вкусове на всеки един. Прословута е страстта към шоколад на дамите от Версай и главно на първата дама, горката Ана Мария Австрийска. Бедната, толкова била отегчена, че единственото удоволствие в живота й било да се тъпче с шоколад. Освен това е известно, че шестата дъщеря на Луи XV се

казвала Аделаид. Тя, разбира се, се родила в двореца, но умряла в изгнание в Италия, след като гилотината свалила главите на няколко души от семейството й. Аделаид била знатна дама, мразела фаворитките на баща си и притежавала култура на истинска дофина. Жена, изморена да бъде жена, която се оставила да бъде смазана, защото не могла да го избегне. А била красива. Много красива!

Извинявай, Сара, че прекалявам с възхвалите на тия сенки от Версай. Госпожа Аделаид от Франция буди у мен едновременно възхищение и тъга. Съдбата й на беглец в една неузнаваема Европа, докато Наполеон си играел като дете на завладяване на света… Бедната възвишена душа, в кой ли точно момент се е видяла принудена да се прости с шоколатиерата, поръчана от самата нея? „Семпло, моля, искам нещо семпло, без украшения, без цветя и без разсъблечени богини. И да е малка, само за мен, защото никога не пия повече от три чашки.“ Сякаш чувам нежния й глас как казва тези думи на личната си камериерка, за да ги предаде на куриера, очакващ вън, в двора на двореца, и за разнообразие наблюдаващ облаците над пищните фасади. В кой ли момент я е видяла за първи път и си е казала: „Точно такава си я представях. Семпла. Различна“. Не може да е било преди 1749, нито след 1785 година. Невъзможно е да знаем точния момент, макар че обичам да си представям мадам Аделаид от картините на Версай, с бледи страни, като този порцелан, а очите й като на дива птица, изпълнени с интелект и трагизъм. Все още млада жена, най-много на двадесет и пет години, която поръчва да й сервират ежедневния следобеден шоколад, докато обмисля намесата си в управлението на своя дядо, а по-късно и на своя брат. Управлението, което й било отказано не защото е негодна, а защото се е родила жена.

Виждам, Сара, че се интересуваш от разказите ми. Ти си от хората като мен, които вярваме, че всички минали събития са живи сред нас. Ето защо ентусиазмът ти заслужава отстъпка от цената. Как ти се струва да ти я дам за две хиляди? Това е нещо друго, нали? Докато си мислиш, ще ти разкажа втората част на историята, в която вече участва и моя милост. Как се натъкнах на тази прелест, без изобщо да съм искал. Беше през ноември 1961 година, само седмица след смъртта на госпожа Антония Сампонс, която освен образец на праволинейност, беше много богата и много грозна. Някои казват, че точно затова починала, без да има наследници и оставила цялото си

състояние на фондации, музеи и за благотворителност, но не искам да говоря за външния й вид, защото не съм специалист.

Госпожа Антония Сампонс беше единствена дъщеря на производителя на шоколад Антонио Сампонс, когото днес помним главно защото е дал името си на онази сграда на „Пасео де Грасия“, превърната от Пуч и Кадафалк в чудо на модернизма. Знаеш за какво ти говоря, нали? Точно до сградата „Батло“ и много близо до „Лео и Морера“. Антонио Сампонс бил пионер на грандиозни новаторски реформи и може би причината всички наши съграждани да се впуснат в надпревара кой да построи сграда с повече цветове, скулптури, стъклописи или кули.

Имах късмет да вляза в дома на Сампонс точно една седмица след смъртта на собственицата й, нещо, с което малко хора могат да се похвалят. Видях мозайките в романски стил, красивите тавани, облицованите с коприна стени, мебелите от тъмно дърво, както самата тя ги бе подредила, гардеробната, леглото с балдахин, кабинетът с прозорци от цветни стъкла, музикалната зала. Там госпожата слушала живите предавания от операта „Лисео“, когато вече не можела да излиза от къщи. Бях поканен от изпълнителя на завещанието на покойната, който беше и директор на оркестъра на операта. В групата ни беше и един общински инженер, един историк, експерт по индустриализацията на Каталуния, и мисля, че имаше и един свещеник. В това обаче не съм напълно сигурен, защото не успях да разменя с него и две думи. Спомням си, че бяха подготвили кашони с различни предмети, които не били разпределени в завещанието. Наследството на госпожа Сампонс беше огромно. Включваше дарения за много музеи, а самата къща трябваше да се превърне във фондация за опазване на голяма част от художествените произведения, истински съкровища, намиращи се в нея. Спомням си, че чух да се говори за бъдещ музей на шоколада и един от присъстващите искаше да събере предмети за постоянната му колекция. Имаше колекции от стикери, които някога са се продавали с шоколадовите блокчета, медни съдинки, няколко картини и стари рекламни афиши на шоколади „Сампонс“ — „“Сампонс" са най-желаните шоколади!", — както и огромна сбирка от чертежи на индустриално оборудване за производство на шоколад, твърде сложни за мен.

Сред всички онези вещи беше и шоколатиерата на мадам Аделаид. По онова време още имаше капаче с отвор по средата. Знаеш, че от него трябва да се показва дръжката на бъркалката. Щеше да изглежда като нова, ако нямаше видима пукнатина на улейчето. Още отначало я забелязах, макар че беше включена в предметите за бъдещия музей и беше ясно, че не мога да я имам.

— Елате тук, ако обичате — ми каза любезният господин, изпълнителят на завещанието, и ме въведе в едно помещение с изглед към „Пасео де Грасия“. — Това са нещата, които съм ви заделил. Ако ви интересуват, кажете колко бихте заплатили за тях.

Информацията, че в дома на Сампонс се нуждаят от антиквар, бях получил от един приятел. Беше огромен късмет, защото не всеки ден може да се влезе в такава къща. В моята професия, когато се озовеш на място от подобна класа, е почти сигурно, че ще излезеш с нещо хубаво в ръцете. Дори да са само спомени, които съм запазил за теб, момиче. Спомените не струват пари, но са нашето най-голямо съкровище, ако искаш да знаеш. Понякога си струва да платиш за някой хубав спомен. Жалко, че в магазини като моя не можеш да си купиш памет. Тогава щях да бъда много богат. Има хора, които биха убили, за да се сдобият със спомени, различни от тези, които имат.

Но да се върнем към ноември 1965 година. Казах ти, че имах един приятел, който ми пошушна, че в онази къща би могло да се намери нещо за мен, защото правели пълна ликвидация, абсолютно пълна, на семейното имущество. Било сигурно, че след разпределението ще останат вещи, които никой не иска. Обикновено се получава точно така. Веднага се обадих. Определиха ми среща за следващия ден. Вече си представях какво ми предстоеше — когато се опразва някоя къща, винаги остават вещи за прибиране. Това е моята роля в тази история. Ролята на вехтошар.

Казах ти, че ме отведоха в една осветена стая с изглед към булеварда. Там ме очакваше цяла камара от всякакви предмети. Имаше една повредена шевна машина, колекция кристални чаши от различни сервизи, тръстикова кошница, в каквато обикновено спят котките… Камара неща, които имат стойност само за своя стопанин, и то невинаги.

— Е? Как ви се струва? — попита изпълнителят на завещанието, изникнал изневиделица с плашещо решителен вид.

— За всичко ви давам четиристотин песети — му казах.

— Става, ако ги отнесете веднага — отвърна той, без да се замисля и за секунда. Приятелят ми имаше пълно право, нуждаеха се от някого просто за да изхвърли боклука. Трябваше да предложа двеста.

— Добре. Разбира се.

Златно правило в професията ми е: „Не си тръгвай без стоката!“. Ако я оставиш, после все нещо липсва.

Започнах да опаковам вещите. Изобщо не бързах да си тръгна. С крайчеца на окото си наблюдавах как другите господа, всички с костюми и вратовръзки, уреждаха своите договори. Представителят на бъдещия музей изучаваше старите рекламни афиши и правеше възторжени коментари.

— Вижте! Това е една от прочутите рисунки на Рафаел Пенагос! А погледнете този другия, на Амадео Лакс! Колекцията е наистина великолепна.

Тогава забелязах как взима шоколатиерата от масата.

— Казвате, че има някакъв надпис на дъното?

Обърна я, без изобщо да внимава. Капачето падна на земята и стана на парчета.

— По дяволите! — възкликна мъжът, когато видя какво бе направил. — Мислех, че капачето е закрепено. Ще събера парчетата. И таз добра!

Диригентът на този оркестър от грубияни се появи след малко, за да си получи парите за предметите, които бях опаковал. Носеше повредената шоколатиера.

— Ако искате, я вземете — каза той. — В този вид никой не се интересува от нея. Не може да бъде изложена в музея. Жалко, защото е много специална вещ.

Остави я върху кутията на шевната машина. Стори ми се, че порцеланът тихичко го проклина, проклина онези дървеняци, които нямаха дори представа как да се отнасят с истински стойностните неща. Извадих от джоба си пачка с банкноти, отброих колкото бяха нужни да платя уговореното и поставих шоколатиерата на мадам Аделаид при другите предмети.

Ето как тази прекрасна антика попадна в моя магазин.

В началото, когато осъзнах, че е наистина ценна вещ, мислех да я поправя. Да поръчам ново капаче, да направя нещо с отчупеното улейче. Надявах се, ако похарча малко пари за нея, да мога да я продам изгодно. Но нали знаеш какво става с добрите намерения. Искаш да ги изпълниш, но ги оставяш за друг момент, другият момент никога не настъпва и накрая забравяш или така те домързява, че се правиш, че си забравил. Животът постоянно променя приоритетите ни, а и ние не сме вечно едни и същи. Ставаме лениви. Горката шоколатиера двадесет и пет години чака да направя нещо за нея. Двадесет и пет години на рафта, до работната ми маса, тя ме наблюдава без упрек. Докато един ден я забелязах и изведнъж си казах: „Защо, по дяволите, я държа тук?“. Поставих й цена и я изложих в магазина да чака човека, за когото винаги е била предназначена. Защото всички предмети са предназначени за някого. Такива магазини като моя са само пресечна точка, в която те се намират.

Как ти се струва? Разказах ти цялата история, всички подробности, дори онази част, която не зная, но си я представям. Дай ми една стотачка и я взимай. Не мога да ти предложа по-добра цена. Правя го в памет на мадам дьо Помпадур, мадам Аделаид и всички знатни дами на Франция, а също и защото ми изглеждаш много млада и ме трогва фактът, че вече ти харесват изящни антики като тази. И защото прояви голямо търпение, момиче. Мисля, че досега никой не ме е слушал толкова време, без да протестира. Това също заслужава награда.

Не се притеснявай за времето, приятелите ти те чакат… Освен това тук, вътре, минутите минават по-бавно. Не виждаш ли, че при толкова стари вещи не може да се бърза? Ако времето тук течеше така, както тече отвън, отдавна щях да съм умрял. Дори не зная от кога наблюдавам светът да се върти.

Заповядай! Ето ти я, Сара, вече е твоя. Можеш да си много доволна, купи си прекрасна вещ, изпълнена с богата история. Ако слушаш внимателно, сигурен съм, че ще успееш да я чуеш. Очевидно ти си човекът, когото сме чакали цели двадесет и осем години. От мен да го знаеш. Нещата се случват, когато трябва да се случат, и нито секунда по-рано.

ВТОРО ДЕЙСТВИЕ
КАКАО, ЗАХАР И КАНЕЛА

„Infelice cor tradito.
Per agnoscia non scoppiar.“[1]

Франческо Мария Пиаве[2]

ТРИСТАН И ИЗОЛДА[3]

Ти виждаш сцената през дистанцията на времето. С годините спомените не са отлетели и продължават да живеят. На 8 ноември 1899, големият оперен театър „Лисео“ блести, както става само по време на премиера. Поводът е добър, за да се покажеш пред обществото, хванала под ръка човек, който е настоявал много да го придружиш. Преди да слезеш от файтона, прошепваш някаква молитва, която помниш, и се надяваш всичко да мине добре. Не искаш докторът, тоест Орасио, да се срамува от теб.

Във фоайето всички разговарят — щастливи и безгрижни, сякаш оперните премиери са най-важното нещо на този свят. Гледат те под око и се преструват, че няма нищо странно, все едно всички са точно там, където трябва да бъдат. Ти знаеш, че си външен елемент, не е нужно да ти го натякват с поглед. Преди малко, когато излезе от къщи, се зарече пред себе си, че това няма да те притеснява, но сега нищо не може да се направи. Притеснява те. Усмихваш се, за да го прикриеш, за да не тревожиш околните, за да не се чувстваш толкова чужда, толкова плаха.

Ако доктор Волпи — Орасио, — знаеше колко се страхуваш, щеше да се опита да те успокои с някоя от онези негови фрази: „Стига, Аурора, остави тези предвзети хора да си говорят. Не разбираш ли, че те нямат какво друго да правят?“. Но ти не искаш той да страда, не искаш да му провалиш вечерта. Със слизането от файтона, щом доктор Волпи отпраща файтонджията, оставаш заслепена от дрехите и бижутата на дамите. Приличат на принцеси и искат всички да им се възхищават като на принцеси. Централното стълбище е парад на елегантността. Докато вървиш нагоре, си мислиш: „Де да можех да видя това отдалече. Де да можех да не участвам в това представление“.

Орасио е много красив с костюм. Носи жилетка, златен ланец, цилиндър, лачени обувки и старателно сресана коса, леко загладена с брилянтин. Може да не е по последна мода, но тази негова едновремешна осанка ти е приятна. От друга страна, той е от мъжете,

чиято естествена елегантност предполага винаги да е облечен по етикета. Само един поглед ти е достатъчен, за да установиш, че няма друг като него. Никой не може да го засенчи. Докторът притежава специален блясък, може би защото всичко у него излъчва хармония, или може би защото винаги се усмихва. Изглежда доволен. Няма много като него на възрастта му — наближава осемдесетте, — които да се усмихват така доволно, по толкова прост и естествен начин, сякаш винаги е било така. Когато се усмихва, светлите му очи се озаряват от нещо детско и ти се струва, че никога не е преставал да бъде дете. И тогава му казваш: „Ти си моето момче, Орасио, моето пораснало момче“, а той се усмихва още по-широко и отговаря: „Благодаря ти, Аурора. Всичко е благодарение на теб“.

— Виж, Аурора, това е Огледалната зала — пошушва дискретно на ухото ти и в гласа му се долавя възхищението на човек, който влиза на свещено място.

Ужасяваш се да не говориш високо, да не причиниш врява. Стегната си. Дискретно вдигаш поглед към тавана, без да искаш притискаш ръката на кавалера си прекалено силно. Изненадваш се от отражението си в огледалата.

Погледни, Аурора! Коя е тази жена с лилава рокля от тюл, която те гледа смаяно и упорито от огледалата сред рамки и колони? Вече не е млада, преминала е четиридесетте, но облечена по този начин, изглежда различно. Косата й е събрана на тила. Роклята разкрива голите й рамене. Все още са нежни като на младо момиче и точно в центъра на деколтето й блести медальон от бяло злато и слонова кост в комплект с обеците. На ръцете й има само един самотен, скромен, ненатрапчив пръстен — тя така предпочита, — знак за любов, която още не знае дали й принадлежи. Коя е новодошлата, която никой не познава? Откъде се взе? От кой подземен свят е изкопана? Кой първи ще се сети? А как може да се разбере, кой жест ще я издаде? Може би в тоалета й има някакъв непростим, невидим за нея пропуск, или в държанието й, в думите, в начина, по който накланя главата си? А може да е онази крайна сдържаност, типична за човек, който се е озовал в чужди води. От пръв поглед си личи — тя е натрапница. Мястото й е далеч от този блясък. Тук е, но няма право да бъде тук. Ако огледалото го знаеше, би отказало да й върне образа. Но

огледалата не се интересуват от такива въпроси и позволяват външният вид да ги лъже.

— Харесва ли ти? Нали е прекрасно? — те пита на ухото доктор Волпи, тоест Орасио, с вечния си поглед на немирно дете.

Кимваш с глава, защото не намираш думи. Очите ти са влажни от вълнение. Много по-красиво е, отколкото си го представяше, когато той ти разказваше в онези вечери, прекарани от двамата на чашка топъл шоколад.

— Почакай да видиш всичко! — добавя той и се отправяте към гардероба.

Докато чакате, за да оставите палтата и цилиндъра, поздравявате някои от редовните посетители. Преди любезните реплики те поглеждат крадешком със зле прикрит интерес.

Орасио те представя.

— Позволете да ви запозная с Аурора, съпругата ми.

Доктор Волпи, Орасио, буди всеобщо възхищение. Всички го уважават, дори когато взима неразумни решения. Къде се е чуло и видяло да води на опера такава жена? Сигурно умира от скука, горкичката. Никой не се осмелява да му го каже и всички му се усмихват любезно, а после те поздравяват: „Добър вечер, скъпа!“. Или те питат заядливо дали обичаш Вагнер, за да чуят какво ще кажеш, или просто за да разберат дали можеш да говориш, а Орасио те спасява и отговаря вместо теб: „Аурора предпочита италианската опера. Какво да се прави? Казват, че никой не е съвършен“. А онези, истинските, се обръщат на другата страна и правят шепнешком злобни коментари: „Съпругата му! Не го вярвам. Сигурно не са женени. Не може да се ожени за такава“. Всичко ти става ясно, макар и да се преструваш, че не е. Всеки път, когато видиш някой да си шепне с някого, ти се струва, че те критикуват, че те разкриват, че одумките им унижават Орасио и го злепоставят и сърцето ти спира от мъка и страдание. Орасио, внимателен както винаги, разбира това. Доближава се до ухото ти и прошепва:

— Остави ги да се пръснат от завист!

Цяло облекчение е, че достигате преддверието на ложата, макар и преди това да сте прекосили дълъг коридор, миниран с представяния и изненадани, недоверчиви и високомерни погледи. Сядаш на канапето и си отдъхваш с облекчение. Имаш желание да помолиш съпруга си да

те остави тук, скрита от погледите или, още по-добре, да ти позволи да се върнеш вкъщи и да каже на всички, че не се чувстваш добре. Никой не би се учудил. За нея е твърде много, горкичката, не е свикнала с такива неща. Но Орасио ти поднася чаша студена вода, хваща ръката ти и казва:

— Много съм доволен, че прие да дойдеш.

Това ти стига, за да възстановиш силите си. Мислиш си: „Как мога да откажа нещо на такъв мъж?“. Ставаш, оправяш полите на роклята си, изпълваш дробовете си с въздух, пропит с непознати аромати. Едва тогава се отправяш към ложата. Орасио ти е обяснил, че партията на Изолда е една от най-трудните за певиците. „Правилната дума е сопрано, но ти можеш да ги наричаш както си искаш.“ И си мислиш за горката жена, която след няколко минути ще излезе на сцената, питайки се коя ли от двете е по-изплашена — ти или тя. Орасио приближава стола ти, изчаква да седнеш, преди да се настани до теб, поздравява някого с елегантно кимване, гледа те, сякаш не може да повярва, че си тук, с онзи негов поглед, който има силата да те преобразява, онзи поглед, който казва „Всичко е наред“ и те кара да се чувстваш достойна да заемеш място в ложа на театър „Лисео“ във вечерта на премиерата на опера от Вагнер. „Сигурно си се побъркала, Аурора“, си казваш безмълвно.

„Боже мили, какво представление!“, мислиш си още преди да имаш време да погледнеш към сцената. Роклите на дамите, дузините електрически лампи, златните украшения, кадифета, аромата на надменност, който пропива всичко. За момент дори забравяш да дишаш. Много бавно си сваляш ръкавиците, оставяш ги на перилото. Орасио ги взима и ги слага върху един стол.

— За да не паднат — прошепва той, а после с поглед показва една ложа в другия край. — Там е Антонио Сампонс с дъщеря си, но бих казал, че не те познаха.

В същия момент, сякаш привлечен от погледите им, фабрикантът на шоколад Сампонс прави жест с глава, за да поздрави Орасио, който любезно му отговаря по същия начин. Ти последваш примера му, но с по-малко въодушевление, така, както Орасио те е учил. Антониета Сампонс, дъщерята, вдига поглед от програмата, поздравява ви с хладна разсеяност и веднага подновява четенето. Отдавна е престанала да бъде момиченцето, което си спомняш, дори ти се струва, че не би я

познала. Сигурно е на — правиш бърза, но точна сметка — да, със сигурност е на двадесет и шест години. Тайничко я наблюдаваш и си мислиш, че у нея има нещо от майка й, не знаеш какво, може би този високомерен жест или начина, по който косата обрамчва лицето й, но като цяло е значително по-малко красива от Кандида. Дрехите й не помагат особено за това впечатление — тъмни, неподходящи за млада жена като нея. Не й отиват, но проблемът не е в това, ни най-малко. Истината е, че не може много да й се помогне. Момичето е грозно. Нещата трябва да се назовават с истинските им имена. Грозна е като самата смърт, а за това няма възможен лек. Стои нелепо. До нея баща й все още изглежда добре, има стройна фигура. И майка й не беше като мадона на Мурильо, но не беше и грозна. Може би е от нещастието, да, сигурно е така. Нещастието минава през живота на хората и ги оставя смачкани. Изведнъж спираш мислите си и се упрекваш, че си толкова лоша: „Какво правиш, Аурора? В театър «Лисео» си, а проявяваш цинизъм към една дама, която познаваш от раждането й. За Бога, трябва да се научиш да се контролираш!“.

— Сеньорита Сампонс още ли не е омъжена? — питаш Орасио и той веднага ти отговаря утвърдително.

Разбира се, че не е омъжена, ти го знаеш, достатъчно е да я видиш, горкото момиче. Сега взима бинокъл и се приготвя да гледа представлението, казва нещо на баща си и той се съгласява. Двамата представляват странна двойка, която би си пасвала добре, ако не бяха баща и дъщеря. Не се учудваш, че не се е омъжила. Погледната оттук, изглежда, че има мустаци, с тъмна сянка от мъх над горната устна! И отново трябва да се упрекнеш, вече по-сериозно: „Аурора, за бога, бъди така добра да се държиш като дама и да не посрамваш доктор Волпи. Той не го заслужава, толкова искаше да те доведе тук“. И така, времето минава между упреци към самата теб и любопитни погледи, а външно показваш тайнствена усмивка, много подходяща за случая.

Истински парадокс е, че хората, които действително те познават, дори не те поглеждат. Антониета — защото старателно изучава програмата от горе до долу. Сеньор Антонио — защото животът на хората не го интересува ни най-малко. А дори да го интересуваше, още преди много години светът бе загубил способността си да го изненадва.

Фабрикантът на шоколад Антонио Сампонс, някога зет на покойния изобретател на индустриално оборудване Станислао Турул, който освен това му беше съсед по ложа, никога не пропуска представление в „Лисео“ освен ако не представяха „Трубадур“, единствената опера, която никога повече не би желал да гледа. Всички в този микрокосмос на шарлатани и натрапници знаят, че шоколадовият магнат е истински кавалер и заклет меломан, но има неразрешим проблем с персонажа на Манрико, за който никой не говори в негово присъствие, нито в присъствието на дъщеря му.

„А онази там трябва да е ложата на Турул“, си мислиш ти, макар че предпочиташ да не питаш за това. Отдавна вече си забранила на самата себе си да говориш с Орасио за миналото. Така или иначе, вече всичко е останало далеч и не си струва. Обаче паметта не може да стои мирна и сега, когато се намираш на истинската сцена и гледаш отсреща ложата на производителя на индустриално оборудване Станислао Турул и на съпругата му Ортенсия, неизвестно защо в главата ти изниква светлият образ на госпожица Кандида, облечена като принцеса, как излиза от къщи, водена под ръка от баща си. Как обожаваше горкият сеньор Станислао това създание. Не познаваш друга, която може да се сравни с нея, за добро или за зло. Изведнъж разбираш защо тя заспиваше в преддверието още в началото на първо действие, но също така разбираш и баща й, който съжаляваше, че дъщеря му не цени операта, дори и италианската. Главно „Риголето“. Ах, „Риголето“! Трябва да кажеш на доктор Волпи, тоест на Орасио, да те доведе отново тук, когато я представят, защото искаш с очите си да видиш всичко онова, за което сеньор Станислао говореше с такъв ентусиазъм. Ясно ти е, че можеш да изпееш само един малък фрагмент от операта — познатия „Bella figlia del’amore achiavo son de’vezzi tuoi“[4], който толкова пъти си слушала, преди Кандида да се омъжи.

— Знаеш ли какво ми казаха? — заговаря изведнъж докторът, когото мислите са повели в същата посока като теб. — Че Кандида Турул се е върнала в Барселона.

— Върнала се е? — го питаш ти. — Сама ли?

— Не знам нищо повече. Особата, която ми го каза, не знаеше подробности. Изглежда, че е наела апартамент на площад „Бонанова“.

— На „Бонанова“? Толкова далеч?

Замисляш се как в живота всичко се променя. Кандида Турул — на площад „Бонанова“, сама или с някого. Сеньор Антонио — в ложата с дъщеря си, правят си взаимно компания като две котки, а ти ги наблюдаваш от толкова близо, но без да те познаят. Разбира се, че няма да те познаят, Аурора. По никакъв начин не биха могли да си представят, че дамата с лилава рокля, която придружава доктор Волпи, си ти. Дори и да си спомнят лицето ти, не биха те познали от другия край на залата.

— Виж, скъпа Аурора! — докторът те хваща за ръка и прекъсва мислите ти. — Бомбата падна там, виждаш ли? На тринадесети ред. Празните места там са на хората, които загинаха онази вечер. Оставили са ги незаети в знак на уважение към тях. Виждам го, сякаш е пред очите ми. Представяха „Вилхелм Тел“ — обяснява Орасио.

Чувстваш, че от главата до петите през тялото ти преминава тръпка, като си спомняш как докторът се прибра вкъщи разстроен и с жилетка, цялата изцапана с кръв. Разказа как жената на книжаря Далмас бе умряла в ръцете му, без той да може да направи нещо, за да я спаси. И не била само тя. Смъртта и разрушенията били драматични. И трябвало да е благодарен, защото имало втора, неизбухнала бомба, която се оплела в полите на вече убитата жена на адвоката Карделак. „Ах, Господи!“ — възкликна доктор Волпи, когото никой преди това не бе виждал така разстроен. — „Лисео“ вече никога няма да бъде това, което беше, Аурора. Никога няма да се възстановим от тази кървава баня.

Но тези хора не са дошли на бял свят, за да седят с наведена глава, нито да си губят времето в спомени за бедите. Трябва само да видите Антонио Сампонс седнал в ложата си, с неизменната си величествена осанка, погребал в паметта си всички превратности на живота. Сигурно е научил новината, че Кандида се е върнала в Барселона. Със сигурност я е чул, такива новини се разпространяват бързо. Каква ли физиономия е направил, когато е разбрал? А момичето? Дали знае, че майка й отново е в Барселона? Дали иска да я посети или и тя е решила да загърби миналото?

Светлините още не са загасени, но музиката започва. Засега леко, макар че докторът те предупреди, че ще се усили. Вагнер винаги се усилва. По ложите и в залата се чуват недоволни възгласи. Един човек от третия ред ръкомаха, сякаш е ядосан. Орасио ти обяснява, че в

Барселона Вагнер има многобройна публика от почитатели, които биха искали да слушат оперите му, както си му е редът, тоест в тишина и при загасени светлини, за да могат да концентрират цялото си внимание върху сцената, но директорът на театъра е идиот, който не мисли по същия начин. Всичко това е светотатство спрямо волята на артиста и изкуството изобщо. Мъжът от третия ред е важен критик на път да загуби търпение. А един загубил търпение критик в „Лисео“ може да се превърне в истински кошмар. С времето ще разбереш това, когато осъзнаеш до каква степен този чужд за теб свят се управлява от свои собствени закони и когато се научиш да поставяш всекиго на мястото му. Сега идваш тук за първи път и се опитваш да разбереш защо е толкова страшно да се оставят запалени тези прекрасни светлини и се стряскаш ужасно от звука на внезапно засвирилите цигулки. Те гърмят силно, защото са много. Сега имаш достатъчно време и можеш да ги преброиш и същевременно да помислиш и за други неща. Освен това се опитваш да приличаш на дама, ходеща често на опера, макар и да не знаеш много добре какво значи това. Но колкото и да се стараеш, не спираш да си мислиш, че няма начин да успееш да се впишеш.

Орасио гали ръката ти и казва:

— Простотата и истината са основни принципи на красотата.

Търсиш с поглед обяснение на тази изказана от него прекрасна мисъл и той добавя:

— Любов моя, затвори си очите и остави музиката да те развълнува!

Затваряш очи, покорна и щастлива. Първото, което откриваш, е, че ако не гледаш цигулките, музиката не те плаши. Мелодията, която понякога е сладка като приспивна песен, люлее изплувалите тази вечер спомени. Изведнъж струните започват да вият, барабаните да гърмят и сякаш увертюрата на операта ти се кара за нещо ужасно, което не си спомняш да си направила. Музиката ускорява пулса на сърцето ти по непознат досега начин, а усещането да се вълнуваш така, без да знаеш защо, е ново и приятно. Малко по малко, със затворени очи, започваш да се питаш дали не е точно това, което чувства жената от огледалото, онази странна непозната, и дали емоциите не са едно от малкото неща на този свят, които не правят разлика между богати и бедни. Все още си със затворени очи, а Орасио гали ръката ти и благодарение на теб се

чувства като най-щастливия човек на земята. И ти достигаш до заключението, че тази музика и този мъж са едно и също нещо — чудо, способно да преобразява. Да преобрази теб, Аурора — „Горкичката, имаше много лош късмет в живота, трябва да я възнаградим по някакъв начин“, — в жената, която той иска да има до себе си. Или може би ти винаги си носила тази жена у себе си, без да го знаеш.

---

[1] Бедно измамено сърце. Не се пръскай от мъка. (ит.). — Б.пр. ↑

[2] Франческо Мария Пиаве — либретист на операта „Риголето“, музика Дж. Верди. — Б.р. ↑

[3] Опера от Р. Вагнер. — Б.р. ↑

[4] От арията „Красива дъще на любовта“, „Риголето“, Дж. Верди. — Б.р. ↑

„ПУРИТАНИ“[1]

Денят, в който се роди госпожица Кандида, 12 август 1851, в дома на семейство Турул беше голям празник.

И как иначе? Бременността бе коствала на родителите й седемнадесет години молитви, оброци, минерални бани и лечения. Седемнадесет години на очакване, макар че надеждата ставаше все по-малка. Когато най-сетне разбраха, че ще имат дете, сеньора Ортенсия беше на тридесет и девет години, а сеньор Станислао току-що бе навършил четиридесет и осем, и двамата не знаеха дали да благодарят на милостивата Богородица, на монахините от „Хункерас“, на водите на Баден-Баден или на повече от половин дузина германски лекари с невъзможни за произнасяне имена. Когато детето се роди и се оказа, че не е момче, това дори не им направи впечатление.

Още преди да дойде на този свят, малката Кандида беше свързана с чудесата, както евангелските пророци или митичните герои. Сеньора Ортенсия обичаше да казва, че раждането й било приятно като лятна разходка. Когато видеха малкото момиченце, хората на мига се влюбваха в розовите му бузки и в спокойното щастие, което излъчваше. Бащата, талантливият и винаги зает Станислао Турул, бе изпълнен с такъв възторг, че поръча да сервират горещ шоколад, от най-хубавия, на цялата прислуга в къщата. Включително и на майка ти, която също скоро щеше да ражда. Общо деветнадесет души.

Четири дни по-късно камбаните на църквата „Санта Мария дел Мар“ забиха много по-продължително от обикновено за кръщенето на малката Кандида, която получи името на една покойна и забравена от всички баба (както често се случва). Няма нужда да казваме, че по онова време то изглеждаше добре избрано. След това господарите отвориха вратите на дома си на улица „Принсеса“ за каймака на барселонското общество, за да дойдат да поклюкарстват, да поднесат почитанията си на щастливата двойка и между другото да се запознаят с наследницата, която компенсираше липсата на красота с голямо богатство. По онова време сеньор Станислао вече си бе извоював име

сред съгражданите си чрез продажбата на изобретени от него машини на всеки готов да повярва в напредъка на технологията. Но понеже в собствената му страна убедените в това бяха малко или твърде млади, както и той самият по това време, състоянието му дойде от Англия и нейната текстилна промишленост, където продаде половин дузина патенти на повече от задоволителна цена.

Ти дойде на този свят само няколко дни след шумното кръщене на дъщерята на Турул. Обстоятелствата бяха малко по-различни, както можеше да се очаква. Майка ти, горкичката, се разчекна от болки в продължение на часове в стаята си на втория сутерен, докато една от готвачките не я чу да пищи. За баща ти няма да говорим — прелетна птица, която обичаше да се забавлява в чужди легла. Ти дори не знаеш името му. Разказаха ти само, че бил горе-долу конте, красавец, но също и измамник, а майка ти не го знаела и се оставила да бъде прелъстена. Това нямаше никакво значение, докато готвачката тичаше по стълбите и търсеше сеньора Ортенсия, за да й каже, че там долу една от камериерките й умира при раждане. Веднага изпратиха някой да повика лекар.

Когато докторът дойде, вече за съжаление беше прекалено късно за майка ти, но не и за теб. Казват, че намесата на лекаря те спасила в последния момент, макар че заплати живота си с много висока цена. Живот за живот. Да се родиш без баща и с починала майка е присъда, която щеше да ти тежи завинаги.

Сеньора Ортенсия ти даде име.

— Горкото дете, какъв лош късмет има в живота. Трябва по някакъв начин да го компенсираме — и те нарече Аурора, зора, слънце, начало, и следователно — изпълнено с надежда име. — И е красива! Едно момиче винаги трябва да има хубаво име, а с името ще дойде и късметът. Никога не се знае.

Винаги ти е било ясно, че големият ти късмет, който наистина те спаси, бе да дойдеш на този свят само няколко дена след сеньорита Кандида. Благодарение на нея господарите все още бяха с размекнати от щастие сърца и не можаха или не пожелаха да загърбят постигналото те нещастие. В края на краищата да се чувстват добри бе също част от важните потребности на най-богатите хора по онова време. Ти им предостави възможност наистина да блеснат. И го направиха без преструвки. Хранеха те, обличаха те — износваше

дрехите на тяхната дъщеря, — образоваха те — ти беше перфектно другарче за игра — и те обичаха по свой начин, разбира се. През целия си живот не можеше да искаш нищо повече. А когато дъщеря им се омъжи и напусна къщата, ти замина с нея, защото съдбата ти беше пришита към нейната с невидим конец, който никога не можеше да бъде прекъснат.

Поне това ти каза веднъж сеньора Ортенсия:

— Вие с Кандида сте млечни сестри, Аурора. Разбираш ли какво означава това?

Ти поклати отрицателно глава.

— Означава, че трябва винаги да сте заедно, защото Бог така е пожелал. И ти трябва винаги да се грижиш за нея, за да не й се случи нищо лошо. Искам да ми обещаеш.

— Обещавам ви — изплашено каза ти.

— И никога няма да я изоставиш.

— Не, госпожо. Няма да я изоставя.

— И ще бъдеш за нея като сестра, когато ние със сеньор Станислао си заминем от този свят.

— Да, госпожо. Винаги ще бдя над сеньорита Кандида, не се тревожете за нищо.

Господарката се усмихна, а ти почувства нещо като гордост.

— Ти си добро момиче, Аурора. Не сбърках с теб.

— Благодаря, госпожо.

— Можеш да си вървиш.

Ти направи реверанс, като държеше с два пръста полите на униформата си. Искаше ти се да зададеш въпроси, но нямаше да е добре. Камериерките не задават въпроси, освен ако господарката сама не ги подкани. Но госпожата беше казала нещо, което ти не разбираше, а искаше да изясниш. Една загадка, събрана само в две думи: „млечни сестри“, невъзможна за разгадаване, както започна да си мислиш след години.

За неизмеримата обич, която сеньор Станислао изпитваше към своята Кандида, можеш да разкажеш много примери. Най-яркият от тях е една песничка на чужд език, която той й пееше преди лягане и затова в продължение на много години ти си мислеше, че е приспивна песен. Капризите на паметта правят така, че отново ги виждаш седнали пред камината в един студен следобед в края на зимата. Зад

стъклата на прозорците цари непрогледна тъмнина, а в къщата светлинките на газта трептят от страх. Господарят седи в люлеещия се стол и държи в скута си момиченцето, склонило глава на дясното му рамо. Люлее своята безутешност в ритъма на една мелодия, която пее много хубаво, сякаш за да прогони с нея тъмната сянка, завладяла сърцето му.

Bella figlia del'amore,
schiavo son de'vezzi tuoi.
Con un detto, un detto solo
tu puoi le mie pene,
le mie pene consolar.[2]

От два дена Кандида имаше температура, която не спадаше от никакви лекарства. Скоро в града се бяха развихрили ужасни епидемии от холера и жълта треска, които погубиха хиляди хора. Гледката на каруци, които минават през къщите да събират трупове, не може да се забрави, колкото и време да мине. У тях взеха някои предпазни мерки и господарят мислеше, че са успели да измамят злото, но сега изведнъж момиченцето се влошаваше, а баща й се изпълваше с отчаяние при мисълта как телцето на обичната му дъщеря може да се окаже на върха на купчината трупове в каруцата и да я загуби завинаги. Вече са извикали лекар, но докато чака, сеньор Станислао е извадил детето от леглото, завито в одеяло, гушка го и му пее старата песничка. В отчаянието си мисли, че ако здраво я стиска в прегръдките си, никой няма да може да му я отнеме. От време на време млъква, за да изтрие някоя изпусната сълза, но веднага се стяга и отново продължава да пее.

Сеньор Станислао беше двадесет и четири часа до болната си дъщеря, говори й, пя й, чете й приказки, разглеждаше с лупа храната й, даваше й вода, докато най-сетне се появи леко подобрение. Когато радостта се върна и сянката в сърцето на сеньор Станислао започна да намалява все повече и повече и постепенно изчезна напълно, момиченцето отвори широко очи и нареди:

— Татко, изпей ми пак онова!

И бащата, с баритонов глас, отново поде квартета от „Риголето“:

— Bella figlia del'amoooooоо… ооо… ooooooooore.

Според някои обаче истинското представяне пред обществото на сеньорита Кандида дойде няколко години по-късно, през онази вечер, когато ти я видя да излиза от къщи облечена като принцеса на път за театър „Лисео“. Дон Станислао вече беше станал акционер на големия оперен театър на Барселона, когато още никой не приемаше на сериозно този проект, и следователно имаше достатъчно основания да се счита за един от собствениците му. Още преди много време той бе решил кога неговото цветенце ще впечатли всички от ложата им. Беше избрал първото представление за сезон 1861–62 година, точно когато Кандида щеше да навърши десет години — идеален момент за първи досег с оперното изкуство и с обществото, което неистово го аплодираше.

Въпросът за годината и за сезона беше единствената точка, по която мненията на дон Станислао и доня Ортенсия за операта съвпадаха. Останалото бяха непрекъснати разногласия, като се започне от най-важното — репертоара. Всъщност господарката се възхищаваше от Росини и Доницети с неоспорима страст, а понякога дори се осмеляваше да защитава Моцарт, когото дон Станислао наричаше „онзи глупак“. Като майка на детето сеньора Ортенсия считаше, че има пълно право да даде мнението си по въпроса и само повтаряше, че много би се радвала да види дъщеря си доволна от първото си посещение в „Лисео“. Затова мислеше, че нещо леко и смешно би било по-подходящо, като например „Севилският бръснар“ или „Любовен еликсир“.

Дон Станислао обаче желаеше дъщеря му да дебютира с „истинско“ произведение, пълно с висок морал и епични преживявания, защото убедено твърдеше, че на опера човек „не ходи, за да се смее, нито за да види как модерните дами умират в леглото“. Толкова силно държеше на мнението си, че дори дръпна някои конци, за да може на откриването на четиринадесетия сезон на големия театър да бъде представена „Риголето“ — любимата му опера — или може би „Ана Болейн“ или „Норма“, но някои непредвидими обстоятелства нанесоха тежък удар на надеждите му.

Оставаха четири месеца до десетия рожден ден на момиченцето и в театър „Лисео“ тъкмо щеше да започва представлението, когато незагасена лампа предизвика малък пожар в един от складовете на гардеробната. Водата беше далеч, а материалите бяха силно запалими.

Пламъците бързо се разпространиха и само за половин час погълнаха най-европейската мечта, която някога е имала Барселона. От нея останаха само димящи камъни и тъжни въздишки.

На следващата сутрин след бедствието сеньор Станислао, в качеството си на пълноправен член на управителния съвет, участва в събрание, по-тъжно и от погребение, на което се достигна до някои решения. Първо — да се поискат пари от кралица Исабел за проекта за реконструкция на операта, защото първоначално „Лисео“ носеше нейното име. Второ — да се създаде комисия по възстановяването и да се определи сума, която всеки един от собствениците трябва да внесе преди започването на строителните работи. И трето — да се изпрати архитекта на сградата, Местрес, в Париж, Лондон и Брюксел, три града с изгорели оперни театри, за да получи вдъхновение за възстановяването и веднага да се върне, за да го реализира. Желанието да заведе дъщеря си на опера коства на сеньор Станислао три хиляди дурос, които той плати на драго сърце. Имаше също и много други препятствия. Кралицата отказа да даде и една песета за възстановяването, под предлог, че „фондът, предназначен за обществени бедствия, е изчерпан“. За да се изолира партерът от сутерена, се наложи да платят купища злато на един френски архитект. Трябваше да се платят и астрономически суми за мита на вече много скъпите материали. Молбата за освобождаване от мита се оказа безполезна, защото вече ги бяха платили. И така, още хиляди дреболии постепенно намериха своето изглаждане и решение. Дванадесет месеца по-късно театърът отново бе открит. Акционерите имаха пълно основание да се гордеят с усилията си, а сеньор Станислао влезе в централното фоайе под ръка със своята обработена перла.

Докато чакаха музикантите да настроят инструментите си, седнали в своите кресла, тапицирани с червено кадифе, семейство Турул коментираха новостите със съседите си по ложа, производителя на шоколад Габриел Сампонс и очарователната му съпруга.

— Знаеш ли какво прави тази бурбонска свиня на върха на стълбището? Като че ли го заслужава! — прошепна дон Станислао Турул по адрес на Исабел II, чийто мраморен бюст беше по-грозен и от самата кралица.

А дон Габриел сниши гласа си отговори:

— Не се тревожи, времената са такива, че сигурно скоро някой ще я свали от пиедестала й.

Жените обаче имаха други вълнения.

— Не ти ли се струва, че сега роклите на дамите от първия балкон изглеждат по-добре от преди? Сигурно са отворили повече кранчетата на газта за осветлението — заключи доня Антония.

— Не, скъпа, не е това. Издърпали са балконите напред, погледни хубаво! На мен ми се струва добре. Най-сетне някой да разбере защо ние, жените, идваме в театър „Лисео“. На кого му се говори за опера, ако може да говори за мода?

Оперният сезон се хареса на всички. Белини, Верди, Росини и Доницети, почти всичките по два пъти. „Риголето“ присъстваше, но на второ място, а сеньор Турул вече нямаше търпение. Струваше му се, че бе чакал прекалено дълго. Заведе дъщеря си в ложата в самата вечер на тържественото откриване на 20 април, въпреки че за премиерата на възстановената опера бе предвидена постановката на „Пуритани“, историческа драма от Винченцо Белини, която се струваше на сеньор Антонио прекалено тежка и пълна с много шотландци. Но нямаше значение, важното беше да са там, после щеше да има достатъчно време за „бръснари“ и „сомнамбули“. Горкият баща умираше от нетърпение. Обаче принцесата не се оказа на нивото на очакванията му. Намери за скучни до заспиване гражданските борби между пуританите на Кромуел и привържениците на Стюардите. Дори истеричната лудост на главната героиня в края на първо действие не я накара да си промени мнението. По време на интермецото се затвори в преддверието на ложата и заспа на канапето. Би останала така до следващия ден, ако майка й не я бе събудила, за да се върне да аплодира изпълнителите.

Така оперният дебют на момиченцето от гледна точка на баща й беше истински провал. За майка й обаче беше точно това, което в една или друга степен можеше да се очаква от една вечер без Росини или Доницети.

---

[1] Опера от В. Белини. — Б.р. ↑

[2] Красива дъще на любовта,
твойта прелест ме зароби.
Твоят поглед, твоят поглед само,

о, тъй знойно гали,
гали моята душа (ит.). — Б.пр. ↑

„ДОН ЖУАН“[1]

На шестдесет години, докато удвояваше усърдието си, за да накара своята перла да заобича операта, сеньор Станислао все още беше буден мъж с младежки дух, способен да спори с когото се наложи за двете неща, в които най-много вярваше в живота — преимуществата на технологиите и необходимостта в театър „Лисео“ поне веднъж годишно да се планира постановка на „Риголето“. Беше голям късмет, че съседът му по ложа имаше търпението на Габриел Сампонс, второ поколение от знатен род на фабриканти на шоколад и собственик на магазин на улица „Манреса“, на ъгъла с „Архентерия“, на чиято фасада с големи букви беше изписано мотото „Шоколадите «Сампонс» са най-желани“.

Докато съпругите им се опитваха да разгадаят капризите на модата, двамата мъже използваха оперните вечери, за да разговарят за своите дела. Сеньор Станислао, по природа по-общителен, надуваше главата на събеседника си с обяснения за последното изобретение, което му бе хрумнало да проектира, без да му спести нито една клапа, стрелка, лостче или пружина. Дон Габриел го слушаше с огромно отегчение, без да разбира и без да коментира нищо. Когато Турул свършваше дългите си разяснения и питаше събеседника си как вървят делата му, онзи отговаряше само:

— Караме някак, Турул, караме някак.

Но сеньор Станислао проявяваше жив интерес към всичко на този свят. Дори към процесите за производство на шоколад, които скоро бе открил и за които непрекъснато искаше подробности. В началото дон Габриел Сампонс се опитваше да си спести обясненията.

— Моля ви, Турул, оставете ме за миг да мисля за нещо друго, бъдете така добър!

Но много скоро фабрикантът разбра, че ако има някаква надежда темата да бъде прекратена веднъж завинаги, тя е да спре да се съпротивлява да говори за нея. Представленията се превърнаха в мъчения за горкия Сампонс, който сядаше до преградата на своята

ложа, за да е по-близо до непрекъснато задаващия въпроси Турул. Потокът от питания не му позволяваше да чуе нищо от операта. Съседът му не се трогваше нито от жалните любовни терзания, нито от подлите предателства. Този човек произвеждаше машини, но самият той беше машина за задаване на въпроси.

Онази вечер свиреха Моцарт. Дон Станислао чертаеше в ъгъла замислен и с наведена глава, когато изведнъж се загледа в разиграваща се долу сцена от постановката — сервираха шоколад. Погледна програмата и разбра: „Крайно изисканият младеж“ дон Жуан желае да посрещне добре гостите си. Доближи се към дон Габриел и го попита как му се струва този намек за неговия бранш.

— Разбира се, че съм доволен, Турул — каза любезният му съсед, подозирайки, че спокойствието му ще бъде нарушено.

Не грешеше. Сцената събуди у дон Станислао всякакви въпроси.

— Вие ми бяхте казали, че най-важното нещо за производството на хубав шоколад е изпичането на какаовите зърна, нали така?

— Аха.

— А после?

— После се обелват — отговори той колкото можеше по-кратко, за да обезкуражи събеседника си да задава повече въпроси.

— С някаква машина ли?

— По-добре е да се прави на ръка.

— А защо?

— Хората така го харесват.

— Мислите ли, че хората забелязват разликата?

— Разбира се. Хората не са глупави.

— Машината може да го прави по-бързо.

— Не мога да отрека.

— И после?

— Мели се.

— С някаква машина ли?

— Не и в моята фабрика, Турул.

— А как го мелите?

— В мелница с каменни плочи, естествено.

— Каква тяга ползвате?

— Човешка. Трима яки работници.

— Това също става много по-добре с машина.

— Може би, но машините не мислят и не могат да решават проблеми.

— Засега, Сампонс, засега. А след това трябва да се смесят всички съставки, нали?

— Малко съставки, Турул. Шоколадът не се прави както преди. Сега вкусовете са много опростени. Хората търсят простота и качество.

— А какви именно…?

— Какао, захар и канела, Турул. Който добави друго нещо, той не разбира нищо от шоколад. Запомнете добре — какао, захар и канела.

— Значи това е шоколадът, който хората толкова желаят?

— Точно така, това е.

— А трябва ли дълго да се разбърква?

— Колкото е възможно повече.

— А работниците не протестират ли?

— Много.

— Знаете ли? Ако това се прави с машина, няма да имате този проблем.

— Нямам никакъв проблем. Реших го.

— Така ли? Как?

— Ако работниците се оплакват прекалено, ги уволнявам.

— Боже мой! Какви остарели методи!

— Остарели? Какво говорите? Остарял е баща ми, защото мелеше, коленичил пред клиента, и носеше мелницата си от къщи.

На сцената слугата Лепорело пресмяташе колко жени е съблазнил господарят му из цяла Европа: „В Италия — шестстотин и четиридесет, в Германия — двеста тридесет и една, сто във Франция, в Турция деветдесет и една, но в Испания са вече хиляда и три“. Дамите се възхищаваха на гласа на тенора, но им се струваше, че прекалява с жестовете. Кандида се чудеше дали този подвиг е технически възможен и по колко жени на месец трябва да съблазнява един мъж, за да има подобни постижения на тридесет години. Получиха се повече от единадесет, по три или четири на седмица. Остана толкова впечатлена, че от този момент нататък не пропусна нито една подробност от действието.

Сеньор Станислао поклати замислено с глава:

— Дон Габриел, моля ви се, вече е деветнадесети век! Човек като вас! Позволете ми да ви конструирам само за една машина и ще ви докажа…

Дон Габриел отхвърли идеята, като размахваше ръце във въздуха:

— Не, не, никакви машини, Турул…

— Ако разполагате с машини, може да произвеждате двадесет пъти повече шоколад.

— Двадесет пъти? Какво ще правя с толкова шоколад? Ще се удавя в него. Не мога да искам от моите клиенти да ядат двадесет пъти повече.

— Тогава трябва да търсите нови клиенти. Трябват ви само транспортни средства.

— Вече имам. Две мулета. Минават по „Грасия“ два пъти в седмицата.

— Мулета? Та на вас ви трябват влакове! И не за да минавате по „Грасия“, а за да стигнете до Париж, до Лондон, до Мадрид.

— Стига, човече, стига! Да не сте се побъркали?

— Това е бъдещето, Сампонс! То идва с парна машина, с дизелов мотор и с електрически бутала. Ако не се качите на него, ще ви смачка.

Дон Габриел Сампонс се изнервяше само при мисълта за това. За да накара този човек да не му отнема спокойствието и да млъкне, той го отряза:

— За бъдещето трябва да си поговорите със сина ми. Тъкмо другата седмица се връща от Швейцария. Млад е и още вярва във всички тези глупости. А сега ме оставете да слушам, Турул, моля ви!

Но за дон Габриел вече беше станало твърде късно — въпреки че се опита да прочете програмата, за да добие представа за пропуснатото, така и не успя да разбере нищо. Когато в последната сцена се появи комендаторът с лице, боядисано в бяло като каменна статуя, той възкликна:

— Този човек не беше ли мъртъв? Какво прави на сцената?

Дамите го накараха да млъкне, много ядосани от прекъсването в един от най-драматичните моменти, точно когато всичко щеше да приключи, както те желаеха. От сцената хорът даваше ясно да се разбере, че краят на злите хора не може да бъде друг, освен ужасен, а дон Габриел въртеше и въртеше програмата в ръцете си, като търсеше отговор и мърмореше:

— Тази опера е много объркана!

Дамите и момиченцето аплодираха въодушевено. Дон Габриел се въздържа. Дон Станислао се присъедини към него, като се доближи до ухото му и рече:

— Нали ви казах, че на този Моцарт му липсва нещо.

* * *

Сеньорита Кандида хареса Моцарт повече от Белини, но по-малко от Верди, точно както се случи и с по-голямата част от публиката, присъствала на представлението в „Лисео“. Знаеш го, защото тя винаги ти разказваше всичко. Разказваше ти, например че на сеньора Сампонс нищо не й стои добре, защото е дебела като гъска, и че е жалко да носи толкова красиво рубинено колие на кравешкия си врат. Разказа ти, че само след няколко седмици ще се запознае със сина на Сампонс, който се завръща след двегодишно учение в Швейцария, и че сеньора Ортенсия и гъската с колието говорели само за това и непрекъснато повтаряли: „Какъв късмет, Кандида! Ще имаш човек на твоята възраст, с когото да разговаряш по време на представленията. Сигурно ще се разбирате страхотно и ще откриете колко много общи неща имате помежду си“. Тя попитала какви са тия общи неща, а майките една през друга като квачки отговорили: „Ами образование, добро потекло, ложи в «Лисео», младост и, разбира се, бъдеще“. „С други думи — абсолютно нищо“, си мислело момичето кисело, отгатвайки намеренията на майките.

Когато се прибраха у дома, доня Ортенсия продължи скучната си проповед, че „Антонио е толкова строен, толкова интелигентен, толкова работлив и след толкова време извън къщи сигурно умее да разговаря. Сигурно ще ти разкаже много забавни неща и, кой знае, може би между вас двамата ще се роди нещо повече от едно красиво приятелство. Не си ли нетърпелива, принцесо? Ние вече броим минутите, докато ви видим заедно, и имаме някакво предчувствие… Вече мислила ли си дали искаш да си в тази ложа, или в друга?“.

На сеньорита Кандида всичко това никак не й харесваше. Струваше й се, че майка й и гъската плетат нещо голямо, но тя беше само на петнадесет години, главата й хвърчеше и не мислеше да се

остави да бъде пленена от първия сладкар, пристигнал от Швейцария. Освен това Антонио Сампонс изобщо не я интересуваше. Представяше си го скучен като родителите му, да говори само за шоколад и да й подарява бонбониери от онези, на които пишеше, че са най-желаните. Сеньорита Кандида не искаше да се обвързва. Ако майка й и другата настояваха много, вече беше измислила какво да направи — ще припадне безутешно в ръцете на баща си, ще пролее в подходящ момент някоя сълза и ще му каже, че не иска никога да се отделя от него. Това й се струваше достатъчно, за да се разтопят като бучка захар в чаша топла вода всички машинации на майките. Не, не, тя не искаше и да чува за мъже, миришещи на шоколад и мислещи само за работа и печелене на пари. После можеше да се окаже, че от толкова работа дори нямат време да ги похарчат. Уф, какъв ужас!

На сеньорита Кандида най-много й се искаше — тя ти го каза, разбира се — да срещне някой добър дон Жуан, като в операта на Моцарт, когото никой в „Лисео“ не познава: „Какъв мъж, Аурора, какъв талант да измисля красиви лъжи! Защото лъжите, ако са красиви, не са лошо нещо. Не мислиш ли, че да станеш любовница на такъв мъж, макар и само за една нощ, си струва повече, отколкото да си жена на шоколатиер? Според мен е страхотно. Да бъдеш измамената съпруга на престъпник, на презрян тип, на някой мъжага, миришещ на ракия, пот и жени, които е забравил още преди да паднат в обятията му“. Ти се възмущаваше от тези думи и си мислеше, че сеньорита Кандида не е с всичкия си. Отнасяше се към нея с уважение, не й противоречеше, както те бяха учили да се държиш. Но дълбоко в себе си не знаеше какво да си мислиш — освен че горката наследница на Турул е започнала да се побърква от толкова фантазиране на странни неща.

Понякога, много рядко, се осмеляваше да зададеш някой въпрос. Кандида беше различна от майка си, която ти внушаваше такъв респект. Бяхте израснали заедно, макар че спазвахте разумна и необходима дистанция. Като много малки си играехте в двора през слънчевите следобеди. Понякога ловеше за нея рибки от езерцето и умирахте от смях, когато те подскачаха по плочите, преди да ги върнете във водата и да им спасите живота. Като малко по-големи, ти й правеше компания, докато тя шиеше или изучаваше Светото писание. Заедно се молехте, четяхте едни и същи книги. Ако не беше ти,

сеньорита Кандида щеше да умре от скука. Ако не беше тя, ти никога нямаше да излезеш от кухнята. Понякога господарката ти подаряваше някоя рокля, която бе окъсяла на нейното цветенце. На теб ти беше голяма, защото тя винаги бе по-едра от теб. Но това нямаше значение, защото роклята беше красива. Или пък ти позволяваше да вземеш някоя от старите кукли, които дъщеря й вече не искаше. С течение на годините, по изрично желание на господарката, ролите ви се разграничиха много ясно. Когато и двете навършихте четиринадесет, доня Ортенсия реши, че ще станеш лична камериерка на госпожицата. Ти бе във възторг от назначението. То ти позволяваше да имаш собствено място, да бъдеш полезна.

От този момент насетне ти беше първият и последният човек, когото Кандида виждаше всеки ден, нейна довереница, може би и донякъде приятелка. Сутрин я събуждаше, помагаше й да стане от леглото, приготвяше й закуската, избираше й дрехите, сплиташе й плитките, придружаваше я по време на следобедните й разходки, слушаше я с безкрайно търпение. В църквата сядаше до нея, следобед търсеше ръкоделието й, запалваше лампата, когато не виждаше, донасяше й молитвеника и броеницата, и шала, когато й беше студено. Разпускаше й плитките, решеше й косата, слагаше грейка под завивките й, подаваше й свещника, понякога й четеше на глас и ако й се доспеше, й пожелаваше лека нощ, духваше малкия пламък и се оттегляше доволна, благодарейки на небето за късмета си.

Един ден се осмели да зададеш на Кандида въпроса, който отдавна се въртеше в главата ти:

— Сеньорита, знаете ли коя е била кърмачката ни?

Наложи се тя да помисли няколко секунди:

— Не. Защо се интересуваш?

— Просто така, от любопитство.

— Наистина си странна, Аурора. Любопитна си за такива неща! Защо не попиташ майка ми?

— Не искам да я безпокоя с моите странности.

— Не виждам как ще я обезпокоиш.

— Няма значение. Не е важно. Това са мои глупости.

— Права си, Аурорита. Това са твърде незначителни неща. Не се тревожи! Аз ще я попитам.

Няколко дни по-късно отговорът пристигна:

— Майка ми казва, че не си спомня името на кърмачката. Само знае, че живеела край „Уертас де Сан Пабло“ и че имала новородено бебе. Мистерията е разбулена, Аурора! Доволна ли си?

На теб тези обяснения не ти бяха достатъчни.

— Къде е живеела, докато се е грижила за нас? В тази къща ли?

Кандида те погледна много учудено.

— За това не съм я питала.

— Струва ми се, че е важно.

— Добреееее! Ще я попитам. Но не разбирам защо искаш да знаеш.

— За нищо. Само за да го знам. На вас не ви ли се случва? Нямате ли някоя натрапчива идея? Не ви ли се е случвало да не можете да спрете да мислите за нещо, нито денем, нито нощем?

— А, да. Случвало се е. Например искам да знам какво е да се целуваш с мъж. Не казвай на мама!

Ти се изчерви и не знаеше какво да отговориш. Тя ти се присмя, че си глупачка.

— Ти вече целувала ли си се с мъж, Аурора?

— Не, разбира се, че не!

— А докосвали ли са те?

— Какво искате да кажете?

— Мама казва, че там долу, където живееш, всичко е различно. По-бързо. Казва, че вие не чувствате същото като нас. Мислиш ли, че е права?

Ти отвори широко очи от изненада.

— Мисля, че всички изпитват еднакви чувства, сеньорита.

— Кой знае. Наистина ли? — промълви тя. — Все едно, нито ти, нито аз можем да бъдем сигурни. Предстои ни да разберем!

Отново бузите ти пламнаха от изненада, но с Кандида това не се случи. Тя говореше абсолютно естествено за неща, за които ти дори не се осмеляваше да мислиш.

След още няколко дни дойде нов отговор:

— Мама каза, че й е омръзнало да я питам за кърмачката и заяви, че не възнамерява да отговаря на други въпроси, Аурора. Но ми разказа, че онази жена, чието име не си спомня, никога не е живяла в тази къща, а имала своя собствена и всеки ден идвала с една двуколка

на брат си и си тръгвала вечерта късно, след като свършела работа. Сега вече доволна ли си?

По лицето ти личеше, че не си. Продължи да мислиш за това. И с пълно право, защото в историята имаше нещо, което не си пасваше.

— Но ако е идвала с двуколка от „Уертас де Сан Пабло“, това й е отнемало поне час — казваше. — За да ни накърми и двете, й е трябвало поне още един час. Може би час и половина. Как е успявала да дойде и да се върне всеки ден? На вас не ви ли се струва странно, сеньорита?

— Очевидно е имала семейство, Аурора. Идвала е и се е връщала, защото е трябвало да се грижи и за сина си. На мен ми се струва странно, че си губиш времето с това. Престани вече!

Но ти не престана. Всеки ден намираше нови обяснения.

— Сеньорита Кандида, мисля си за кърмачката. Ами ако тя е водела и своето дете в нашата къща? Струва ми се, че това е единственото възможно обяснение за…

Търпението на сеньорита Кандида се бе изчерпало:

— Казах ти съвсем ясно, Аурора. Стига въпроси! Мама не иска да чува нищо повече за това и аз също. Престани вече! Няма повече да повтарям!

Беше много сърдита по следната причина — ти й каза, че ще престанеш, какво друго ти оставаше, но я излъга. Започна да разпитваш наляво и надясно. Готвачките, шофьора, икономката. Никой не си спомняше да е виждал някога кърмачка в къщата, нито някаква двуколка пред вратата. Разбира се, шофьорът беше на осемдесет и шест години и паметта му беше отслабнала. А от готвачките само една беше работила в къщата по времето, за което разпитваше като полицейски инспектор. И тя ти каза съвсем ясно, че тогава имала толкова задачи, че не й оставало време да гледа нищо, освен тенджерите на огъня, защото никога не излизала от кухнята.

— Но кърмачката сигурно се е хранила — продължаваше ти с разпитите си. — За кърмачките се казва, че трябва да се хранят добре и имат всякакви капризи. Не може да не си спомняш за нея, ако си я виждала.

— Да, момиче, напълно си права. Кърмачките са като маркизи. Тежко му на този, който трябва да се грижи за тях! — отсече готвачката.

— Значи?

— Значи не знам какво да ти кажа, Аурора. Никога никого не съм виждала, затворена между тези четири черни стени. Доколкото си спомням, никога не съм сервирала храна на никаква кърмачка. Може ли да знам защо толкова те интересува това?

Ти продължаваше да си мълчиш по въпроса. Не даде обяснения и онзи четвъртък следобед — свободния ти следобед, — когато сякаш случайно отиде до „Уертас де Сан Пабло“. Беше безумие, но разпита непознати хора дали знаят за някогашна кърмачка, която живее или е живяла там и има семейство и брат с двуколка и дете горе-долу на твоите години, както и други подробности, за които се сети… Но нищо. Никой не можа да ти каже и дума за тази мистерия, а ти трябваше да се върнеш вкъщи разочарована и с празни ръце, убедена, че гониш призраци. На какво се надяваше, Аурора? Наистина си загуби времето за такава глупост, сякаш в „Уертас де Сан Пабло“ не живееха толкова много хора.

---

[1] Опера от В. А. Моцарт. — Б.р. ↑

„НОРМА“[1]

Нека оставим времето да тече. Светът се преобърна няколко пъти от онази премиера на „Дон Жуан“ в театър „Лисео“. Дон Габриел почина внезапно след няколко часа болки в гърдите и сега синът му, Антонио, се занимаваше с бизнеса. Беше много млад — едва навършил двадесет и една година, — но благодарение на пътуванията и ученето си в чужбина имаше някакъв опит и главно големи амбиции, както и огромно желание за работа. Мислеше да започне с механизиране на фабриката на дедите си, за да я превърне в истинско индустриално предприятие. Антонио Сампонс, според традицията на старите каталонски индустриалци, принадлежеше към поколението, призвано да блесне, като извиси семейното име и направи състояние, нарастващо като тесто във фурната. Неговите наследници обаче щяха бъдат обречени на разруха и несъстоятелност, но тепърва предстои да видим как ще се развие тази история.

Както бе предсказал дон Габриел Сампонс, Станислао Турул, старец с младежка душа, и Антонио Сампонс, младеж с навици на старец, се разбраха много добре. На десетата минута след запознанството им, веднага след обичайните комплименти, вече си говореха за това, за което трябваше да говорят.

— Значи вие конструирате машини — каза новопристигналият.

— И повече бих конструирал, ако ме оставят.

— Поздравявам ви! Крайно време беше и тук някой да се реши да измисли нещо.

— Вие, млади човече, трябва по-добре да се информирате. Тук имаме дълга традиция на светли умове като моя. Онзи ден ми разказаха за един майстор на шоколад от миналия век, който конструирал машина за мелене на какао за производство на твърд шоколад. Без съмнение, той е бил първият. Човек, изпреварил времето си. И също от Барселона, както вие и аз.

— Машината добре ли е работела? Запазена ли е?

— Никой не знае точно каква е била. Изчезнала е безследно.

— Каква може да е била?

— Няма дори и един чертеж!

— Как се казва изобретателят?

— Още един проблем, Фернандес.

— По дяволите! С такава често срещана фамилия ще бъде трудно да го открием.

— Все едно да търсим игла в купа сено.

На младия Антонио всичко му изглеждаше много въодушевяващо и умираше от желание да сътрудничи за развитието на родната технология. Бе донесъл някои идеи от най-развитите страни в Европа, например да добавя мляко в шоколада, за да го направи по-сладък и по-нежен за небцето. Дон Станислао ежеминутно мислеше за това, въодушевен от бъдещето, което се очертаваше благодарение на всички тези изобретения.

През първите години на сътрудничеството им разговорите между двамата мъже бяха непонятни за околните.

— Проблемът е в обвивките, Турул. Никога не попадат, където трябва. Налага се да направите нещо.

Или:

— Турул, необходимо е температурата да се повишава и понижава, когато аз искам, а не когато реши вашата машина.

Дон Станислао на драго сърце си блъскаше главата, за да реши тези проблеми. Обичаше машините му да бъдат упорити, защото той беше още по-упорит.

Бяха времена на дълбоки преобразувания. Младият Сампонс реши да предприеме серия от пътувания до Куба, с цел да огледа какаовите плантации и да реши на място кой сорт е най-подходящ за неговото производство, което се стремеше към съвършенство за пръв път, откакто дядо му бе отворил магазина на улица „Манреса“. Така започна обиколки в чужбина, които никога нямаше да прекрати. С течение на годините и превратностите на историята пътищата щяха да се променят — Фернандо По[2], Турция, Северно Мароко… Пътуваше също и из Европа, за да не изпуска от поглед конкурентите си и да търси идеи. След едно от тези заминавания му хрумна идея, която щеше да промени всичко. Беше толкова нетърпелив да я осъществи, че веднага извика своя съдружник — и по това време вече приятел, — за да му обясни в какво се състои работата.

— Тайната е в разбъркването, Турул. Да се бърка непрекъснато, енергично, в продължение на поне три дни. Не си представяте каква разлика дава! Получава се гладка смес, нежна като кадифе. Направете ми машина, способна да бърка толкова време, без да се повреди, а аз ще я напълня с шоколад, от който ще забогатеем.

Турул започна да мисли за машината. Начерта я, а после я построи, като напасваше всеки детайл, докато се получи перфектно. Предвижданията на младия Сампонс се преизпълниха многократно. Шоколадът му задоволяваше желанията на хората и най-вече неговите собствени.

Едновременно с модернизирането на фабриката младият Сампонс постигна успех и в едно много по-трудно начинание — убеди дъщерята на своя съдружник да се омъжи за него. Срещна голяма съпротива, особено в началото, и се наложи да я преодолее без чужда помощ и с традиционни средства, или поне без да иска подкрепа от бъдещия си тъст. Голям пропуск, но все още не бе измислена машина, която да служи за съблазняване на млади дами.

Сеньорита Кандида беше последната част, липсваща на младия шоколадов магнат в измислената от него картина на перфектното бъдеще. Но тя се забавляваше да го отблъсква и да му отказва дори най-малката надежда. Тази игра започна още първия път, когато се запознаха в театър „Лисео“ пред любопитните погледи на двете майки. Както Кандида беше предсказала, Антонио Сампонс й подари кутия шоколадови бонбони. Тя прояви любезност, похвали съдържанието на бонбониерата, предложи от нея на дамите, а после я остави настрани, сякаш забрави за съществуването й. Цялата вечер остана в ложата си, преструвайки се, че ставащото на сцената много я интересува — нещо, свързано с Вилхелм Тел и австрийските войници — и повече не погледна към Антонио Сампонс.

На два пъти по време на антрактите той се опита да завърже разговор. Първия път направи дълга интродукция за произведенията на Росини, които бе гледал в оперите на разни европейски градове, преди да стигне до „Гулиелмо Тел“ — така го произнасяше на италиански. Тази опера Антонио Сампо считаше за най-хубавата на композитора, макар и малко дълга. След липсата на успех при първия си опит, при втория той прибягна до някои забавни случки, знак за истински познавач на изкуството. Знаеше ли тя, че Росини е посветил

повечето от най-хубавите си опери на любовницата си, певицата Изабела Колбранд, за която по-късно се оженил? Известно ли й беше, че композиторът се оттеглил на тридесет и седем години, когато бил на върха на успеха си, без никой да може да каже защо го е направил? Кандида го слушаше с ледена усмивка и блуждаещ поглед, кимайки механично с глава, сякаш това ни най-малко не я интересува. При първа възможност се измъкна, за да се върне в ложата си. Младежът остана с провесен нос.

На следващата сутрин госпожицата те чакаше будна, за да сподели впечатленията си, което можеше да направи само с теб, заливайки се от смях. Ти пожела да разбереш как е протекла срещата.

— По-скучен е дори от стар вестник — каза тя.

— А вие какво направихте?

— Какво да направя? Избягах далеч от него при първа възможност.

— Значи не го одобрявате за кандидат?

— За какво? Стига, стига! Разбира се, че не.

— В такъв случай сте действали правилно, госпожице — каза ти. — Щом не искате той да проявява интерес към вас, по-добре го покажете ясно от самото начало.

— Аурора, нищо не разбираш! Аз просто искам той да полудее по мен.

— Как така?

— Много си задръстена, Аурора! Не знаеш ли, че най-добрият начин да накараш един мъж да полудее по теб е да го пренебрегваш колкото е възможно повече.

Ти се хвана за главата, както винаги, когато сеньорита Кандида говореше по този начин. В същото време продължаваше да не разбираш нищо.

— Но защо искате да полудее по вас? Нали не ви харесва?

— Ни най-малко. Дори не мога да го гледам. Знае само да говори за умрели композитори.

— Не ви разбирам, сеньорита.

— Харесвам само начина, по който ме гледа. Ти не обичаш ли мъжете да те гледат? Не те ли карат така да се чувстваш важна?

Това бе едно от многото неща, за които ти не бе мислила. Дали мъжете те гледат? Не, теб не, беше сигурна в това. Те никога не те

гледаха. И ако някога го направеха, не би се чувствала важна. Хората като теб никога не се чувстват важни, дори и да имат тази възможност.

— А помислихте ли, че някой ден може да поиска ръката ви? — каза ти като адвокат на дявола. — Майка ви много харесва младия сеньор Сампонс.

Кандида сви рамене.

— Все за някого трябва да се омъжа, нали?

Ти не грешеше. Сеньора Ортенсия беше във възторг от кандидата на дъщеря си. Смееше се на остроумията му. Точно затова не разбираше поведението на момичето. По цял ден й се сърдеше.

— Не можеш ли да се държиш малко по-приятно с горкото момче? Не виждаш ли, че се приближава към теб с физиономия на покаял се грешник? Онази вечер дори не погледна шоколада, който той ти подари. Ако не бях аз, щеше да го забравиш в преддверието. Толкова ли е трудно да поговориш с него, да бъдеш мила, приятна?

— През цялото време говори за Росини. Какво знам аз за Росини?

— Не е нужно да знаеш всичко, за да бъдеш любезна. Ако не знаеш какво да кажеш, се съгласяваш с него и толкова. Мъжете много обичат да се съгласяват с тях.

Сеньорита Кандита мръщеше нос, правеше физиономии на малко дете. На невъзпитано дете. Сеньора Ортенсия търсеше подходящ момент, за да започне проповедта си отначало.

— Да не би да имаш много кандидати като него? Момчето е цяло съкровище. Има си всичко — добра външност, ум, състояние и с какво да се занимава. Дори само това вече е голям късмет, защото мъжете без занимание мислят само за лошотии — да бият жена си или да избягат с някоя хористка. Може би сега не си даваш сметка, момичето ми, но още не си видяла какъв е животът. Предупреждавам те, че ако не направиш нещо, ще се намери някоя да ти го открадне, а ти ще останеш сама и с увесен нос.

— Ще бъда много доволна, защото не искам ухажори.

— Така ли? Тогава още утре ще отида в манастира „Хункерас“ да попитам дали имат свободно място.

Споровете така се разгорещяваха, че дон Станислао трябваше да се намесва, за да въдворява мир.

— Не го взимай присърце, съкровище! — казваше той на жена си с кадифен глас, който би усмирил и див звяр. — Проблемът е, че нашето цветенце е все още твърде крехко, за да мисли за съпруг и семейство. Ако младият Сампонс е толкова умен, колкото изглежда, ще разбере и ще почака, докато тя стане готова да го чуе. Освен това една безупречна жена е съкровище, което умният мъж трябва да оцени.

Тези аргументи бяха като балсам за раните на сеньора Ортенсия и имаха ефект поне за момента. Но раните неизменно пак се отваряха във вечери, когато имаше спектакъл.

Младият Антонио Сампонс се стараеше да говори за музика, може би защото си мислеше, горкичкият, че така ще блесне пред всяка девойка. Беше наследил меломанската страст от майка си, която от малък го водеше в „Лисео“ и в „Принсипал“. През годините на своето отсъствие от страната младежът се бе погрижил да разшири, моделира и усъвършенства тази своя страст до степен да се превърне в истински познавач. Знаеше на пръсти целия класически репертоар, имаше съставено мнение за половин дузина опери на Моцарт, които никога не бяха поставяни в Барселона, и беше в течение на последните премиери на най-популярните в момента композитори като Майербер или Верди. Говореше свободно дори за Вагнер. Имаше приятели, присъствали на премиерата на „Танхойзер“ в Париж и се надяваше скоро световните сцени да се предадат пред таланта на немския гений.

В ложата в „Лисео“ единствената, която обръщаше внимание на оперните разсъждения на Антонио Сампонс, бе неговата бъдеща тъща, не само защото се чувстваше задължена да компенсира по някакъв начин неудоволствието, изразявано от Кандида, но и защото бе наистина заинтригувана от думите му. Антонио беше цяло море от познания и го доказваше всеки път, когато отвореше уста. Познаваше певци, диригенти, стилове, можеше да назове всеки звук, издаден от тенори и сопрани с точното му наименование. Предварително ги уведомяваше кои са най-ценните части на всяка опера, която гледаха, а по време на антрактите правеше коментари на познавач. Възхищаваше се от уверените ниски тонове на този или онзи певец или от силата и блясъка на средния регистър на сопраното. Никога не отиваха на някое представление, без да попитат Антонио Сампонс дали си заслужава, кой спектакъл препоръчва и дали има нещо интересно да им обясни. И Антонио бързаше да задоволи интереса на своята малка, но предана

публика, част от която беше и Кандида, макар и разсеяна или гледаща отегчено на всички страни.

Една вечер, малко преди да започне представлението на „Норма“, бе съобщено, че сопраното Катерина Мас-Порсел, която трябваше да изпълнява ролята на младата жрица Адалджиза, е загубила напълно гласа си и на нейно място ще пее друга изпълнителка, с италианско име и напълно непозната — Мариета Ломбарди. Сеньора Ортенсия попита младия експерт какво е мнението му за дубльорката, а той объркан — беше голям поклонник на Мас-Порсел — трябваше да признае, че никога не е чувал за нея.

По време на представлението Антонио Сампонс не можа да престане да се изненадва. Въпросната Мариета беше сопрано с приятен глас, невероятни височини и прекрасно фразиране, което никой не бе очаквал. Освен че беше млада и красива, изпълняваше партиите си с увереността на опитна певица, макар че по време на антракта стана ясно, че това е дебютът й в ролята и за първи пее на сцена, толкова отдалечена от родния й град Падуа. Антонио Сампонс бе така впечатлен, че не преставаше да хвали достойнствата на италианката, а дамите го подкрепяха, макар и да не забелязваха кой знае каква разлика.

Когато представлението свърши, целият театър беше паднал в краката на русото създание, чието ангелско лице не съответстваше на силата на гласните му струни. Дори критикът Хоан Кортада аплодираше с ентусиазъм. Импресариото въздишаше с облекчение, а сопраното Каролина Бриол, която онази вечер бе изпълнила ролята на Норма, гледаше към дебютантката с крайчеца на окото си с искрено желание да я убие. Успехът бе пълен, а възхищението — всеобщо.

Същата вечер крехката Мариета Ломбарди, която още не можеше да повярва на случващото се, получи огромен букет от червени рози, придружен с картичка, на която пишеше: „Del suo devoto ammiratore Antonio Sampons“[3].

На следващия ден младият фабрикант се поинтересува за здравословното състояние на госпожа Мас-Порсел и като узна, че още не е възвърнала гласа си, направи нещо, което никога не си бе помислял — отиде в „Лисео“ сам. В ложата му, докато се възхищаваше на ре-тата, ми-тата и дори на фа-тата на прекрасното сопрано, лицето му бе добило израз на ученик. По време на антракта, в добре избран

момент, госпожица Ломбарди получи специална кутия шоколадови бонбони „Сампонс“ и помоли да й преведат мотото, изписано на капака. Когато отвори бонбониерата, на пода падна калиграфски изписана картичка с покана за вечеря. Тя изпрати положителен отговор в съответната ложа и спектакълът продължи.

Антонио Сампонс говореше италиански. Когато искаше, защото вече казахме, че обикновено не говореше много. Онази вечер обаче беше въодушевен, не спираше да приказва и беше убеден, че да поканиш на вечеря непозната е начин да се докажеш като мъж. Докато чакаше Мариета, той пушеше прав в средата на фоайето на операта. Не обърна внимание, че го гледат, когато целуна ръка на придружителката си, нито когато й предложи да го хване под ръка, за да я поведе нагоре по „Грасия“ към хотел „Колон“, където бе резервирал маса, а за всеки случай — и един апартамент.

Хотел „Колон“ както винаги беше пълен с познати лица, но той не им обърна внимание. Беше млад, свободен и с европейски дух. Нямаше от какво да се страхува. Мариета Ломбарди беше две години по-възрастна от него — на двадесет и три. Имаше закръглени и добре оформени гърди, които го разпалваха повече дори от високите й тонове. Хранеше се с апетит, без да се мръщи на нищо, и извън сцената изглеждаше обикновена девойка, много различна от други артисти. Почти цяла вечер говориха за музика, без нито един от двамата да загуби желание да го прави. Когато в пет часа сутринта тя каза, че трябва да се прибира, Антонио бе така въодушевен, че дори не си спомни за апартамента (а му беше струвал цяло състояние). Не му бе омръзнало цяла нощ да разговаря с Мариета, напротив. Всъщност за Антонио Сампонс беше толкова необичайно да разговаря цяла нощ, колкото и да я прекара в апартамент в хотел „Колон“.

Когато се прибра у дома с измачкано сако и глуповата усмивка на лицето, той си легна направо в леглото, без да си представя, че майка му от часове знае новината и, затворена в стаята си, оплаква на тъмно лошия си късмет.

* * *

Сеньорита Кандида узна за случилото се от устата на сеньора Сампонс, която го разказа на сеньора Ортенсия. Не за да й иска помощ, а за да й олекне, защото беше „като болна от мъка“. Каква умна жена беше съпругата на шоколадовия магнат! Тя се възползва от момента, когато мъжете бяха излезли да похапнат, за да обясни на приятелката си с поверителен тон и с типичната за споделяне на тайни бързина всичко ново около сина си:

— Сигурно моят Антонио ти се вижда особен, сякаш не е той! Спомняш ли си онази хубава италианка, която замести нашата Мас-Порсел в „Норма“ миналата пролет? Момчето се увлече по нея. Мислех си, че е временен каприз, но тези артистки са много оправни, а моят Антонио е страхотна партия, няма какво да ти разправям. Работата е там, че синът ми започна да й изпраща подаръци. Цветя, бонбони, бижута, може би и други неща. Няколко пъти я кани на вечеря в най-скъпите места в Барселона и се среща с нея къде ли не. Много е неразумен! Но най-лошото не е тази абсурдна треска. В края на краищата синът ми е мъж, нали? Най-лошото, скъпа Ортенсия, е, че треската още не му е минала и аз започвам да се плаша. Казват, че любовта е лудост, а лудостта не се лекува… Искам да кажа, че това развлечение може би продължава твърде дълго, не мислиш ли? Сега му е хрумнало, че трябва да отиде до Париж. Не подозирахме нищо, докато вчера не научихме, че тя също е в Париж да пее нещо си в операта. Явно малката италианка е прогресирала много след представянето си в Барселона и сега навсякъде я търсят и е затрупана с ангажименти в най-добрите театри на Европа. Ох, дано да я поканят в Аржентина или някъде още по-далеч! Нали знаеш какви са артистите? Само пътуват от едно място на друго и все имат важни ангажименти и представления, и рецитали, и репетиции, и приеми, и обожатели, а на всичко отгоре прелестите на момичето си ги бива (и още повече, когато излиза облечена като жрица, нали помниш?). Това е прекалено много, за да устои някое добро момче като моето. Така го е омотала, че започвам да се страхувам някой ден да не се появи женен за нея. Или да ми каже, че чакат дете! Истинска катастрофа! Колко неприятно!

Сеньора Ортенсия си бе закрила устата с ръка, а очите й се насълзиха от величината на тази трагедия. Този водевил, който повече приличаше на драма, би могъл да се нарече „Съблазнителното сопрано“. На певицата й беше достатъчно само едно представление, за

да направи на пух и прах надеждите на двете свати. Но ако се наговореха — не, каква грозна дума за такива благородни цели! — ако се съюзяха, щяха да намерят начин да овладеят положението и всичко да свърши добре. Не би могло да стане по друг начин.

Сеньора Ортенсия веднага хвърли вината за всичко на дъщеря си:

— Казах ти, миличка, че ще ти го откраднат. И сега какво? Доволна ли си? Няма ли да кажеш нещо? Приятно ли ще ти бъде да го гледаш под ръка с деколтираната италианка?

Отговорът беше толкова сложен, че сеньорита Кандида предпочете да замълчи. Не, не беше доволна, че Антонио Сампонс има любовница. Но в същото време се радваше, защото това отваряше широк спектър от много вълнуващи възможности. Имаше съперница. И не коя да е. Тя искаше да спечели тази битка в обединен фронт с двете майки, но и да изпъкне с изключителната си храброст. По никакъв начин не мислеше да позволи Антонио Сампонс да бъде омотан от онази Мариета Ломбарди.

Беше много вълнуващо, макар че никога и пред никого не би го признала. Пред никого, освен пред теб, Аурора. Естествено, ти си вечната й довереница. Защото тази история с леконравното сопрано й помогна да осъзнае, че у много скучния Сампонс дреме един различен мъж, способен да прави дяволии, да прахосва състояние и, както смяташе майка й, да има дете от коя да е. А всичко това в очите на Кандида изведнъж го направи интересен. Сега гледаше по друг начин на Антонио Сампонс, сякаш е неин и си струва да се бори за него. Така се роди потребността й да се надпреварва с Мариета Ломбарди и преди всичко — да спечели битката, защото, естествено, винаги бе вярвала, че ще спечели.

— Мисля, че винаги сте била влюбена в Антонио Сампонс — каза ти, когато чу всичките й признания.

— Влюбена? Мислиш ли? Ти някога била ли си влюбена, Аурора?

Ти сви рамене. Не знаеше какво да отговориш. Ако се бе влюбвала, не го бе осъзнала.

— Мисля, че и аз не съм — продължи тя. — Мама казва, че човек не бива да си губи ума от любов, но аз бих искала да опитам. А ти?

— Не знам…

— Но не в кого да е. Трябва да е наистина зъл, Аурора, да ме накара да страдам много.

— Като Антонио Сампонс?

— Де да беше такъв, Аурора! Де да беше! Мислиш ли, че е достатъчно лош? — ти отново сви рамене, а тя въздъхна. Горкичката, беше твърде млада, за да знае какво говори.

Така сеньорита Кандида започна битка — бавно, но с твърда ръка. Започна да се интересува от всичко, което Антонио обясняваше и се оказа — каква изненада! — че й се струва много интересно. Започна също да го гледа, когато говореше, и да отговаря с повече от една сричка, когато я попиташе нещо. Свикна да носи по-деколтирани рокли. „Щом трябва да се състезавам с жена, облечена като жрица, трябва да покажа нещо повече“ — каза тя на сеньора Ортенсия, която веднага се съгласи с нея. Парфюмираше си деколтето и раменете преди да излезе, а когато пристигнеше в операта, не спираше да се усмихва нито за миг. Кокетничеше, но само в присъствието на Антонио, като рибар, който хвърля въдицата точно под носа на огромна мерлуза.

Първите резултати не закъсняха. Антонио, напоследък доста хладен към нея, отново започна да й говори любезно, няколко пъти по време на антракт я покани да се поразходят до Огледалния салон и пак взе да й изпраща огромни кутии шоколад.

По време на една такава разходка в антракта на „Сафо“ от Шарл Гуно, той и каза:

— Искам да ви призная нещо, от което се срамувам, Кандида. Преди няколко месеца имах връзка с една госпожица и направих някои отвратителни неща.

— Колко отвратителни? — поинтересува се тя.

— В най-висока степен.

— Честно казано, Антонио, не мисля, че сте способен на нещо подобно — тя се усмихна очаровател но, без да спира да върви.

— Уверявам ви.

— Защо не ми разкажете, за да разбера дали сте прав?

— Никога, Кандида! Не бих могъл!

— Не? Жалко.

— Само мога да ви помоля нещо.

— Какво, какво?

— Да ми простите.
— Защо? Вие не сте ме обидили.
— Истината ли казвате?
— И дори да ме бяхте обидили, пак бих ви простила.
— Не мисля.
— Изпитайте ме.
— Какво говорите?
— Опитайте да ме обидите, хайде!
— Но, Кандида, какво говорите!

Кандида се спря, отправи му поглед на жена, която много добре знае какво говори, и продължи:

— Искам да има какво да ви простя. Бъдете така добър!

Горкият Антонио вероятно си е помислил, че жените са интересен биологичен вид. Вид, който винаги прави нещо различно от това, което се очаква.

— В такъв случай ще ме приемете ли за ваш обожател?
— Само при едно условие.
— Каквото и да е то.
— Да се загубите ума по мен.
— Няма защо да ме молите за това, Кандида. Отдавна вече съм го загубил. Но вие не ми обръщахте внимание и аз потърсих ваша заместница, която далеч не може да се мери с вас.

Дори самата Кандида не би могла да накара своя кандидат да подбере по-подходящи думи, за да я покори. Тя очакваше тъкмо това признание. Гордостта й се нуждаеше от него.

— Сега мога ли да ви попитам какво е мнението ви за мен?
— Можете, но не мисля да ви отговоря.
— Тогава отново ще ви попитам, когато стана ваш съпруг.
— И тогава няма да ви отговоря.

Антонио Сампонс и наследницата на фамилия Турул се ожениха на 24 май 1872 година в „Църквата на Милосърдието“. Тя беше на осемнадесет години, а той на двадесет и две. Беше изминала година от траура за покойния дон Габриел, а на улица „Манреса“ вече се намираха петнадесет машини, изобретени от тъста на сина му, които работеха с пълна пара.

Младото семейство имаше всичко. Настоящето им даваше младост, красота, пари и добро обществено положение, а бъдещето —

икономически растеж и големи надежди. Само през първата година производството на шоколад „Сампонс“ се увеличи сто пъти. Направиха нововъведения — млечния шоколад, измислен от швейцарците — започнаха да изнасят в чужбина, осъществиха успешните идеи на Антонио. Например подаряваха стикери за колекциониране с всяко шоколадово блокче или поръчваха картини от най-прочути художници и ги отпечатваха на металните кутии с шоколадови продукти. Започнаха да публикуват реклами във вестниците, нещо невиждано дотогава: „Шоколадите «Сампонс» имат различни форми и вкусове“, „Чаша шоколад «Сампонс» е най-добрата закуска“, „Когато ви омръзнат всички марки, опитайте шоколад «Сампонс»“. Предприятието се развиваше с попътен вятър, а младият Антонио живееше, за да му се радва. Десет месеца след сватбата дойде и черешката на тортата — на бял свят се появи малката Антониета.

— Таз година булка, догодина люлка — щастлива повтаряше сеньората, като откриваше във всяка черта на внучката си прилика с покойния й съпруг.

От своя страна сеньора Ортенсия и сеньор Станислао, много доволни от развитието на събитията, бяха убедени, че животът им от тук нататък ще бъде лесен път, с лек възход нагоре на фона на прекрасен слънчев пейзаж. Три пъти в седмицата ходеха да видят дъщеря си, която беше влязла като снаха в дома на улица „Ампла“, и там намираха цял един свят. Сватята ги посрещаше с приготвени шоколад и бисквити, зетят с цял куп нови идеи, които да предложи на тъста си, и ти, Аурора, радостна да ги видиш, като тяхна втора дъщеря. Закусваха, наблюдаваха с възторг малката принцеса на дома, която не приличаше на никого, и всички намираха за прекрасна, макар и изобщо да не беше такава, горкичката. Господарят отново пееше „Bella figlia del’amore schiavo son de’vezzi tuoi“ всеки път, когато виждаше Кандида да минава, облечена като омъжена жена и с перфектна прическа.

Разбира се, продължаваха да посещават „Лисео“, където сега младата двойка беше обект на всеобща завист. Бяха елегантни и носеха ореола на очарованието на хора, в чиито крака лежи целият свят. Настаняваха се в постоянната си ложа. Тъщата обаче се показваше все по-рядко, може би защото не й бе приятно да се тъпче в рокли, приличащи на завеси и да си стяга гушата с рубинени колиета. Сега

Кандида носеше тези бижута, макар и по-малко, отколкото би й се искало, и винаги с разрешението на истинската им собственица.

По време на спектаклите мъжете продължаваха да говорят за машини — друга неизменна подробност, — а жените, майка и дъщеря, коментираха прелестите на детето или на тъщата, или на мъжете, или хилядите клюки, които винаги имаха да си кажат. Макар че говореха по четири-пет часа непрекъснато, времето никога не им стигаше.

В редките мигове, когато млъкваха и се обръщаха да послушат опера, съпрузите Турул наблюдаваха своето съкровище и благодаряха на Бога. Благодаряха, защото късно появилата им се дъщеря щеше да бъде пристан, в който да пуснат котва и да забравят всичките си отминали беди. Благодаряха, че Бог им е дал най-голямата и неочаквана гордост в живота. Благодаряха, че ги е дарил с радост и утеха в старостта. Благодаряха, благодаряха, благодаряха.

Тогава представиха „Трубадур“.

---

[1] Опера от В. Белини. — Б.р. ↑

[2] Бивша испанска колония, днес известна като Испанска Гвинея. — Б.пр. ↑

[3] От вашия предан обожател Антонио Сампонс (ит.). — Б.пр. ↑

„ТРУБАДУР“[1]

В началото Сампонс живееха на улица „Манреса“, в апартамента над магазина, който дядото бе основал веднага след пристигането си от Молинс де Рей. Дон Габриел обаче пожела да задоволи един каприз на жена си и й подари малък, стар и порутен дворец на улица „Ампла“. Направи най-спешните преустройства — по-скоро недостатъчни — и се настани там с цялата си фамилия. Сградата беше квадратна и солидна като скала, имаше балкони от ковано желязо с изглед към улицата, отрупани с орнаменти тавани, танцов салон, в който никой никога нямаше да танцува, и дори вход за каляски.

Кандида пристигна в този дом като снаха след сватбата си с Антонио Сампонс. Нейните покои се състояха от салон и спалня, надвесена над улицата, и бяха най-приветливата част от къщата. Намираха се на втория етаж и слънцето лесно ги намираше в ежедневната си обиколка над града. Антонио запази своята стая на същия етаж близо до покоите на жена си — причината е ясна, — но същевременно отделен с няколко врати, килими и декоративни рогове на изобилието. На теб ти определиха, както беше обичайно, стая в сутерена. Четири мръсни стени и без прозорци, врата с повредени панти, легло, гардероб и нощно гърне. Доста оскъдно обзавеждане, но ти не се и надяваше на повече.

Животът ти с нищо не се промени в къщата на улица „Ампла“. Всяка сутрин в девет и половина изкачваше стълбите, пазейки равновесие с подноса. Върху него — малка покривка. А върху покривката — шоколатиерата, пълна с приказно уханна течност, панерче с половин дузина филийки хляб и чинийка с пресни плодове. Обикновено правеше почивка на масичката на площадката и почукваше на вратата на сеньорита, пардон, на сеньора Кандида. Две леки почуквания и веднага нейният глас отвътре ти даваше позволение: „Влизай, Аурора, влизай!“. И ти влизаше в полутъмна стая с подноса в ръка и подрънкващия порцелан. Оставяше всичко на масата, затваряше вратата към коридора, вдигаше завесите на

прозорците и светлината се разливаше върху мебели и килими, а също и върху цветните тапети по стените. Тогава госпожата закусваше в леглото, защото една дама не бива да става веднага щом се събуди, и денят лека-полека започваше за двете ви, макар че за теб бе започнал от часове.

После й подбираше дрехите, лъскаше й обувките, търсеше й шала и я придружаваше на разходката в дванадесет, а понякога и на служба в църквата или да се изповяда. Следобед й носеше ръкоделието и закуската, и молитвената броеница, и другия шал, вълнения, защото след залез-слънце студът направо щипеше. Вечер й помагаше да се преоблече, решеше й косата, донасяше й чаша вода, правеше й компания, поставяше грейката между завивките й. Кандида никога не млъкваше — това също не се бе променило, — макар че понякога би ти се искало да помълчи, защото думите й те караха да се чувстваш неудобно, да се изчервяваш. Но ти не познаваше човек, способен да накара сеньорита Кандида да замълчи.

— Ах, Аурора, първата брачна нощ! Трябва да задължат със закон всички девойки да преживеят това, дори и ако не мислят никога да се омъжат. Ако знаеш колко неща научих само за няколко часа. Колко изненади изживях! Например, ти знаеш ли, че мъжете не могат да се сдържат? Колкото и да са възпитани и колкото и да се старают, — какъв майтап! — не могат да го избегнат. Избухват като бомба, бам! Не искам да те плаша, но по-точно се изпразват като стомна, да, да. Това се познава, когато напълно изгубят сили и останат като оглупели. Известно време сякаш не са на себе си. Гледат те като малко дете, прегръщат те без повод, говорят съвсем тихо и това, което казват, излъчва някаква леност. Трябва да използваш този момент, за да им поискаш нещо, което отдавна желаеш. Нещо трудно. Не бива да искаш първото, което ти хрумне, би било жалко. В този момент не могат нищо да ти откажат, затова трябва предварително да си го намислиш. Намисляш го и чакаш да дойде точното време. И не бъди скромна, особено ако си била мила и той е останал доволен. Щедростта му ще бъде толкова голяма, колкото удоволствието, което е изпитал с теб. Затова е много важно да го задоволиш, да бъдеш покорна и мила. Изповедникът ми го каза в деня преди сватбата: „Най-важното, момиче, е да правиш каквото мъжът ти поиска от теб и никога да не му отказваш нищо, дори и ако не ти харесва, не го разбираш или не го

желаеш, и дори ако изпитваш малко страх. Рано или късно Бог ще те възнагради за тези усилия“. И знаеш ли какво, Аурорита? Убедена съм, че точно това е работата на жените на този свят — да бъдем възнаградени от Бог за това, че задоволяваме нуждите на нашите мъже. Така те разтоварват напрежението и спокойно изпълняват хилядите си ежедневни работи. А през това време ние излизаме да подишаме въздух и да покажем доказателствата за нашите заслуги, например, не знам, нещо като кожено палто, карета, теглена от бял кон, някой диамант…

Мъжете са интересни същества, никога не съм си представяла! Тялото им е много по-различно от нашето, знаеш ли? Има дори едно нещо, което се издува, когато го гледаш (и още повече, ако го докоснеш) и се превръща в нещо като гъба, от онези с червена главичка. Не гледай така! Тази промяна не е завинаги и мисля, че не ги боли, но въпреки това ги побиват тръпки. Не съм сигурна. Знаеш ли какво мисля? Ние жените имаме голям късмет, че сме цялостни, че не се променяме. Не сме длъжни да преживяваме такива неудобства. Само бременността, но тя не е страшна, защото е дар от Бога.

Старая се да ти го обясня по някакъв начин, но за да разбереш за какво говоря, трябва ти самата да опиташ. Не, Аурора, не се плаши, не ти говоря празни приказки. Какво може да загубиш? Не си омъжена и доколкото знам, нямаш ухажори. Кой ще ти търси сметка? Кого го интересува дали си девствена? Не е ли глупаво да се пазиш за някого, когото не познаваш? Не ме интересува какво казват свещениците по този въпрос. Те говорят само това, което им е удобно. Да не мислиш, че се лишават от плътски удоволствия? Дори нашият господар Исус Христос не е успял. Аурорита, скъпа, защо ме гледаш така? Не бива да се страхуваш. Хайде, признай си, не умираш ли от любопитство? Иска ми се да те наблюдавам с някой мъж през ключалката на вратата. Иска ми се да знам какво правят мъжете, които не приличат на Антонио, дали са мръсници и грубияни? О, приятно ми е дори само като си го мисля. Ще ми позволиш ли да погледам? На него няма да му казваме нищо, естествено. Ще знаем само ти и аз. Макар че съм голяма глупачка! Това е невъзможно. Не знам дори защо ти го казвам. Къде ще намерим някой да иска да легне с теб? Обаче започвам да разбирам, че за да опознаеш мъжете, не е достатъчно да спиш само с един. Искам да стана много опитна в тази област. Само с един мъж дори не мога да

започна. Не ме гледай така, приличаш на идиотка! Как обичам да те плаша, Аурора, много е лесно! Ти се плашиш от всичко. Не е за вярване, на твоите години, а още не знаеш абсолютно нищо. Добре, че съм аз, да ти обяснявам какъв е светът, нали?

* * *

Шоколатиерата си стоеше там от много години, но сеньорита Кандида те накара да я извадиш от витрината и да я измиеш много добре с вода и сапун.

— Личи си, че отдавна никой не я използва. Питах Антонио дали мога да я взема и знаеш ли какво ми каза? Че всичко в тази къща е мое, да правя с него каквото искам. Нали е много мило? Не мислиш ли, че шоколатиерата е точно като за мен? Утре ще я пробвам.

Докато я сапунисваше, ти разбра, че това не е обикновен съд. Финият порцелан, украсата с нежни линии, високото улейче и широката дръжка с форма на панделка. На дъното имаше нещо написано със сини букви на френски или на италиански, ти не можа точно да определиш. Бъркалката се бе загубила, но в кухнята намери друга. Шоколатиера без бъркалка напомня много за същество с отворена уста. Не може така. Освен това шоколадът трябва да се разбърква, иначе се разваля. Жалко, че има такава грозна пукнатина на връхчето. Попипа я с пръст. Порцеланът бе остър, неприятен. Напомняше за живота, но само понякога. Чу се да казваш: „Колко жалко! Какво да се прави?“.

Ти попита сеньорита Кандида за надписа.

— На френски е — поясни тя. — Ето, пише: „Принадлежи на мадам Аделаид от Франция“.

— Коя е тази мадам? — попита ти учудено.

— Не знам. За това трябва да питаш свекърва ми.

Тя обаче също не можа да разбули мистерията.

— Шоколатиерата ли? Там е от много години. Ако можеше да говори, щеше да ти разкаже историята на цялата фамилия. Не знам точно откъде е дошла, съпругът ми никога не пожела да ми разкаже. Само знам, че се наложи да я спася от кофата за боклук. Представяш ли си? Магазинът беше много малък. Още не бяхме купили къщата на

ъгъла. Ние също бяхме много млади и току-що женени. Може да са ни я подарили, така и не разбрах. Не знам дали ще повярваш, но си първата, която пита за нея.

Оттогава всеки ден приготвяше шоколад, както Кандида го обичаше — много гъст и не особено сладък, и й го отнасяше на табла в шоколатиерата на мадам Аделаид заедно с три топли препечени филийки и малко плодове. Шоколатиерата побираше само три малки чашки. Сеньорита Кандида, тоест сеньора Сампонс, понякога си досипваше, но почти никога не изпиваше цялото количество. После ти й помагаше да стане от леглото, сресваше я и й избираше тоалет. През това време тя не спираше да говори нито за миг.

— Да отнеса ли подноса, сеньорита?

— Пак ли, Аурора? Колко пъти да ти повторя? „Сеньора!“ Трябва да ме наричаш „сеньора“! Ами ако те чуе сеньор Антонио?

Но не, думата „сеньора“ не можеше да ти излезе от устата и не защото беше невнимателна. Когато тя кажеше, ти отнасяше подноса и приборите за закуска в кухнята, където скрита в килера изчакваше удобен случай да допиеш малкото шоколад, останал на дъното на шоколатиерата. Толкова беше вкусен, че чак те побиваха тръпки от удоволствие, но трябваше да бързаш, за да не бъдеш забелязана от Енрикета — готвачката, нито от Мадрона — икономката, които никога не седяха спокойно и можеха в най-неочаквания момент да изскочат от тъмното и да те изплашат до смърт. После измиваше финия бял порцелан, като внимаваше да не го чукнеш о ръбовете на мивката, старателно го подсушаваше и леко го поставяше на рафта в един шкаф до килера, готов за следващата сутрин. И така, всеки ден по един и същи начин. В продължение на две години, четири месеца и двадесет и четири дена, включително и последния, когато изпи сама всичкия шоколад.

* * *

АугустоУлтерини пя за първи път в театър „Лисео“ в ролята на Алваро от „Силата на съдбата“ в една от онези вечери, когато младото семейство Сампонс блестеше във фамилната си ложа за най-голяма завист на всички присъстващи. Кандида хареса много произведението,

защото беше от онези, в които мъжете храбро умират за своите възлюбени, които от своя страна ги обичат драматично и извисяват глас, докато всичко приключи фатално (особено ако е от Верди), точно както предварително са известили тромпетите от оркестъра. Плака много, когато главната героиня каза на любимия си: „Чакам те на небето. Сбогом!“ и умря, без да произнесе до край името му, горкичката, намушкана с нож от собствения си брат. Какви неща са се случвали някога!

За тенора почти не говориха. Беше безупречен, имаше хубав глас и се представяше добре в роли на галант, макар че не беше толкова млад, за колкото искаше да мине, както отбеляза сеньор Антонио. Беше поне на тридесет и пет години. На сеньорита Кандида тридесет и пет години й се сториха добра възраст за тенор, особено ако е така строен катоУлтерини. Той се мяташе като котка по сцената и имаше приятна за окото гъста черна коса. Италианецът се хареса на непредвидимата публика на „Лисео“ и след два сезона отново се завърна, този път в главната роля на „Трубадур“. Изборът не би могъл да бъде по-приятен за сеньора Кандида. Ти го узна една сутрин, докато я решеше пред огледалото.

— Знаеш ли, Аурора? Антонио отново имаше едно от хрумванията си и реши да даде празненство по случай откриването на новите цехове. Накара всички да се потрудят, за да стане фабриката представителна. Остави на видно място машините на баща ми, за да знаят всички в какво сме инвестирали парите си и колко сме модерни. Сред поканените, които бяха много, имаше всякакви — политици, журналисти, архитекти, художници, търговци, конкуренти (от Аматлер, от Хункоса, от Кампани, от Фаргас) и дори артисти. Явно сега в Барселона не липсват хора, които да запълнят едно празненство. Всичко мина блестящо, както се очакваше.

За да ми достави удоволствие, а също и на някои от по-изисканите гости, Антонио покани трупата, която утре има премиера на „Трубадур“ в „Лисео“, да попее пред конкуренцията. Импресариото прие с удоволствие и всичко мина по мед и масло. Храната беше вече сервирана, когато се появиха музикантите с финалния терцет от първо действие (тоест графът, трубадурът и злощастната Леонор, в която и двамата са влюбени). Всички присъстващи останаха във възторг от изпълнението на прекрасния фрагмент, в който има само викове и

заплахи. Завършва, когато тя казва: „Vibra il ferro in questo core che tea mar non vuol, ne puo“[2]. Ах, Аурора, колко вълнуващо! Представяш ли си? После имаше малка пауза, след което артистите изпълниха някои арии. Сеньор Бултерини например блесна с глас, дето няма на света сила, способна да го спре. Ах, напълно му повярвах. Какъв мъж! Как добре му стои костюмът, колко е строен, какво присъствие! Още щом го види, човек има желание да го аплодира. Аз наистина го аплодирах. И то с ентусиазъм! Беше незабравима вечер. А най-хубавото е, че след този блясък в главата на всички ще останат шоколадите „Сампонс“, а когато си спомнят за тях, ще си спомнят и за музиката, за приятната вечер и с какъв добър вкус всичко е било подготвено. И после ще се заговори за нас. Поне така казва сеньор Антонио.

Но искам още нещо да ти разкажа. Преди началото на празненството импресариото ни представи артистите. Всички бяха много любезни с Антонио, който в края на краищата бе домакин на вечерта. Но най-много се открояваше с присъствието си сеньор Аугусто Бултерини, който отблизо и без сценичните костюми ми направи дълбоко впечатление. Ах, Аурора, не можеш да си представиш каква черна и къдрава коса има! На слепоочията му има малко побелели косми, които му придават още по-благороден вид. Антонио беше прав, може би е към четиридесетте, но може и да ги е прехвърлил вече. А какъв поглед! Толкова дълбок, че ти спира дъха. Имах възможност да го почувствам, защото сеньор Бултерини не се отдели от мен цялата вечер. Предложи ми любезен и интересен разговор (на приличен испански!) толкова непринудено, колкото само крал или министър могат да разговарят с гостите на някой прием. Няколко пъти се възхити от младостта ми, разбирайки, че съм омъжена и имам дете на една годинка. И не спря да хвали и да намира всичко у мен за неустоимо. Направи ми комплименти за очите, за носа, за устата и дори за ушите, които винаги съм считала за маловажни. И това само по лицето ми. И понеже той пръв заговори по лични въпроси, аз го попитах за жена му. Знаеш ли какво ми отговори? Съвсем спокойно ми каза: „В момента съм волен като птица, макар че заради жена като вас с удоволствие бих позволил да ми отрежат крилете“. Нечувано, нали? Какво ужасно безочие, и то съвсем близо до съпруга ми. Ако сеньор Антонио го беше чул, сигурна съм, че би го ударил. Какъв кошмар! Ако не беше толкова цивилизован човек, може би дори би го

предизвикал на дуел до първа кръв или, кой знае, може би до смърт. Представяш ли си, Аурора, какво можеше да стане, ако не бях толкова дискретна? Бях така близо до неочаквана трагична развръзка, като в оперите! Вече няма значение, защото успях да се задържа на полагащото ми се положение. Останах на мястото си, уловена в приказките на този нов Казанова, без да кажа нищо. Като пусна онази закачка за свободата си, сеньор Бултерини се усмихна така хитро, че кръвта ми се смрази. Аз непрекъснато му говорех за Антонио, напомнях му, че съм омъжена жена. Той обаче сякаш не ме чуваше и така ме ласкаеше, че цялата се изчервявах. И това продължи, докато не го извикаха отново на сцената, макар че по време на изпълнението си продължаваше да ме гледа с пламнал от дързост и желание поглед. Какъв ужас!

След толкова вълнения, сигурно си представяш, че цяла нощ не можах да мигна, Аурора. Само като си спомня онзи безсрамен поглед, се разтрепервам цялата от главата до петите. Още повече че тази вечер трябва отново да го видя на сцената на „Лисео“. При това ще бъда с Антонио, който дори не предполага, че обожавания от него тенор е мръсник, ухажващ жена му. Любопитна съм да разбера как ще свърши всичко това и с какво ще ни изненада днес сеньор Бултерини. Предупреждавам те, че съм подготвена за всичко, защото този човек е демон, Аурора, демон! Няма да се спре пред нищо, докато не постигне това, което иска от мен, можеш да си напълно сигурна.

„Трубадур“ пожъна голям успех. Бултерини и сопраното в ролята на Леонор трябваше осем пъти да излязат да се поклонят. Антонио Сампонс отправи хвалебствени думи към двамата, главно към него, за това, че по искрен и блестящ начин бе дал живот на Манрико. Всички знаеха, че Верди и Антонио Сампонс не си пасват особено, но онази вечер отличното впечатление беше единодушно и нямаше място за съмнение. Представлението бе великолепно.

Кандида дълго време не проговори. Антонио я попита дали й харесва. Отговори, че да, много, че е фантастично, и отпусна ръка върху ръката на мъжа си, когато се прибираха у дома. Докато слизаше по мраморното стълбище, сърцето й бясно галопираше. Ако затвореше очи, виждаше само Манрико — как я гледа, сякаш иска нещо от нея. Нещо, което не може и не трябва да мечтае. Би искала още там да му зашлеви плесница, задето я поставя в неудобно положение и я гледа по

такъв начин, но също би искала да му каже колко много копнее да изпълни желанията му. Противоречията притискаха гърлото й до задушаване.

— Наистина ли ти хареса? — настоя сеньор Антонио.

— Много. Само в четвърто действие малко изпуснах конците. Мисля, че позадрямах. Дано да можем отново да я видим.

Антонио Сампонс сви устни.

— Утре заминавам. Имам билет за дилижанса в девет сутринта за Мадрид.

— Разбира се, колко съм глупава! — отвърна тя, а после остави тишината да запълни мислите и разговора.

— Може би ще помолиш баща ти да те придружи — предложи той, винаги готов да изпълни всяко желание на жена си, колкото и да е дребно.

— Мога да отида и сама. Нищо няма да ми стане.

— Сама! — Антонио Сампонс я погледна със смесица от възхищение и гордост. — Толкова ли ти хареса?

Кандида се усмихна в знак на съгласие. Много й бе харесало.

— Чудесно! Няма какво повече да говорим — отсече той. — В края на краищата си омъжена жена. Всички го знаят.

* * *

— Ах, Аурора! Имам една мъка, която не мога да споделя с никого. Три нощи не съм спала, не ям нищо и не мога да мисля за друго. Ела тук, Аурорита, много те моля! Изслушай ме в най-трудния ми час. Ти винаги си била до мен и ме познаваш по-добре от всички, можеш да ми дадеш някакъв съвет. Спомняш ли си за сеньор Бултерини, италианския певец? Разказах ти какви дръзки неща ми каза в деня на празненството за новите цехове. И така, на другия ден ги повтори, но още по-настоятелно. Нямах друг изход, освен да го изслушам. Горката аз, какво можех да направя? Бях сама, той влезе в преддверието на ложата ми абсолютно нахално, без дори да помоли за разрешение, и заключи вратата отвътре. Една жена не може да се справи с такова положение, без мъжът й да е до нея, за да я защити. Не можеш да си представиш колко много глупости трябваше да чуя,

Аурора. Каза, че не може да живее далеч от очите ми, представи си! Каза, че откакто ме познава, мисли само за мен и за момента, когато отново ще има удоволствието да бъде в моята компания. Използва най-високопарни изрази, за да ме ласкае. Говори толкова красиво, има толкова очарователен акцент, чувствах се като хипнотизирана. Може и да ме е хипнотизирал, не мога да отрека със сигурност. Почакай, има и още. Иска да замина с него за Неапол, иска да станем любовници. За Неапол! Представяш ли си? Любовница, аз? Този мъж мисли, че животът е като опера. Казва, че не може да понесе да си ме представя в обятията на друг и че в сърцето му има буря, която само моите думи могат да успокоят. И сигурно е истина, защото ме гледа по начин, който не е нормален. Най-лошото не е това, което казва с думи, най-лошото е това, което изразяват очите му. Омагьосват ме, събличат ме, обладават ме, без ръцете му дори да ме докосват. Сякаш срещам погледа на диво животно. Ужасно е. Плаша ли те, Аурора? Сега разбираш ли защо съм така разстроена? Чувствам се сякаш съм жива умряла.

Ти разбираше много повече, отколкото смееше да й кажеш. Много повече, отколкото можеше да й кажеш и отколкото тя би искала да чуе. Винаги ясно си осъзнавала къде е мястото ти, дори когато тя пламенно твърдеше, че сте приятелки и искаше съвет от теб. Не. Не бяхте приятелки и никога нямаше да бъдете, прекалено много неща ви разделяха. Сеньора Кандида искаше — и ти го разбираше, но пак не можеше да кажеш нищо — ти да бъдеш нейна съучастничка в лудориите. Искаше да я насърчиш, да я подтикнеш, да я освободиш от угризенията й. Ти обаче можеше да й кажеш само истината. Макар че тази истина беше плаха и непълна.

— Огънят, който подхранвате, е много опасен, сеньора — отбеляза.

— Опасен ли, Аурора? Аз бих казала, че е убийствен. Знаеш ли какво ми направи Аугусто онази вечер в преддверието? Не, по-добре да не ти разказвам, не искам да ти причинявам този ужас. Вече ти казах, че бях сама. Той се възползва от това обстоятелство. Много е опитен, от километър си личи. Когато те гледа по такъв начин, имаш чувството, че ти инжектира отрова. Парализираща отрова, която неутрализира всяка съпротива на жертвата. Превърнах се в кукла в неговите ръце. Да, Аурора, истина е, не плачи! Оставих се да бъда

съблазнена от друг мъж, но вината не е само моя. Къде беше съпругът ми, докато аз водех битка? Направи ли нещо, за да предотврати измяната? Нима той не ми разреши да отида сама на опера? Разтревожи ли се от това, което може да се случи? Не мислиш ли, че той пренебрегна въпроса? А онзи мръсник, не се ли замисли, че посяга на чужда собственост? Нима съвестта му го спря да предприеме атака? Разбира се, че не. Достигна докрай и ме побърка от желание. Вината е на двамата — на съпруга ми и на италианеца. Сега най-лошото е как да запълня дните си без забранения плод.

— Трябва да го забравите — каза ти, уверена и тревожна като нея. — Не пренебрегвайте приятелския ми съвет.

— Казваш да го забравя? Не знаеш какво говориш, бедно дете. Мислиш ли, че той ще ми позволи? Мислиш ли, че аз ще успея? Съпругът ми ще се опита ли да избегне катастрофата? Антонио не мисли за друго, освен за своите пътувания и за своите машини. Ти не разбираш от тези неща. Някой ден ще влезеш да ме потърсиш, а аз ще съм избягала завинаги. Това, което чувствам, не може да се изрази с думи. Това е опиянение, което само аз мога да разбера. Сякаш съдбата ми показва пътя. Единственият ми изход е да бъда близо до… Не. Не искам отново да произнасям името му, защото ме изгаря отвътре. Трябва да живея, за да изпълня желанието си, Аурора. Ако не, ще умра.

Какъв страх почувства ти! Госпожата се бе побъркала, бе напълно луда. Не знаеше какво да й кажеш, нито какво да направиш. Питаше се дали да не разкажеш всичко на сеньор Антонио, или може би да изтичаш до дома на Турул и да поговориш с дон Станислао и доня Ортенсия. Но нещо те спря. Ами ако бе само още една от нейните фантазии? Едно от онези нейни странни желания, които Кандида понякога изпитваше — например, когато искаше да срещне някой донжуан, който да я накара да страда. Може би нямаше причина да се тревожиш толкова.

Изведнъж Кандида седна на креслото до прозореца, сръбна малко от горещия шоколад, който току-що й беше сервирала, погледна към улицата, въздъхна и каза:

— Би ли ми донесла ръкоделието, Аурора? Искам малко да побродирам.

Докато търсеше ръкоделието и кутията с иглите, ти се опита да успокоиш дишането си. Каза си: „Сигурно е само някаква фантазия,

сигурно не е направила нищо лошо с тенора. Всичко това са измислици на разглезено дете“. Дълбоко в душата си винаги си знаела, че сеньорита или сеньора Кандида през целия си живот е била само едно разглезено и непоносимо момиче.

Остави ръкоделието в скута й. Тя попита:

— Ще седнеш ли да пошиеш заедно с мен?

Измисли първото оправдание, което ти хрумна — в кухнята имало много работа, трябвало да помогнеш на Енрикета да избере зеленчуци и да приготви десерти. Тя кимна с глава, но преди да се вглъби в ръкоделието, отправи към теб тъжен и блуждаещ поглед и едва чуто промълви:

— Дано никой не се разкайва за решение, взето от любов!

Ти я остави до прозореца с нейните странни неволи и отиде да си поплачеш от страх в кухнята.

---

[1] Опера от Дж. Верди. — Б.р. ↑

[2] Мечът трепти в това сърце, което не иска и не може да те обича (ит.). — Б.пр. ↑

„ТРАВИАТА“[1]

Не беше измислица. Веднага го разбра с ледена болка в сърцето.

За теб този спомен е истински кошмар. Беше 16 октомври 1874 година. Когато почука два пъти на вратата на стаята й, сеньорита Кандида не отговори. Ти почука отново. Нищо. Помисли си, че е прекарала лоша нощ и сега не може да се събуди. Напоследък това често й се случваше. Не успяваше да заспи или се събуждаше посред нощ от някакъв кошмар, който споделяше единствено с теб. Реши да влезеш, въпреки че никой не ти бе позволил да го правиш.

Стаята беше потънала в полумрак. Направи всичко както винаги — таблата, вратата, завесите. Слънцето, което отдавна къпеше улица „Ампла“, също беше както винаги. Нещата продължаваха да си бъдат на мястото, сякаш нищо не се бе случило.

Но стаята беше празна. Леглото не бе докосвано.

„Не е възможно“, си каза ти, а всички думи на Кандида, произнесени през последните дни и часове, нахлуха в главата ти като болезнени доказателства. „Не, не е възможно.“ Тръгна да я търсиш из цялата къща с надежда, която всъщност бе отчаяние. Погледна на обичайните места, като например градината. А също и на най-необичайните, където госпожата никога не ходеше, като кухните и твоята стая. Попита кочияша дали господарката му бе поръчвала нещо онази сутрин. Не, господарката не му била поръчвала нищо. „А вчера?“, попита ти със свито сърце. „Нито пък вчера“ — каза човекът, но после добави: — „Обаче вчера следобед пред портала имаше спрял файтон“. „Файтон ли? Чий файтон?“ Кочияшът сви устни в грозна гримаса, която означаваше „Какво ме интересува?“.

Файтон. Сърцето ти биеше все по-учестено. Ти не беше наивна, знаеше много неща, дори имаше свои собствени подозрения. Какви ти подозрения, Аурора! Сега не можеше да отречеш очевидното. Това не бяха подозрения, а увереност, огромна увереност. Как може да си толкова глупава? Никога не повярва, че госпожата говори сериозно… Винаги ти се струваше, че казва тези неща просто така, за да те

провокира, но всъщност не е способна да… Глупачка, глупачка, глупачка! Сляпа и глуха беше ти, Аурора! А сега се чувстваше така виновна, сякаш самата ти бе извършила някакво предателство.

Изведнъж си спомни за момиченцето. Малката Антониета. Намери я да се забавлява в стаята за игра. С пръстите си оправяше косата на една кукла, а млада слугиня я наблюдаваше с отегчен вид. Ти я попита дали господарката се е мяркала там от сутринта. Неизвестно защо, но още хранеше някаква надежда. Нуждаеше се от надежда. Душата ти бе покрита с черната патина на тъгата.

Детето се смееше — невинно създание, заето със своите неща. Слугинята ти каза: „Не, не съм я виждала“.

Никой не бе виждал Кандида.

От цялата къща само ти знаеше истината, Аурора. Такава беше нещастната привилегия, запазена за сирачето слугиня, по чудо родено от една мъртва утроба. През онази октомврийска сутрин ти си пожела никога да не се бе раждала, за да не видиш как дон Антонио се връща от своето служебно пътуване, как пита за любимата си съпруга, как се учудва, че още не е излязла да го посрещне, и накрая — невярващ, смъртно ранен, — как чува от твоята уста цялата истина. Истина, която вътрешно те разкъсва и ти тежи на плещите като огромна планина.

За миг си представи всичко, като ясновидка, способна да види бъдещето. Изправена пред оправеното легло на господарката, вече знаеше, че краят е настъпил (рядко се усеща така ясно) и че не можеш да се бориш срещу това. Хората като теб не дърпат юздите, само страдат от последствията.

Отново отиде в стаята на Кандида. Заключи вратата отвътре и седна до прозореца, там, където госпожата никога вече нямаше да закусва. Разгъна кърпата за хранене и си я постла в скута си, както бе виждала много пъти да прави тя. Сипа в чашката шоколад от каничката. Изпи три пълни чаши, цялото съдържание на шоколатиерата на тайнствената Аделаид от Франция. Изпи ги със странно спокойствие, като осъден на смърт, а през това време гледаше към улицата. Шоколадът беше не много сладък, но много нежен. После изяде хляба и плодовете. Остави чиниите така, сякаш не бяха използвани.

Само за миг си помисли, че го заслужаваш.

* * *

Кошмарът беше в три действия, като любимите опери на доня Ортенсия. Във второ действие се върна сеньор Антонио. Ако някой беше написал прелюдия към тази сцена, би започнал с дискретно тихо адажио, което постепенно да премине в алегро и да завърши с финал престо, съпроводено с тимпани. Те подготвят настроението на публиката за момента, когато нещата станат наистина зле. Да, и с тромпети. Не бива да забравяме тромпетите като знак на съдбата. После трябва да има дует — господарят и ти. Първо ти даваш обяснения, после той отговаря и едва тогава гласовете се смесват. След това следва много драматична ария на сеньор Антонио с детето на ръце, проклинащ жената, която го бе изоставила, мига, в който се е оженил за нея, и неаполския тенор, който му я бе откраднал. Прелюдията би завършила с бясна каватина, когато той се кълне в Бога да се посвети телом и духом на малката Антониета и да я отгледа далеч от болезнения спомен за майка й. Завеса и аплодисменти.

Но в живота нещата не стават като на сцената. Докато чакаше да се случи нещо, ти умираше от страх, но не се решаваше да признаеш истината. Часовете и дните минаваха и трите денонощия от бягството на Кандида ти се сториха безкрайни. В къщата цареше мрачно спокойствие. Идваха гости, чуваше ги как се качват по стълбището, водени от икономката, а после ги чуваше да си тръгват. Сега сеньор Антонио искаше да му сервират обяда в кабинета. Ти нямаше много работа, за пръв път в живота си скучаеше. Понякога отиваше да видиш Антониета, към която изпитваше същото състрадание, каквото и към самата себе си. После се връщаше в стая си, твоята бърлога, и оставяше времето да се изнизва, заслушана в звуците, долитащи от горните етажи. Питаше се: „Дали трябва да кажа на сеньор Антонио?“. И плачеше от страх, гняв и нерешителност.

— Аурора, господарите искат да те видят. Чакат те в малкия салон — съобщи Мадрона, показвайки се през вратата ти със счупените панти.

Ти веднага се качи горе. Трепереше от главата до петите.

Сеньор Антонио стоеше прав до камината. Майка му седеше на креслото, а сянката й се очертаваше върху завесите. Срещу нея, с

много сериозно изражение, сеньор Станислао държеше ръката на сеньора Ортенсия, която беше с подпухнали очи, сякаш бе плакала. Помолиха те да останеш в средата на сцената, за да те виждат всички добре. Сеньор Антонио те попита дали знаеш къде е сеньора Кандида.

— Не съм съвсем сигурна, сеньор, но предполагам — отговори ти.

— Какво предполагаш, Аурора?

— Не ме карайте да го кажа, сеньор — при отговора гласът ти потрепери. Беше много изплашена. От дни беше така.

— В такъв случай ни кажи причината. Защо предполагаш? Тя ли ти каза нещо?

— Да, господине.

— Говорила ли е с теб за сеньор Бултерини?

Какво дълбоко впечатление ти направи да чуеш името на италианския певец от устата на сеньор Антонио, да усетиш, че го произнася без трепет и съмнение, сякаш е съвсем обикновено име.

— Веднъж ми говори за него — отвърна ти.

Тогава се намеси сеньора Ортенсия, много разстроена:

— А ти защо не й каза, глупачке? Защо не се опита да избиеш тези ужасии от главата й? Защо не й припомни, че е омъжена жена и майка на малко дете?

— Опитах се, госпожо. Но не мислех, че сеньорита Кандида, тоест сеньора Кандида, говори сериозно. Мислех си, че това е една от нейните фантазии.

— Икономката казва — продължи господарят, — че преди три вечери те е видяла да излизаш след вечеря. Казва, че си бързала много и си носила бележка от господарката. И че си се върнала към дванадесет.

Ти почувства, че сърцето ти нараства и запълва целите ти гърди. За миг помисли, че ще умреш на място пред господарите. За няколко секунди пред очите ти падна тъмно було. Помисли си: „Загубена съм“.

— Истина ли е, Аурора? Кажи нещо! — изкрещя господарката на къщата.

— Да, сеньор.

— Би ли ни казала къде си ходила? — сеньор Антонио поднови разпита.

— Да занеса една бележка.

— Къде?

— На входа за артистите в театър „Лисео“, сеньор.

— На кого трябваше да я занесеш?

— На прислужника на сеньорУлтерини, сеньор.

— Занесе ли я?

— Да, сеньор.

— Господарката каза ли ти какво слага в плика?

— Да, сеньор.

— Значи много добре си знаела какво правиш, проклетнице! — изрева сеньора Ортенсия и гласът й секна.

Не можеше да издържиш повече. Разплака се като малко дете. Чувстваше се замаяна. Може би всеки момент щеше да припаднеш. За нищо на света не искаше да допуснеш това. На господарите бездруго им се бе събрало много от случилото се.

— Сеньора Кандида — промълви ти едва чуто, — сеньора Кандида ме излъга.

— Какво точно означава, че те е излъгала? Обясни ни! — сеньора Ортенсия крещеше, както никога досега.

Но най-много от всички те изненада сеньор Станислао. През цялото време той не бе мръднал от мястото си. Седеше толкова неподвижен, че приличаше на статуя. Погледът му бе мътен и вперен в пискюлите на завесите. Само премигваше от време на време и това издаваше, че е жив.

— Бележката — проговори ти, хлипайки разстроена от положението, — мислех, че е за сбогуване. Тя ми каза така. Че иска да се сбогува с него завинаги. Попита ме и аз й предложих да му напише бележка.

— Истината ли казваш?

— Да, господине, кълна се.

— Не се кълни, безсрамнице! — изкрещя сеньора Ортенсия. — И спри да плачеш!

Краката ти трепереха. Сеньор Антонио те хвана под ръка, уплашен, че всеки момент ще припаднеш. Ако не беше той, щеше да се сринеш на пода.

— Не ми е добре — прошепна ти. — Не съм направила нищо. Когато иска, сеньора Кандида е твърдоглава. Не ме послуша. Мисля, че

ще се върне, сеньор. Не може да не се върне. Ще се върне, когато осъзнае какво е направила. Повече от сигурна съм.

Ти плачеше отчаяно. Изглеждаше толкова жално, че сеньор Антонио попита сеньора Ортенсия дали си свестен човек и дали може да се вярва на думите ти. Тогава госпожа Ортенсия те защити.

— Аурора е добро момиче. Познавам я като своя дъщеря. Отговарям за думите й.

Изведнъж сълзите ти спряха. Остана там, права насред стаята, в очакване отново нещо да се случи. Някакъв часовник удари шест.

— Свободна си, Аурора — каза сеньор Антонио, през цялото време умерен в тона и държанието си. — Ти нямаш никаква вина за случилото се.

Ти излезе от стаята. Не можеше да вървиш по права линия. Всичко бе така странно, че ти се струваше нереално. Животът приличаше на лъжа. Докато слизаше по стълбището, чу отново гласа на господарката да мърмори:

— Защо трябваше да ни се случи такова нещо? Защо точно на нас?

Още не бе стигнала до последното стъпало, когато се спря. Майката на сеньор Антонио говореше за теб:

— Не може да остане в тази къща. Нали разбирате? По-добре си я вземете. След всичко станало, не можем и да я препоръчаме на някого.

Този път сеньора Ортенсия не те защити. Не се опита да защити и себе си. Само каза:

— Добре.

Колко малко думи могат да променят хода на цял един живот!

Багажът ти скоро бе готов. Побра се в същото сандъче, с което бе дошла. Когато привърши с прибирането, седна да чакаш на една скамейка в кухнята. Вълнението още не ти бе преминало, нито тревогата, разбира се. Тогава в главата ти изведнъж като светулка просветна една лоша мисъл. Шоколатиерата! Не можеше да я оставиш там, на рафта до килера. Там никой не я ценеше, а също така и на никого нямаше да липсва, когато си тръгнеш. В къщата имаха по-спешни проблеми за решаване, отколкото къде е старата пукната шоколатиера. Както обикновено става в такива случаи, една лоша идея повлича и друга, а после идват и следващите. Каза си: „Даже и да им

липсва, ще си кажат, че Кандида я е взела със себе си и никой няма да може да разкрие истината“. Беше имала тежък ден, сърцето ти биеше учестено и нямаше да ти се представи по-удобен случай. Кухнята беше празна и не се чуваха войнишките бойни стъпки на икономката или на готвачката. Ти го направи. С едно движение на ръката. Без да мислиш, както се правят такива неща. Тласкана от странно желание да притежаваш един предмет, който за теб беше нещо много повече, беше част от все още живо, но вече погребано минало. Зави я в един стар парцал и бързо я пъхна в багажа си. После отново се настани на скамейката до вратата и зачака чинно сърцето ти да се успокои.

Господарите се забавиха още малко, преди да напуснат салона. Имаха да уреждат много неща, включително и да вземат някои трудни, но необходими решения. Например да лишат от наследство сеньорита Кандида в полза на Антониета. Да обсъдят конкретните клаузи на документа за разтрогване на брака, който адвокатът на сеньор Антонио вече бе изготвил и от който ставаха ясни две условия — че Кандида не може да вижда дъщеря си, докато тя не стане пълнолетна и че няма право да пристъпва прага на къщата на съпруга си, независимо колко години са минали.

Когато адвокатът прочете тази клауза, чу сеньор Антонио да казва:

— Дано никога не се върне!

* * *

След всичко това си личеше, че третото действие ще бъде ужасно. Горе-долу както се случва в „Травиата“ веднага след прелюдията в началото на трета част: историята не може да свърши добре, колкото много и единодушно да го желае публиката.

Ти никога не бе виждала по-отчаяна майка от сеньора Ортенсия в желанието й да изтрие спомена за дъщеря си, нито по-опозорен баща от сеньор Станислао след случилите се събития. Никога не узна кой от двамата реши да бъдат извадени на двора всички мебели и всички предмети от стаята на Кандида, да бъдат струпани на голяма купчина и да бъдат изгорени. Господарката се заключи в стаята си, за да не гледа кладата. Сеньор Станислао обаче седна в своя люлеещ се стол и не

мръдна от него, докато пламъците не се превърнаха в жарава, жаравата в пепел, а пепелта не се разтвори в леден спомен, превърнал сърцето му в камък. През цялото време се поклащаше бавно в стола и пееше „Bella figlia del'amore schavo son de'vezzi tuoi“, като оставяше паметта да му причини рани, които никога нямаше да зараснат. Тогава за последен път го чуха да пее прочутия фрагмент от квартета на „Риголето“. На следващата сутрин, като логично следствие от всичко преживяно, той заповяда да заключат музикалната стая и рече:

— Всичко, което съм обичал в живота си, се обърна срещу мен.

Все още понякога питаше: „Има ли писма?“. Даваха му пощата, той я преглеждаше без особен интерес и продължаваше работата си с все по-отчужден вид. Реши повече да не излиза. Не понасяше лицата на старите си приятели, нито мълчанието им в негово присъствие. Не можеше да се преструва. Малко по малко загуби интерес към изобретяването на нови машини — „По света има купища машини. Защо да се блъскам?“. И се погреба в непроницаемото си мълчание. Сеньор Станислао започна да се отчуждава бавно, но необратимо от света, докато не получи пристъп и не си отиде окончателно. Болестта му сякаш се бе разпространила из всички помещения на къщата. Като него всичко залиня, посърна и се отдалечи от някогашния си вид. Бели чаршафи покриха мебелите в трапезарията и салона за пушене. Кабинетът на господаря заедно с бюрото му и целия безпорядък от чертежи, скици, формули и заявки бе заключен. Завесите, килимите, тапетите и тапицерията, които преди се сменяха два пъти в годината, останаха застинали във вечна зима.

Сеньора Ортенсия изгони цялата прислуга, освен теб.

— Отсега нататък двете с теб ще се заемем с всичко — ти каза тя и добави: — Господарят не иска никой да ни вижда така. Никой, освен теб, защото винаги си била като наша собствена дъщеря и накрая ще бъдеш наистина такава, макар и никога да не сме си го представяли.

Горкият сеньор Станислао, толкова беше нещастен! Мъж като него, някога строен и силен като дъб, весел като карнавално шествие, с бързи крака и глава, свикнал да влиза и да поздравява, без да дава обяснения на никого, изведнъж бе принуден да прекарва дните си от прозореца в леглото и от леглото до прозореца, да сърба бульона, който трябваше да му приготвяте вие с госпожата, с десертна лъжичка, защото вече дори не можеше да си отваря устата. Ако човек го

погледнеше в очите, виждаше как в тях дебне смъртта. Нещо подобно можеше да се каже и за сеньора Ортенсия, която живееше само за да чезне бавно, като сушен на слънцето плод. Не излизаше, не хапваше почти нищо, винаги се обличаше в траур, макар че в къщата не бе умрял никой. Внезапно един ден извика адвоката и му каза с треперещ, но уверен глас:

— Искам да продадете ложата в „Лисео“.

Много далеч бяха останали онези времена, когато сеньор Станислао размахваше пръст и с могъщ глас като на бог Вотан във финала на „Валкирия“ заявяваше гордо:

— По-скоро бих продал къщата, отколкото ложата в „Лисео“!

Не се знаеше кой от двамата бе по-нещастен — той или тя. Сеньор Станислао поне не осъзнаваше какво се случва с него. Понякога само се усмихваше, без да разбира нищо. Водеше приятен живот посвоему. Отчужден, но приятен. Господарката обаче само плачеше тайно, когато мислеше, че никой не я чува, и непрекъснато повтаряше:

— Защо трябваше да ни се случи това? Защо се случи на нас?

Беше много тъжно да бъдеш част от този преждевременен упадък. Особено за човек като теб, който още пазеше свеж спомена за блясъка, за времето, когато непрекъснато имаше празненства, новости, посещения на модисти, часовникари, адвокати, приятели за закуска, перачки и гладачки. И вечери в операта. Онова време в началото на сезона на театър „Лисео“, когато най-големият проблем беше, че в програмата не е включена операта „Риголето“.

Сеньор Станислао почина седнал в своя стол до прозореца, гледайки към улица „Ампла“, окъпана в пролетно слънце, с изписана на устните щастлива усмивка. Струва ти се, че не е страдал и си е отишъл от този свят с мир. Погребението беше в катедралата и събра множество хора. Сеньора Ортенсия приличаше на птиче, паднало от гнездото си на много високо дърво. Антонио Сампонс седеше на първия ред, придружен от малката Антониета, само на пет годинки. Хората много си шушукаха. Разговорите бяха изпълнени с грозни думи като „безсрамие“, „предателство“, „уличница“. Изразяваха голямо състрадание, голяма мъка, но и двете престорени.

Антонио Сампонс се сбогува с тъща си на площадчето и се върна вкъщи пеш, без да бърза, хванал детето за ръка. Сеньора Ортенсия не

посмя да го погледне в очите за повече от секунда.

През следващия сезон в театър „Лисео“, първи без сеньор Станислао на обичайното му място, в програмата бе включена прекрасна постановка на „Риголето“.

* * *

Още не си бе тръгнала от къщата на Сампонс, но вече съжаляваше за стореното. Това не е типично за теб, Аурора, казваше ти вътрешният глас. Как посмя да направиш такова нещо? Да вземеш нещо чуждо! Да откраднеш! Това беше точната дума — „кражба“. Грозна, грозна дума, която никой не харесва.

Собствените ти оправдания, които те накараха да вземеш порцелановия съд и да го пъхнеш в багажа си, се бяха изпарили. Търсеше ги у себе си, но те не ти отговаряха. Идеята, блеснала като светулка, също бе изчезнала. Бе ти останало единствено разкаянието, вината, срама от себе си.

Винаги си била малко крайна, Аурора, не може да се отрече.

Преди да напуснеш къщата на Сампонс заедно със сеньор Станислао и сеньора Ортенсия, и тримата с погребално изражение, вече беше решила какво трябва да направиш, макар и да не беше лесно. Никой не ти го каза, дори неудобният вътрешен глас (той мълчеше предателски, когато ти беше най-нужен), но ти си го знаеше.

Да върнеш шоколатиерата на мястото, откъдето я беше взела без разрешение. Точно това трябваше да направиш.

Как? Нямаше никаква представа, но предчувстваше, че няма да е лесно.

Първата сутрин в дома на Турул стана рано, още преди разсъмване, и зави шоколатиерата в няколко слоя луксозна хартия. Завърза мекия като бебе пакет с една бяла панделка. Облече си чисти дрехи в знак на уважение. Излезе от къщи преди изгрев-слънце и само след половин час бе пред портала на улица „Ампла“. Когато потропа на вратата, сърцето ти биеше като тъпан. Отвори Енрикета и щом те видя, смени изражението си.

— Какво правиш тук? — попита грубо. — Защо си дошла?

— Идвам да донеса нещо.

— Не ни интересува — отсече тя, без да ти позволи да й обясниш.

— Изслушай ме. Това не е мое.

— От сеньора Кандида не искаме нищо.

— Енрикета, можеш ли да ме чуеш за момент? Остави ме да говоря!

— Не мога. Наистина не мога — вратата се затвори, а Енрикета не спираше да мърмори. — За бога, Аурора, не идвай повече тук! Господарят страда достатъчно. Ще се направя, че не съм те виждала.

Ти си помисли, че с Мадрона щеше да бъде още по-лошо. Обърна се, какво друго ти оставаше, като си каза: „Добре, Енрикета, и аз ще се направя, че не съм те виждала“.

Шоколатиерата от фин порцелан изгаряше ръцете ти, когато се връщаше с нея обратно вкъщи.

* * *

Последваха дни на мълчание, изпълнени с прозорци, които никога вече нямаше да се отворят. Господарката ядеше малко и постепенно губеше навика да говори, а ти се страхуваше да не умре от мъка. Един ден те извика от всекидневната. Свари я седнала в креслото й с ръце, скръстени в скута, и с онзи особен поглед, сякаш някога те бе обичала. Произнесе реч, която ти не очакваше:

— Седни, Аурора! И слушай! След няколко дена отивам да живея при една моя племенница. С нея постигнах някои споразумения с оглед на годините, които ми остават. Не си мисли, че е нещо особено. Купих няколко апартаментчета на „Бонанова“ и ги записах на името на племенницата ми в замяна на това, че ще се грижи за мен, докато умра. Знаеш, че пари не ми липсват. Машините на сеньор Станислао още се продават добре. Напротив, имам повече пари, отколкото ми трябват и мога да изхарча. Когато си отида, те ще останат за внучката ми. Но не искам да променя живота си, без да те оставя добре подсигурена, Аурора. Няма да си простя, ако пропаднеш — госпожата направи пауза, помоли те да се приближиш малко. Беше й трудно да говори, а на теб да я чуваш. — Майка ти беше добро момиче, Аурора. Не бива

да я обвиняваш за случилото се. Попадна на лош човек, който мислеше само за себе си. Никога не съм искала да й се сърдиш.

— Не, госпожо, не се сърдя на никого — каза ти.

— Добре. Слушай сега! Преди да умре, майка ти ме накара да й обещая, че ще се грижа за теб. Мисля, че донякъде го изпълних. Никога не съм забравяла дадената дума, никога в живота си. Няма да го направя и сега, когато те оставям на съдбата ти. Не искам никога за нищо да ме упрекваш.

— Сеньора Ортенсия, никога няма да ви упрекна за нищо.

— Нека да свърша! — тя леко се усмихна. — Говорих с един мой добър приятел, доктор Орасио Волпи. Помниш ли го? Виждала си го понякога в тази къща. Беше добър приятел на сеньор Станислао, обичаха до късно да разговарят край масата за кафе. Какво забавление, нали? Най-важното е, че той е истински кавалер, мъж, каквито бяха едно време. От години живее сам, но остарява и спешно се нуждае от икономка, която да въведе ред в делата му.

— Да въведе ред?

— Да се грижи за него, да го гледа, да почиства къщата. По възможност да е млада жена — направи пауза. — Говорих му за теб, Аурора. Казах му, че си свястно момиче, на добра възраст и с желание за работа. Казах му и за обещанието, което съм дала на майка ти, и как съм се грижила за теб през изминалите години. Той се ангажира с всичко и мисля, че е благодарен за препоръката. Уверявам те, че в неговата къща ще се чувстваш така удобно, както и в тази. Казах ти, че Орасио е от онези хора, които вече не се срещат.

— Може би няма да се справя с всичко… — каза ти.

— Глупости! Разбира се, че ще се справиш. Не ме злепоставяй!

— Няма, госпожо.

— Ще идеш утре в девет. Ето ти адреса му — тя ти подаде листче с нещо написано.

— Утре ли?

— В девет. Бъди точна!

Ти не очакваше всичко да стане толкова бързо.

— Да, госпожо.

— Оправи се! Облечи си чиста униформа.

— Да, госпожо.

— И не го карай да чака. Но не отивай и по-рано.

— Да, госпожо.

— Доволна ли си?

— Много, госпожо. Но вие как ще успеете да…?

— Не се тревожи за мен. Мога сама да се грижа за себе си. Освен това вече с това ще се заеме племенницата ми. За това съм се споразумяла с нея. Ти мисли за себе си, Аурора. Още си млада. Трябва ти място, където да се прибереш, а тук всичко се разпада.

Ти прекара целия следобед в плач. Би дала всичко на този свят, за да останеш в къщата. Тя беше и твой дом, беше се родила в нея, беше играла в нея като дете. От нея си замина и в нея се върна отново. Главата ти не можеше да побере мисълта, че в света може да има друго място за теб. Както и мисълта да работиш за друг човек — доктор, мъж, който освен това живее сам в къща, в която никога не си влизала. Това ти се струваше кошмарно.

Сега вече нищо не би могло да бъде по-лошо. Отдавна предчувстваше, че ще се случи. При това в живота не съществуват нито прелюдии, нито интермедии, нито оркестърът засвирва силно, за да извести всички за това, което ги очаква.

В живота нещата започват просто така и завършват, когато си искат. Ако не си готов да ги посрещнеш, виждаш какво става.

---

[1] Опера от Дж. Верди. — Б.р. ↑

„ДОН ПАСКУАЛЕ“[1]

Направи всичко така, както искаше сеньора Ортенсия. Облече си униформата, прибра си косата, лъсна си обувките и два пъти си изми лицето. Пристигна рано и изчака камбаните на църквата „Санта Мария дел Пи“ да ударят девет часа. Последният звън още не бе затихнал, когато доктор Волпи отвори вратата. Погледна те с присвити очи, свъсено чело и очила на върха на носа. Носеше копринен халат с мазни петна и имаше рошава коса, развяваща се във формата на ореол около главата.

— Добро утро, докторе — го поздрави ти с поклон. — Аз съм Аурора. Изпраща ме сеньора Ортенсия, вдовицата на…

— Влезте, влезте, сеньорита, очаквах ви. Моята приятелка Ортенсия ми каза, че ще дойдете в сряда в девет. А-а, вярно, днес е сряда! И тъкмо би камбаната за девет. Дните отлитат като лястовици през есента. Седнете тук или там, където намерите. Веднага се връщам, само да се среша малко. Не мислех, че ще посрещам гости. Но моля ви, не стойте права, седнете, сеньорита, седнете!

От гостната ти хвърли поглед на всекидневната. Първо забеляза, че не е всекидневна. От пода до тавана беше пълна с рафтове, отрупани с книги. В центъра имаше постлан килим, няколко стола, едно кресло, един лампион… Всичко оставено небрежно и във видим безпорядък, сякаш току-що е разтоварено от носачите. От безредието ти се изпари желанието да влезеш. Върху столовете имаше струпани книги и хартии, на килима стояха купчина вестници — мръсни! Завесите се влачеха, защото подгъвът им се бе разшил. Тапицерията на дивана бе изпокъсана и с изтърбушен пълнеж, а на кръглата маса успя да преброиш шест шапки, всичките много прашни. „Какъв ужас!“ — си помисли ти, щом видя как изглеждат нещата. — „За да се изчисти всичко, ще са нужни седмици работа.“ За щастие жилището не изглеждаше голямо. „Естествено, щом салонът е в такова състояние, как ли ще е кухнята?“ — се питаше, без да го показваш, без да правиш и крачка, неподвижна в преддверието, с неразкопчано палто.

— Влезте, влезте, сеньорита — настоя докторът, който се върна, щом си смени халата (по този нямаше петна) и си среса косата назад. — Ах, моля ви да ме извините. Сигурно разбирате, че нямам често гости, нали? Няма дори къде да се седне. Много съм разхвърлян! Позволете, позволете да ви направя място! Само трябва това да се премести от тук — той грабна една купчина книги от дивана и се завърти два пъти из стаята. Понеже не намери къде да ги остави, хвърли цялата купчина в запалената камина. Облак от пепел се разхвърча из стаята. — Готово! Това е решението. Сега няма да пречат.

Ти седна срещу доктора, като правеше неимоверни усилия да прикриеш неудобството си от ситуацията.

— Сигурно сеньора Ортенсия ви е говорила много за мен — каза той, като също седна.

Ти го наблюдаваше крадешком, мислейки, че той не забелязва. Първо погледът ти се спря на ръцете му. Бели, с много нежна кожа, набраздена със сини вени и с поддържани нокти. По-късно щеше да си кажеш, че са ръце на господар.

— И така, сеньорита Аурора, сеньора Ортенсия ви е излъгала! Аз съм ужасен. Когато преди три месеца ме напусна последната ми икономка, си помислих, че мога да се справя сам. Да, знам, че това е необичайно, но, виждате ли, аз съм отшелник. Сам мъж, който се нуждае от много малко и прекарва дните си в четене. Обикновено се храня навън, монахините от „Монтесион“ се грижат за прането ми, а за затоплянето на леглото и угасянето на лампата не е нужно да безпокоя никого. Но ето, виждате, сигурно съм по-несръчен, отколкото си мислех. Сеньора Ортенсия ме предупреди, но аз не й обърнах внимание, защото по природа съм твърдоглав. Упорството е друг мой голям недостатък. Твърдоглав и претенциозен, ето какъв съм, ако все още не сте го разбрали. Не ставам да живея сам, колкото и да се старая. Боя се, че ако приемете мястото, ще имате страшно много работа. И то по моя вина…

Доктор Волпи беше слаб мъж, дългнест, но без да е прегърбен. Имаше отличителна осанка, която дори най-мръсният халат не можеше да прикрие. На неговите петдесет и шест години кожата му започваше да изглежда прозрачна, а бялото да надделява в някога черната му коса. Обаче бе запазил младежката си гъвкавост и лекота, което противно на логиката го правеше по-привлекателен сега, в залеза на живота му,

отколкото когато искаше да бъде такъв. От пролетта на живота си бе запазил непокътнати духа и чувството си за хумор.

— Имате ли някакви въпроси? — попита той.

Ти имаше доста въпроси. Мислено ги подреди по важност и зададе първия от списъка:

— Бих искала да знам защо напусна предишната ви икономка — каза му.

— Имате право, Аурора, трябваше да ви обясня това. Горката Хуана прекара тук четиридесет и седем години. Беше на осемдесет и седем и едва се държеше на краката си. Понякога трябваше да й помагам да си завърже обувките. Представяте ли си? Освен това напоследък бе с влошено здраве. Един ден ми се стори наложително да я попитам: „Госпожо Хуана, не бихте ли искали да отидете да живеете при някой роднина, който да се грижи за вас?“. Няколко пъти трябваше да го повторя, защото беше и малко глуха, горката. Най-сетне, слава богу, ме разбра. Попита ме: „Наистина ли, докторе? Как ще се справяте без мен?“. Отговорих й: „Ще се справям, както мога, Хуана. Мисля, че все още съм способен“. Горкичката, не си даваше сметка, че в последно време тя приличаше на господарка, а аз на иконом. Тази къща беше като в оперета на Доницети. Познавате ли, Доницети, Аурора?

— Не, господине.

— Няма значение. Тези неща винаги могат да се поправят. От друга страна, вие изглеждате много млада. Изглежда, че сама можете да си връзвате обувките.

Ти се разсмя. Не искаше, но не можа да се сдържиш. „Дръж се прилично, Аурора!“ — упрекна се на ум.

— Да, господине, сама си ги връзвам и съм на двадесет и четири години.

— Много добре, сеньорита. Не знаете с какво облекчение го научавам. Но моля ви, усмихнете се! Смейте се на воля! Смехът подобрява храносмилането и удължава живота, не го ли знаете? Всички сме дошли на този свят, за да се смеем. Знаете: „Cessa al fin de sospirar“[2], толкова важна истина, че става за финал на опера. Елате тук, моля ви! Ще ви покажа вашата стая, трябва да я видите, преди да приемете работата. Заповядайте, заповядайте оттук! Както може да се убедите, жилището не е много голямо. Пренесох се тук, когато почина

съпругата ми. Сам мъж не се нуждае от голяма къща. Големите къщи са измислени, за да не се карат жените. С мъжете си или с други жени. Забелязали ли сте, че жените се карат много по-често в малки пространства? Колкото повече стаи има, по-добре. Важното е по-рядко да се срещат. Не се притеснявайте, това е всеобщо явление и няма последици. Знаете, „Cosi fan tutte“ — той направи пауза. — Разбирате ли ме, госпожице?

— Нито дума, докторе.

— „Така правят всички [жени]“. Моцарт. Знаете ли тази опера? Тя е комична, като „Сватбата на Фигаро“. Комична означава „смешна“, но въпреки това елегантна, разбира се. При Моцарт смехът винаги е елегантен. Вижте, това е стаята. Как ви се струва?

Целият този разговор се проведе в един дълъг и тесен коридор, който понякога рязко завиваше под прав ъгъл, сякаш архитектът бе искал клиентите му да играят там на криеница. Стаята беше точно до кухнята, но имаше прозорец към вътрешния двор, откъдето влизаше достатъчно светлина. Освен това беше много по-голяма от всички стаи, които бе ползвала. Имаше гардероб, нощна масичка и стол и въпреки всичко оставаше място да минеш, за да отвориш прозореца. Единственият сериозен недостатък беше светлината. Понеже никога не бе спала в светла стая, сега се страхуваше, че няма да знаеш как да го правиш. Въпреки всичко, без да се замислиш, каза:

— Стаята е много хубава.

— Трябва да си купите нови чаршафи. Ще ми кажете колко струват и ще ви дам пари — каза доктор Волпи.

— Ако нямате нищо против, ще си ги ушия сама. Глупаво е да се харчат пари за готови чаршафи.

— А-а, разбира се, разбира се. Много е предвзето. Да, да, предвзето. Не ми беше хрумнало. В такъв случай, сеньорита нали се разбрахме?

— Какво има натам? — ти посочи към друг ъгъл на коридора.

— А-а, разбира се. Елате насам. Това е трапезария, която не използвам, достатъчен ми е салонът до входа, защото е по-топъл през зимата — и докторът ти показа помещение, което също гледаше към вътрешния двор. И в него имаше много книги, както и четири стола, две толкова тъмни картини, че не си личеше какво изобразяват, и една маса.

— А това сигурно е вашата стая — посочи друга врата.

— Точно така. Моята стая. Искате ли да видите и нея?

— Не, не. Не е необходимо — наблюдаваше го сериозно и внимателно. — Може би трябва да кажете за заплатата ми.

— Разбира се, разбира се. Къде ми е умът? Заплатата ви! Имате право, сеньорита, много е важно. Кажете колко бихте желали да получавате?

— Сеньора Ортенсия ми плаща по шест песети на седмица.

— Нямам възражения. Сеньора Ортенсия винаги е била пример за мен.

— Макар че вече всичко поскъпва — продължи ти. — Мисля, че седем или осем ще бъде по-справедливо. Понякога парите не ми стигат дори за една носна кърпа.

— Вие ми харесвате, госпожице. Още не сте започнали работа, а вече ме убедихте да ви вдигна заплатата — каза го с усмивка. — Това е чудесно. Седем или осем, колко предпочиташе?

— Осем, ако е възможно.

— Това е най-логичният отговор. Няма да спорим. Ще ви плащам по осем на седмица. Нещо друго?

— В четвъртък имам свободен следобед.

— Както кажете.

— И бих искала да ви помоля за разрешение да ходя на църква в неделя сутринта.

— Разбира се, разбира се. Може да ходите на църква, сеньорита.

— А, и последно.

— Да видим.

Ти направи пауза на колебание. Не знаеше какъв ефект ще произведат думите ти. Но въпреки всичко трябваше да продължиш.

— Докторе… Аз си нямам никого на този свят. Искам да кажа, че няма кой да ме защити. Тук съм, защото сеньора Ортенсия ме помоли, а аз не мога нищо да й откажа. Тя каза, че сте кавалер от едно време.

— Така ли каза? Боже, боже!

— Ако не беше така, нямаше да съм тук, в къщата ви. Не искам да ви обидя, но вие сте сам мъж, а аз съм бедно момиче, което…

— Изобщо не ме обиждате! Ако мислите, че всички мъже имаме ужасни намерения, сте напълно права. Правите добре, че не ни се доверявате! Истината е, че не знам как да ви успокоя — вълците знаят

как да се правят на агнета. Дори да ви кажа, че съм безобиден, вие пак бихте се съмнявали в мен — той се замисли с ръка на брадичката. — Ще бъдете ли по-спокойна, ако поставим резе на вратата ви? Мислите ли, че това е достатъчно?

— Мисля, че да.

— Значи решено. Нещо друго?

— Само да кажете кога искате да започна.

— Можете ли веднага?

— Разбира се. Ще се върна да си събера нещата и ще дойда отново утре по обяд. Ако нямате нищо против, разбира се.

— Сеньорита! Мога само да кажа „да“ за всичко!

* * *

Работата никога не те е плашила. Ако бе по-трудна, отколкото изглеждаше, просто я вършеше с повече търпение. Например, почистването на къщата не беше нужно да се направи само за един ден. Никой не те принуждаваше. Първо се зае с най-неотложното — подгъвите на завесите, които правеха много лошо впечатление. За книжата мислеше, че ще ти бъде нужна помощта на доктора, но понеже не искаше да го безпокоиш, ги подреди на купчини и ги прибра в един дървен сандък. Така успя да вдигнеш килима, който беше мръсен като парцал и не можеше да изчака нито миг повече. За шапките намери място на една полица в коридора. А за да не се цапат повече, сама уши бяла покривка с дантелен волан по края, която предпазваше от пряк контакт с дървото и стоеше много красиво. Когато докторът видя това, се усмихна със задоволство и каза:

— Личи си, че в тази къща отново има жена!

Докторът не беше скъперник за необходимите разходи. Оставяше това на теб, както когато му каза, че ти трябват три песети, за да купиш два различни вида плат да тапицираш столовете в салона и да си ушиеш чаршафи. Даде ти ги, без да задава въпроси, и не ти поиска фактура. Беше прекалено доверчив човек, когото всеки можеше да излъже, стига да поиска. Не би било странно, ако предната икономка си бе напълнила добре джобовете, преди да си замине. Ти не би направила подобно нещо, не беше такава.

Докторът харесваше всичко. Ти не знаеше какво да мислиш. Този безпорядък беше на доктор! Доктор по какво? По мръсотия и невъзмутимост. Не разбираше защо винаги изглежда така доволен, нито защо ти говори на „вие“, нито защо продължава да ти казва „сеньорита“. Никога не беше виждала човек като него. Всеки момент те изненадваше, смущаваше те, оставяше те без думи. Когато си мислеше, че ще ти отговори по определен начин, той казваше тъкмо обратното. Имаше много странни навици. Например, влизаше непрекъснато в кухнята да се поинтересува каква е тази вкусна миризма. Или те викаше страшно бързо, сякаш къщата гори, само за да попита кой ден от седмицата е. Понякога прекарваше в четене по дванадесет часа, без да излезе от библиотеката. Друг път поръчваше файтон в девет часа сутринта и се връщаше чак в полунощ. Нямаше нито приятелки, нито познати жени. Почти никога не приемаше гости у дома, но понякога някой му искаше помощ и тогава разпореждаше да му доведат пациента в библиотеката и го караше да легне на земята, на килима (той сега беше чист). Никога не повишаваше тон, нито ти се караше. Не бе дошъл денят, когато да го видиш ядосан. Изглежда нищо не можеше да развали доброто му настроение — нито усложненията на политиката, нито зимният студ, нито лятната жега. Беше спокоен човек, миролюбив, различен. Животът при него вървеше като по мед и масло. На теб това ти се струваше много хубаво. Всъщност дори понякога ти се струваше прекалено хубаво, сякаш такова съвършенство бе невъзможно, без да крие някаква лоша поличба.

— Само веднъж се живее, Аурора. Правилно ли ти се струва да си прахосваме живота за такива неприятни въпроси като политиката? Да вървят по дяволите Бурбоните, карлистите, републиканците, федералистите и онова бедствие, кралят италианец, който дойде тук само за да се перчи. За никого не давам пет пари. Няма да си губя времето с тях.

Докторът току-що бе влязъл, свали си шапката и ръкавиците, остави ги на масата (която вече беше чиста и подредена) и спокойно и с любопитство започна да разглежда писмата, оставени от теб в кошничка на масата. Беше му приготвила лакомство на сребърен поднос, покрито със салфетка.

— Мммм. На каква вкуснотия мирише? — попита все още вяло той.

— Докторе, щом не обичате да говорите за политика, за какво говорите с вашите приятели, когато се събирате всяка седмица?

— А-а, говорим си само за наистина важни неща, сеньорита. За онези, които правят така, че на света да си струва да се живее.

Ти го гледаше с широко отворени очи и кимаше, сякаш разбираш нещо.

— Опера. Театър. Поезия. Живопис. Архитектура. — Той снижи малко гласа си и добави: — И жени.

— Толкова много ли има за говорене? — настоя ти, защото колкото повече ти обясняваше, толкова по-неясно ти се струваше. Как човек може цял следобед да говори за опера, театър и всичко останало, което бе изброил? Какво толкова си казват?

Ти сновеше из къщата като мълчаливо и пъргаво животинче. Взе шапката му и я отнесе в преддверието, където я сложи върху покривката, идеално подредена до другите шапки. Помогна на доктора да си свали палтото, сгъна го внимателно и го остави върху дивана. После коленичи, за да му помогнеш да си свали ботите.

— Вие, Аурора, ще се изненадате какви разгорещени спорове имаме с моите приятели. Сигурен съм, че привържениците на кралица Изабел и на ерцхерцог Карлос са спорили за испанския трон по-малко от нас. Нашата компания има обявена жестока вътрешна война — мазинисти срещу гаяристи.

По лицето ти се четеше одобрение, което означаваше: „Знаех си аз, че за опера не може да се говори толкова много“. Освен това леко се плашеше, защото не знаеше много за войните, освен че са нещо много лошо.

— Ще ви обясня — каза докторът, — но въпрос като този не може да се обсъжда с празни ръце и сухо гърло. Ще позволите ли да го придружа с това, което сте донесли? Какво е то? Мирише, сякаш е приготвено от ангел. Да няма ангели в кухнята, сеньорита?

Ти не каза нищо, но се усмихна. Беше съсредоточена върху думите му.

— Какво е това? Питие от облаците на рая? Еликсир от крилото на едноок херувим?

Когато чу тези думи, не можа да сдържиш смеха си. Той изглеждаше доволен от реакцията ти.

Остави обущата му на мястото им и донесе копринения халат, изрядно чист, с обримчени илици и безупречен подгъв, и му помогна да го облече, да се загърне и да си обуе пантофите. Подаде му колана на халата, за да не го търси. Въпреки това той несръчно го потърси с ръка във въздуха. За секунда ръцете ти се докоснаха с ръцете на доктора. Почувства колко са нежни неговите, а той усети твоите, студени като лед. Ти се стресна. Скри ръцете си в джобовете и нервно сви пръсти. По бузите ти изби топлина, която те накара още повече да се засрамиш. Какво ти става, Аурора? Как се нарича това, което чувстваш? Не, разбира се, че не. Има трудни за определяне чувства. Чувства, които не можеш да си позволиш.

Докторът се настани в креслото и ти отправи един от неговите погледи. Поглед, който неизвестно защо ти напомняше как сеньор Станислао гледаше малката Кандида.

— Днес май отново сте отгатнали, че ще се върна късно и с празен стомах — каза той, поглеждайки подноса. Отново усмивка от твоя страна вместо отговор. — Не мислите ли, че се отнасяте с мен твърде добре?

— Не, господине. Мисля, че заслужавате много повече от това — и сведе поглед.

Обичаше да приготвяш нещо, което да му поднесеш, когато докторът се връщаше късно вкъщи. Беше по-спокойна, ако той не си лягаше с празен стомах. Следобед, за да не скучаеш, се занимаваше в кухнята. За всеки случай, ако докторът се върне изморен и пожелае да възстанови силите си. И понеже той обичаше да си похапва и беше взискателен, едно от предпочитаните му лакомства беше шоколадът марка „Сампонс“. Ти му го приготвяше с канела, пълна лъжица рафинирана захар и съвсем малко вода, за да стане гъст. После му го сервираше в чаша за шоколад с няколко парченца козунак и чаша студена вода, защото след шоколада доста се ожаднява.

— Това се казва добре сервиран шоколад! — каза докторът и измъкна салфетката като някой илюзионист, правещ фокуси.

— Да, но днес е различен — гордо каза ти.

— Защо да е различен?

— Опитайте го и кажете как ви се струва!

Както обикновено, докторът го остави да поизстине, а през това време се опита да ти обясни за оперните войни. Имаше двама певци —

той ги наричаше „тенори“, но на теб тази дума не ти говореше нищо, — и двамата много добри и много важни. И двамата искаха да пеят по-чисто, по-продължително, по-често и за повече пари от другия. Единият се казваше Хулиан Гаяре и беше испанец. Другият, Анжело Мазини, беше италианец. Никога не пееха заедно, защото и двамата бяха убедени, че гласовете им са твърде ярки, за да се смесват с други, но главно защото биха разорили всеки импресарио, който би дръзнал да ги наеме едновременно. На публиката в Барселона, която обича винаги да е на обратно мнение, й харесваше повече Гаяре. Обаче опозицията от привържениците на Мазини малко по малко започваше да надделява. Докторът се числеше към тях. Те успяха да издействат любимият им тенор да направи сезон в театър „Лисео“ и да остави всички със зяпнала уста. Мазинизмът според доктора беше нещо като каталанизма — понеже бяха прави и нещата бяха очевидни, рано или късно всичко щеше да си дойде на мястото. Той не губеше надежда. И на финала на речта си, с все още трепереш от войнствена страст глас, добави:

— Аурора, трябва ни още една лъжица, за да опитаме това.

— Моля, сеньор?

— Друга лъжица, Аурора. Няма да опитам нищо, ако и вие не си вземете.

— Не, не, сеньор. Шоколадът е за вас. Какво говорите?

— Не казахте ли, че рецептата е нова? Тогава ще измислим нов начин да й се насладим. Като двама стари приятели след оживен разговор. Хайде, донесете една чаша и за вас!

— Не, сеньор. Няма да е добре. Но ще ви правя компания.

— Не, не и не, Аурора! Не може да се мерите с мен по упорство — той скръсти ръце като сърдито дете. — Като си наумя нещо, съм като магаре. Няма да го опитам сам. Ако не искате, сам ще ви донеса чаша от кухнята — и той се надигна от мястото си.

— Ах, какъв човек! Стойте спокойно, докторе! — прозвуча толкова заповедно, че самата ти се изненада. — Вие на мен не трябва да ми носите нищо. Ако ви оставя, най-накрая ще поискате и обувките ми да връзвате, както на другата икономка. Чакайте, чакайте, отивам. Най-накрая винаги става каквото искате.

— Davvero?[3] — той сви изненадано вежди, докато те гледаше как се отправяш към кухнята.

Беше сигурна, че наистина би отишъл да ти донесе чаша. Докторът понякога губеше книжата си и му хрумваха странни неща. Казваше, че няма да му стане нищо, ако влезе в кухнята. Обичаше да души под капаците на тенджерите като непослушно дете. Ако търсеше нещо, никога не го намираше и оставяше всичко надолу с главата. Беше добре да не го изпускаш от очи.

Върна се от кухнята с най-малката чашка за кафе, която успя да намериш, и с най-малката лъжичка. Господарят седеше в креслото си с елегантно кръстосани крак върху крак, като си тактуваше с единия и тананикаше тихичко някакъв романс:

Com'e gentil
la notte a mezzo april!
E azurro i ciel,
la luna e sensa vel:
tutt'e languor;
pace, misterio, amor![4]

— Аурора, да не би съдовете да се смаляват? — попита, когато те видя с онези малки прибори. Отново не можа да сдържиш смеха си. — Защо не седнете? Така ли се пие шоколад с приятел? Колко неудобно!

Ти не знаеше дори как да седнеш. Настрани, с единия крак малко напред. На ръба на стола, по-удобно… Срамуваше се, че господарят ще те види така. Никога не се беше хранила пред човек като него. Всъщност никога не се беше хранила извън кухнята и се чувстваше странно, не на място, непохватна… За нищо на света не искаше да го обидиш и затова направи усилие. Гребна толкова малко с лъжичката, че почти не усети вкуса на шоколада. Отваряше смешно устата си като пиле. Но на доктора никога не би му хрумнало да ти се подиграе. Той караше всичко да изглежда лесно и по най-естествения възможен начин. Дори как те наблюдаваше крадешком започна да ти се струва нормално. Макар че понякога се изчервяваше.

— Добре. Ще ми кажеш ли какво е различното? — попита той.

— Приготвих го с равни части вода и мляко.

Той повдигна вежди.

— А-а — кимна с глава.

— Такава е последната мода във Виена и Париж.

— Разбирате ли от тези неща, Аурора? Били ли сте някога във Виена или Париж?

— Аз ли? Разбира се, че не. Как ви хрумна? Четох едно чуждестранно списание за мода — малко се поизчерви, сякаш признаваше, че си направила пакост.

— Имате право! Все забравям, че можете да четете! Вие също сте малко особена, Аурора. Значи си купувате чуждестранни списания?

— С мои пари, господине. Само понякога, ако имам спестени, защото са скъпи. Написани са на чужд език, но ако човек ги прочете няколко пъти, започва да разбира.

— Наистина ли? — докторът не спираше да се учудва. Той те гледаше, сякаш си интересно явление. — Тогава, Аурора, ще ви кажа, че напълно одобрявам модата във Виена и Париж. Бихте ли искали да посетите тези места?

— Разбира се, че не. Какво да прави там момиче като мен?

— Да пие шоколад с мляко?

— И тук го пия, ето, вижте — и ти отново се засмя, а смехът ти зарази и доктора. Като се смееше, той звучеше като бас-баритон, макар че ти още не го знаеше. А когато се смеехте заедно, наистина приличахте на двама приятели.

— Слушайте, Аурора, искам от сега нататък да включите чуждестранните модни списания в домашните разходи.

— О, не, докторе. Не е нужно. Това е излишен разход, който…

— Това е неотложен разход! Ако не, как ще научим за промените на модата във Виена или Париж? Направете каквото ви казвам, Аурора! Купувайте модни списания! Още по-добре е да се абонирате. Още днес изпратете заявката.

Ти поклати глава, сякаш докторът се бе побъркал, сякаш ти предлагаше нещо напълно недопустимо.

— В Париж ли да я изпратя? — попита го, а от изпитаното неудобство гласът ти звучеше цяла октава по-високо от обикновено.

— Където и да е, сеньорита! Просто я изпратете! И разбира се, на ваше име. За бога, да не ме направите получател на списание за дамска мода.

Ти продължи да клатиш глава, не беше убедена. Беше твърде съблазнително, твърде щедро, за да повярваш. Бърчеше по детски чело, но не можеше да спреш да мислиш как е възможно всичко това. Откъде бе извадила такъв късмет? Този човек беше като печалба от лотарията и неизвестно как тя ти се бе паднала. На теб, която никога не бе имала нищо.

* * *

Още два пъти отиде до къщата на сеньор Антонио, за да върнеш порцелановата шоколатиера. Не ти отвориха вратата, но през прозорчето се показа киселата физиономия на Енрикета.

— Пак ли си ти? — изръмжа тя, щом те видя.

Направи ти впечатление с каква настойчивост те гледаше. Ти беше малко понапълняла. Лицето ти се бе разхубавило. Беше по-добре облечена, защото докторът ти позволяваше сама да си шиеш дрехи и не те задължаваше да носиш униформа.

— Слушай, Енрикета! — гласът ти също звучеше по-уверено от преди. — Идвам за последен път и ще ти кажа съвсем ясно. Когато си тръгнах от тази къща след случилото се със сеньора Кандида, взех нещо, което не е мое. Не знам защо го направих, не ме питай! Бях млада, много объркана, не помислих добре. Оттогава непрекъснато се разкайвам, разкайвам се от момента, в който излязох от тази врата. Искам само да върна откраднатото, но все се натъквам на теб и на противната ти физиономия, която ми пречи да го направя. Мисля, че е време да приключим с това веднъж завинаги. Не си ли съгласна? Моля те да вземеш шоколатиерата и да сложим край на тази история — и ти й показа пакета, увит в луксозна хартия, без тя да прояви и най-слаб интерес.

— Шоколатиера? — попита Енрикета със същото изражение, с което би попитала за някое животно от дъното на океана.

— От бял порцелан.

— Аурора, да не мислиш, че тук някой си спомня за нея? — устните й се свиха в презрителна гримаса. — Сеньора Кандида си замина преди шест години. Не е ли прекалено много време?

— Това не е мой проблем. Шоколатиерата не ми принадлежи. Мястото й е в тази къща. Тя е била подарък за бащата на сеньор Антонио. Мисля, че това ми обясни госпожата преди много време.

— Аурора, господарката е на смъртно легло. Уверявам те, че моментът не е подходящ, за да ровим в раните от миналото. Това нещо вече не е на никого. Защо не го задържиш? Ако си помислиш добре, ще разбереш, че е повече твое, отколкото на друг човек. Само те моля да не се връщаш тук. Имаме много работа.

На кого са загубените вещи? На кого са предметите, някога обичани от някого, когато той си е отишъл завинаги? Има ли място, където загубените предмети могат да бъдат намерени? Не искат ли някой да ги намери, да ги оцени, да ги счита за свои? Искат ли вещите да имат свой стопанин? Или предпочитат свободата? Кого прави щастлив свободата? Не е ли по-добра сигурността да принадлежиш на някого?

— Добре, Енрикета. Няма повече да идвам — каза ти и обърна глава.

Прозорчето се затвори и ти отново остана на улицата с шоколатиерата в ръце.

Вървеше бавно, без посока през лабиринта от тесни улички. „Агулерс“ ти се стори по-дълга от обикновено, на „Еспасерия“ чу да бият камбаните на църквата „Санта Мария дел Мар“ и се упъти към нея като нощна пеперуда, привлечена от светлината. Поседя малко в църквата, която винаги те плашеше, а после излезе през портата на „Банис Велс“ и продължи скитането си, без да бързаш, като зави наляво и тръгна по „Бросоли“. Ходенето ти помогна да подредиш мислите си. Понякога е добре човек да направи почистване на собствената си глава, да изхвърли вехториите през прозореца и да избърше праха от това, което е наистина ценно. В противен случай с времето всичко се покрива със сиво було.

Улица „Бросоли“ излизаше на „Архентерия“, точно срещу „Манреса“, където се намираше магазинът за шоколади „Сампонс“. Спря се пред витрините, които блестяха като фарове. Бяха отрупани с лакомства, красиво подредени в чинии и подноси. Най-отпред стоеше маслен портрет на изящна дама, която пиеше шоколад в библиотеката си. Имаше нишки от бяла захар, които приличаха на ледени висулки, карамелени бонбони от кафе, завити в сребърни хартийки, купчинки от

какао на прах за приготвяне на шоколад, всякакви видове бонбони с пълнеж от най-вкусни смеси.

Очите ти обикаляха от единия до другия край — ярки цветни кутийки с всякакви размери, пълни с неща, които никога не бе опитвала. Изглежда голямата новост бяха бонбоните „джандуя“, които образуваха блестящи пирамиди и запълваха повече от половината витрина. По-нататък, идеално подредени, стояха блокчета шоколад — големи, малки, средни, от черен шоколад (на опаковката пишеше „натурален“) или млечен (рядко срещана новост). Цените не бяха написани, но ти както винаги носеше пари у себе си и реши да влезеш, за да купиш някое лакомство за доктора.

Бутна вратата на магазина и се чу звън на камбанка. Уханието веднага те опияни. Би останала така, права, само да вдъхваш аромата, но един женски глас те попита много любезно:

— С какво мога да ви услужа, сеньора?

Сеньора.

Погледна жената, която ти бе задала въпроса. Беше млада. Пресметна, че е на около двадесет години, с големи весели очи. Нима дрехите ти не издаваха, че не си сеньора, а слугиня? В добра къща, наистина, и късметлийка. Ако се беше взряла по-добре, жената би ти говорила на „ти“. Беше в правото си да го направи, но предпочете да каже: „С какво мога да ви услужа, сеньора?“. Ти поиска какао на прах за приготвяне на гъст шоколад, който докторът така обичаше, и блокче млечен шоколад. Продавачката ти подаде всичко, завито в красива хартия, без нито за миг да спре да се усмихва.

Докато приготвяше покупките, ти разгледа снимките, висящи по стените. На тях се виждаха мъже с тъмна кожа, които събираха какаови плодове от дървета с извити клони. Отдолу пишеше: „Какаовите плантации на Сампонс в Куба“. Имаше също и портрет на сеньор Антонио, застанал до планина от какаови зърна, които се сушаха на слънце. Надпис: „Антонио Сампонс в Сантяго де Куба, надзирава процеса на сушене на реколта 1878“.

А по-нататък табела с големи черни букви гласеше:

ШОКОЛАДИ „САМПОНС“
Марка, основана през 1877.

Продукти, наградени на всички конкурси заради вкусовите им качества.

Одобрени и препоръчани от

КРАЛСКАТА АКАДЕМИЯ
ПО МЕДИЦИНА И ХИРУРГИЯ
В ГРАД БАРСЕЛОНА.

Продават се в големите
сладкарници и дрогерии.

— Една песета и три реала — каза жената и ти побърза да извадиш парите от джоба си и да ги оставиш в ръката й.

Докато чакаше рестото, ти хрумна как да направиш това, което все не успяваше да постигнеш. Стори ти се логично, нещо като акт на справедливост. Тайничко остави пакета с шоколатиерата на един от близките столове, точно срещу щанда. Продавачката беше с гръб, а столът не се виждаше от нейната страна. В магазина имаше само още двама клиенти, и двамата разсеяни. Единият се опитваше да реши кои бонбони са най-подходящи за подарък, а другият бе някаква госпожа, която се караше на детето си, защото плачеше за захарче. Нямаше никакъв риск. Шоколатиерата остана върху стола, много дискретно, без никой да каже нищо. Щяха да я открият доста по-късно, може би чак при затварянето на магазина.

— Ето рестото ви. Шоколадът много ще ви хареса — каза жената.

Отново? Излезе, че имаш вид на човек, който редовно пие шоколад. Сигурно това си е помислило момичето, убедено, че го купуваш за себе си.

Ти бутна вратата и излезе на улицата със сладката стока в ръка. Изпусна въздишка на облекчение. „Най-сетне се свърши. Отървах се от шоколатиерата. Това беше“, помисли си. И се отдалечи с уверена стъпка и вдигната глава.

* * *

Много скоро обаче шоколатиерата се върна при теб — в живота ти, в съзнанието ти на почтена жена, — като загубен домашен любимец, който сам намира пътя си към къщи. Върна ти я продавачката с веселите очи. Ти беше както обикновено в магазина на „Сампонс“, за да купиш какао на прах за доктора и да можеш да му приготвиш от твоя шоколад със смес от вода и мляко според модата във Виена и Париж. Разглеждаше обвивките на бонбоните и стикерите, които сега подаряваха с шоколадовите блокчета и децата ги колекционираха. Докато ти връщаше рестото, жената каза:

— Почакайте за малко, моля! — влезе за миг в задната стаичка и се върна с пакета, увит в луксозна хартия, и с усмивката, която никога не слизаше от лицето й. — Мисля, че онзи ден сте забравили това на един стол. Запазих го, защото си помислих, че ще се върнете.

— Благодаря — промърмори ти. — Мислех, че съм го загубила.

— Радвам се, че мога да ви услужа, сеньора — каза тя.

Сеньора.

Когато се върна вкъщи, отново прибра пакета в гардероба, без да знаеш кога най-накрая ще имаш възможност да се освободиш от него. И дали изобщо ще имаш такава възможност.

* * *

„Годините отлитат като лястовици през есента“, ти каза веднъж възрастният мъж, с когото живееше щастливо и без да го разбираш. Но се случваха толкова неща, че ти и без това нищо не разбираше, нито се опитваше да разбереш.

Понякога думи, които той ти бе казвал преди много време, започваха да добиват смисъл. Понякога трябваше да минат години. Като деня, когато се погледна в огледалото и откри в него жена със закръглено лице, с падащ върху челото й кичур и очи без следа от тревога и си помисли: „Как е възможно?“.

Как бе възможно да си вече на тридесет и девет години и да си прекарала петнадесет в апартамента на улица „Дел Пи“, където във всеки ъгъл личеше твоята ръка. Доктор Волпи сега беше напълно побелял, но ти продължаваше да го слушаш с възхищение и изненада,

както през първия ден. Как бе възможно дори след толкова време все още да те кара да се смееш и изчервяваш?

Между тези стени времето беше спряло и пееше все същата песен. Докторът се затваряше да чете или излизаше много рано и се връщаше след края на срещите си, а ти му приготвяше шоколад с козунак — с годините дойдоха и бишкотите, кексчетата и кифличките. Той ти разказваше за какво са си говорили този път с приятелите му и протестираше, че навън е твърде студено и хората боледуват прекалено много. Ти му помагаше да си облече копринения халат и пантофите. После той казваше: „Лека нощ, Аурора. Много съм доволен, защото другата седмица в «Лисео» поставят «Вилхелм Тел». Ах, колко обичам опери на френски!“, и се пъхаше в леглото, тананикайки си нещо, а ти му пожелаваше: „Лека нощ, доктор Волпи! Починете си добре!“.

Следобед ти четеше твоите модни списания, които пристигаха всеки месец с невероятна точност, или излизаше да се поразходиш по „Ла Рамбла“, която беше прекрасна, откакто отвориха толкова кафенета и театри. После се връщаше вкъщи, запалваше газените лампи и се питаше: „Как е възможно никога да не се случва нищо и въпреки това годините да изтичат като вода в плетена кошница?“.

Понякога имаше и изненади, но рядко. Най-голямата беше при премиерата на „Вилхелм Тел“. Дано Бог ти прости, макар че беше чудесно. Докторът се върна разстроен вкъщи по-рано от обикновено, а бялата му жилетка бе изцапана с кръв. Когато го видя, за малко да умреш от страх, преди да разбереш, че кръвта не е негова. Все още силно афектиран, седнал в креслото си, докато му помагаше да си свали ботите, той ти разказа, че жената на книжаря Далмас бе умряла в ръцете му, без да може да направи нищо, за да я спаси. Тя не била единствената жертва. Смъртта и разрушението били като драматичен спектакъл. А била избухнала само една от двете хвърлени бомби! Втората като по чудо се заплела в полите на съпругата на адвоката Карделак, която вече била мъртва, Господ да я прости.

— О, боже! — възкликна докторът, когото ти виждаше за първи път разстроен. — „Лисео“ никога вече няма да бъде както преди, Аурора. Никога няма да се възстановим от тази кървава баня.

Изведнъж изпусна другата му бота на килима и коленичила в краката на доктора, избухна в плач. Той те гледаше, онемял от ужас, а ти хлипаше като малко дете и ронеше сълзи, все повече и повече, не

можеше да спреш. Мислеше си: „Откъде извира това внезапно отчаяние? Какво ми става?“. Докторът си мислеше същото и заключенията му го плашеха.

— Но, Аурора — каза той, — Аурора, моля ви, станете! Какво ви е? Не плачете така! Говорете! Кажете какво има!

Протегна ръката си към теб, но ти не спря да плачеш. Вместо да станеш, съвсем се отпусна на земята. Полата ти се изду и тя се превърна в нещо като грамадна глава лук на килима. А той бе все по-изненадан, все по-отчаян.

— Аурора, моля ви, бихте ли ме послушали? Трябва да ми кажете какво ви е, да ми обясните. За жертвите на бомбата ли плачете? Кажете ми!

Когато най-сетне се поуспокои — поне малко, защото има упорит плач, който започва и после не иска да спре, — ти промърмори няколко думи за обяснение:

— Толкова кръв… Много се изплаших… Помислих си… Приличахте на ранен… Кръвта… Слава богу, че вие сте добре… Как се уплаших, като ви видях така…

Докторът ти помогна да се изправиш и се взря в лицето ти.

— Аурора, скъпа, но значи… значи тези сълзи са заради мен? — очите му бяха влажни и може би ръцете му малко трепереха, но ти не го забелязваше. Бе толкова улисана в собствената си безутешност. — Седнете, Аурора, седнете, сега ще ви донеса кърпичка — и той побърза да излезе от стаята. Остави те сама, загледана в ботите, които също бяха изцапани с кръв. Колкото повече гледаше кръвта, толкова повече хълцаше и си мислеше какво би могло да се случи. Колкото повече плачеше, толкова повече ти се плачеше, и гледаше ботите… и това сякаш нямаше край.

Докторът ти донесе кърпичка и чаша шоколад. Опита се да те успокои с мили думи, като малко дете. После те изпрати в стаята ти, за да си поспиш и да забравиш тревогата. Той остана сам в креслото си в библиотеката, буден до късно, загледан в книгите, свидетели на толкова много неща в живота му, сякаш им искаше съвет или споделяше с тях изненадата си. Освен това мислеше. Мисли много през цялата нощ. Мисли може би както никога не го беше правил, поне не съзнателно. Когато започна да пуква зората, реши, че му е време да поспи и си легна.

Заспа веднага, защото бе взел нещо, което приличаше на решение.

* * *

— Аурора, можете ли да седнете за малко тук, срещу мен? Трябва да ви кажа нещо.

Горкият доктор Волпи, дори не си представяше каква работа го чака. Но дори и да знаеше, пак щеше да направи същото, защото беше от онези упорити хора, които щом вземат решение, не се оставят да бъдат разколебани от дреболии.

Ти седна с прибрани крака, скръстени в скута ръце и бръчка на челото. Оправи си полата, като се правеше на спокойна, но ръцете ти бяха ледени.

— Както кажете, докторе.

— Знаете ли, от известно време обмислям един въпрос, свързан с вас и до известна степен с мен, и смятам, че е време да го споделя, ако успея да намеря подходящ начин, защото вероятно сте забелязали, че не се чувствам много уверен. Ако трябва да бъда честен, виждате ли, на теория изглеждаше много по-лесно, когато репетирах мислено речта си. А сега дори не знам откъде да започна. Какво нещо, на моята възраст!

— Мога ли да ви помогна по някакъв начин? — предложи му ти.

— Става дума за нещо, което не се казва често. Самият аз, на моите години, само веднъж съм бил в подобно положение и беше много различно. Как да се изразя, не бях толкова информиран. Незнанието ми даваше импулс, който сега нямам. Не знам дали ме разбирате. Да, младост, прекрасна болест на разума! Но нищо, нищо, ще успея. Аурора, спомняте ли си точно от кога сте моя икономка?

— От ноември 1877 — отговори ти и бръчката на челото ти стана още по-дълбока.

— Значи… — докторът пресметна — от деветнадесет години! Колко бързо мина за мен това време! А за вас?

Тревогата излезе през устата ти във вид на въпрос:

— Случило ли се е нещо, докторе? Трябва ли да се плаша? Да не съм ви притеснила с нещо?

— Не, не, не, Аурора. Чуйте ме, моля ви! Деветнадесет години са много време…

— И двадесет и един дни.

— Това, което искам да ви кажа, Аурора, и може да ви се стори малко странно, така внезапно, е, че през тези деветнадесет години и двадесет и един дни се чувствах като най-добре обгрижвания човек на света.

Ти се усмихна поласкана. В същото време започна да се потиш от притеснение, от страх. Думите му звучаха прощално, като сбогуване, като промяна на посоката. Предчувстваше, че предстои нещо сериозно.

— Не се ли чувствате добре, докторе? Болен ли сте?

— Болен? Не, доколкото знам. На моята възраст най-лошото е да си на моята възраст. Не се тревожете, Аурора! Оставете ми да ви обясня!

„“Не се тревожете" е лесно да се каже", си помисли ти. Стисна устни и замълча, като го остави да говори. Но той беше объркан.

— Би ми се искало да вярвам, че вие също сте се чувствали добре тук през тези деветнадесет години — продължи докторът.

— Някакъв проблем ли имате? Да не сте се захванали с политика?

— Ако бъдете така добра да замълчите за малко, Аурора… Моля ви така неучтиво, защото ако не го сторите, ще загубя и малкото събрана смелост и ще ви оставя в неведение ad eternum[5], което си е много време.

— Не, не, не! За бога, млъквам.

Отново притихна и стисна още по-силно устни, но ти беше трудно. Почти невъзможно. Истинска мъка.

— Би ми се искало да вярвам, че за вас е имало мигове, когато сте забравяли, че работите за мен, че съм господар на къщата и всички тези обичайни глупости, че сме били просто приятели, които си прекарват времето в разговори, докато пият шоколад.

Очите ти се разшириха. Още не разбираше накъде бие. Дали не те уволняваше? Дали не се канеше да умира? За чужбина ли заминаваше? Ако мъчението се счита за по-тежко от мъката, това започваше да прилича на мъчение.

Сега той те гледаше изпитателно, сякаш очакваше да му кажеш нещо, но ти не знаеше какво да направиш.

— Можете ли да потвърдите, че всичко това е така, Аурора? Важна е нишката на моята аргументация.

— Разбира се, докторе. Какво точно?

— Че сме приятели.

— Разбира се, че не, докторе. Вие сте господарят на къщата, а аз съм вашата икономка.

— Да, но мислите ли, че бихме могли да бъдем приятели?

— Разбира се, че не, докторе! По никакъв начин. Би било огромна грешка от моя страна да се считам за ваша приятелка. Аз не съм ви равна и го знам много добре.

— А не ви ли се иска да бъдете?

— Знаете ли, аз никога не съм имала приятели — видя, че той се отчайва, но не знаеше защо, сякаш се опитваше да направи нещо невъзможно. Въпреки всичко продължи: — Повярвайте ми, приятелството не е за хора като мен. Приятелите не те оставят да работиш. Аз съм се родила, за да работя, а не да си губя времето. Това е всичко!

Скръсти ръце в скута си, много доволна от това, което каза. Докторът свъси чело, остана загледан за момент в теб, но скоро погледна надолу и потри бузите си с ръце.

— Не, Аурора, не става. Не се получава. По-трудно е, отколкото си мислех.

Ти потръпна от уплаха, от вълнение, от объркване. Дори не си представяше какво става. Този човек не беше доктор Орасио Волпи, когото познаваше, а най-лошото бе, че не знаеше защо е така.

— Не ме плашете, докторе! — каза ти. — Кажете ми най-сетне какво се случва! Искате да ми съобщите нещо, нали? Нека да ви помогна. Лошо ли е? Лоша новина?

— Ах, горкичката. Слава богу, не е лоша.

— Не. Добре. Тогава значи е различна новина?

— Точно така. Различна е.

— Странна?

— Много!

— Неприятна?

— Не непременно.

— Решили сте да се преместите другаде? Напускате Барселона?

— Не, не, Аурора. Къде да ходя на моята възраст?

— Болен ли сте? Ще умрете ли?

— Разбира се, че ще умра! Но не бих искал да е сега.

Предположенията ти свършиха.

„Мисли, Аурора, мисли! Какво може да го изкара така от равновесие? Това е нещо, което не смее да ти каже, което му разтреперва гласа като на дете, направило пакост… Сетих се. Разбира се. Не може да е друго, освен…“

— Значи е свързано с жена — каза ти.

— Много сте досетлива, Аурора — докторът се усмихна, доволен от интуицията ти.

— Искате да се ожените! Това е, нали?

— Bravissimo!

Отговорът му те обезкуражи. Щеше да доведе господарка в къщата! На този етап това беше плесница, и то голяма. Господарката щеше да иска всичко да става по нейния начин. От сутрин до вечер щеше да те затрупва със заповеди, щеше да иска да води сметките на домакинството, да промени местата на всичко, да контролира всички разходи. Вече можеше да се сбогуваш с модните списания! И разбира се, щеше да си натъпче джобовете. Защо, ако не да си натъпче джобовете, някоя ще поиска да се омъжи за доктор Волпи, старец на седемдесет и пет години с толкова скучен живот — от библиотеката до срещите с приятели и оттам до ложата в „Лисео“. Сигурно е някоя млада и хитра жена. Въпреки че… Чакай малко! Колко млада? Само като си помисли за млада господарка, на двадесет и пет години, с тънка талия и порцеланова кожа, как по цял ден рови в гардеробите, кръвта нахлу в главата ти. Или още по-зле — да видиш как добрият доктор Волпи играе по свирката на младо момиче, което само иска да се възползва от него. Той сигурно щеше да задоволява всичките й капризи, защото не можеше да казва „не“, и малко по малко щеше да загуби истинската си същност, понеже се знае, че жените имат повече влияние върху мъжете от всичко изобретено някога. Не би могла да понесеш това.

Веднага се засрами от тези свои мисли. Коя беше ти, че да съдиш решенията на доктора? Може би времето на привилегии, прекарано при него, ти бе дало основание? Дали не си беше повярвала, че имаш

някакви права, само защото в магазина за шоколади „Сампонс“ една разсеяна продавачка те наричаше „сеньора“? Почувства се засрамена от самата себе си и се смъмри строго: „Наистина ли, Аурора, си мислеше, че това ще продължи вечно? Би трябвало да си благодарна, че прекара тези двадесет години в меко легло. Ти, която си дошла на този свят сам-самичка. Ти, която не заслужаваш нищо“.

През това време мълчанието натежаваше все повече и повече и ставаше неудобно. Доктор Волпи дишаше трудно от нетърпение, защото ти бавеше отговора си. След толкова дълга пауза не знаеше какво да му кажеш и как да постъпиш.

— Стига, Аурора! Не мога повече! Ще ви го кажа без заобикалки и да приключим веднага. Съгласна ли сте?

Ти кимна с глава.

— Вижте, Аурора! Ще ми бъде изключително приятно, ако се омъжите за мен.

„Колко си лоша, Аурора, по-лоша си и от дявола. Какви неща си помисли за доктора! С егоистичните си мисли омърси единствения наистина добър човек, когото някога си познавала. А той, горкичкият, просто се е побъркал. Напълно е откачил. Какво хрумване! Да се ожени! За теб! Ха, би избухнала в смях, ако не изглеждаше, че той го взима на сериозно. Бъди любезна, Аурора, най-важното е да бъдеш любезна. Горкият човек не е с всичкия си.“

— Не, докторе, това е невъзможно — чу се как казваш уверено и с абсолютна убеденост.

— А защо не? Не сме ли свободни и вие, и аз?

— Не е възможно, защото не е нормално. Двамата не сме равни. Не сме свободни по един и същи начин.

— Не сме ли?

— Не, докторе. Разбира се, че не. Не знам как да бъда ваша жена, нали виждате? Не бих могла да ви придружавам никъде.

— И защо не?

— Защото хората ще говорят! Не го ли разбирате?

— И какво от това? Те и сега говорят. Предпочитам да клюкарстват, защото се женя, а не защото не се женя. Не знаех, че приказките на хората ви засягат толкова, Аурора.

— Засягат ме, ако говорят лошо за вас, разбира се.

— Знаете ли, бих искал да им дам истински причини да говорят.

— Да пази Господ! Не, не, не! — отрече ти, като подкрепи думите си с отрицателно клатене на глава. — Не сте помислили добре. Това е някакъв каприз. Не разбирате ли, че ще ви вземат за безразсъден човек?

— Все ми е едно за какъв ще ме вземат. Нали вие знаете какъв съм…

— Не, не, не, не може да стане! В никакъв случай! — ти клатеше главата си наляво-надясно. — Вие не сте добре. Нима хората не знаят, че съм ваша икономка?

— Все ми е едно.

— Ще ви се смеят.

— От завист!

— Глупости! Никога не съм чувала подобно нещо. А може ли да знам как така изведнъж ви хрумна тази идея?

Доктор Волпи изпусна въздишка. Дълга, изпълнена с тайнственост. Въздишка, която криеше хиляда дълго обмислени причини по въпроса защо искаше да направи Аурора своя жена.

— Освен това — продължи ти неуморно, — аз не познавам мъжете. Никога не съм… Аз никога… Аз съм госпожица, докторе.

— Аурора, а аз съм вдовец от много години. Никога не съм бил голям любовник. Мисля, че съм забравил всичко, което някога съм знаел. Но мисля също, че с вас лесно ще си върна паметта.

— Как не, как не, как не!… Какви глупости!

— Аурора, не мога да отрека, че мисля за такива плътски неща. Дори ми се струва, че притежавате грацията на богиня. Като се замисля, дори много повече, защото вие сте реална и сте тук, до мен. Но истината е, че когато мисля за вас и за самия мен и си представям бъдещето ни заедно, в нашия дом, първото, което ми хрумва, не е да живеем като любовници.

Ти продължи да отричаш всички думи, които чуваше („заедно“, „наш“, „бъдеще“…), със строгостта на майка, която се кара на детето си за някоя лудория.

— Може би заради възрастта ми и защото никога не съм бил много буен мъж, но първото, което си представям, сте вие, легнала в леглото до мен, как държите ръката ми под завивките. Как се смеете по вашия начин на всяка шега, която кажа, и как ми напомняте на птиче. Аз и вие в театър „Лисео“, как се наслаждаваме на нещо прекрасно

като „Сомнамбула“ или „Аида“. Аз и вие, как се разхождаме по „Ла Рамбла“ на залез-слънце. Аз и вие, как отиваме да закусим с шоколад в сладкарница на улица „Петритшол“, чак до дните на Страшния съд. Представям си всичко това и тогава умирам от щастие.

— В „Лисео“? Стига, стига! — възкликна ти. — Горкият доктор Волпи, утре ще съжалявате, че сте ми наговорили всички тези неща. Но вие не се тревожете за нищо, ще се престоря, че не съм ги чула. Мисля, че работите прекалено много. Знаете ли какво трябва да направите? Да си легнете. Веднага ще ви донеса чаша шоколад, от любимия ви, а вие ще затворите очи и ще заспите. Чувате ли ме?

— Чувам ви, чувам ви.

— Казах ви вече. Легнете си, поспете хубавичко осем или девет часа, а утре ще мислите много по-ясно.

— А какво ще стане, ако утре не…?

— Не, сега не казвайте нищо повече, не е добре за вас. И утре е ден, и утре ще изгрее слънцето. Хайде! Елате с мен! Грейката сигурно вече е изстинала.

Нощта беше дълга. Въпреки че не искаше да мислиш за това, думите на доктор Волпи упорито се връщаха отново и отново в главата ти. „Красива“, „богиня“, „птица“ — думи, които никога не си бе мислила, че могат да бъдат за теб. Сега обаче ги чувстваше като най-ценното си богатство, въпреки че не ти бяха по мярка. Много ти харесваха, както и начинът, по който докторът те гледаше, тонът му, когато говореше за бъдещето, дори синкавите вени, очертани на ръцете му. В тишината на нощта, която винаги се забавлява да изопачава всичко, за миг спря да мислиш, че предложението му е лудост, и си зададе един прост въпрос: „Какво ще стане, ако…“.

„Какво ще стане, ако…“ Всички промени на този свят, всички революции, всички завоевания, всичко, което наистина си струва, започва с въпроса „Какво ще стане, ако…“.

Ти си го зададе така настойчиво, че се наложи да станеш от леглото и да изпиеш чаша вода, защото гърлото ти изведнъж бе пресъхнало. Докато се връщаше от кухнята, ти се стори, че чуваш доктора, както винаги, да си тананика нещо. Чудесно знаеше, че обича да си пее, затова не се учуди много. Заслуша се за миг и разпозна една от онези италиански песни, които той толкова харесваше. Пееше я с

необяснима радост. Ти отново поклати отрицателно глава в онази нощ, изпълнена с отрицания, и се върна в леглото си, слушайки песента:

La moral dei tutto questo
assai facil di trovarsi.
Ve la dico presto, presto
se vi piace d'ascoltar.
Ben e scemo di cervello
chi s'ammoglia in vecchia età;
va a cercar col campanello
noie e doglie in quantità.[6]

---

[1] Опера от Г. Доницети. — Б.р. ↑
[2] Спри най-сетне да въздишаш (ит.). — Б.пр. ↑
[3] Наистина ли? (ит.). — Б.а. ↑
[4] От операта „Дон Паскуале“:
„Колко е приятна
нощта в средата на април!
Небето е синьо
луната е пълна;
всичко е замряло,
мир, тайнство, любов!“ (ит.). — Б.а. ↑
[5] Завинаги (лат.). — Б.р. ↑
[6] От операта „Дон Паскуале“:
„Поуката от всичко туй
лесно е да се открие.
Бързо ще ви я разкрия,
ако чудите се вие.
Няма много ум в главата
старец, ако се зажени
и потърси булка млада,
после така му се пада“ (ит.). — Б.пр. ↑

„РИГОЛЕТО“[1]

— Знаеш ли какво ми казаха? Че Кандида Турул се е върнала в Барселона.

Това сподели докторът, тоест Орасио, докато чакахте в ложата да започне „Тристан и Изолда“. На излизане той с въодушевление ти обясни защо вагнеровите сопрани трябва да са силни като валкирии и се възхити от красотата, с която главната героиня на вечерта бе умряла от любов. Не престана да говори през целия път до вкъщи и ти не се осмели да го прекъснеш с въпроси.

Предпочете да изчакаш до следващата сутрин, в ленивите часове след закуска.

— Знаете ли дали наистина Кандида Турул се е върнала в Барселона, докторе? Много бих искала отново да я видя — попита го.

Изражението на Орасио стана сериозно и укорително.

— Аурора, докога ще ми говориш на „вие“? Скоро ще стане година, откакто сме женени.

От всички преживени от теб промени през последната година, тази беше най-трудната. Обръщение — какво толкова! Но как се променя навик от цял един живот? Как можеш да издигнеш собствената си класа, когато никога не си се стремила към висините?

— Ако ви говоря на „ти“, имам чувството, че не разговарям с вас — му каза, или просто се оправдаваше. — Тоест с теб, Орасио, с теб. Бъди търпелив, моля те! Обещавам да направя усилие. Вече поне пред хората не го правя, нали? Но не се тревожете. Макар че ви говоря на „вие“, аз пак ви обичам.

Усмивката ти беше толкова очарователна, че го разоръжаваше напълно. Накрая той винаги се съгласяваше с теб. Освен това ти беше добра ученичка, много по-добра, отколкото той си бе представял. За една година научи повече неща, отколкото през целия си предишен живот; от съвсем механични — да ядеш раци с помощта на сребърни щипци — до най-артистични — да танцуваш валс с извивки надясно и

на обратно, — както и безкрайния списък от задължителни правила, когато се движиш сред изискани хора, които те гледат под лупа.

За щастие, от вратата навътре всичко беше по-лесно, макар че също имаше големи промени. Докторът, тоест Орасио, вече не вечеряше сам на кръглата малка масичка. Ти също не вечеряше в кухнята и не го правеше в седем и половина. Сядахте в библиотеката точно в девет часа, като господари, на маса в английски стил, която лично ти бе избрала в отдела за обзавеждане на универсалния магазин „Ел сигло“, покрита с покривка, която самата ти бе направила. Не шиеше в кухнята или в твоята стая, както по-рано, а седнала на един люлеещ се стол до прозореца. Гледаше навън как хората минават по улица „Дел Пи“ или чакаше да се върне съпругът ти и да оставиш всичко, за да му обърнеш внимание. Когато преодоля страха, че всички те гледат, започнахте често да се храните навън, в някой ресторант, а после се разхождахте и разглеждахте витрините. Ти се смееше под носа си и покриваше устата си с ръка, облечена в ръкавица, защото знаеше, че една истинска дама не спира насред улицата, нито се смее с пълен глас, с ръце на кръста и превито напред тяло, както може би щеше да направиш преди дванадесет месеца.

Вечер — ах, тези вечери! — си лягахте заедно в леглото, малко непохватни, всеки със своя свещник и споделена усмивка. Докторът, Орасио, ти говореше за опера — Росини, Доницети, Моцарт, Верди, Вагнер, Белини… В началото тези имена ти се струваха странни, а твърде сложните заглавия на произведенията им не ти говореха нищо. Той ти пееше любимите си фрагменти, а ти се смееше или изпадаше в ужас от непонятното разнообразие от истории, в които имаше всичко — прошка, отмъщение, кървава баня, три сватби едновременно, — но винаги в последния момент на последната сцена. Съпругът ти говореше за това с такава страст, че се подмладяваше пред очите ти. В зениците му гореше детски ентусиазъм и се заливаше от смях, когато гласът му спираше на трудните височини, а ти му задаваше важни въпроси. Например „Какво е каватина?“ или „Значи ако ариите не са тъжни, не са арии?“ и той ти обясняваше всичко подробно, доволен, че е събудил у теб интерес към нещо толкова красиво. В студените нощи ти хващаше ръката му под завивките, а той изведнъж искаше да духне свещите. И в тъмнината — ах, в тъмнината! — всичко беше много по-лесно, отколкото си бе представяла. Той се държеше, сякаш е в леглото

с кралица. Не ти беше трудно да следваш желанията му и дори да го поощряваш малко, да го обичаш без страхове и без думи, но с цялото си сърце. Когато се събуждаше сутринта и бързаше да приготвиш закуската на доктора с ненужна тревога в душата, се налагаше да си припомниш как стоят вече нещата.

„Аурора, глупачка такава, сега всичко е различно! Кога най-сетне ще го проумееш? Сега слугинята се казва Клара и приготвя закуската в кухнята, а ти си господарката на къщата и имаш право да се попротегнеш в леглото, да станеш много бавно, за да не ти призлее, да си облечеш копринен халат и пантофи и да седнеш пред тоалетната масичка, за да се срешеш и да се погледаш десетина минути в огледалото. Трябва да го правиш, Аурора, даже и да считаш, че десет минути или половин минута дават един и същи резултат. Даже и сърцето ти да те кара да се втурнеш в кухнята, да грабнеш подноса и да подредиш чашите, каничката за кафе и чинийките. Трябва да го правиш заради него, заради доктора, за да повярва, че най-сетне си станала дама, и повече да не се тревожи.“

Докато мислеше всичко това и си решеше косата, все още черна, съпругът ти с удоволствие те наблюдаваше от леглото, а в кухнята дрънкаха чинии и чаши, известявайки, че нещата вече наистина бяха други. Въпреки че ти беше трудно да говориш на „ти“ на доктора — на Орасио, — с лекота му сподели колко много ти се иска отново да видиш Кандида.

— Знам какво ще направим — каза съпругът ти. — Госпожата, която ми каза за Кандида Турул, ни покани да посетим новата й къща на „Пасахе Доминго“, където наскоро се е настанила с цялото си семейство. Ще й окажем честта и ще повдигнем темата, да видим какво ще ни каже. Казва се Мария дел Росер Голоронс Лакс, съпругата на фабриканта Родолфо Лакс. Ще ти бъде приятно да се запознаете. Не се притеснявай, не е предвзета и непоносима дама, напротив.

Гостуванията и срещите в обществото все още те плашеха. Орасио изпрати ваша визитка в дома на „Пасахе Доминго“ и само след два часа пред вратата ви чакаше файтон, за да ви отведе до „Пасео де Грасия“ и после към района, където заможните хора бяха избрали да демонстрират състоянието си.

— Не им ли е неудобно да живеят толкова далече от всичко? — попита ти по пътя.

— Предполагам, че когато имаш толкова пари, нищо не ти е неудобно — отговори докторът.

Файтонът премина улица „Дел Пи“ до „Портафериса“ и зави надясно, за да излезе на площад „Каталуния“ през „Портал дел Анхел“.

— Виж, вече сме извън градските стени, без да платим и петаче — доволно отбеляза докторът, като си вдигна главата към въображаемите кули, които живееха в паметта му. — Това е последица от старостта. Сменят се декори, сюжети, диригенти на оркестъра, а ти упорито продължаваш да изпълняваш една и съща роля.

Сеньора Мария дел Росер Голоронс Лакс ти направи силно впечатление. Тя също като теб бе външен елемент, но в обратния смисъл. Беше дама, която може спокойно да се облече като слугиня и никой да не забележи — много естествена, искрена и симпатична. Лично ви посрещна пред мраморното стълбище, по което се влизаше в новата й къща. „Внимавайте с украсата!“, предупреди ви, посочвайки една от фигурите на парапета, твърде претрупана за вкуса ти. Ти събра полите си, опитвайки се да не покажеш глезените си, но и да не се препънеш, и тръгна нагоре след домакинята.

Разглеждането на къщата — задължително, но приятно — започна от вътрешния двор, където растителността още бе рахитична, и продължи към големия салон с камината, библиотеката, салона за ръкоделие и стаята за игра на децата. Там чинно чакаха трите деца на семейството — две момчета, които се представиха като Амадео и Хуан, и момиченце на годинка, което ходеше със залитане и се казваше Виолета. Ти поздрави и детегледачката, някоя си Конча. После, на връщане в основната част на къщата, хвърлихте поглед на кабинета на сеньор Лакс, а вече на излизане се спряхте пред малка стаичка, заемаща пространството под стълбището. Там се намираше чудото, което изумяваше всички гости. „Тук сме поставили телефона“, съобщи някак победоносно сеньора Лакс. Докторът се поинтересува от тази рядкост и домакинята го увери, че е много полезна, за да разговарят с директорите на фабриките им в Матаро, без да е нужно всеки път да пътуват до там. Орасио одобряваше с кимане и повтаряше: „Матаро, разбира се, разбира се“.

— А в Матаро добре ли ви чуват? — попита ти.

— Уверявам ви, госпожо. Сякаш са тук, до вас — отговори домакинята. — И на мен ми беше трудно да повярвам първия път, когато видях това чудо.

Сервираха шоколада в салона с камината, твърде високопарно произведение на скулптурата, което бе прекалено за всички вкусове, освен за този на сеньор Лакс, който обичаше да прекалява във всичко. Въпреки това докторът, тоест Орасио, намери хвалебствени думи за помещението.

— Харесва ли ви? — намеси се сеньора Лакс, като отпи глътка от шоколада в малката чашка, току-що поднесена от прислужницата. — На мен ми се струва ужасен, но какво да направя? Мъжът ми се разпорежда… Онзи ден ни посети Антонио Сампонс, фабрикантът, и на него също му хареса. Всъщност толкова му хареса, че се договори със скулптора да му направи същия салон в къщата, която си е купил на „Пасео де Грасия“. Очевидно с ремонта ще се заеме един от онези архитекти, които сега всички търсят, Доменеч и Кадафалк, Пуч и Монтанер, някой от тях. О, Господи! Дано не е от ония, дето не знаят и една права стена да построят! Иначе горката Антониета през целия си живот няма да може да закачи и една картина. Вярвайте ми, ужасни са. Знаете ли какво разказват за маркиза Винардел? Архитектът построил стените й толкова криви, че роялът й не могъл да се побере в салона за музика. Когато се оплакала, онзи безсрамен архитект й казал: „Сеньора, научете се да свирите на цигулка!“. Виждате докъде сме стигнали.

Беше чудесно, че сеньора Лакс поде темата. Така прозвуча по-естествено, когато Орасио я попита:

— Сеньора Лакс, вие онзи ден споменахте, че Кандида Турул се е върнала в Барселона?

— Да, докторе. Казват, че живеела в апартамент на „Пасео де ла Бонанова“, подарен от майка й, която винаги се е грижила за нея. У дома всички много обичахме сеньора Ортенсия, лека й пръст! Мисля, че внучката й доста прилича на нея, поне като човек.

В продължение на няколко минути сеньора Ортенсия напълно заслужено беше в центъра на разговора. И тримата си спомнихте с искрено уважение нейния прям характер и искреността, с която се грижеше за всички.

— Аз дължа на сеньора Ортенсия всичко, което съм — каза ти и с усилие сдържа сълзите, готови да прелеят от очите ти. — Смъртта й много ме разстрои.

— Може би знаете, че моята любима съпруга е родена в дома на Турул — каза Орасио, изпреварвайки това, което ти се притесняваше да обясниш.

Мария дел Росер Голоронс Лакс остави чашката си на масата. Движенията й бяха лишени от злост, както и думите й:

— Знам, докторе. Позволете да отбележа, че когато се оженихте преди една година, всички говореха само за това. Беше новината на сезона — тя се усмихна, накланяйки леко глава. — Хората не понасят чуждото щастие.

— В такъв случай не е нужно да ви казвам, че интересът на Аурора към Кандида е много личен. Израсли са заедно, обича я като сестра.

— Обещах на доня Ортенсия, че винаги ще се грижа за дъщеря й, за да не й се случи нищо лошо — добави ти. — Въпреки всичко пак бих искала да я видя.

Сеньора Лакс бе ветеран от много светски войни. След тези думи остави дълга пауза на мълчание. Сви леко устни и каза:

— Сеньора Кандида доста ви е затруднила да изпълните обещанието си. От ваша страна е много благородно, че независимо от всичко искате да го изпълните, скъпа. Ако мога да ви помогна, ще го направя.

— Нужен ми е само адресът й, ако ви е възможно да го откриете.

— Разбира се. Но също ще ви дам и един съвет, ако ми позволите.

Ти направи красноречив жест с ръка, който означаваше „Давайте!“.

— Бъдете подготвена, в случай че благородството на чувствата ви не срещне взаимност.

Докъде би могла да стигне глупостта ти? Все още те болеше, когато говореха лошо за сеньорита Кандида. За сеньора Кандида. За Кандида.

— Мисля, че не приема гости — продължи сеньора Лакс. — Казаха ми, че живее сама и почти без прислуга. Очевидно поддържа някаква връзка с дъщеря си Антониета. Не се учудвам, защото

Антониета е същински ангел. Човек с огромно сърце. Майка и дъщеря се срещнали отново само преди няколко месеца. Представяте ли си, те практически не се познават. Макар че Кандида би била загубена без дъщеря си.

— Искате да кажете, че… — Орасио изглеждаше заинтригуван.

— Искам да кажа, че сеньорита Сампонс се грижи на майка й да не й липсва нищо. Ако не беше тя, Кандида не би имала пари дори за храна. Казаха ми, че италианският певец, с когото избягала, я накарал много да страда и когато й се наситил, я заменил с друга, по-млада. Каква тъжна история! Ако сеньор Станислао можеше да я види…

Докторът, тоест Орасио, направи жест на неодобрение.

— Да, сеньора, вие го казахте. Тъжна е историята на Кандида Турул — заключи той.

Господарката на къщата вдигна глава като хрътка, видяла нещо интересно.

— Чувате ли? Мисля, че Родолфо се връща. Много ще се зарадва да ви види тук. Позволете да ви сипя още малко шоколад! И моля ви, нека сменим темата! Горкият ми съпруг никак не обича тъжни любовни истории.

* * *

Въпреки всички обяснения и всички колебания, ти реши да отидеш. Нае файтон и го помоли да те заведе на „Пасео де ла Бонанова“. Докторът, Орасио, те придружи. На вратата отново те попита, за стотен път през този ден:

— Сигурна ли си, че искаш да се качиш сама?

— Сигурна съм.

— Добре. Тогава ще те взема след един час. Дали няма да е много това време? Ами ако не мине добре?

— Добре ще мине — отговори му. — Не се тревожи повече!

В ръцете си носеше пакет. Пожълтяла луксозна хартия с бяла панделка. Напомняше малко на мумиите на животни, които понякога намират в античните гробници.

Позвъни два пъти на вратата и един нисичък иконом излезе да ти отвори.

— За кого казахте да съобщя? — попита той и ти посочи мрачна гостна, за да почакаш там.

— Аурора. Ако й кажете Аурорита, ще се сети по-лесно.

Сърцето ти биеше силно, както някога, когато беше малка и сеньора Ортенсия те викаше, за да ти те скара и да ти каже, че „с толкова приказки“ разсейваш дъщеря й и не я оставяш да учи. Както когато в дома на Сампонс обираше останалото на дъното на шоколатиерата, притеснена, че точно в този момент някой може да влезе в кухнята. Както когато влезе в стаята на Кандида и намери празното й легло.

Чу гласове в дъното на коридора. Беше разговор. Кандида вероятно бе помолила да й повторят името на гостенката. Може би икономът й бе казал, че „една сеньора“ я търси. Горката Кандида, сигурно не разбираше нищо. Чакането се проточи, но накрая икономът отново се появи и с отпаднал глас каза, че може да влезеш.

Мислеше си, че сърцето ти ще се пръсне, докато стигнеш края на коридора. Погледна наляво и се натъкна на неприятната физиономия на голяма като тигър котка, която изръмжа „Бббрррррфффф“. Сепна се от уплаха и чу груб смях. Погледна към салона, в който имаше изтъркан диван, а на него седеше жена, дебела като пуйка, която се смееше, вееше си с кръгло ветрило и те наблюдаваше с потънали в бръчки очи.

— Аурора? — каза тя отчетливо. Сякаш нарочно произнасяше името ти бавно, за да повярва на това, което вижда. — Ти ли си това?

Естествено, тя не стана от мястото си. И не те поздрави по никой от начините, подобаващи за съпругата на един доктор. Погледна те за миг с очи на кукумявка, докато ти още стоеше права пред нея и й даваше възможност да те огледа. Тогава каза:

— Каква красива рокля! Я, хайде, завърти се!

Ех, ако Орасио те бе видял да се въртиш пред нея! Как само щеше да се ядоса! Слава богу, че не дойде. Дотогава ти не си бе дала сметка, че Кандида е единственият човек на този свят, за когото винаги щеше да си същата.

— Майчице! Каква промяна! — възкликна тя.

— Може ли да седна? — попита ти и седна, без да изчакаш отговор, за всеки случай. Настани се на креслото срещу нея, откъдето

имаше чудесна гледка към целия салон, с домакинята, настанила се в средата му като пантократор.

Започна да се питаш какво правиш там. А разговорът още не бе започнал.

— Много исках да ви видя — призна ти и никак не се учуди, когато се чу да й говориш на „вие“. Дори за миг не ти хрумна да се обърнеш към нея на „ти“. — През изминалите години мислех много за вас. Зарадвах се, когато разбрах, че сте се върнали.

— Нали виждаш, Аурорита. Животът е колело.

— Как сте?

— Дебела и стара.

— Стара? Не говорете така, защото сме на една възраст — се пошегува ти.

— Значи и ти си стара като мен.

Икономът се появи предпазливо като призрак. Беше рутинно, за да попита дали дамите искат нещо за пиене, но Кандида не те покани да си избереш нещо, а отговори от името на двете ви:

— Не е необходимо да носиш нищо. Иди да нахраниш котките, че отдавна те чакат.

Икономът покорно направи поклон, каза: „Да, госпожо“, и изчезна. Ти беше жадна, но не се осмели да поискаш нещо за пиене. Хвърли поглед наоколо. Имаше няколко книги — малко, — куп списания, маса за шиене и грамофон. Виждаше такъв за първи път и ти се стори, че е добър повод да разведриш разговора.

— Прекрасно е да слушаш музика, без дори да излезеш от къщи — каза, посочвайки с очи апарата.

— Вече обичаш ли музика, Аурора? — попита тя.

— Малко по малко започвам да обичам.

— Това е много хубаво. Нещата трябва да се правят малко по малко. Аз вече не слушам нищо. Музиката ме изнервя.

На масата имаше половин дузина грамофонни цилиндри, всеки в кутия. Стори ти се, че разчиташ върху тях познати имена: Вагнер, Росини, Пучини, Верди. „Rigoletto’s Quartet“ бе написано на единствената отворена и празна кутия. Цилиндърът вероятно беше вътре в апарата, вероятно бе звучал неотдавна. Стана ти много мъчно, като си представи Кандида, седнала на протрития диван, сама или с котка в скута, докато някой от грамофона пее „Bells figlia dell’amore

schiavo son de’vezzi tuoi. Con un ditto, un ditto solo tu puoi le mie pene consolar“. Докато ти си мислеше тези тъжни неща, мълчанието беше пълно и по-красноречиво от всички думи. Толкова години, а нито една от двете не намираше какво да каже.

— Разкажи ми за теб — каза Кандида, сочейки с поглед дрехите ти.

Мразеше думите ти да звучат като извинение, като оправдание. Има хора, които всичко изопачават. Дотогава не бе осъзнавала, че Кандида е точно от тях.

— Когато госпожа Ортенсия отиде да живее при племенницата си, ме изпрати в дома на доктор Волпи. Постъпих като икономка. Работих при него деветнадесет години, до деня, когато ме помоли да му стана съпруга. И ето, виждате. Въпреки че му отказвах много упорито, накрая размислих и му казах „да“. Все още считам, че това е лудост.

— Никаква лудост — отбеляза тя с неутрален и безразличен тон. — Това се нарича „хитрина“. Не изглеждаше да си такава, Аурорита. А как си с мъжете?

— Аз съм жена само на един мъж — отвърна ти.

— Ох, горкичката! Нима не знаеш? — продължи Кандида, размахвайки пълната си ръка. — Мъжете по природа са непостоянни и освен това кръшкат. Много кръшкат. Никога не можеш да им вярваш. Затова, ако искаш да имаш мъж, трябва да го държиш изкъсо и никога да не го оставяш сам. Трябва да го накараш да повярва, че пътят към сърцето ти е труден за намиране, като правилния изход от лабиринт с огледала. Така завинаги ще е твой. Ако не го направиш…, тежко` ти.

Ти не мислеше като нея, но не отговори нищо. Промени темата на разговора и това се оказа полезно. Да говориш за мъже с Кандида бе последното, което искаше.

— Знаете ли, всъщност дължа всичко на майка ви — продължи ти. — Ако не беше тя…

— Нямаше сега да сме тук, нито ти, нито аз.

— Точно така — отново последва мълчание, прекъсвано от мяукането на котките, които може би се радваха да получат храната си. — Често мисля за сеньора Ортенсия, всеки ден. Колкото повече време минава, толкова повече се възхищавам от това, което направи за мен, и се изпълвам с благодарност.

— За какво говориш, Аурора? — Когато намръщеше чело, Кандида изглеждаше с десет години по-възрастна.

— Говоря за дойката. Майка ви направи така, че тя да ни откърми и двете. Спомняте ли си? Вас е естествено да ви откърми, разбира се, вие сте нейна дъщеря. Но аз? Да ме даде на дойка! Аз бях напълно незначително същество, от което никой не се интересува.

— Каква дойка, Аурора? За какво говориш?

— Не си ли спомняте? — ти въздъхна. Най-накрая въпрос, по който можехте да говорите непринудено, без да приличате на статуи. — Като малки много говорехме за това, за дойката, вие и аз. Мен много ме интересуваше. Вие попитахте госпожа Ортенсия и тя ви каза, че дойката ни живеела в „Уертас де Сан Пабло“. Знаете ли, веднъж дори отидох там, за да я намеря.

Изведнъж ти се стори, че изражението в очите на Кандида става свирепо, което те обиди.

— Аурора, как може на твоята възраст да си толкова наивна? Това за „Уертас де Сан Пабло“ го измислих аз, за да не ти кажа истината. Не можех да понеса истината. Не се ли сещаш? Никога не е имало никаква дойка! Майка ми ни е кърмила и двете.

Почувства се така, сякаш ти бяха ударили шамар. За миг пред очите ти се спусна тъмнина, като черно було. Думите на Кандида победоносно се носеха от далечината:

— Не мога да повярвам, че никога не си се усъмнила. Лъжите ми бяха съшити с бели конци. Ти винаги откриваше слабите им места, не помниш ли? Дойката нямала достатъчно време да идва и да си отива, готвачката не я била виждала… С твоите въпроси приличаше на полицай. И вярваше на всичко. Това беше най-забавното!

— Сеньора Ортенсия! — промълви ти, без все още да вярваш на ушите си. — Майка ви ме е кърмила! Но защо?

— А-а, трябвало е да попиташ нея.

— Светът се е обърнал наопаки — отбеляза ти. — Господарките не кърмят децата на слугините. Светът се е обърнал наопаки.

— Горе-долу както сега! — отсече Кандида с изкуствена усмивка. — Погледни ни! Не аз, а ти приличаш на дъщеря на Турул.

— Защо майка ви никога не ми го е казала? — настоя ти.

— Знаеш каква беше. Най-важното за нея бе да изпълни онзи библейски завет: лявата ръка да не знае какво прави дясната. Добрата

самарянка. Виждаш, подари ми този апартамент. Купила го е със спестяванията си. Пари, които е измъкнала от баща ми, без той да разбере. Какво мислиш?

Ти не мислеше нищо. Само имаше желание да се разплачеш.

— Донесох ви това — каза, за да запълниш тишината и мъката с нещо друго, и остави на масата пакета с пожълтялата луксозна хартия.

— Какво е? Не искам нищо да ми напомня старите времена, от които се познаваме, Аурора. С миналото отдавна не се разбираме.

— Не искате ли да го отворите? — попита ти.

— Кажи ми какво е! — гласът й бе надменен, режещ като стомана.

— Шоколатиерата от бял порцелан. Със синия надпис.

Котките бяха престанали да мяукат и сега тишината бе толкова неловка, сякаш изведнъж земята бе престанала да се върти.

— Вземи си я! Не искам дори да я виждам! — Кандида направи пауза, може би размишляваше, после добави — Моля!

Приключихте по-рано. Ти слезе на улицата и чака доктора, тоест Орасио, двадесет минути. Той те свари съсипана, с шоколатиерата в ръце. На път за къщи те остави да си поплачеш на гърдите му, докато се успокоиш. После търпеливо изслуша каквото имаше да му казваш, а то бе много, страшно много.

Преди да си легнеш, отново пъхна шоколатиерата в дъното на гардероба. Този път си помисли, че ще си остане там завинаги, защото нямаше намерение да я вадиш отново.

* * *

— Как е възможно, скъпа Аурора, страховете ти да се събуждат отново и отново? — те питаше Орасио.

Колко бе прав! Периодично с теб ставаше нещо необяснимо. Особено когато си даваше сметка, че времето минава, без да можеш да направиш нищо. Или когато имаше лош ден и беше тъжна. Както през август 1910, когато научи, че Антонио Сампонс е починал на петдесет и девет години.

Отиде направо до гардероба, порови малко между вещите, които от години не бе докосвала, и извади пакета с шоколатиерата.

Луксозната хартия бе напълно пожълтяла, почти кафява. Старата бяла панделка от кадифе се беше измачкала. Ти я смени с нова и чиста лента. На една бележка написа: „Моля ви да приемете този предмет, който винаги е бил ваш, в знак на дълбоко уважение и на съболезнования. Ваша Аурора“. После извика Клара и й каза:

— Отнеси това в дома на Сампонс на „Пасео де Грасия“ за госпожица Антониета Сампонс и се увери, че го е получила! И кажи кой те изпраща!

Докато чакаше Клара да се върне, се преструваше, че шиеш до прозореца. Докторът, Орасио, четеше и кашляше в библиотеката и при всяко негово кашляне сърцето ти забиваше учестено. Вече мислеше само за миналото, защото бъдещето се бе покрило с гъста пелена.

Клара беше млада, ходеше бързо. Не се забави много. Мислеше, че ще донесе обратно шоколатиерата. Но този път бе различно.

— Къде е пакетът? — попита ти, щом я видя да влиза.

— Вие ми казахте да го дам на…

— Да, да, да, знам какво съм казала. Приеха ли го?

— Разбира се.

— Кой ти отвори?

— Икономката.

— Млада или стара?

— Като мен, година повече или по-малко. — „Млада кръв, слава богу!“ — И ми дадоха това за вас — тя ти връчи един малък плик.

В плика — картичка. От едната страна — име: Антониета Сампонс Турул. От другата — няколко кратки думи, но изкупителни за теб: „Благодаря много за любезността ви в такъв момент. Щом се възстановя от мъката, много бих искала да ме посетите у дома, за да закусим заедно. Предайте поздравите ми на доктора! Всичко хубаво. Антониета“.

На „вие“! „Да ме посетите.“ Ти се отпусна на люлеещия се стол, без да спираш да гледаш към улицата. Шоколадът, който приготвяше готвачката на Антония Сампонс — черен, горчив, гъст, — имаше славата на най-добрия в Барселона.

— Може ли да се оттегля, сеньора? — прошепна Клара.

— Да, да, извинявай.

Клара излезе от библиотеката. Ти прочете бележката още шест пъти, като си представяше обещаната закуска.

Много рядко се разпознава така отчетливо. Обикновено е бегъл, неточен, уклончив или с интимен елемент. Този път не. Този път бе ясно — това е краят.

---

[1] Опера от Дж. Верди. — Б.р. ↑

ИНТЕРМЕЦО №2
ПУКНАТИНА

Лятното утро през 1834 година е много душно. Градът е болен и полупуст. Всеки, който може да си го позволи, е заминал — на село, край морето, в подножието на някоя планина, където и да е, колкото може по-далеч от този заразен със смърт мравуняк. Дори птиците по дърветата на булевард „Рамбла“ не са посмели да останат. На най-оживената улица в света цари гробна тишина. Всеки ден на разсъмване каруцата на смъртта минава по домовете, за да прибере телата на умрелите. Някъде намират само по някой изоставен сух труп, означен с чакащ на вратата евтин ковчег. Родните му са избягали и са го изоставили там, сам срещу неизбежната му съдба. Когато има холера, не може да се направи нищо. Четири дена, най-много седмица, и си мъртъв. За нещастие в този случай смъртта не е еднаква за всички. Който има друго място, където да избяга, се спасява.

В един тъмен ъгъл на улица „Трентаклаус“, зад стената с червени копринени тапети, на легло със същата покривка, агонизира още една жертва. Свещеникът пристига, оглежда всичко, сякаш никога преди не е виждал такава къща (горкият, дори трябва да му повярваме) и пита болната как се казва и на колко години е. Жената едва има сили и глас да отговори. От устата й излиза слаб звук:

— Катерина Молинс. Седемдесет и четири.

Инес, която живее в този дом от петнадесет години и от четири нощи не е спала, за да бди над умиращата, седнала на стол до леглото, се изненадва от това непознато име. Никога не е чувала да се говори за Катерина Молинс, но си мисли, че може би последната граница трябва да се прекрачи без тайни, казвайки само истината. Какво значение има сега истината, скрита у всеки един от нас? Всяка жена би могла да се казва Катерина Молинс — някоя продавачка на риба, жената на някой тъкач, камериерката в някой почтен дом. Инес познаваше само мадам Франческа — обръщението се произнасяше на френски, а името на италиански, — която за нея и за останалите момичета беше като закрилница. Научи ги как да упражняват с достойнство тази мръсна и

позорна професия, помагаше им, когато нещата загрубееха, пазеше ги от мъжете, които никога не искат да се вразумят и да отстъпят, плащаше им добри заплати, дори се грижеше за тях, когато боледуваха.

Вечер, ако нямаха много работа, им разказваше хиляди истории от времената, когато Франческа било името на най-известната проститутка в града, но само за мъже с пълни джобове, а другите дори не можели да мечтаят за нея.

— Сигурно си научила много неща в живота си, Франческа — й казва свещеникът с усмивка на добър човек, докато се готви да й даде последно причастие.

Катерина няма сили да отговори, а само мръщи чело. Едва доловимо кимва с глава за потвърждение и се съгласява с божия служител, който по гласа си личи, че е твърде млад. Не го вижда добре, защото зрението й от години е замъглено, както и паметта й, както и бъдещето й. Ако можеше все още да говори така леко, както мислеше, би искала да му каже: „Добри ми младежо, ако ти кажа какво съм видяла и главно какво съм правила, мисля, че ще припаднеш“.

Преди да си тръгне, свещеникът благославя вратата на дома. Прави го винаги, когато дава последно причастие в някой публичен дом, защото е убеден, че така все на някого ще помогне. Макар че сега къщата не напомня на това, което беше до неотдавна. Всички стаи са празни и тихи. Клиентите са избягали, както и някои от момичетата. Почти всички останали са болни. Само Инес се държи. Свещеникът благославя и нея на прага.

— Господ ще те възнагради за това, което правиш — й казва той.

После си тръгва, придружен от тъжния клисар, като оставя след себе си пътека от коленичили богомолци.

Когато Инес се връща при умиращата, я сварва със затворени очи и сърцето й се преобръща. „Дали не е умряла? Толкова я пазих, а да си отиде в единствения миг, когато я оставих сама!“, си мисли тя. Но се лъже. Мадам Франческа не е мъртва, само спокойно си почива и слуша как светът малко по малко се стапя край нея. Жалко, че това чувство трае толкова кратко. Толкова е приятно да не трябва да мислиш за нищо, да не се страхуваш от нищо, да не предвиждаш нищо. Утре няма да я има. Колко хубаво!

Мадам Франческа отново отваря очи и сочи нещо с неопределен жест. Всичко й е ужасно трудно, дори да каже на Инес да отвори

картонената кутия, която се намира под леглото. Разбира се, гледачката й е много досетливо момиче и я разбира дори и без думи. Навежда се под леглото, изважда кутията, сяда отново.

С трепереща ръка и неуверени движения умиращата отваря капака.

— Потърси! — нарежда мадам с последния останал й дъх.

Инес търси. В кутията има молитвена броеница, дървена бъркалка от онези, с които разбъркват шоколад, една копринена кърпичка, гребен от слонова кост и лист намачкана хартия. Мадам Франческа посочва листа. Иска Инес да го прочете внимателно.

Това е разписка от заложна къща. Носи печат отпреди шест месеца, една цифра и името — Катерина Молинс.

— Върви… — й казва мадам Франческа, преди отново да заспи.

Повече не се събужда.

* * *

За пореден път Инес чака пред прозорчето на заложната къща. Изминали са четири седмици, откакто мадам Франческа почина, но до днес заложната къща беше затворена. Епидемията от холера затихва и нормалният живот отново се завръща по улиците на града, като започва от кафенетата и магазините, които пак отварят врати.

Инес чува името си и подава разписката на мъжа зад прозорчето.

— Дължите шестдесет и четири реала — казва той.

Инес оставя парите върху грапавата дъска на рафта. Служителят изчезва с разписката, тършува някъде отзад и се връща с предмет в ръцете.

— Каничка за кафе? — пита Инес разочарована.

— Това е шоколатиера — й обяснява той, докато прибира парите. — Много добре си спомням госпожата, която я донесе. Разказа ми, че е специална вещ, подарък от човек, заминал завинаги. Опитах се да разбера нещо повече за стойността на шоколатиерата и затова попитах от кого й е подарък, а тя отговори: „От единствената приятелка, която някога съм имала“. „А далеч ли замина?“ — попитах аз. „Не пожела да ми каже. Повече нищо не научих за нея. Сигурно вече е умряла. Като мен, и аз скоро ще умра.“

За Инес тази история няма никаква стойност. Тя не е дошла тук, за да слуша приказките на мъжа. Дошла е да вземе нещо, за което си мислеше, че е съкровище, а намира това. Каква загуба на време! Иска й се да се откаже и да си поиска обратно парите, но вече е късно.

— Мислите ли, че има някаква стойност? — пита тя.

— Порцеланът е много фин. И стар, сигурно е на поне петдесет години. Но ви предупреждавам, че не съм специалист.

Инес примирено взема шоколатиерата и отстъпва мястото си пред прозорчето на следващия от опашката. Колко жалко! Надяваше се да е пръстен, медальон, чифт сребърни ръкавели или може би копринена рокля… Всичко друго, но не и порцеланов съд. Какво, по дяволите, ще прави с тази шоколатиера? Ако знаеше, нямаше да си дава труда да дойде дотук. Да не говорим за платените пари. Колко жалко, да, колко жалко!

Щом колоните на заложната къща остават зад гърба й, тя се пита „Как мога да си върна парите, които платих за нея?“. Тогава си спомня за онзи шоколатиер, който преди епидемията се настани на улица „Манреса“. Габриел Незнамсикой, спомня си само първото му име. Беше ходила само веднъж, но ароматът от магазина се носеше по цялата улица „Архентерия“ и подканяше човек да изпие чаша горещ шоколад. Шоколадът е добър за нейната професия, защото запазва организма млад и здрав и освен това предизвиква желание да… да… Добре де, за онова, което Инес прави поне половин дузина пъти на ден.

На път за там, докато ходи с бързи стъпки, си мисли за намерените загубени неща: „На кого са загубените неща? На кого са обичаните от някого предмети, когато човек си отиде завинаги? Дали искат друг да ги вземе, да ги оцени, да ги има за свои?“. Обвинява мадам Франческа, причината за всичко. Остави й такава вехтория. Не можеше ли да си остане там, където си беше, и да не й създава такива главоболия? Ако не й дадат нищо за нея, ще се ядоса още повече. Вече вижда магазина за шоколад. На фасадата със златни букви е написано „Габриел Сампонс“. Бутва решително вратата и потъва в прекрасния аромат. Шоколатиерът е в задната стаичка и веднага излиза, за да обслужи клиента. Когато вижда Инес, се спира за миг. Не че я познава, както биха могли да твърдят много от хората, които пият шоколад в заведението му. Той все още е млад мъж, много зает, наскоро женен и

без склонност към забранени развлечения. Разбира се, няма начин момичетата като нея да се доберат до спестяванията му. Просто не иска да я виждат тук, може да прогони отбраната му клиентела.

— Какво искате? — пита шоколатиерът.

— Искам да ви предложа сделка — отговаря тя. Когато нещата трябва да се кажат направо, няма равна на нея.

Дон Габриел се разтреперва от притеснение, хвърляйки поглед към хората, които разглеждат витрината на магазина му. Мисли си, че някой от тях ще влезе, ще го свари да говори с тази госпожица с лоша слава и може да си извади неверни заключения.

— Слушам ви.

Инес оставя шоколатиерата на стъкления плот.

— Предлагам ви размяна. Ще ви дам тази шоколатиера. Порцеланът е фин, на повече от петдесет години.

Дон Габриел свива рамене.

— А какво искате в замяна?

— Какво можете да ми предложите? — пита хитро момичето.

Дон Габриел проучва предмета, изпълнен със съмнение. Наистина порцеланът е с много добро качество. На дъното има надпис на френски, който ясно показва, че някога е бил притежание на знатна дама. Аделаид? Това име не му говори нищо. Разбира се, той не е експерт по история, а в тези объркани работи човек винаги трябва да се консултира със специалист.

— Няма ли бъркалка? — пита той.

Инес няма представа за какво я пита. Свива рамене.

— Бъркалка? Дървен цилиндър с много дълга дръжка, който служи за разбъркване на шоколада.

Ами да! Инес изведнъж си спомня, че има нещо такова в кутията на мадам Франческа под леглото. Едва сега осъзнава, че двата предмета, шоколатиерата и бъркалката, са от един и същ комплект.

— Все едно. Ще намеря друга подходяща — казва решително дон Габриел. — Ще я взема. В замяна ви предлагам четири блокчета шоколад.

Инес е свикнала да се пазари с мъже. Откакто й пораснаха гърдите, не е правила нищо друго.

— Какво ще кажете за шест? — опитва тя.

Една дама, идваща откъм улица „Караса“, върви решително по „Архентерия“ към магазина. Дон Габриел я познава като добра клиентка.

— Да, да, както кажете. Давам ви шест. Ето, вземете ги! И си вървете вече, моля ви!

Инес поглежда през щанда и разбира какво става. Когато се появи почтена дама, всички мъже се правят на непознати. Отдавна го знае. Прибира шоколадите, сбогува се с очарователна усмивка и излиза от магазина точно навреме, за да не се загледа в нея приближаващата жена.

Дон Габриел бързо скрива шоколатиерата зад тезгяха. Прави го припряно, притеснено, сякаш иска да отдалечи от себе си нещо срамно, за да не опетни погледа на една истинска дама. Прави го толкова несръчно, че връхчето се удря о един от подсилените с метал ръбове на витрината. Чува се безпогрешен сух звън и се разхвърчават няколко частички. Появява се пукнатина, която ще остане там завинаги.

Истинската дама сега гледа витрината, сякаш й е трудно да се реши. Дон Габриел цъка с език, опипва с пръст току-що появилото се ръбче. Струва му се грапаво като собствените му чувства. Едва попаднал в ръцете му, този предмет вече не може да бъде продаден. Какво разочарование, мислеше да постави шоколатиерата на витрината, там щеше много да изпъква. Всичко стана заради проклетото бързане и неговата непохватност. Ядосан, той хвърля шоколатиерата в кофата за боклук, за да не я вижда повече, и точно в този момент дамата бутва вратата на магазина.

Злощастната шоколатиера на мадам Аделаид остана целия ден в кофата за боклук. Но вечерта, когато затваряше, съпругата на дон Габриел различи нещо като порцеланова дръжка, подаваща се между отпадъците. Изпълнена с любопитство, разрови и я извади.

— Какво прави това нещо в боклука? Каква прекрасна шоколатиера! Малко е очукана, но няма значение. Ах, мъжете никога не знаят кое си струва да бъде запазено и кое не — мърмори на себе си, докато затваря отвътре вратата на магазина, а после се изкачва по стълбите със спасената шоколатиера.

ТРЕТО ДЕЙСТВИЕ
ПИПЕР, КАРАМФИЛ, ЦИКОРИЯ

„Не се чувстваш добре, почти не си спал?
Ще се възстановиш с чаша хубав шоколад.“

Мари дьо Рабютен-Шантал, маркиза дьо Севинье

писмо, написано във Версай на 2 февруари 1671 година

ЕДНО

Мадам,

Имам удоволствието да ви информирам, че делегацията ни пристигна в Барселона вчера следобед, около шест часа, след четиринадесетдневно пътуване, по време на което се натъкнахме на повече прах, отколкото дъжд, на повече жега, отколкото студ, и на повече кисели лица, отколкото сладки думи. Настанени сме много добре в странноприемница „Санта Мария“. Мястото е недалеч от пристанището, а наблизо има прекрасна църква, наричана от всички „Санта Мария дел Мар“. Тя е едно от местата, заради които наричат Барселона „града на трите катедрали“. Съдържателят е приятен италианец на име Дзаноти, който веднага ни уведоми, че е получил тайна заповед да се отнася добре с нас. „Заповед от кого?“, го попита мосю Бомарше на доста правилен италиански. А човекът отговори: „Ако ви кажа, вече няма да е тайна. Достатъчно е да знаете, че в този град има много хора, които желаят да зарадват посланици от такъв висок ранг като вас“.

Тримата майстори шоколатиери, които ни придружават, не се учудиха да чуят тези думи, по простата причина че не разбраха нито една от тях. Вече ви казах, че разговорът се проведе на италиански. Мосю Бомарше съвсем не се успокои от гостоприемството на съдържателя, тъй като разбра, че присъствието ни тук не е така дискретно, както се надявахме. И то, при положение че не сме съобщавали на никого и никой не ни очакваше. Тревогата му продължи по време на вечерята и през цялата нощ, като не му позволи да се наслади на разговора на масата и го накара да спи с дълбоко вдълбана бръчка на челото от толкова въртене в леглото. Аз, разбира се, не мигнах, докато не се уверих, че той спи дълбоко, което не е трудно да се установи. Когато заспи, мосю Бомарше хърка като разярен глиган.

Прозорецът на нашата стая гледа към улицата и се намира точно над входната врата на странноприемницата, където два фенера горят до зори, и затова дори и през нощта разполагаме с достатъчно светлина. Реших да се възползвам от нея и всяка вечер, след като мосю

Бомарше заспи, да ви пиша тайна хроника на нашите приключения по тези земи, както самата вие ме помолихте. Това е най-сигурното време, докато спътникът ми хърка (с извинение).

Като начало, мадам, ви информирам, че делегацията ни е съставена от петима благородници, от които трима познавате повече от добре: самия мен — ваш верен слуга, мосю Бомарше, който служи на интересите на Негово Величество племенника ви, и нашия Лабе — шеф на дворцовите сладкари, който се оказа доста приятен спътник. Щом се качи в каретата и се отпусне от монотонното клатене по пътищата, получава неудържимо желание за сън. Заспива, свит в някой ъгъл (знаете, че той е човек с размерите на тапа) и се събужда чак когато пристигнем. Другите двама, както знаете, прекрасно подбрани благодарение на вашите усилия, са мосю Делон — представител на гилдията на шоколатиерите от знаменития (и сладък) град Байон, и мосю Малезерб от името на гилдията на парижките шоколатиери. Този Малезерб, както сам твърди, е нещо като втори братовчед на министъра със същата фамилия, който служи на племенника ви от около две години. Но се боя, че освен фамилията двамата господа нямат нищо общо, за наша зла участ.

Що се отнася до Делон, той е на не повече от петдесет години, слаб мъж, който изглежда леко отпуснат, макар че не бива да се оставяте да ви заблуди измамната му външност. Всъщност е приятен, спокоен, разговаря интелигентно и приветливо, прекрасен помирител при караници и спорове, колкото и да са разгорещени. Винаги е способен да намери най-точната дума и нужния тон, за да защити безпристрастно всички страни, без да засегне никого. Истински късмет е, че го водим с нас, защото този Малезерб, който представлява парижките шоколатиери, е като буря, която гърми и трещи, но не пуска и капка дъжд. Висок е и едър като планина, червен като същински домат и има характер на бясно куче. Лошият му нрав избухва в най-неочаквани моменти и той започва да говори грубости и простащини. Ако броях всички случаи по време на пътя, когато решаваше спорове с викове, числото щеше да бъде четирицифрено. В село Мило успя така да изплаши един кон с крясъците си пред капрата, че животното припадна. Изглежда му доставя удоволствие да стряска жените в странноприемниците. Поне половин дузина нещастни създания избягаха разплакали от него. Нашият Лабе, който има лошия късмет да

дели с него една стая, твърди, че дори по време на сън надава плашещи крясъци. За да имате по-вярна представа за тази особа, ще споделя само още една случка, която ни сполетя, преди да напуснем Париж.

В деня на заминаването ни мосю Малезерб накара да го чакаме повече от час и когато пристигна, носеше три толкова големи сандъка, че приличаха на ковчези. Бомарше му направи забележка, че не може да пътува с толкова багаж, на което Малезерб отговори:

— А-а, така ли? А защо не? Кой казва, че не може?

— Аз го казвам, драги господине — се изперчи Бомарше.

— А кой сте вие, ако мога да знам?

— Пиер-Огюстен Карон дьо Бомарше, господине. Дворцов секретар и ръководител на мисията.

Парижкият сладкар вдигна презрително вежди.

— Бомарше? Авторът на комедии? — попита той.

— Същият — отговори нашият човек.

— И защо трябва да обръщам внимание на думите на един писач на комедии? — го предизвика Малезерб, червен като домат и с викове, които можеха да изплашат целия град.

— Защото, ако не го направите, комедията може да се превърне в трагедия — отвърна Бомарше и разтвори леко жакета си, за да се види шпагата, скрита под него.

Малезерб се качи в дилижанса с наведена глава, поздрави с изръмжаване нас тримата, които се бяхме отегчили да го чакаме, и се разположи в купето, заемайки две седалки. През следващите девет часа не го чух да казва нито дума и мога да ви уверя, че когато той мълчи, ние се чувстваме много по-добре, защото отваря уста само за да тормози хората. За два дни път вече беше скаран с всички.

С мен също имаше препирня, когато спряхме да пренощуваме след втория ден на пътуването ни. С вид на превъзходство, като човек, свикнал да дава заповеди, без дори да ме погледне в очите, ми нареди:

— Ей, ти, младежо, занеси сандъка в стаята ми, бързо!

— Много съжалявам, господине, но аз не съм лакей, а адютант на мосю Бомарше. С удоволствие ще потърся някого да ви отнесе сандъка.

Той остана много изненадан.

— Адютант на дворцов секретар на мисия в чужбина? А на колко сте години?

— Осемнадесет, господине — отговорих аз.

— И имате ли достатъчно опит, за да придружавате дворцовия секретар на мисия като тази? — продължи той.

— С цялото ми уважение, мисля, че да, господине — както е редно, се въздържах да му кажа, че и друг път съм го правил.

— Как е името ви?

— Виктор Филиберт Гийот, господине.

— Не съм чувал за вас. В двореца ли живеете?

— Точно така, господине. Аз съм личен секретар на мадам Аделаид и на сестра й Виктория.

— А, по дяволите, по дяволите! — изсумтя той, а вътрешно у него се надигна такъв гняв, че заприлича на вулкан, готов да изригне. — Струва ми се, че какъвто сте дребен, няма да ви се отрази зле да отнесете един сандък. Щяхте по-добре да служите на вашите господари, ако имахте малко по-яко телосложение.

— Служа на господарите си със силата на интелекта си, а не със силата на мускулите, господине — отрязах го аз.

— А, интелект! — подигра се той с престорен глас и поглед, вдигнат към небето. — Колко далеч би стигнала страната ни, ако по-малко хора мислеха и повече товареха сандъци! Дръпни се, момче, сам ще го нося. Аз не използвам интелект.

Бих могъл да ви разкажа за още много неприятни сблъсъци с Малезерб, но не искам да ви изморявам с непристойни случки. Сега, с ваше позволение, ще се опитам малко да поспя, защото с първите лъчи на зората, след като закусим, мосю Бомарше реши да изпълним поверената ни задача.

Сбогувам се и ви поднасям поклон, винаги ваш,

Виктор Филиберт Гийот

ДВЕ

Мадам,

Вчера от сутринта всичко тръгна наопаки. Тъкмо се обличахме, за да слезем на закуска, когато ни съобщиха, че трима господа ни чакат на улицата пред вратата на странноприемницата. Стори ни се много странно, защото не очаквахме никого. Господин Бомарше и самият аз веднага излязохме да изясним загадката. Дзаноти, съдържателят, ни ги представи.

— Този господин е комендантът на Четвърти военен окръг, Франсиско Гонсалес де Базекурт, а другите двама господа са негови доверени хора с високи постове в местната власт, които са дошли да ви поздравят.

Първото, което си помислих, бе: „Колко наконтени ходят по улиците политиците в този град!“. Трябваше да ги видите — носеха дълги, току-що напудрени перуки, обувки с блестящи катарами и богато избродирани със злато сюртуци, сякаш се готвеха да присъстват на тържествена литургия или отиваха на прием в двореца.

Впрочем комендантът е едър мъж с изпъкнала мускулатура, главно на мишниците. Гласът му е неовладян, като на военен, а носът му така прилича на картоф, че човек има желание да прихне да се смее веднага щом го види. Казвам „картоф“, мадам, въпреки че забелязах как тук хората не проявяват никакво уважение към картофите и предпочитат да умрат от глад, отколкото да ги ядат. Дават ги само на животните, можете ли да си представите? Мисля, че в някой момент ще се наложи да им обясня колко са заблудени, колко старание полагаме във Версай при поглъщането на тези грудки и колко е прав мосю Парментие, когато възхвалява достойнствата им. Не мога да повярвам, че тук не правят същото.

Но да се върна на нашия комендант Картофен Нос. Питам се как този човек успява да дава заповеди на войниците си с подобен атрибут. Нима някой от подчинените му го взема на сериозно? Сюжетът ми се струва подходящ за трагедия, но ще го оставя за по-подходящ момент. По-късно Бомарше ми призна, че си представял коменданта по съвсем

различен начин, защото му казали, че бил образован и покровител на сценичните изкуства. Сега разбирате колко различни са хората, погледнати отблизо.

Също така ни учуди не малко, че ни говореха на английски, или поне се опитваха, защото нашите домакини показаха повече от скромни познания на този варварски език. От тримата само най-дребният си отваряше устата и с много усилия се опитваше да преведе думите ни на придружаващите го, които кимаха с глави като автомати, но мисля, че не разбираха нищо. Вероятно се питате защо не сме сменили езика, при положение че мосю Бомарше така добре владее испански? Ще ви отговоря, че в началото не ни се стори възпитано и любезно да се противопоставим на желанието на нашите неочаквани посетители и понеже както Бомарше, така и аз познаваме езика, на който се говори в Лондон, от посещенията си в този зловонен град, нямахме нищо против временно да го използваме.

Капитанът и двамата му високопоставени придружители бяха дошли, както разбрахме след дълго и трудно общуване, за да ни поканят на обиколка из града, която по някаква причина не можело да се отложи. Мосю дьо Бомарше се опита да им обясни, че сме пристигнали, за да вършим работа, а не да се разсейваме с разходки, но тримата господа мислеха друго — първо разходката, после работата — и изразиха това на своя развален английски с такава настойчивост, че се наложи мосю Бомарше да отстъпи.

— Ще им окажем честта, като се опитаме да не се задържаме прекалено дълго, а после ще продължим с плановете си — ми каза той шепнешком и ме помоли да отида да доведа тримата шоколатиери.

Разходката бе пешеходна и при такъв режещ студ, какъвто не очаквахме да заварим в тази южна страна. Започна с подробна, но много весела обиколка на единия край на града. Сутрин тук се продават провизии, а следобед хората излизат на въздух или да погледат някой военен парад, а по всяко време се вижда как израстват нови дворци и се чуват черковни камбани. Наричат това място „Ла Рамбла“ и на него се развива голяма част от социалния живот в града. Мосю дьо Бомарше прояви интерес да узнае повече подробности за градоустройството, което не изглежда добре замислено, но нашите домакини само се усмихваха, кимаха с глава и повтаряха в един глас „Йес, йес, йес“.

После пожелаха да ни покажат морския пейзаж, който се разкрива от крайбрежния булевард. Там духаше толкова влажен и силен вятър, че направо ни смрази. На възвишението започна такъв хор от кихавици, че напомняше за хора на боговете от ада от вашата любима лирическа трагедия… Как се казваше? Едно от произведенията на маестро Люли, които се радват на голям успех в двореца. Все едно, в крайна сметка всички си приличат. Сигурно прекрасно знаете какво имам предвид. Имаше герой и хор, както и по време на нашата разходка из града. Малезерб изпълняваше главна партия и при всяко избухване на носа му, изпитвахме страх, че настъпва апокалипсис. Лабе, Делон и самият аз следвахме примера му и кихахме на няколко гласа. Бомарше в една или друга степен успяваше да се сдържи.

Нашите домакини решиха, че е необходимо да направят нещо, за да прогонят студа от костите ни и ни отведоха в едно кафене, където веднага ни сервираха чаши с някаква напитка с кафяв цвят и трудно за запомняне име, за която твърдяха, че се приготвяла от цветове, билки и орехови ядки. За миг изпихме цяла бутилка, но собственикът на заведението скоро извади втора, а после и трета, като непрекъснато ни подканяше да пием още и още с такова старание, което едва след четвъртата чаша започна да ни се струва подозрително. Дворцовият секретар, както знаете, е опитен човек и даде заповед на цялата ни свита да не пием повече, но се боя, че за някои от нас вече беше прекалено късно. Дребният Лабе не се държеше на краката си. Челото на Делон се бе набраздило с бръчки, а погледът му бе вперен в праха на улицата. Самият аз забелязах, че главата ми непрекъснато кръжи. Но най-лошото се случи с Малезерб, който след забраната реши, че може да я пренебрегне, и си заслужи спречкване с Бомарше.

— Вие кой сте, че да ми казвате да не пия? Пия, когато намеря за добре, господине.

— Не тук, господине. Да си вървим.

— Гостилничарю, още една чаша!

— Стига! Гостилничарю, приберете бутилката!

— Веднага я донесете! Нека чашите да са две!

— Малезерб, веднага излезте навън!

— Накарайте ме, ако ви стиска! Вие и вашият мижав помощник!

— Малезерб, не ме ядосвайте!

— Бомарше, не ми досаждайте!

Този път Бомарше се отказа да спори и да обяснява. Бих казал, че беше твърде замаян, за да крещи, и само мислеше как да се върне в странноприемницата и да легне да спи. Междувременно мъдрият и благоразумен Делон изпразни стомаха си върху сюртука на комендант Картофен Нос. По-предвидливият Лабе изкара червата си през устата до ствола на една черна топола, докато двамата местни управници го гледаха с погнуса, седнали на столове, които на „Ла Рамбла“ се ползват срещу заплащане.

Както сама разбирате, мадам, тази случка анулира всичките ни намерения от предния ден. Оставихме Малезерб в кафенето да си поръчва още пиене и с огромни усилия успяхме да се върнем в странноприемницата, където веднага се отправихме към леглата си, без всякакво желание да анализираме случилото се. След повръщането Лабе изглеждаше малко по-добре и намери сили да ни пожелае лека нощ, но никой не му отговори. Мосю Бомарше бе пъхнал главата си в легена на умивалника, а от устата му излизаше кисела жлъчка, способна да повали всекиго. За Делон не научих нищо повече, нито намерих някаква следа от него. Що се отнася до мен, последното нещо, което си спомням, е лицето на комендант Картофен Нос, който с фалшива усмивка ми помогна да си легна и ми каза на своя език:

— Починете си, младежо, починете си!

Вече знаете по какъв безславен начин приключи първият ни ден в този град. Проспахме махмурлука си в странноприемницата. В собствена защита мога само да кажа, че домакините ни бяха толкова коварни, колкото и напитката, която ни дадоха да пием.

Не мога да приключа, без да ви предупредя, че утре ще се наложи да ви кажа една ужасна новина. Днес главоболието ми е толкова силно, че едва се държа на краката си. Затова ви моля да ме извините за написаното през тези няколко часа и ви поднасям почитанията си.

ТРИ

Ето ужасната новина, която вчера нямах сили да ви кажа — комендантът Картофен Нос и неговите двама придружители ни окрадоха. Затова бяха така заинтересовани да ни придружат до странноприемницата, затова толкова искаха да ни помогнат да си легнем. Щом сме затворили очи, той се спуснал да рови из багажа ни и взел всичко, което му харесало.

Тоест парите, златото и някои бижута, оставяйки ни с празни джобове. Бомарше беше толкова отчаян, когато откри това, че за миг си помислих, че ще се хвърли през прозореца. Взели са му всичко. И не знам защо „всичко“ ми се струва много повече, отколкото предполагаме.

Аз съм единственият, когото крадците за нещастие са удостоили с по-различно отношение. Освен златото и парите са взели и един предмет, който носех в багажа си. Сещате ли се кой? Какво нещастие! Онзи подарък, който ме помолихте да предам лично в ръцете на майстор Фернандес заедно с вашето писмо. Но не се тревожете предварително, писмото все още е у мен. Само подаръкът е изчезнал, но по думите на Бомарше скоро ще си върнем всичко. Той е планирал посещение при коменданта в кабинета му в кралския дворец, с цел да поиска обяснение. Междувременно ме изпрати да събудя цялата делегация и да им кажа, че ги чакаме за закуска.

Можете да си представите, мадам, че тази сутрин настроението ни беше твърде мрачно, след като разкрихме сполетялото ни нещастие. Делон слезе първи в трапезарията, много разтревожен от кражбата. Малезерб и Лабе обаче не се появиха. Колкото и да тропах на вратата на стаята им, колкото и да ги виках по име с цяло гърло и без никаква дискретност, не получих никакъв отговор. В стаята им цареше такава гробна тишина, че за миг си помислих, глупакът аз, че са излезли рано сутринта, за да идат на църковна служба. Но после се сетих, че Малезерб не е почитател на църквата, поисках от съдържателя резервния ключ за стаята им в името на краля на Франция и влязох в тяхното светилище, решен да разбера какво става.

Случващото се бе истински позор. Цялата стая смърдеше на алкохолни изпарения. Двамата господа спяха по гръб в сумрака на спуснатите пердета. Малезерб — каква неприятна гледка! — бе полугол. Мосю Лабе все още беше с дрехите си за излизане. Преброих шест захвърлени на плочите на пода бутилки от домашната напитка, с която ни бяха черпили предната вечер. Едната от тях бе недопита и се бе разляла, а миризмата от нея с нищо не допринасяше за приятната атмосфера. Възмутен от поведението на двамата поданици на Негово Величество, аз се опитах да разбудя Лабе, с когото повече се разбирам, с леки шамари по бузите. Пробвах и да го разтърся, като дърво с презрели плодове. Чак след много настояване успях да го накарам да си отвори едното око и да ме погледне, но очевидно още не беше съвсем буден, защото ми каза:

— Пресвята Дево Марийо, ето една сушена скумрия — и отново заспа и продължи да хърка.

Естествено, останах със съмнение дали скумрията не съм аз и дали това не е някой прякор, който са ми измислили членовете на нашата група. Забелязах, че вещите на Лабе и сандъкът на Малезерб също са разхвърляни. Изглежда крадците бяха имали конкретна цел и добре планирана стратегия, за да я постигнат. А ние бяхме твърде доверчиви и улеснихме задачата им. Припомних си всичко това, докато слизах обратно по стълбите, за да информирам мосю Бомарше за състоянието на нашите спътници. Той доста се ядоса, закуси съвсем малко и веднага тръгна за двореца в разпалено състояние на духа.

— Вие ме чакайте тук, Гийот — каза ми, — в случай че спящите се събудят. — Каквото и да стане, не позволявайте никой да напуска странноприемницата. Разбрахте ли? Ще се върна преди обед.

Побързах да поверя на Лабе същата отговорност, която Бомарше бе поверил на мен. Той обеща да се постарае, но отбеляза, че ако тази човешка планина Малезерб пожелае да излезе, никой не би могъл да му попречи. После тръгнах след Бомарше, както вие ме помолихте да правя, с опасението, да не го загубя от поглед из заплетените улички. Имах голям късмет. Открих го и се залепих зад него като сянка, но поддържах достатъчно разстояние между нас, за да не събудя подозренията му.

Той първо отиде до кралския дворец, където ни бяха казали, че се намира кабинетът на онзи така изтупан сеньор Гонсалес от предния

ден. Попита за него и се представи като „Посланик на Негово Величество краля на Франция“. Както вероятно предполагате, бе приет незабавно. Не знам какво се е случило в кабинета, защото не съм видял с очите си (останах да чакам на площада, възхитен от размерите и величието на мястото и треперещ от студ, защото плащът не бе достатъчен, за да ме стопли). Видях го да излиза по-спокоен, вървеше бавно и с изписана на устните усмивка на задоволство, сякаш бе получил добри новини. Продължи по пътя, зави надясно, измина една дълга и тясна като острие на шпага улица, на която сякаш нарочно имаше много оръжейници, а аз продължих да го следвам неотлъчно. Вървеше така решително, че си помислих, че се връща в странноприемницата.

Изненадах се, че в края на улица „Еспасерия“ той зави надясно, продължи покрай стената на църквата и пое по една богаташка улица, наречена „Монткада“. Опитвах се да запазя факта, че го следвам, в тайна, уповавайки се на шпионския си инстинкт, който неведнъж ми е служил. Помогнаха ми уличното оживление и търговците, предлагащи стоките си на местния език.

Мосю Бомарше достигна до средата на улицата, без да забавя ход. Спря се, вдигна поглед, стори ми се, че за миг се поколеба на коя врата да потропа и накрая реши. Удари чукчето на входа на богат палат и веднага излязоха да му отворят, след което го поканиха вътре. Стори ми се, че не е непознат в онзи дом. Прекарах на студа доста време, търсейки милостта на някой слаб слънчев лъч. Чух как камбаните на „Санта Мария“ удариха десет, после единадесет и когато вече си мислех, че слънцето ще достигне пладне и ще ме свари на същото място, вратата отново се отвори и мосю дьо Бомарше излезе така сериозен, както беше влязъл, но с ново тайнствено изражение на лицето. Искам да кажа, че имаше вид, ако мога да твърдя такова нещо, на човек, сключил изгодна сделка.

Този път със сигурност познах, че се връща в странноприемницата и побързах да го изпреваря. Подвижен съм, дългокрак и с двадесет и седем години по-млад от моя обект, така че не ми беше кой знае колко трудно. Щом пристигнах, попитах Лабе дали има новости и той ме информира, че спящите не са излизали от стаята си. Седнах на една маса в трапезарията, престорих се, че чета вестник,

наречен „Ла гасета де Барселона“ и си придадох изражение на голямо учудване, когато видях Бомарше да влиза през вратата.

Той ни разказа дословно какво бе открил в двореца.

— Знаете ли, Гийот — ми каза, — крадците, които вчера ни оставиха без пукната пара, както и предполагах, нямат нищо общо с коменданта, нито с областната управа. Истинският сеньор Гонсалес и Базекурт е образован човек, както ни бяха казали, покровител на театрите в града и голям почитател на моите комедии, които познава добре. Говорихме за театър (в частност за моите произведения) на свободен френски и той изрази съжалението си от случилото се с нас. Обеща да положи всички усилия, за да залови злосторниците.

— Тогава — попитах го аз — кои са били онези мъже?

— Точно това се питам и аз, Гийот, точно това.

Проведе се следствие, както Бомарше ни обеща. Хората на коменданта разпитаха Дзаноти. — „Аз само предадох каквото ми казаха. Откъде да знам, горкият аз, че са мошеници. Никога не съм ги виждал“ — се защитаваше стопанинът на странноприемницата. Изготвен бе и списък на откраднатите вещи. Това, което разказах по време на разпита, изненада разследващите.

— Шоколатиера?

— От бял порцелан. Произведена в Кралската фабрика в Севър, но няма характерната марка на фабриката, която представлява две преплетени L. Беше увита в турскосиньо кадифе.

— А тази шоколатиера има ли някаква стойност?

— Безценна е, сеньор. Тя е уникална вещ.

— Простете любопитството ми — каза един от тях. — Винаги ли носите шоколатиера със себе си?

— Точно така, сеньор — потвърдих аз. — Никога не пътувам без нея.

Вече нямам доверие на никого в града. Не исках да споменавам дори и пред разследващите за вас, нито за сеньор Фернандес.

Най-хубавото се случи, когато събудиха двамата пияници. Разпитът им не беше нито находчив, нито проницателен. Но когато полицаите си заминаха, Бомарше саморъчно изля съдържанието на умивалника върху главите на Малезерб и на Лабе, по половин за всекиго. Идеята беше добра.

— Да видим дали това ще ви освежи — каза той, поглеждайки към бедрата на Малезерб, дебели като бутове шунка под огромния му корем от сланина, а между тях — малка наденичка, която не знаеше къде да се дене сред такова изобилие. И тогава добави: — И за бога, прикрийте се! Господа, бъдете така любезни да се държите прилично или ще трябва да ви припомня, че сте делегация на Негово Величество краля на Франция, най-великата нация, която някога…

— Добре, добре, добре — прекъсна го Дзаноти. — Мога ли да ви услужа с още нещо или ще ми позволите да върна умивалника на мястото му?

Накрая всичко се оправи с голяма кана студено и шест-седем пъти преварявано кафе. Както знаете, това е лечебна напитка с много неприятен вкус, която в днешно време всички европейски лекари препоръчват.

ЧЕТИРИ

Хрониката на моите неуспехи, мадам, не свършва тук. Когато най-сетне всички бяхме готови, с прояснени глави и бързи крака, започна да вали сняг. Понеже от предния ден имахме болезнен пример за ефекта на студа върху бедните ни носове, мосю Бомарше огледа небето и започна да се тревожи:

— Дзаноти, обичайно ли е такова време? Аз си мислех, че в Барселона температурите са по-умерени.

Стопанинът на странноприемницата сви рамене и отвърна:

— Светът е тръгнал наопаки, господине.

Ние петимата останахме известно време в дълбоко мълчание, с вперени в небето очи, очаквайки да се случи чудо и снегът да спре. Но стана тъкмо обратното и снеговалежът заприлича на един, който веднъж наблюдавах в двореца как затрупа напълно стражите пред входа. Започна да се смрачава и Бомарше се отчая, че още един ден ще отмине, без да сме направили нищо полезно. Приближи се до мен и ми каза на ухото:

— Гийот, вие имате природната дарба да се промъквате и летите бързо като вятъра. Бихте ли избързали да отидете до магазина на улица „Трес Волтес“, за да предупредите сеньор Фернандес, че утре нашата делегация ще му окаже честта да го посети?

Разбира се, аз се съгласих, доволен, че ще свърша нещо полезно. Изтичах в стаята си да потърся писмото, подписано и подпечатано от вас, и като го скрих добре в раницата си, побързах да изляза от странноприемницата през безмилостния снеговалеж. Толкова беше студено, че колкото и да се загръщах в плаща си, бе напълно безполезно. С едри крачки изминах разстоянието до някакъв безлюден площад, а през това време дори косите на главата ми трепереха от студ.

Попитах няколко минувачи как да стигна до площада, наречен „Л’оли“. На булевард „Борни“ ми казаха: „А, още сте много далеч“. Към средата на улица „Дел Рек“ ми съобщиха: „Приближавате се“. Най-сетне, на склона при затвора, ме уведомиха: „Съвсем близо сте. Онази уличка там се нарича «Бория». Вървете по нея и тя ще ви отведе

на площада, който търсите“. Речено — сторено. Щеше да бъде много по-лесно, ако не бе толкова студено, но все пак пристигнах до дървена врата, над която изтрита табела съобщаваше:

Фернандес
Майстор шоколатиер
Доставчик на френските принцеси

По улицата нямаше жива душа. Кепенците на прозорците бяха спуснати, снегът започваше да затрупва тъмните улички, а аз не усещах носа, ръцете и пръстите на краката си в обувките. Потропах на затворената врата, но никой не излезе да ми отвори. Помислих си, че ако трябва да чакам, ще умра замръзнал пред вратата. Потропах по-настойчиво, почти отчаяно. Не мислете, че ми отвориха веднага! Стоях достатъчно, за да кажа цяла молитва, завит, доколкото бе възможно в плаща си, пред вратата без навес, а снегът се стичаше по носа ми и перуката ми замръзваше. След множество отчаяни удари по вратата с оглед на обстоятелствата извиках със сетни сили:

— Сеньор Фернандес, за бога, отворете ми или ще умра като куче пред вратата на дома ви! Казвам се Гийот, идвам от Версай по заръка на мадам Аделаид и ви нося…

Трябва да знаете, драга госпожо, че името ви бе като вълшебен ключ. В същия момент, когато снегът започна още по-свирепо да вали и не се виждаше нищо на две педи разстояние, за мен се откри лъч на надеждата, проникващ през открехнатата врата на шоколатиера, и две черни като въглени очи ме загледаха втренчено. Помолих се:

— Сеньор Фернандес, замръзвам. Моля ви да ме пуснете да вляза!

Вратата великодушно се отвори. Най-сетне бях под покрив, в помещение със запалено огнище. Вътре имаше огромен тезгях и се усещаше прелестно ухание на шоколад.

Усетих как метнаха върху плещите ми одеяло. Нежен женски глас ми каза:

— Седнете близо до огъня и скоро ще се сгреете!

Може би се питате на какъв език бяха произнесени тези думи. Добре, но ще ви кажа, че не съм напълно сигурен. Жената, която ми

отвори, не беше съвсем чужда на основите на нашия прекрасен език, но би било преувеличено да кажа, че го говореше. По същия начин и аз мога да изрека две думи на испански и още някоя на каталонски, за да се разбера с някого. Знаете, че имам ухо за чуждите езици. На някаква смесица от трите езика, в която се прокрадваха и думички на италиански, както ще се убедите, успяхме да се разберем, и то не зле, с моя ангел — спасител.

Прозвището „ангел — спасител“ й бе дадено от мен с удоволствие, не само защото ме зави с гореспоменатото одеяло и после ме нагости с чаша великолепен шоколад, който ме върна към живота. Нарекох я така обаче по-скоро заради нежното изражение на лицето й. С възхищение открих, че спасителката ми бе жена на малко повече от двадесет години, имаше тъмни очи, блестящи като сапфири от пламъците на огнището, нежни страни, коси с цвят на стар бакър и кадифени устни. Останах така смаян от красота й, че за миг си помислих „Ако бях умрял пред вратата, ангелите от рая не биха ми се сторили толкова красиви“.

— Вие говорите моя език! — възкликнах с възхищение в първия момент.

— Не, не мисля — отвърна тя, — но мога да разбирам. Имам доста клиенти, които говорят като вас. Французите много обичат Барселона.

Спомних си, че Бомарше ме бе предупредил за това, когато напускахме Париж:

— Ще видите, приятелю Гийот, че Барселона е най-френският от всички чуждестранни градове.

Щом си изпих шоколада, жената попита:

— Казахте, че ви изпраща мадам?

— Oui — отговорих аз.

— Можете ли да го докажете?

— Naturellement.

— Покажете ми доказателствата!

— Ще ги покажа на сеньор Фернандес. Той вкъщи ли е?

— В момента не.

— Ще го почакам.

— Не ви съветвам. Може да се забави.

— Аз не бързам.

— Но аз, да. Позволете ми да видя доказателствата. Ще ги покажа на сеньор Фернандес.

— Вие прислужница ли сте?

— Не, господине.

— Сигурно сеньор Фернандес е ваш роднина? Може би баща?

— Също не.

— Ще ми кажете ли или трябва да отгатна?

— Той е мой съпруг. Сега ще ми покажете ли какво носите за него?

Признавам си, че това ме накара да се поколебая и бях на косъм да й покажа писмото ви, но навреме се сетих за преживяната измама и се сдържах.

— Не разбрах, госпожо, дали мога да ви се доверя.

— Колко интересно! Аз имам същите съмнения.

— Къде е сеньор Фернандес?

— Покажете ми доказателствата от мадам и ще ви кажа!

— Кажете ми и ще ви покажа доказателствата!

— Няма начин.

— Тогава и аз не съм съгласен.

— Не вярвате ли на думите ми?

— За нещастие.

— Дала ли съм ви повод за това?

— Не сте ми дала, но имам достатъчно основания.

— Може би съм ви обидила?

— Вие не, но други хора — да.

— Значи трябва да заплатя за грехове, които не съм сторила?

— На всекиго понякога се случва.

— Ако ми дадете доказателствата, всичко ще си дойде на мястото.

— Или може би не. Трудно е да се каже.

— За бога, господине, не бъдете толкова упорит!

— Не съм упорит, а предпазлив. Различно е.

— Дайте да ги видя!

— Казах ви, че няма.

— Тогава си вървете!

— По никакъв начин.

— За толкова млад човек сте упорит като магаре.

— За жена вие също.

В този момент на вратата се потропа съвсем не приятелски. Бам, бам, бам!

— Загубена съм! Идват от гилдията! Чули са ни. Знаят, че съм тук! — възкликна моят ангел и на лицето й се изписа изражение на искрен страх.

Тропането се повтори — бам, бам, бам! — и вратата затрепери от ударите. Гръмовен глас каза на английски:

— В името на крал Джордж, отворете!

— Мъжът ви търгува с англичаните? — попитах тихо, доста притеснен.

— Не, господине, доколкото знам — отвърна тя.

— Тогава какво искат тези хора?

Ангелът сви рамене.

— В името на крал Джордж III, отворете вратата! — повтори англичанинът.

— Какво да правим?

— Да отворим вратата, естествено — казах аз със силата на титан, готов сам да отмъсти за загубената си чест в Седемгодишната война[1].

Тя ме послуша. Отвори широко вратата и се оказахме пред червения нос и обсипаното с брадавици лице на един шишкав господин, приличащ на жаба. Беше по-добре облечен от мен и три пъти по-едър. Може би затова трепереше по-малко. Придружаваха го двама войници в униформи, които го охраняваха с извадени шпаги и го наричаха „сър“.

— Господа, поздравявам ви от името на Негово Величество крал Джордж III, крал на Англия, Ирландия, Менорка, Индия, Доминика, Гранада, Сан Висенте, Тобаго, Флорида…

— Да, да, да, това го знаем — англичаните са непоносими, винаги се хвалят с победите си. — С какво мога да ви услужа? — попитах аз.

— Първо, пуснете ни да влезем! — отвърна той.

Отстраних се от пътя му и дадох знак на жената да направи същото. Трима мъже влязоха в магазина с цялото си снаряжение и затвориха вратата. Всички почувствахме облекчение, че оставяме

навън тъмнината и снега. Англичанинът се огледа и с едва доловим жест одобри приятната обстановка.

— В името на Негово величество крал Джордж III ви заповядвам да ни покажете измисленото от вас приспособление за производство на шоколад — каза сър Английска Жаба, който явно не обичаше да си губи времето с преамбюли и представяне, а гушата му се тресеше от твърда решителност.

Достатъчен бе само поглед, за да разбера колко много моят ангел се страхуваше от присъствието на мъжете. В същото време тя ме гледаше изпитателно, сякаш очакваше да направя нещо.

— Мисли ви за съпруга ми — прошепна на ухото ми.

— Разбрах това — отвърнах аз.

— Какво точно искате?

— Да видим машината.

— Невъзможно! Настоявам да си вървите! — каза тя.

Трябва да призная, че този отговор, както и враждебността й към англичанина, ме изпълни със задоволство.

— Наистина ли искате да си тръгнат?

— Разбира се.

— Тогава им покажете машината!

Докато провеждахме тихо този разговор, Жабата започна да губи търпение. Потропваше с крака по пода и издаваше звуци, подобни на ръмжене. Жената на шоколатиера Фернандес склони да ме послуша. Вече бях започнал да се боя, че няма да го направи и господинът щеше да ни обяви война на място. Тя ни отведе в задната стаичка.

— Ако обичате, господа — подканих ги с поклон, за да успокоя малко егото на Жабата, защото съм разбрал, че нищо не смекчава английския характер повече от един добър комплимент.

В задната стаичка видяхме механичното чудо, което в наши дни буди любопитството и възхищението на целия цивилизован свят. Цялата машина е изработена от дърво и метал, има шест крака и четири големи и много елегантни зъбчати и гладки цилиндри с перки. В това изобретение, както можах да разбера от обясненията на ангела — и които се заех да преведа, — от едната страна влизат какаовите зърна, вътре се смесват със захар и подправки, а от другата страна излиза напълно готов продукт с превъзходен вкус. Англичаните много похвалиха машината. Казаха, че подобно чудо може да бъде сътворено

само от въображението на гений. После се поинтересуваха как работи и моят ангел им обясни подробно. Аз преведох само половината от думите й, за да не разпалвам допълнително интереса на конкурентите ни. А при всяка реплика на Жабата проклинах нашата неспособност да попречим на тази дивашка делегация да ни изпревари.

Поданиците на крал Джордж се поинтересуваха и от подправките, които трябва да се добавят към какаото, за да се получи добър продукт. Моят ангел каза, че могат да бъдат най-разнообразни, но в никакъв случай не бива да липсват четиринадесет зърна черен пипер, половин унция карамфилови коренчета и една голяма глава цикория, от най-червената. Някои сладкари препоръчват да се добави също кардамон, канела, една шушулка ванилия, бадеми и дори портокалов цвят, но тя каза, че е по-голям привърженик на простите рецепти.

— Днес хората не предпочитат както някога претрупаните храни. Много по-важно е шоколадът да е истински и с най-добро качество.

Но нека продължа, ако позволите! Машината остави англичаните така захласнати, че дълго време не пророниха и дума. С мен се случи същото, но се наложи да го прикривам. Двамата войници без всякакво неудобство измериха приспособлението с педи и дори си позволиха да проверят теглото му, като го повдигнаха от двете страни, сякаш преценяваха колко мъже са нужни, за да го отнесат. Техният командир мълчаливо гледаше настрани.

— Мога ли да узная причината за интереса ви? — попитах аз.

— Разбира се, сеньор Фернандес. Крал Джордж много обича шоколад. Всеки ден го пие. Дава му сила на шест вола и му отпушва мозъчните канали. Той много е слушал за вашето изобретение. Затова пожела да ви окаже честта да узнаете за неговия интерес.

Усмихнах се, сякаш думите му ме бяха поласкали. Случващото се никак не ми харесваше. Мъжете бяха приключили с измерванията и Жабата отново проговори.

— Любопитен съм за нещо, сеньор Фернандес, и само вие можете да ми помогнете — каза той.

Помислих си: „Сега вече съм загубен. Ако ме попита за някаква, макар и най-малка подробност за устройството на машината, ще открие измамата, а гневът му ще ме смаже като комар“.

— Кажете.

— На какво се дължи фактът, че говорите английски с толкова силен френски акцент? — пожела да узнае сър Жаба.

— А, това ли? — усмихнах се аз, като се опитвах да измисля по-убедителен отговор. — Учителката ми беше французойка.

— Но, доколкото съм информиран, вие сте били чирак при майстор Льосерас, който има магазин близо до вашия.

— Да, господине.

— На колко сте години? Не знам защо, но имам усещането, че времето е било много милостиво към вас.

— Външността ми лъже, господине. Така е защото съм много слаб. Както ме гледате, наскоро навърших тридесет и една.

— Сериозно ли говорите?

— Кълна ви се.

Английската Жаба си поглади брадичката.

— Сигурно е от шоколада. Съветниците на крал Джордж твърдят, че много помага за запазване на младостта.

— Не мога да отрека.

Повярва ми. Или поне така изглеждаше.

— И един последен въпрос.

Господи, какво страдание!

— На вашите услуги.

— Познавате ли моята страна?

— Не, сър — излъгах аз.

— Тогава трябва да знаете, че е пълна с гостоприемни хора с прекрасен вкус, които безмерно уважават хора като вас, способни да допринесат за напредъка на света с новаторски и полезни идеи. Същото важи и за Негово Величество, разбира се. Неотдавна имах честта да придобия от името на нашия крал един апарат за гмуркане, много полезен при търсене на предмети, загубени при корабокрушение. И машина, която прави едновременно барелефни портрети на трима души. Негово Величество крал Джордж има огромно доверие в тези неща и е убеден, че световният напредък минава през перки, бутала и зъбчати колела, от които вие толкова разбирате. Накрая Негово Величество би искал да знае дали вие и вашата любезна и красива съпруга бихте приели поканата да живеете в Бъкингам достатъчно време, за да конструирате една машина точно като вашата.

Речта му ме остави вкаменен. Естествено, успях да се окопитя достатъчно, за да отговоря:

— Трябва да се посъветвам със съпругата си, сър.

— Естествено, разбирам ви.

— Разбирате ли?

— Да, господине. Ако аз имах толкова красива съпруга като вашата, не бих направил и крачка, без да я попитам. Хайде, побързайте. Ще почакаме тук.

Сър Жаба направи с ръка жест на досада, но посочвайки към моя ангел, видях в очите му блясък на възхищение или на влечение към нея, което ни най-малко не ми бе приятно.

— Ще позволите ли да разменим няколко думи насаме? — попитах аз.

А той отвърна с примирение:

— Направете каквото трябва.

Английската Жаба и неговите двама войници напуснаха задното помещение, оставяйки машината и стопанката й, до която бях застанал. Преведох думите на англичанина, без да премълча нищо. Щом тя започна да разбира какво предлагаха, заклати глава наляво-надясно като малко дете:

— Не, не, не, не искам. Съпругът ми няма да построи нова машина.

— Помислете добре, госпожо! Това е добра възможност да спечелите куп пари.

— Казвам ви, че не, не е възможно!

— Не прибързвайте! Нужно ви е време, за да помислите.

— Няма какво да мисля. Кажете му, че отказвам предложението.

Понеже не ми се стори уместно да ядосвам англичанина с категоричен отказ, предпочетох да бъда по-предпазлив. Появих се с физиономия на съпруг под чехъл — между мъже това винаги прави добро впечатление — и рекох:

— Съпругата ми се нуждае от време, за да размисли. Ако ми кажете къде мога да изпратя отговора си, ще го направя само след няколко часа.

Англичанинът написа на листче някакъв адрес и ми го връчи. Бяха настанени в странноприемницата на Манреса, на улица със същото име.

— Давам ви два дена. Не ме карайте да загубя търпение, сеньор Фернандес!

— Няма, господине.

— А, Фернандес, — той изведнъж се обърна към мен — още една дреболия.

— Кажете, господине!

— Случайно не сте ли виждали една френска делегация, която обикаля из града? — попита той с широко отворени облещени очи.

— Французи ли казахте? Има толкова много, че не знам какво да ви кажа…

— Тези са посланици на крал Луи и са пристигнали преди два дни. Настанени са в странноприемница „Санта Мария“.

Признавам, че се изненадах от добрата му осведоменост за нашето посещение. За момент ми се стори, че точно неговите хора ни окрадоха, но скоро си припомних как говореха онези гниди и отхвърлих идеята. Колкото и да са неумели англичаните почти във всичко, засега поне знаят да говорят прилично собствения си език.

— Не, господине, не съм виждал тук никакви подобни французи — казах аз.

— Добре. Ако случайно ги срещнете, трябва да знаете, че Негово Величество крал Джордж не одобрява да имате с тях каквито и да е търговски връзки. Разбрахте ли ме, Фернандес? Искам да кажа… — поправи се той, гледайки опулено моя ангел, — Негово Величество ще ви възнагради щедро, ако изберете правилно с кого да работите.

— Разбирам, господине. Ще търгувам само с вас — отговорих през зъби, дълбоко вживян в ролята си.

Ако отдавна не бях убеден, че единствените чувства, изпитвани от англичаните, са глад, сънливост и животинска похот, бих казал, че онзи тип гледаше жената на Фернандес с очи на влюбено земноводно.

— Казах ви всичко — вече любезно добави той. — Бог да благослови Негово Величество. До скоро.

Тримата направиха едновременно нещо като военен поздрав и излязоха от магазина, тръшвайки вратата. Стана ми ясно, че дългите сбогувания също не са по вкуса на проклетия англичанин.

А сега, с ваше позволение, мадам, ще дам на ръката си заслужена почивка, преди да продължа с описанието на последната част от така

полезно прекараното време в дома на сеньор Фернандес и на неговата прекрасна и очарователна съпруга.

---

[1] Седемгодишната война (1756–1763 г.) се води между коалициите на Австрия, Франция, Русия, Испания, Саксония и Швеция срещу Прусия, Великобритания (в лична уния с Хановерското курфюрство) и Португалия. Смятана за най-големия военен конфликт за времето си след Тридесетгодишната война, тя отново разделя Европа на две коалиции, водени от Великобритания и Франция. — Б.р. ↑

ПЕТ

Вашият покорен слуга, повече от всеки друг, след като изяде две сушени смокини и изпи глътка студена вода, е готов да продължи хрониката на събитията от там, където бе прекъсната в края на предишната глава. Подновявам я от момента, когато се намирахме в магазина на шоколатиера Фернандес и Английската Жаба го напусна, придружен от своя ескорт, със силно затръшване на вратата.

От цялата врява моят ангел, горкото създание, се бе изплашила. Стоеше права до машината и плачеше с искрени сълзи, не ме питайте защо.

— Искат да ми я откраднат. Всички искат да ми откраднат машината — изрече тя между хлипанията.

Помолих я да се успокои, настаних я край огнището и се опитах да й обясня добрата страна на този обърркан въпрос. Ако мъжът й бе поне малко хитър и не обръщаше внимание на политическите пристрастия, които никога не водят до нищо добро, можеше да изкара големи облаги от англичаните и от техния крал, за когото се говори, че не е с всичкия си.

— Сеньор Фернандес наистина е човек с голям късмет — добавих аз и трябва да ви призная, че само отчасти имах предвид постиженията в занаята му.

Но тя плачеше безутешно и непрекъснато клатеше отрицателно глава.

— Вече ви казах, че не е възможно — проплака.

— Защо да не е? Какво ще спечелите с тази си упоритост?

А тя плаче ли, плаче и не дава никакъв отговор. Не успявах да разбера нищо, нито защо са всички тези сълзи, нито защо мъжът й е толкова против да забогатее за сметка на смахнатия крал. Как бих искал аз да имам неговата възможност да се вклиня в бърлогата на нашия вечен враг. Уверявам ви, че щях добре да се възползвам.

— Още не знам името ви, господине — каза внезапно моят разплакан ангел.

— Виктор Филиберт, на вашите услуги.

— Аз съм Марияна.

Извинете, че ви разказвам лични неща, мадам, но като чух името й, си помислих, че земята и небето твърде рядко се разбират така хармонично. До такава степен името отиваше на външния вид на това създание.

— Много красиво име, Марияна — казах.

— Дал ми го е падре Фидео. Познавате ли го? Той е свят човек. Дължа му живота си, състоянието си и всичко, което съм.

— Наистина ли се казва Фидео[1]?

— Смешно е, нали? Много хора мислят, че е прякор, защото обича супа с фиде. Но това е истинското му име. Виждате какви странни неща има по света — тя се усмихна, а усмихната беше два пъти по-красива. — Падре Фидео е свещеник в „Санта Мария дел Мар“. Аз съм от неговата енория. Имах късмет, че беше до мен. Но вместо да слушате моята история, която никак не е весела, бихте ли ми показали най-сетне доказателствата, че именно мадам ви изпраща?

Стори ми се справедливо. Разрових в раницата си, за да намеря вашето послание. За нещастие не можех да й го предам заедно с обещания в писмото ви подарък, с който бих искал да я зарадвам.

— Познавате ли мадам? — попитах аз, докато ровех в раницата.

— Не, разбира се, че не. Но толкова съм слушала да се говори за нея, че сякаш винаги съм я познавала. Тя така често изпраща поръчки! И си личи, че има прекрасен вкус! Знаете ли, че шоколадът, който й доставяме, е изключителен, направен специално за нейния деликатен вкус?

— Ето го — казах аз, щом намерих писмото.

Тя го разгъна, разгледа красивия почерк и подписа. После ми го върна и каза:

— Бихте ли ми го прочели?

— Не знаете ли да четете?

Тя сведе очи. Трябваше да предположа. Все пак бе само съпруга на шоколатиер. Прекрасна и очарователна съпруга на друг мъж.

— Опитаха се да ме научат, но главата ми е твърда — обясни ми.

— С удоволствие ще ви го прочета — казах аз, — но трябва да обещаете да предадете на съпруга си цялото му съдържание.

— Можете да сте сигурен.

И започнах да чета: „Почитаеми сеньор Фернандес, на когото аз и моите сестри дължим толкова много сладости, изпращам ви това писмо по моя секретар, мо…“.

— Как е възможно, написано е на испански език! — се възхити госпожа Марияна.

— Мадам обича да обръща внимание на подробностите — усмихнах се аз, доволен, че мога да изкажа това твърдение.

— Говори ли испански?

— Не мисля, госпожо, макар че познанията на мадам са много обширни и изненадващи. По-скоро ми се струва, че е поръчала писмото да бъде преведено. Трябва да знаете, че във Версай има толкова много хора, че във всеки момент може да срещнеш човек, подходящ за това, което се търси.

— А, разбира се, разбира се…

Продължих: „… по моя секретар, мосю Гийот, който ще ви го връчи лично по изрична моя заповед. Може мосю Гийот да ви се стори твърде млад, но външността не бива да ви заблуждава. Той е честен човек и има пълното ми доверие, както и на сестра ми, мадам Виктория“.

— Осъзнавате ли колко хубави неща говори за вас? — възкликна развълнувана Марияна, а аз направих жест на скромност, който означаваше: „Мадам е твърде великодушна“. Не исках получателката на писмото да се разсейва, защото ми се стори, че витаеше из облаците. Зачетох отново: „Бих искала да ви уведомя, че в двореца вашият шоколад е нещо като амброзията на античните богове. Толкова е желан, че се налага да го крия, за да не го намери никой. Двете със сестра ми винаги броим часовете, оставащи до следващата ни закуска. Пием шоколад сутрин и следобед и толкова ни харесва, че дори поръчахме да ни направят шоколатиери, в които да отмерваме точно три чашки, с надеждата да имаме по малко допълнително. Помислихме си, че може би ще ви бъде приятно да притежавате едно такова порцеланово бижу, произведено във фабриката, която покойният крал, нашият баща, съвсем правилно нареди да построят в близкия град Севър. Изпращам ви една от моите лични шоколатиери, маркирана с името ми. Приемете я в знак на възхищение и приятелство.“.

— Ужасно четете на нашия език — се засмя Мариана под носа си.

— Разбрахте ли съдържанието на писмото?
— Да, иска да ми подари порцеланов съд.
— Не на вас. На вашия съпруг.
— Да, разбира се. А къде е съдът?
— Откраднаха ни го. Но щом си го върна, ще бъде ваш.
— А, откраднали са ви го?
— Да, Марияна, за нещастие. Но чуйте, сега идва най-важното.
— Четете!

„Освен това в замяна се осмелявам да ви поискам една дребна компенсация. Пратеникът, който ще ви връчи това писмо, е представител на делегация от благородници, изпратена от самия крал, моя племенник Луи XVI. Както знаете, нашият уважаван монарх е човек с напредничави идеи, който се интересува от всеки опит за новаторство по света. Затова вашето механично изобретение за производство на шоколад е събудило най-живото му любопитство и той изпраща дворцовия майстор шоколатиер, мосю Лабе, за да научи от вас всички тайни на занаята. Моля ви да приемете със заслужено уважение човека, който подслажда живота на краля на Франция. И да постъпите по същия начин с останалите членове на делегацията, с които скоро ще се запознаете. Казвам ви всичко това със съзнанието, че сте честен и справедлив човек, и ви моля да ги приемете като мои приятели и както бихте приели мен самата, ако можех да ви посетя, и да им…“

— Всички те с вас ли са дошли? Господи, сега наистина съм загубена! — ме прекъсна отново тя.

— Изчакайте още малко, госпожо, вече приключвам. Слушайте внимателно какво следва — настоях, преди да достигна до края на листа.

„… и да им помогнете в официалната им мисия. Също така с огромно съжаление съм принудена да ви осведомя, че имаме сведения за делегация на английския крал, омразния Джордж III, който е узнал за нашите намерения и е изпратил свои агенти в Барселона, предполагам, за да си пъхат носа в производството ви. Те не са хора, заслужаващи доверието на благородните люде, господине, и като ваша приятелка, за каквато се считам, съм длъжна да ви предупредя за това. Моля ви, в името на моя племенник краля, да не се срещате с тях, освен ако не искате да ви ограбят или убият, или нещо още по-лошо.“

Марияна сбърчи чело.

— Какво по-лошо могат да ми направят, отколкото да ме убият? — попита тя.

— Шшт! Остава ни само краят.

„Понеже знам, че изпълнението на молбата ми може да ви коства някои неудобства, а за нищо на света не бих искала да съм причина за проблемите ви, помолих моя секретар, мосю Гийот…“

— Ето, отново говори за вас!

— Да, слушайте!

„… мосю Гийот, да ви направи една голяма поръчка за облекчение на студените и тъжни зими в двореца през следващите години. След като нашите делегати напуснат с удовлетворение работилницата ви, моят пратеник ще ви обясни подробно и щедро ще заплати за труда и отзивчивостта ви. Уверявам ви, че сумата е значима и ще ви компенсира за цялото изгубено заради нас време. Освен това ще ви остане и удовлетворението, че сте направили много полезна услуга на френската корона.

Не ми остава друго, драги господине, освен да ви поднеса отново благодарностите си за всички прекрасни следобеди, прекарани с вашата напитка. Ако знаехте как великолепно се съчетава шоколадът ви с упражнения по цигулка, четене на книги в малкия кабинет на сестра ми Виктория и сивите следобеди до прозореца над оръжейния двор! Шоколадът ви е най-ценната подправка, придружаваща версайските следобеди в нашите покои.

Приемете силно ръкостискане от вашата искрена приятелка,

Мадам Аделаид от Франция“

Настъпи тържествена тишина.

— Това ли е всичко? — попита Марияна и когато отговорих утвърдително, тя въздъхна дълбоко и добави: — Наистина съм загубена!

— Да видим! С мен има цяла делегация от хора, които искат да разгледат машината — обясних аз.

— Разбрах всичко, освен онази част за занаята и компенсацията.

Усмихнах се, доволен, че се насочи към най-интересната за нея част от сделката.

— Много просто, Марияна. Мадам иска да компенсира сеньор Фернандес за безпокойството.

— Да го компенсира малко или много?

— Бих казал, че е изключително много.

— С пари?

— Със злато.

— Скоро ли?

— Преди да напусна този град, ще бъдете богати.

Предвидливо замълчах по въпроса, че в момента нямахме нито един реал, защото ни бяха обрали. Пожелах си мосю дьо Бомарше да е бил прав, когато каза, че ще си върнем всичко откраднато.

— А вашата компенсация по-голяма ли е или по-малка от сделката, която ми предложиха англичаните?

— Госпожо, не ме обиждайте! Дори сумата да е същата, да имате връзки с великата френска нация винаги е много по-добре.

Очите на Марияна грейнаха от вълнение. Бих посмял да твърдя, че нашето предложение й се стори по-интересно, отколкото думите ви обещаваха. Не ме питайте как разбрах това! В същото време тя беше резервирана, сякаш се опитваше да запази някаква много ценна информация или сякаш след всичко, което й прочетох, още се съмняваше в нашите намерения.

— Кажете ми — помоли, — делегацията, която представлявате, би ли се задоволила да не се срещне със съпруга ми и да се разбере само с мен?

— Разбира се, че не, госпожо — отвърнах твърдо, — защото точно съпругът ви е целта на нашето посещение.

— Така ли? Мислех, че целта на посещението ви е машината — каза тя.

— Да, да, машината. Но какво струва машината, ако го няма човека, който може да ни обясни как работи тя? Искаме да видим практическа демонстрация…

— Аз мога да ви направя практическа демонстрация, господине. Познавам всички тайни на това устройство. Помогнах за измислянето му, за проектирането и за монтажа. От месеци го използвам без чужда помощ.

— Не знам какво да ви кажа… Това е странно. Не сме мислили от тази гледна точка — поколебах се аз и попитах: — А защо вие да правите всичко това? Сигурна ли сте, че сеньор Фернандес няма да се върне? Не мислите ли, че е доста неразумно?

След красноречиво мълчание дойдоха тъжните й думи:

— За нещастие, господине, от там, където замина съпругът ми, никой не се връща.

И понеже беше ясно, че не съм я разбрал напълно, се приближи до мен и тихо добави:

— Почина, господине. Направи най-неразумното нещо.

— Починал? — от изненада гласът ми се усили неочаквано и тя ме погледна уплашено.

— Шшт! По-тихо. В гилдията никой не знае.

— От колко време?

— Почти шест месеца.

— Шест месеца! Как е възможно никой да не знае?

— Пазя го в тайна.

— Защо?

В същия миг отново се чуха удари по вратата с такава сила и по такъв начин, че веднага си спомнихме за английските пратеници. Дрезгав и пронизителен глас ни изведе от съмненията, че са те:

— Ей, жено! Отваряй веднага или ще разбия вратата!

Тя побледня. Стори ми се, че започна да трепери.

— Това е Мимо — каза ми.

Свих рамене, за да я попитам с жест кой е този Мимо, който не показва никакви обноски. Тя ми обясни:

— Един жалък ухажор, който на всяка цена иска да ме има. Трябва бързо да се скриете!

Виковете и ударите по вратата продължаваха с такава сила, че заплашваха да съборят всичко — буркани, етажерки, стени, а също и сърцата ни.

— Марияна, казвам ти да отвориш! — крещеше дрезгавият глас.

Марияна ми посочи да се скрия под тезгяха, където имаше място точно колкото за един човек. Сврях се там с голям труд, сгъвайки бедните си крайници, тъкмо преди онзи дивак да нахлуе в магазина.

— Марияна! Веднага отваряй или…!

— Какво ти става, Мимо? — моят ангел отвори вратата.

От улицата влезе такъв силен и влажен студ, че на човек му се искаше да крещи. Говореха си на каталонски, но лесно разбрах за какво ставаше дума, сякаш ухото ми бе привикнало към този език,

който много напомня нашия. По памет, но доста точно, ще ви предам смисъла на разговора им:

— Може ли да вляза?

— Не. Какво искаш?

— Идвам да говоря с мъжа ти.

— Не е вкъщи.

— Кога ще се върне?

— Ще ти се обадя.

Може да ви се стори странно, мадам, но веднага го разпознах по гласа. В целия свят няма много толкова неприятни гласове. Наострих слух, за да се уверя.

— Марияна, знаеш ли от колко дни мъжът ти не е вкъщи?

— Не мисля да ти отговарям.

— Преброил съм поне пет месеца. Изостави ли те? Не искаш ли друг мъж?

Разбира се! Нямах ни най-малко съмнение. Беше гласът на комендант Картофен Нос. Или по-скоро на измамника, който ни бе посетил предишния ден в странноприемницата, представяйки се за комендант.

— Ако ми трябваше друг мъж, нямаше да си ти, Мимо — отговори храбро тя.

След думите й той не се почувства по-добре. Гласът му прозвуча още по-дрезгаво, когато заяви:

— На твое място не бих кудкудякал толкова. Много добре знаеш, че можем да ти затворим магазина.

— Ти и кой друг?

— Аз и другите майстори. В гилдията на шоколатиерите всички сме на едно мнение.

— И аптекарите ли?

— И мелачите.

— По дяволите, Мимо! Виждам, че напоследък много работиш.

— Колко още бих, работил, ако ми позволиш, Марияна! — сега гласът му малко поомекна и стана лигав като плужек.

Имах желание да изляза изпод тезгяха и да му кажа това-онова.

— Върви си и ме остави на мира! Много пъти сме говорили за това.

— Защо се инатиш? Не разбра ли, че мъжът ти те е зарязал? Знаеш колко много мога да ти предложа.

— Ти ли? Не ме карай да се смея!

— Разбира се. Имам пари. А с твоя помощ ще имам много повече. Ще станем най-богатите търговци в града. Ще си купим каляска! С твоята търговска дарба, машината и усмивката ти зад тезгяха никой няма да може да се конкурира с нас…

Марияна въздъхна изморено и отегчено.

— Върви си, Мимо! Все същата песен!

С усилие успях да извадя единия си крак и застанах на колене зад тезгяха. Сърцето ми галопираше, защото знаех, че с тази маневра си рискувам живота, но трябваше да се уверя. Много бавно се надигнах, като кукла в театър, и успях да различа кой е мъжът, който така безочливо разговаряше с моя ангел, замръзващ от студ на отворената врата. Вярвате или не, мадам, инстинктът не ме лъжеше. Въпреки тъмнината го виждах съвсем ясно — беше той! Картофеният му нос беше най-точното потвърждение, макар че сега бе оставил вкъщи маскарадните дрехи, с които мамеше чужденците, и беше облечен като търговец. Ръцете му бяха много силни, както е обичайно за шоколатиерите, а лицето му беше толкова злобно, че чак плашеше. Гледаше Марияна сякаш бе чиния със сметана и безсрамно се доближаваше до нея много повече, отколкото би дръзнал някой почтен човек. Извинете ме за грубостта, мадам, но искам да ви опиша защо бях извън себе си и исках да смажа нахалника. За всичко — заради нея, заради парите, заради севърската шоколатиера. Не пристъпих към действие само заради репутацията на Марияна (и може би защото противникът ми щеше да ме направи на пух и прах). С нежелание се върнах в скривалището си и се свих като червей в дупката си, докато се опитвах да разбера смисъла на всичко ставащо.

Разговорът на прага продължи така ожесточено, както и влизащият студ. Сега Картофеният Нос заговори иронично:

— Виждам, че и клиентите са те изоставили.

— Да, благодарение на теб и приятелите ти. Мислиш ли, че не знам какво говорите за мен?

— Не е ли вярно?

— Ти си нещастник, Мимо! И завистник!

Картофеният Нос изнесе гърдите и гласа си като певец. Приближи се към Марияна, но тя не отстъпи. Каква смела жена! Колкото повече се противопоставяше на онази жалка особа, толкова повече нарастваше любовта ми към нея.

— Не ме предизвиквай, жено, че не отговарям!

— Ако не ти е приятно да чуваш истината, не идвай в дома ми!

— Идвам, защото знам, че рано или късно той ще бъде и мой дом. Само трябва да почакам.

— Точно така.

— Вие жените много викате в началото, но после ви дострашава и търсите някой да ви защитава.

— Свърши ли вече? Искам да затварям вратата.

— Не можеш. Още не съм ти казал защо дойдох. Изпраща ме гилдията.

— Коя?

— Нашата.

— И какво ще ми съобщиш?

— Ние, майсторите шоколатиери, искаме мъжът ти да плати каквото ни дължи.

— Нищо не дължим.

— Вноската за три месеца. Заедно с лихвите. Това са много пари. Искаме мъжът ти да се яви на следващото събрание другата сряда и да ни даде парите и някакво убедително обяснение.

— Оставете на мира мъжа ми! Аз съм човекът, с когото трябва да говорите. Аз ще ви дам парите и обясненията, за да ме оставите на спокойствие.

— Ти не ни трябваш. Това е мъжка работа. В закона е казано.

— Когато законът е лош, трябва да се промени.

— Но защо се инатиш? Какво печелиш? Ела с мен, Марияна! Ще изградим общ фронт — аз, ти и машината. Проблемите ти ще свършат. Търговията ни ще потръгне.

— Моята търговия вървеше, преди вие да започнете война. И още върви, колкото и да не ви е приятно.

— Докато не ти конфискуваме машината.

— Ти си безсрамник, Мимо! — възкликна тя и бутна вратата, за да я затвори.

Мерзавецът Мимо си подложи крака между вратата и прага. През тесния отвор проникваше леден вятър. А да не ви описвам какъв сняг валеше. Същия студ излъчваха и думите му.

— Не искаш ли да проумееш? Ти си жена. Жените не могат да стават майстори на никакъв занаят. Сама не можеш да използваш машината. Трябва ти мъж.

— Откъде знаеш какво ми трябва? Махай се, Мимо. Казах ти всичко.

— Можеш да имаш всичко, а настояваш да бъдеш несретница.

— Върви си вече!

— Ще се погрижа наистина да станеш такава.

— Остави ме да затворя вратата!

— Не забравяй какво ти казвам! Търпението ми свърши. Не ме ли чуваш, глупачке?

— Чувам те, нещастнико — сега Марияна се изпъчи и не знам откъде извади този кураж и този глас, но се защити сама, като ми се стори, че не го правеше за първи път. — Твърде много вече те слушам. Не ме карай да съжалявам! Какво ще ми причините този път? Ще разпространите още гнусни лъжи, както правите напоследък? На кого хрумна противната идея, че разреждам шоколада с менструална кръв? Това може да хрумне само на жалък мръсник като теб. Мизерник, завистник! Единственият, който подправя стоката, си ти, Мимо, с жлъчните си мисли. Само това ти остава — жлъч, отрова, самота. Винаги си искал да имаш това, което има мъжът ми. Машината, мен, усетът за търговия. Мислиш ли, че дори когато бях с него, не забелязвах как ме гледаш? Погледът ти ме отвращаваше и още ме отвращава. Приеми го най-сетне! Никога няма да имаш нищо негово. Никога, дори да чакаш векове, дори и непрекъснато да идваш да викаш пред къщата ми. Разбра ли? Повтарям ти, никога! Никога, никога! По-добре мъртва, отколкото твоя!

Мимо направи крачка назад, изумен от силата на така трудна за възприемане истина. Само успя да промърмори:

— Ще видим.

Врата се затвори пред огромния смаян нос на шоколатиера — бам! — и горката Марияна се сви. Дори не приличаше на същата жена отпреди миг. Свлече се на пода като празен чувал и се разплака с лице, скрито между ръцете. Исках да й говоря, да я попитам за чутото, да я

утеша с мили думи, но тя не можеше да продума и не спираше да плаче. Направи ми жест, за да ми каже, че ще се видим друг ден и ми се стори, че иска да си отида.

Признавам, мадам, че бях потиснат, защото не можех да кажа и да направя нищо, за да облекча болката, която видяха очите ми. Помислих си, че когато жените са така разстроени, ние мъжете само им пречим и няма никаква полза от нас.

Излязох от магазина, като си мислех за Мимо и как да го открия. Обиколих няколко улици в търсене, но тъмнината бе почти непрогледна, а в квартала не светеха нито свещи, нито фенери. Накрая спрях, за да се вслушам в скърцането на стъпките на минувачите в снега. В този час и в това време навън имаше малко хора. Наложи се да се ръководя само от инстинкта и слуха си, също като диво животно.

Изведнъж зад един ъгъл видях движещо се светло петно и разпознах кучия син Мимо, който влизаше през една врата с фенер в ръка. Внимателно си записах мястото, на което се намирахме, за да се върна отново, може би с подкрепление. Улицата се казваше „Капучес“.

Докато се прибирах в странноприемницата, в мрака и треперещ от студ през снега, един вътрешен глас не спираше да ме предупреждава: „Днес всичко е объркано, но утре ще бъде по-зле“.

---

[1] Fideo (исп.) — фиде. — Б. пр. ↑

ШЕСТ

Мадам,

Вчера в старанието си да завърша тази хроника в най-подходящия момент, за да бъде приятно четенето ви, оставих за днес една много важна подробност. Когато пристигнах в странноприемницата, след като бях понесъл толкова сняг и страхове, не заварих Бомарше да ме чака. Стори ми се странно. Попитах за него Дзаноти, който веднага ме осведоми:

— Когато излезе през вратата, ми каза само, че отива на театър, но това е лъжа, господине.

— Откъде сте сигурен?

— Защото Комедийният театър е затворен, господине. От две години в Барселона не можем да гледаме никакви спектакли, нито музикални, нито драматични. Казват, че има криза, а поддръжката на театъра струва много пари. Не е ли плачевно, че се намираме в такова положение?

Най-странното обаче бе, че Бомарше не се появи през цялата нощ и затова спах сам в стаята, след като дълго време писах на светлината на уличните фенери. Сутринта на закуска също го нямаше, като отсъствието му остави делегацията ни без водач, а хората ни — доста объркани.

— Не можем да отидем в дома на сеньор Фернандес без него. Това би било много нелюбезно — разсъждаваше винаги умерения Делон.

— Но аз не мисля да го чакам вечно — възрази Малезерб, поглъщайки три филии хляб със сирене.

— Мислите ли, че трябва да съобщим на коменданта? Може да са го отвлекли — уплаши се Лабе.

Делон го сряза:

— Млъкнете, човече божи! Ако го бяха отвлекли, вече щяхме да знаем.

А Лабе:

— Така ли? И откъде?

Аз:

— Господа, да не прибързваме. Няма го само от няколко часа. Нека изчакаме да се върне сам, преди отново да безпокоим коменданта.

— Да, по-добре така. Този комендант е кръгла нула — заяви Малезерб с пълна уста. — Видяхте как откраднаха парите ни. Мислите ли, че прави нещо, за да ни ги върне?

След миг на мрачно размишление Делон взе думата:

— Кажете вие, Гийот, какви планове имате за днешния ден и така ще знаем към какво да се придържаме!

— Аз ли? — попитах.

— Да. В отсъствието на Бомарше, вие трябва да командвате.

Горкият аз! Напълно съм лишен от дарбата да командвам. Дори когато трябва да го правя за мен самия. Разтрепервам се, ако трябва да взема решение. А след като го взема, става дори по-лошо, защото винаги си мисля, че е трябвало да избера отхвърлената възможност. Уверявам ви, за мен това е смърт.

При тези обстоятелства, които макар и не отчаяни, бяха доста трудни, реших да дам свободен ден на цялата група.

— Какво искате да правим в такова време и без един петак? — попита Лабе, струва ми се с пълно право.

— Аз се връщам в леглото — реши Малезерб, който от толкова ядене бе придобил изражение на доволно прасе. — Обадете ми се, когато е готов обядът!

— Този човек живее само за да яде! — ядоса се Делон.

— Бихте ли искали да се поразходите по пътя край крепостта, мосю? — предложи Лабе на колегата си от Байон.

Така ги оставих, всеки зает с нещо — единият да спи в леглото, а двамата да се разхождат навън, — и се заех с моето свободно време. Мисля, че го използвах доста добре, както сега ще имате възможност да се уверите.

Започнах с посещение на моя ангел на шоколада. Тази сутрин беше приятно да се върви по улиците. Общината бе изкарала затворниците, за да ринат снега. На всеки ъгъл имаше големи купчини сняг, очакващи да бъдат извозени. Грееше слънце, което не топлеше, но всичко миришеше на чисто.

В магазина на улица „Трес Волтес“ сварих Марияна зад тезгяха, още по-красива от предишния ден, да се усмихва на клиентка, която току-що си бе купила фунт шоколад.

— Няма другаде като вашия — каза жената с пакетчето в ръце. — Ние с мъжа ми купуваме само от него.

Марияна кимаше доволна.

А клиентката на излизане продължи:

— Поздравете съпруга си!

— Непременно, от ваше име — отвърна Марияна с леко помрачен поглед.

Когато очите й се срещнаха с моите, тя разшири усмивката си, сякаш се радваше да ме види.

— По-добре ли сте? — попитах аз.

— Много по-добре, благодаря.

— Радвам се да го узная.

Влезе друга клиентка. Приличаше на прислужница в богат дом. Марияна за миг забрави за мен, за да я обслужи.

— Господарите ми искат да знаят дали майсторът може да дойде днес следобед вкъщи да приготви шоколад.

— Мъжът ми е на път — излъга Марияна с онази вечна усмивка, която превръща лъжите в истини, — но мога да дойда аз.

— Вие? Вие да приготвяте шоколад?

— Разбира се. Също толкова добър, колкото и на съпруга ми.

— И вие ли коленичите по пода като мъж?

— Разбира се. Да не би да нямам колене?

— Колене без съмнение имате, но сили? Не знам.

— Ще останете изненадани.

Прислужницата поклати глава. Тази новост не успя да я убеди.

— Мисля, че идеята не е добра. Господарите ми няма да се зарадват да ви видят на пода — тя погледна с присвити замислени очи. — От общината позволяват ли ви да ходите по почтените къщи да вършите мъжка работа?

Марияна въздъхна примирено. Не й харесваше, че трябва да лъже. Започваше да мисли, че се бори напразно. Не отговори нищо. Прислужницата продължи:

— По-добре ще е да потърся мъж шоколатиер. Знаете ли къде мога да намеря такъв?

Марияна си позволи хитра усмивка и отговори:

— Не, госпожо, не познавам достатъчно мъжествен шоколатиер.

Клиентката я погледна като човек изцяло в правото си по един толкова елементарен въпрос и напусна магазина с възмутен вид.

— Наистина ли работите с ръчна зърномелачка? — полюбопитствах аз.

— Разбира се. Няма нищо по-просто.

— Мислех си, че за това трябват яки мишци.

— Аз съм много силна. Главно, когато се ядосам.

— Може би мога да ви помогна. Ще ми покажете ли как се прави?

— Шоколад ли? Не ме разсмивайте! Поглеждали ли сте се? — тя си изкикоти. — Вие сте като скелет! Не можете дори да повдигнете чукалото. И ще си изцапате дрехите. Не, от цяла левга си личи, че сте роден, за да прелиствате книги и хартии. И за да мислите. Оставете шоколада на други!

— Истината е, че съм способен на всичко само за да ви видя доволна. — Отново я чух да въздиша примирено. — За да бъда до вас, съм готов да изцапам дори душата си, знаете ли? Аз съм ваш най-горещ обожател, Марияна.

— Напоследък отвсякъде съм обкръжена с обожатели от всякакъв тип — отвърна тя, струва ми се, с лека подигравка, а после добави с по-сериозен тон: — Но от сърце ви благодаря, че желаете да ми помогнете.

— Вчера ми се искаше да разбия носа на Мимо!

— Не би имало смисъл. За мое нещастие той е прав. Каквото и да правя, накрая ще трябва да затворя. А те ще ми откраднат машината, която толкова желаят.

— Как? Ще се предадете ли? Вие?

Тя сви рамене.

— Уморих се да се боря с великани.

— А как мислите да живеете?

— Нямам друг изход, освен да се върна там, откъдето дойдох — в приюта. Там все още има хора, които си спомнят за мен и ме ценят. Вече говорих с падре Фидео и той обеща отново да ми помогне.

— В приюта?

— Напуснах го, за да се омъжа, благодарение на този свят човек. Някой ден ще ви разкажа на спокойствие. Историята ми е трудна за вярване. Имах голям късмет да се омъжа и обичах съпруга си с цялото си сърце. Но късметът изведнъж ме напусна, сякаш се бе изсипал от някакъв чувал — тя замълча за миг, колкото да си възвърне сияйната усмивка, и добави: — Но поне няма да съм с Мимо. Това ми е утехата.

И отново се засмя. Оставих я, защото имаше нова клиентка, а аз не исках да й преча. Казах й, че ще се върна по някое време, може би вече придружен от делегацията, която продължавах да представлявам. Излязох на площадчето и забелязах мъж, подпрян на лакти на отсрещния ъгъл, който нито за миг не сваляше очи от магазина. С удоволствие бих го попитал какво прави там и кой го изпраща, защо и с какви намерения, но за момента предпочетох да не привличам вниманието и да продължа със задачите си.

Понеже така или иначе имах свободен ден, а в един ден има много минути, които могат да бъдат използвани, реших да се поровя малко в историята на Марияна и да направя посещение на онзи свят човек, за когото моят ангел каза толкова хубави думи. Отправих се към „Санта Мария дел Мар“, огромна каменна сграда, около която се въртеше животът на цял един квартал, а сега и моят. Може би ще си помислите, че съм се побъркал, мадам, но в момента бях сигурен, че колкото и време да мине, колкото и пъти да се превърти земята, желанието да узная повече за Марияна ще диктува всяко мое действие и моето място е повече там, близо до нея, отколкото където и да било другаде. Винаги част от мен ще остане по онези тесни улички и малки площадчета, винаги част от душата ми ще обикаля с носталгия през глъчката на различни езици и забързаните по всяко време минувачи. Част от сърцето ми завинаги ще запази в себе си простичките имена на лабиринта на обикновени стари занаяти — „Стъкларска“, „Кошничарска“, „Оръжейна“, „Мандраджийска“… Странни са знаците на сърцето, но то и само то решава на кое място принадлежи.

Съвсем наскоро сърцето ми обяви, че принадлежи на Барселона, на крайбрежния квартал, а аз само го слушам, без да мога да му откажа.

По пътя имах време и да помисля за бъркотията, в която, без да искам, се бях намесил, и как бих могъл да я поправя. Не ви ли се е случвало, когато раздвижите краката си, мислите ви също да се

раздвижат напред? Аз мисля много по-добре, когато вървя, мадам, отдавна съм го открил. Затова щом трябва да реша някакъв проблем или да помисля за нещо важно, излизам да се поразходя из градините на Версай. Боже мой, няма мъка, която да не намери решение в тяхната необятност. Дори бих дръзнал да кажа, че и половината от площта им би била достатъчна. Колко са огромни! Версайските градини сякаш са направени, за да могат нерешителните хора като мен да проясняват главите си.

Но да се върна към мислите, които ми хрумнаха, докато крачех из Барселона. Може би ще ви бъде нужно обяснение, за да разберете по-добре разказаното дотук. За времето, което ми отне да достигна от улица „Трес Волтес“ до кабинета на енорийския свещеник, ще ви разкажа, че гилдията на шоколатиерите в Барселона е новосъздадено сдружение. След четиридесет и осем години на спорове и дела старото братство на производителите на шоколад, под покровителството на Сан Антонио де Падуа, преди седем години успяло да постигне управата да го признае за независима гилдия. Трябва да знаете, че дотогава само аптекарите имали право да продават шоколад, а колегията на аптекарите и сладкарите в града направила всичко възможно, позволено и непозволено, за да си запази тази привилегия. Мелачите на какао също предявили правото си да продават получения продукт, но им било отказано с намесата на аптекарите, които в продължение на години имали голямо влияние над общинските решения.

От създаването на новата си гилдия шоколатиерите имат свои собствени норми, събрани в правилник — основното е, че само майсторите шоколатиери, членуващи в сдружението, могат да произвеждат и да търгуват с шоколад. Който не е част от гилдията, не може да продава шоколад нито на дребно, нито на едро; а за да стане човек майстор, трябва преди това да е чиракувал в продължение на шест години, като през това време редовно плаща вноски на гилдията и е забранено да си сменя майстора повече от веднъж, а накрая е длъжен да положи изпит. Говори се, че изпитите са трудни и се състоят от теоретична и практическа част. Практическата представлява мелене на какао пред комисията с ръчна зърномелачка. Освен това всеки кандидат трябва сам да накладе огън и специално се оценява сръчността, с която го прави. Полагащите изпита трябва да анализират

различни видове какао и да ги разделят по сортове, произход и качество. След преминаването на това сложно препятствие, остава само да се плати таксата, за да станеш шоколатиер. Ако се пропуснат четири вноски, членството в гилдията се губи, но не и майсторското свидетелство. Жените не могат да полагат изпит и следователно никога не могат да станат майстори или да членуват в гилдията. Както казват тук хората, шоколадът е мъжка работа.

И след толкова обяснения, които се надявам са разсеяли част от объркването ви, мога да кажа, че пристигнах успешно пред вратата на господин енорийския свещеник на „Санта Мария“ с истинско име падре Фидео. Дано не ви отегча прекалено с интересните неща, които той ми разказа за нашата скъпа Марияна. Ще ви ги предам в следващата глава, защото бедната ми ръка започва да се нуждае от почивка (а стомахът ми се бунтува само като си помисля за сушени смокини).

Само още една дреболия.

Възможно е да се усъмните, че моят интерес към проблемите на тази жена не е оправдан с оглед старанието, с което обикновено изпълнявам поверените ми от вас задачи. Може би ще си помислите, защото сте много прозорлива за подобни неща, че щом бия път по мразовитите улици на Барселона, разпитвам непознати и си създавам толкова работа, имам някакъв друг стимул, който ме вдъхновява.

Да, мадам, познали сте. Искам да си призная, преди да бъда разкрит. Очевидно отдавна сте отгатнали мислите ми. Може би това ви разочарова, може би мосю дьо Бомарше ще ме накаже, когато научи. С радост ще приема всяко наказание и дори ще подложа и другата си буза, защото въпросът е окончателен и освен това си струва.

Признавам, Марияна изпълва всички мои мисли денем и нощем (с извинение към Негово Величество и към вас самата).

Безумно съм влюбен в нея, мадам.

(Може би ще ме упрекнете, че пренебрегвам задълженията си. Но никога, никога не можете да кажете, че не знам как да завърша една глава.)

СЕДЕМ

Покорно ви моля за извинение заради неочаквания обрат, който придоби хрониката ми, поради което съм принуден да ви поднеса още една глава, посветена на разговора, който проведох в кабинета в църквата „Санта Мария“ със светия падре Фидео. След краткото представяне и задължителните любезности направо подхванах разговор за Марияна. Без заобикалки му казах, че съм пленен от красотата й, но много повече от куража, на който станах свидетел, докато се криех свит под тезгяха. Свещеникът ме изслуша, сякаш цял ден нямаше никаква друга работа, с очертана по устните лека усмивка и ръце върху масата. Като го гледах, ми напомняше за образите на отшелници, докоснати от пръста Божи, от илюстрациите на житията.

Осмелих се да му призная интереса си. Казах му, че ако живеех в този град, или намислех да се преместя тук, без съмнение щях да предложа брак на жена като Марияна, с която бих се радвал да създам семейство, колкото се може по-многобройно. Но понеже за жалост много важни ангажименти ме свързват с моята страна, с двореца Версай и службата ми при моята господарка, съм принуден да търся други решения, надявам се също така задоволителни. За нищо на света не бих искал Марияна отново да заживее в приют и още по-малко да попадне в лапите на онова животно Мимо и на други като него, които искат единствено да забогатеят и гледат само… само… Всъщност, мадам, едва ли е необходимо да казвам какво гледат, защото вие, струва ми се, знаете чудесно.

Падре Фидео одобри с кимване на главата всичко, което му казах.

— Много добре правите, че се тревожите за нея, мосю. Аз съм вече стар и скоро ще настъпи време да дам отчет пред нашия Господ Бог. Когато той ме попита за Марияна, бих искал да му кажа, че тя е в добри ръце.

— Затова съм тук, падре. Нуждая се от вашата помощ и вашия съвет, за да изпълня някои мои планове. Марияна ви слуша и ви цени. Казва, че я познавате отдавна. Няма по-подходящ човек от вас, който

да ми разкаже някои неща, преди да направя първата стъпка. Ако нямате нищо против, разбира се…

— Ако не греша, искате да знаете дали момичето е почтено, дали можете да й се доверите.

— Отгатнахте.

— Значи сте дошъл тук, за да научите историята — той бавно барабанеше с пръсти по масата, сякаш му бе приятно да го прави, — историята на Марияна шоколатиерката. Нали?

В гласа му нямаше и следа от неодобрение. По-скоро изглеждаше доволен.

— Ако е възможно…

— С голямо удоволствие. Настанете се удобно, защото въпросът си заслужава. Ще ви разкажа каквото искате да знаете. Историята започва в деня, когато Марияна остана сираче без баща и майка. Дори още не бе проходила. Някой я донесе в приюта за безпризорни деца. Там тя израсна здрава и добре хранена, доколкото могат да си го позволят сестрите францисканки. Запознах се с нея, както и с другите деца от приюта, в качеството ми на изповедник. Малката Марияна привличаше вниманието със своята доброта и наивност, а и защото имаше нежно лице и хубави черти. Още от много малка беше красавица. Освен това всички я обичаха и хвалеха многото й добродетели. Монахините я считаха за будно дете, работливо и с най-доброто сърце, което бяха срещали.

Може би вие, като чужденец, не знаете какво правят кралят и кралицата на Испания по тези земи, когато им остане някой реал и са в добро разположение на духа. Добрият Карлос III, много щастлив от раждането на внучето си (горкото, не доживя и три години), пожела да организира в града ни конкурс за бедни девойки на възраст за женене. Обеща шест хиляди реала зестра за три момичета между петнадесет и тридесет и пет години — бедни и почтени сирачета. Заявките трябваше да се подадат писмено и да са придружени с препоръки от Божи служител.

Щом научих за конкурса, който щеше да отличи три късметлийки измежду всички желаещи, си помислих за Марияна. В целия град нямаше друга като нея, но за нещастие, ако някой не й дареше зестра, никога нямаше да излезе от стените на приюта. Каква несправедлива съдба за такова съвършено създание! Благословен да е Карлос III и

всичките му начинания! По нищо не прилича на баща си, освен по манията да накара всички да говорят испански. Сякаш няма да говорим на какъвто език искаме, каквото и да ни заповядват! И така, поводът бе истински късмет за Марияна. Втурнах се да събирам необходимите документи — смъртни актове на майката и бащата, удостоверение за добро здраве, уверение, че изпълнява правилата на църквата, друго удостоверение за крайна бедност (колко странни неща!), и съставих писмо, в което казвах, че девойката е почтена, добре възпитана, родена в християнски брак, благонравна и без белези по лицето, които да нарушават хубостта й. Подписах го аз, защото „тя не умее да пише“, и представих всички документи.

Марияна много се изненада, когато й разказах какво съм сторил, уверявайки я, че няма по-достойна от нея за щедростта на нашия крал. Беше само на шестнадесет години, но много умна. Вече се бе примирила да приеме послушническото расо, единствения достоен изход, който можеше да избере, за да не умре в мизерия. Когато ме чу да говоря за документите, изведнъж ме попита: „А за кого да се омъжа, горката аз, като познавам само сираци, баби и монахини?“.

Тогава осъзнах, че не е достатъчно само да има зестра. Трябваше да й намеря мъж, достатъчно добър, за да я заслужава, а това щеше да ми отнеме повечко време. Веднага започнах да търся. Славя се като спокоен и благ човек, драги господине, но мога да ви уверя, че винаги съм бдителен и нищо не ми убягва. Започнах с интерес да наблюдавам всички ергени в града. Обаче никой не ми се виждаше подходящ за моята Марияна. Някои ми се струваха злонамерени, други прекалено безлични или твърде наперени, или много космати, или големи безделници. Дори отхвърлих един само защото беше родом от Морон де ла Фронтера. Вече си мислех, че няма да намеря подходящ кандидат, когато се запознах с Фернандес, шоколатиера. Какъв прекрасен човек! И буден! Беше добър християнин, нямаше и грам простотия в себе си и не се страхуваше от работа. Запознахме се случайно, когато един следобед влязох в магазина му и си позволих да приема съблазънта да ме почерпи с чашка много сладък и ароматен шоколад. Ясно е защо нецивилизованите диваци от другата страна на океана го наричат „питие на боговете“. Не се учудвам, че е толкова трудно да бъдат привлечени в правата вяра! Християните са направили добре, че са завладели това питие и са го дали на своите легиони.

Фернандес ми поднесе чаша шоколад и седна да ми прави компания. Затвори за малко вратите на магазина и отвори пред мен вратите на сърцето си, защото искаше да изповяда най-личните си тревоги. Знаете, че ние, свещениците, сме специалисти по изслушване.

Така научих, че човекът страдаше. Страдаше много и работеше още повече, защото имаше все по-многобройна клиентела, която тропаше на вратата му, а той не успяваше да обслужи всички. Освен това ходеше по най-добрите къщи да приготвя шоколад, както винаги се е правело. Би могъл да си вземе чирак, но не се доверявал много на протежетата на гилдията, нито на аптекарите, а още по-малко на мелачите. Предпочитал да не споделя тайните си с непознати, а да ги запази за деня, в който има свой доверен човек. Усетих, че гласът му се разтрепери от отчаяние, щом изрече това, и го попитах какво има предвид.

Шоколатиерът Фернандес искаше другарка. Бил ерген и нямал роднини в града. Откакто дошъл пеша от Матаро, нарамил тежкия камък и чукалото за мелене на какао, не бил правил нищо друго, освен да работи от тъмно до тъмно. Понякога вдигал поглед от прясно изпечените какаови зърна и си мечтаел да намери жена, която да облекчи многобройните мъки на самотата му (някои го тормозели денем, а други нощем). Не бил свикнал да ухажва момичета, нито имал време за нещо, различно от шоколад и още шоколад. Сега вече бил на тридесет и три години — възраст, на която боговете умират, а древните са се чувствали в средата на жизнения си път. Бе отчаян от мисълта, че шоколадът, който доставя толкова сладост в живота на хората, непоправимо вгорчава неговия.

Докато ми разказваше своите тревоги, аз го гледах така, както сега гледам вас, а вътрешно усещах прилив на щастие. Оставих го да завърши, защото тези неща са по-успешни, когато човек е облекчил душата си, и тогава му казах: „Може би ще се изненадате, че това, което ми казвате, ме радва много“.

Както и предполагах, той се изненада. Попита ме на какво се дължи радостта ми, след като ми бе разказал за своите неволи. „На това, че имам решение за проблемите ви, сеньор Фернандес. Оставете всичко в моите ръце и ще разберете за какво говоря“.

Не искам да смятате, че съм уредил конкурса. Ограничих се само да поговоря с двама-трима влиятелни люде, които умеят да ме слушат

внимателно (особено когато от мен зависи изкуплението на греховете им). Изобщо не преувеличих, само им разказах за истинската стойност на моята кандидатка и те се съгласиха с мен. После разбрах, че са се явили ни повече, ни по-малко от хиляда осемстотин и осемдесет девойки, от които триста и девет били отхвърлени, защото не отговаряли на условията на конкурса. Останали хиляда петстотин седемдесет и една. Да изберат моята Марияна бе почти, смея да кажа, проява на Божия справедливост. А бракът й с Фернандес шоколатиера — най-добрата идея, която някога съм имал.

Събрах прекрасна двойка. Тя намери радост и закрила, а с помощта на Марияна горкият човек най-сетне успя да помисли и за други неща. Един ден дойдоха да ме видят (често го правеха), за да ми кажат, че са решили да направят машина за производство на шоколад. Споделиха, че вечер, когато затворели магазина, разговаряли за перки и механизми и правели планове за бъдещето. „Когато затворите магазина, трябва да мислите за деца“ — скарах им се аз, защото ми се щеше да ме направят дядо. Но не, те мислеха само как да конструират това, което бяха измислили заедно. И го направиха. Нямаше нищо невъзможно за тях двамата, разбирате ли ме? Бяха като лятна буря. Веднъж започнали, нищо не можеше да ги спре и всичко завършваше успешно.

Очите на падре Фидео се насълзиха, когато си спомни за Марияна и съпруга й шоколатиер.

— Значи машината, за която говорите, е нещо като детето, което не са имали, защото са били прекалено заети с други неща. Добър екип са били двамата. Мисля, че са заслужавали по-благосклонна съдба. Понякога Господ Бог пише живота ни с грозен почерк.

Почаках да премине емоционалният момент със сълзите и попитах падре Фидео дали е напълно сигурен, че Фернандес е мъртъв.

— Разбира се, че починa — подскочи той мигновено. — Самият аз го погребах тук наблизо, в една енорийска градина с карфиол.

— Погребал сте го вие?

— Марияна ме помоли за това. Помоли ме да й помогна да погребем по християнски клетника и да пазя в тайна вестта за смъртта му, за да не дойдат от гилдията да й затворят магазина. Аз се съгласих, понеже не мога нищо да откажа на това създание. Да ми прости Господ! Понякога тя посещава парчето земя, където почива мъжът й и

за което знаем само двамата с нея. Малко е странно да видиш как една млада и хубава жена рони сълзи сред броколи и карфиол, но ако клисарката попита, аз й казвам, че от толкова страдание горкото момиче се е побъркало.

— А от какво почина шоколатиерът?

— От морбили. Какво нещастие! Един ден вдигна температура и след две седмици вече беше в земята.

Останах силно развълнуван, след като чух цялата история на моя ангел и на нейния шоколатиер. В същото време обаче се зарадвах да установя, че падре Фидео бе идеален за моите намерения.

— Вижте, падре — казах аз, — струва ми се, че няма да сте много доволен, ако Мариана стане монахиня и постъпи в приюта, за да не излезе никога вече оттам.

— Естествено, че няма да съм доволен! — отвърна ми той и с малко по-спокоен глас добави: — Но какво мога да направя? Вече ви казах, че не съм така млад, както някога и нямам същите сили…

— Нека се изкажа, моля ви! Дойдох тук, за да науча историята й, така е. Но още не знаете каква цена имам намерение да платя за нея.

— Цена ли? — той широко отвори очи, а челото му се изпълни с бръчки. — И каква е тази цена?

— Финалът.

Той прояви голям интерес. Но преди да му дам по-подробни обяснения за казаното от мен, аз добавих:

— Имате ли някаква работа вдругиден в пет часа следобед?

ОСЕМ

Когато вчера следобед пристигнах в странноприемница „Санта Мария“, Дзаноти ме очакваше:

— Може би се бъркам, където не ми е работа, господине, но ми казаха, че са видели вашия Бомарше на пристанището в компанията на някакъв войник в униформа.

— Тукашна или чуждестранна униформа? — попитах заинтригуван.

— Френска, господине. От Кралския военен орден на Сен Луи.

По дяволите! Това силно ме изненада. Какво е правил Бомарше в такава компания? Любовта все още ми позволяваше да мисля и не бе заличила напълно силното чувство на отговорност, което винаги е било моя неотменна черта. Затова попитах как мога да стигна до пристанището и без да губя време се отправих натам единствено с един маслен фенер, който ми зае любезният стопанин.

По пътя непрекъснато си припомнях вашите думи.

Струва ми се, че в момента ви виждам, мадам, седнала във вашия малък салон с цигулката в скута, а пред вас — таблата с вече изстинал шоколад. Вие въздишате. Хладно отваряте уста и казвате строго: „Може да ви се струва прекалено, мосю Гийот, но двете със сестра ми имаме основателни причини да подозираме, че в главата на мосю Бомарше се върти някоя глупост и затова се присъединява към мисията в Барселона под предлог, че ръководи делегацията на шоколатиерите. Както аз, така и мадам Виктория, сме почти сигурни, че ще използва пребиваването си в красивия южен град, за да се срещне с някого, когото не може да види в Париж, а може би и да сключи някоя сделка. Не знаем дали ще извърши това по заповед на краля или по собствено желание и в името на своите интереси. Но каквато и да е причината, ние сме длъжни да ви помолим да го следите отблизо и да ни информирате за всичко, което прави“.

Тогава вашите думи ми се сториха леко преувеличени. Обаче вчера вечерта, докато пресичах площада пред двореца в тъмното, на път към пристанището, се запитах как съм могъл да се усъмня в

прозорливостта ви. Вие бяхте права, мадам! Ако вашите подозрения се потвърдят, колко неприятно би било да очерня дворцовия секретар, към когото изпитвам дълбоко уважение и възхищение.

Вече различавах Морската порта, през която трябваше да изляза, преди войниците да затворят вратите на крепостта, когато зад гърба си чух бръмчене на мъжки гласове. Обърнах се да погледна, следвайки инстинкта, който ни кара да бъдем по-предпазливи в тъмното, и знаете ли кого видях съвсем близо до мен?

На разстояние от около двадесет и пет крачки група приятели, или поне на такива приличаха, се прибираха развеселени по домовете си, сякаш бяха празнували нещо. Единият от тях, нисък мъж с вид на жаба, беше толкова пиян, че едва се държеше на краката си. Двама от другарите му го крепяха отстрани. Придружителите им бяха облечени много елегантно, носеха нови перуки, сюртуци със златни копчета и лъскави токи на обувките. Един от тях превеждаше на останалите на толкова развален английски, че будеше смях. Сред групата се открояваше един по-важен господин, също облечен елегантно, с много бродерии и злато, а насред лицето му изпъкваше грамаден нос, толкова приличащ на картоф, че веднага се досетих защо хората по тези земи считат, че картофите са толкова ужасна храна. Приликата им с носа на онзи човек бе изумителна. Имаше още двама мъже, единият от които повръщаше до тънкото стъбло на наскоро засадено дърво, а другият го наблюдаваше с такова изражение, сякаш казваше: „Свършвай вече, че сега започвам аз!“.

Учудвате ли се, че се натъкнах на въпросната избрана компания? Да, мадам, тази пиеса вече я бях гледал! Шоколатиерът Мимо, отново предрешен като комендант, бе излязъл да упражнява явно любимото си занимание да ограбва невинни чужденци. Този път жертвите бяха сър Английската Жаба и неговите двама придружители, които бяха излезли да пийнат и затова не бяха взели оръжие със себе си. Когато ги видях, вероятно вече бяха погълнали поне пет бутилки от ужасното питие и се бяха отправили към странноприемницата си на улица „Манреса“, където бях сигурен, че ще бъдат оскубани от любезните си придружители, щом затворят очи да отспят запоя си.

Признавам, че тази увереност събуди у мен неудобна морална дилема. Трябваше ли да предотвратя бедата, която щяха да претърпят хората, считани за врагове на моята страна и на моя крал? Нямаше ли

да служа по-добре на родината си, ако застанех на страната на крадците? Но ако го сторех, нямаше ли да предам самия себе си, също жертва на негодниците? Не е ли длъжен всеки мъж, ако се счита за такъв, винаги да помага на нуждаещите се? Трябваше ли да служа повече на Франция, отколкото на здравия разум?

Тъй като нямах готови отговори, а мъжете скоро щяха да се изгубят из лабиринта от улички, взех прибързано решение (знаете, че взимането на решения не е силната ми страна). Изтичах към групата и се обърнах към Жабата. Той се опита да види кой съм, но не успя. Очите му едва се отваряха и не можеха да се фокусират. Поне не едновременно и двете. Въпреки всичко накрая ме разпозна и попита с надебелял от пиене глас:

— Фернандес, вие?

— Да, господине. Дойдох да ви дам своя отговор на предложението за машината, който отложихме за след няколко дена — казах аз на доста правилен английски.

Забелязах, че Мимо ми отправя погледи, пълни с въпроси. Не проумяваше откъде съм се появил и главно какво точно искам. Не разбираше и думите ми, може би защото бяха произнесени на правилен английски.

— Сега ли трябва да стане това? Не може ли да почака? — попита моят неприятел.

— Много съм нетърпелив — излъгах аз.

— Добре — той направи върховно усилие. — Е и? Какво решихте двамата с вашата красива съпруга? — той сниши гласа си, като предъвкваше сричките: — Говорете по-тихо! Не искам никой да знае за сделката ни.

— Да идем у вас — му предложих.

— А машината?

— Ще я донесем.

— А съпругата ви? Тя ще дойде ли с нас?

— Разбира се.

На физиономията на англичанина се изписа усмивка като на доволна жаба. Искаше да каже „Прекрасни новини!“, но промърмори само завалено: „Пресни, но…“ и стомахът му обяви край на срещата, като той опръска с повръщането си сюртука на Картофения Нос.

Когато дойде на себе си и си оправи перуката, отново поде разговора, блед и потен, но с много от онези любезности, които англичаните считат за добро възпитание.

— Утре ще дойда в магазина ви, за да приключим сделката — каза.

— Бих предпочел да е вдругиден, ако нямате нищо против.

— Не виждам причина да не приема. В колко часа?

— Точно в пет става ли?

— Добре. Ще донеса гербова хартия.

Напитката от орехи и билки бликаше от английските стомаси като истински фонтан. Жабата беше доволен и изрази това с дълга прочувствена реч:

— Какъв прекрасен град имате, драги господине! Какви красоти! Какви любезни хора! Тук човек може да се почувства като в рая. Добро пиене, добро ядене и добри приятели — при това шумно потупа по рамото придружителя си. — И хубави жени! Знаете ли какво? — отново сниши глас поверително. — Следобед в леглото ми влезе една много знатна дама, която познавах само от няколко часа. Настанена е в същата странноприемница като мен. Привърженица е на английската армада и се кълне, че ме намира за привлекателен. Какво гостоприемство само! Каква невъобразима наслада! В ръцете й се превърнах в малко кученце. Дори заспах. Никога не съм изпитвал подобно нещо, дори с проститутките, които посещавам от години. Тук открих нечуваната сладост да се събудя с глава, полегнала в женски скут, а тя да роши косите ми с пръсти. Каква страст! Каква прекрасна дама! Извинете ме за малко, моля!

Докато английският офицер се обърна с гръб, за да повърне дискретно, негодникът Мимо не сваляше поглед от мен. Сигурно се питаше с какво моето присъствие накърнява интересите му. Само секунда преди да си тръгна, се приближих към английския сър под предлог да отстраня от сюртука му полусдъвкано парче филе и му прошепнах на ухото:

— Пожелавам ви прекрасна нощ!

Мимо заподозря нещо, а аз целях именно това.

Да, вече знам, че можех да му кажа нещо различно. Можех да го предупредя като приятел. Ако ме упрекнете, няма да ви се сърдя.

Исках да му кажа за крадците, но в последния момент размислих. Често не сполучвам с решенията си.

Жабата дори не помръдна поглед, може би очакваше от мен по-тържествени думи. Сериозен, сякаш отиваше към ешафода, за да отдаде живота си в името на честта, той възкликна:

— На вас също!

После се обърнах към онова магаре Мимо и го поздравих с театрален реверанс с шапка в ръка. Казах му на моя още несигурен каталонски:

— Господин комендант, за мен е удоволствие отново да ви видя.

И се втурнах през дворцовия площад, опасявайки се, че времето да стигна до пристанището безвъзвратно е изтекло.

ДЕВЕТ

Стигнах до Морската порта точно в момента, когато големите врати на крепостта се затвориха със силен трясък. Колкото и да молих пазачите да ме пуснат да изляза в името на кралете на Франция и на Испания, и на тяхната чест, и на моята дума, и на майките, които са ни родили, не успях да ги склоня. Мисля, че аргументите ми не бяха достатъчно убедителни. Погледнаха ме, както биха погледнали някое краставо куче, и си продължиха работата.

Не ми остана друг изход, освен да се покатеря до алеята край крепостта по склона близо до манастира „Сан Себастиян“ и от там да се опитам да видя нещо. Пристанището започваше в подножието на укреплението, но се простираше надалече, а всичко бе обвито в драматична тъмнина. За да не бъда забелязан, угасих фенера и оставих сянката ми да се смеси с другите сенки на нощта. Студът караше всичко да скърца. Не можете, мадам, да си представите какъв леден вятър духаше там горе в този късен час. Още при първия полъх носът ми напълно замръзна. През цялото време си държах шапката и перуката, които упорито заплашваха да оставят главата ми открита. И сякаш бедите ми не бяха достатъчни, нощта бе тъмна и безлунна.

Казах си, че трябва да проявя търпение. Търпението е дърво с горчиви корени, но с много сладки плодове, е казал поетът класик. Кой ли беше? Не успях да си спомня. Може би Овидий? Хораций? Великият Петрарка? Изведнъж си спомних библиотеката на баща ви, чудните топли вечери край камината, когато подреждах книги, отделях някои, за да бъдат изпратени за подвързване, унасях се от шума на страниците и от мъдрите думи на италианските поети, които винаги толкова съм обичал. Колко щастлив бих бил да живея вечно в библиотеката на двореца, драга госпожо. Ако тази мисия приключи, както вие желаете, може би ще ви помоля да ме препоръчате за длъжността на библиотекар. Сигурен съм, че ще я изпълнявам добре, защото там не е нужно да се вземат трудни решения, освен дали „Божествена комедия“ да се класифицира към „Д“ за Данте или към „А“ за Алигиери. Характерът ми предполага склонност към инертност,

а книгите са най-добрата компания, не мислите ли? Мъдрите и красиви думи, събрани в тях, ни правят по-добри хора. Това е разликата между човек, който е чел, и човек, който не е докосвал книга в живота си. Първият може да се похвали, че е живял в много различни души, докато вторият нещастник никога не е напускал себе си. Ако трябва да назова учителите си, без съмнение на първо място бих поставил италианските поети. Не е ли чудо, че един напълно непознат човек, живял преди триста години, може да ти каже истини за самия теб, които не си знаел? Онази нощ, докато покатерен на крепостната стена се превръщах в буца лед, на помощ отново ми дойдоха стиховете. Първо на великия Петрарка, който така подхождаше за случая:

Из пустошта самотен, угнетен
вървя, където видят ми очите,
и плашат ме единствено следите
на някой пътник, минал преди мен.[1]

После се сетих за някои любовни поеми, които не бях разбрал напълно и които изведнъж се изпълниха с нов смисъл, силен и трогателен. Марияна, лицето й, гласът й, те бяха навсякъде: „Щом видях те в онзи първи ден, влюбих се в лика ти запленен. С душа и взор към теб съм устремен и търся те, любима, всеки ден!“. Сякаш уловени в мрежата на спомените, се появиха нови и нови стихове, объркани и безредни, но така искрени, както и чувствата, зародили се в душата ми: „Само миг е нужен на сърцето да пламне от любов. Мечтите ми се носят с крилата на Амур…, душата ми трепти като ранена струна…“. Сега вече разбирах всички мъки и страхове на античните поети. Не ви ли се е случвало колкото повече пеете, повече да ви се пее? Това стана и с мен онази нощ. Веднъж започнал да възхвалявам любовта си с чужди слова, не можех да спра. С тракащи от студ зъби, шепнех: „Искам да говоря, но не зная как Съдбата щом е пожелала, какво могъл бих аз да сторя, освен да страдам? Звезда си моя пътеводна… И знам, че ще намеря покоя вечен, преди сърцето ми да се успокои“.

За мое нещастие животът протича в проза, а поривите на любовта никак не топлят. Изведнъж, треперейки, забелязах слаба

светлинка, която се движеше по кея, и против волята ми се наложи да прекратя поетичния рецитал, който сам си устройвах. Присвих очи и се помъчих да не изгубя от погледа си светлинката.

Сякаш следвах с поглед светулка, която пъплеше бавно. Някой вървеше по кея, без да бърза. Дали беше един човек или бяха двама, дали отиваха нанякъде или се връщаха? Малко по малко разбулих загадката. Светлинката се движеше към мен, но още беше далеч. Заедно с нея дочух и разговор. Хората бяха двама. Може би двама приятели? Или двама влюбени? Сенките винаги са измамни. Едва когато се приближиха малко повече, вятърът, който духаше в благоприятна за мен посока, ми позволи да различа гласовете им. Единият беше по-нежен и носов, не можах да определя дали бе женски или мъжки, защото беше доста неравен. Що се отнася до другия, бих могъл перфектно да опиша плътността и тембъра му, но не е необходимо. Достатъчно е да ви кажа, че ставаше дума за гласа на нашия скъп приятел мосю дьо Бомарше. „Ето го нашия дворцов секретар, придружен от приятеля си, офицера от ордена на Сен Луи“, си казах аз, преди да осъзная, че Бомарше държи нежно ръката на придружаващата го особа. Известно е, че той е ексцентричен, но не чак дотам, че да целува ръката на някой офицер. Тогава забелязах, че сянката с неравния глас носи пола, а главата й е обсипана с добре подредени къдрици. Не видях лицето й, макар че ми се стори, че има изпъкнала челюст, квадратна брадичка и чертите й са лишени от всякаква деликатност. Тя се изкикоти — доста неприятно, както и останалите звуци, излизащи от гърлото й — и изчезна по посока на друга неподвижна сянка, която чакаше встрани. Беше една от онези едноместни или двуместни двуколки, наречени „Тилбъри“. Дамата се качи на нея, като елегантно придържаше полите си, и се сбогува с придружителя си, махайки с ръка като балерина. После се отдалечи с лек тръст на коня. Бомарше почака няколко минути, преди да продължи по същия път. Качи се на друга кола, предполагам файтон, и също изчезна от погледа ми.

Помислих си, че това е всичко — галантна среща.

Подсмихнах се вътрешно, като си представих, че стрелите на любовта бяха дръзнали да пронижат и сърцето на Бомарше, този хладен мъж, невъзмутим, дипломат и стратег. С него бяхме двама безумци, поразени от една и съща болест. Изпитах желание да го

прегърна като колега и да му кажа: „Господине, готов съм да споделя с вас и вашата приятелка моите италиански поети“. Но помежду ни се издигаше цяла крепостна стена.

Помислих си, че най-добре би било да се върна в странноприемницата и да се опитам малко да поспя. Докато крачех по пустите улици, в главата ми се въртеше само един въпрос: „Какво има в град Барселона, че дори най-извисените души намират тук това, което дори не са знаели, че търсят?“.

---

[1] Франческо Петрарка, „Сонети за живота и смъртта на мадона Лаура“, прев. К. Кадийски. — Б.пр. ↑

ДЕСЕТ

Бомарше пристигна в странноприемницата на разсъмване, свали си обувките, чорапите и панталоните и се просна на леглото по цялата му дължина.

— Почитаеми господине — казах аз, — мисля, че утре в пет следобед е подходящо време да се отправим с цялата ни свита към магазина за шоколад на Фернандес, за да видим машината, заради която сме тук. Така вие ще можете да си починете, а…

Но Бомарше сигурно беше уморен, а може би и доволен, и вместо отговор само изхърка.

Сутринта станах доста изнервен, напълних умивалника с вода и си измих лицето. Огледалото ми върна вечния глупав образ, но силно загрозен от огромни тъмни торбички под очите. Почти не бях спал. Въпреки това веднага трябваше да видя Марияна. Сърцето ми не понасяше да е далеч от нея.

Дрехите ми, за разлика от дрехите на дворцовия секретар, бяха внимателно сгънати на стола. Облякох се набързо и се готвех да си обуя обувките, когато изпитах голяма изненада.

По някакъв магически начин върху масата се бе появило парче турскосиньо кадифе, което добре познавах. Уверих се внимателно — това беше опаковката на шоколатиерата, която ми връчихте заедно с писмото. Разгърнах плата и пред очите ми се разкри белият порцелан, елегантната дръжка, капачето, улейчето, синият надпис на дъното: „Принадлежи на мадам Аделаид от Франция“. Без съмнение това беше вашата шоколатиера. Същата, която първата вечер ми бе открадната от безскрупулния Мимо, предрешен като комендант. Но как можеше да е там, сред останалите вещи на Бомарше?

Безцеремонно раздрусах другаря си по стая. Нуждаех се от спешно обяснение.

— Защо шоколатиерата на мадам е у вас? Откъде я взехте?

Но срещу сънливостта на дворцовия секретар не можеше да се направи нищо. Успях да изкопча само откъслечни думи:

— Шоколатиерата… А, да… Вземете я! Донесох я… — и отново гръмко изхърка, като се обърна на другата страна.

Разбрах, че моментът не бе подходящ за обяснения. Нямаше голямо значение. Шоколатиерата ми предоставяше подходящ повод да посетя Марияна и най-сетне да изпълня заръката ви.

Пъхнах съда в раницата си и слязох по стълбите тичешком, колкото ми позволяваха моите кльощави, макар и бързи крака. Последното нещо, което ми се искаше, бе да се натъкна на някой от тримата френски шоколатиери. Но както често се случва с неуместните мисли, в същия миг съдбата ме наказа да ги срещна. На вратата на странноприемницата фатално се сблъсках с гневния Малезерб.

— Избягвате ли ме, мосю Гийот? Играете си с мен на котка и мишка?

— Не, господине, няма такова нещо.

— Тогава къде отивате по това време и без да сте закусили?

— Имам да свърша някои важни неща.

— И вие ли? Същото ми каза и Бомарше, когато вчера го видях да бърза като вас. Каква важна работа може да имате в чужд град и с празни джобове? На нас с колегите ми започват да ни дотягат тези мистерии.

— Няма никакви мистерии. Срещата ви вече е уговорена.

— А, така ли? И за кога?

— За утре следобед, точно в пет. Всички ще се срещнем в магазина на сеньор Фернандес.

Този човек е като планина. Беше запречил цялата врата и не ме оставяше да мина, въпреки че му казах каквото искаше да знае.

— Какво още има? — попитах го аз.

— Защо трябва да вярвам на човек като вас?

— Защото няма другиго, господине.

Започвах да губя търпение. Единственото, което ми хрумна, за да приключа абсурдния разговор, бе да се промъкна на четири крака през пространството между дебелите му крака, и да му кажа:

— Бъдете така добър да предадете тази информация на другите, включително на Бомарше!

Закрачих бързо по улиците, които бяха станали по-сигурни за ходене от топенето на снега. Времето още далеч не бе така приятно,

както можеше да се очаква за средиземноморски град, но поне плащът ми топлеше достатъчно.

Скоро пристигнах до къщата на улица „Трес Волтес“ и се изненадах, че вратата й се охраняваше от двама въоръжени стражи. Моята Марияна посрещаше коменданта, истинския Гонсалес Базекурт, който все още не бе решил нашия най-голям проблем. Веднага осъзнах, че не беше дошъл в магазина, за да си купи шоколад.

Прекрасната Марияна бе седнала на един стол срещу тезгяха, а той се въртеше наоколо, произвеждайки силен шум с ботушите си, и не спираше да задава въпроси с настоятелен тон.

— Моля ви да не ми губите времето, госпожо! Днес имам много по-важни и трудни задачи за решаване. Става дума за контрабанда на оръжие, ни повече, ни по-малко! Не мога да си позволя да си губя времето с вас в разговори за шоколад. Но напоследък се получиха много жалби срещу вашия магазин, а това също е недопустимо. Кралят е ваш клиент. Ако вие го тровите и аз не направя нищо, за да прекратя това, ще ме обесят без право на защита. Така че ми отговорете направо! Кажете ми истината!

— Вече ви казах, господине. Жалбите са неоснователни. Убедете се сам!

— А как може да са толкова много и така внезапни?

— Защото много хора ме мразят, господине.

— В такъв случай, заклевате ли се, че никога не сте подправяли шоколада, който продавате, с цел да намалите стойността му за производство?

— Никога, господине.

— Нито сте прибавяли гнусни неща, за да си отмъстите на някого или да му навредите?

— Разбира се, че не, господине. Аз съм шоколатиер, а не алхимик. Нито пък вещица, както искат да ви накарат да повярвате.

— Знаете ли какви свинщини се говори, че добавяте в шоколада?

— Знам, господине. За нещастие.

— Ако се наложи, бихте ли се заклели пред съдия, че обвиненията са фалшиви?

— Бих се заклела пред Бога. И освен това мога да го докажа.

— Казвате, че ви мразят? Имате ли предвид някого в частност?

— Цялата гилдия на шоколатиерите. А също и на аптекарите, на сладкарите и на мелачите на какао.

— За бога, госпожо! Това са много хора. Какво сте направили на всички тях?

Отблизо комендантът изглеждаше доста малодушен човек. Гледаше Марияна, сякаш изучаваше кристална топка и очакваше да се случи някакво чудо. Вътрешно изпитваше голяма дилема — дали да уважи жалбите, да спаси себе си и краля, голям любител на шоколада, и да рискува да допусне несправедливост, или да обърне внимание на гласа на сърцето си и да остави на свобода това прекрасно създание? Сеньор Гонсалес изглеждаше загубен в мъглата на собствените си колебания.

— Простете дързостта ми, господине! — намесих се аз, защото инак усещах, че ще се пръсна. — Ще ви призная от името на госпожата, тъй като тя е твърде скромна, за да каже истината, защо всички тези безчувствени мъже желаят да съсипят магазина й. Много е просто, Марияна е най-добрият шоколатиер в Барселона. Какви глупости говоря! В Каталония! В Испания! В Европа! В целия цивилизован свят! — направих пауза, за да си поема въздух. — Сеньор, вие обичате ли шоколад?

— Много — отвърна той с хитра усмивка.

— А опитвали ли сте някога шоколад от този магазин?

— Не, никога, за жалост.

— Стани, Марияна! Покани господин коменданта да седне, защото той днес има труден ден и се нуждае от сили! Трафиканти на оръжие ли казахте? Каква неприятна отговорност! Настанете се удобно, господине! — хванах го за раменете, които от силното напрежение се бяха сковали като камък, и го отведох до един стол. Помогнах му да се настани под косите погледи на охранителите му, чакащи на вратата. — Позволете да ви предложа малка дегустация, за да разберете от първа ръка какво толкова цени Негово Величество крал Карлос, макар и вкусовете му да не съвпадат с тези на неговия роднина Луи XVI, краля на Франция. Известно е, че сред близки сродници винаги има недоразумения. Когато опитате шоколада, можете да решите на чия страна да застанете.

— Не знам, господине. Не знам дали… може би… Всъщност вие кой сте?

— Виктор Филиберт Гийот, сеньор, на вашите услуги, най-горещ почитател на шоколада на сеньор Фернандес и съпругата му. Пристигнах от Версай, за да възпея достойнствата му — мисля, че представянето ми го впечатли, макар и не колкото следващите ми думи: — Струва ми се, че само преди два дни имахте възможността да се запознаете с водача на нашата делегация, прочутия автор на комедии Карон дьо Бомарше, който ви посети по повод на един много неприятен случай, защото всички ние станахме невинни жертви на крадци. Спомняте ли си?

Комендантът се опули, само като си помисли за Бомарше.

— О, колко се възхищавам от него! — възкликна той. — Ако знаете колко се смях, когато гледах „Сватбата на Фигаро“. Мисля, че никога не е писано нищо по-хубаво — той замълча, сякаш за да съживи спомена за Фигаро и атмосферата да се изпълни с него. После продължи, вече без толкова носталгия: — Затова силно съжалявам, че не успях да разкрия кражбата. Имахме много лош късмет, всичко се случи по едно и също време.

— Не се тревожете! Градът е пълен с контрабандисти на оръжие. Не е чудно, че не ви остава време за всичко — му казах утешително, за да спечеля благоволението му.

Той въздъхна продължително с облекчение и бих казал, че почувства разбирането ми.

— Не са само незаконните търговци на оръжие, господине. Аз се боря и с по-лоши неща.

— Какви по-лоши неща?

— За съжаление не мога да ви кажа.

— О, колко жалко! Признавам, че събудихте любопитството ми. Но сега не мислете за нищо лошо! Пийнете малко от най-вълшебното питие, което съществува, направено от снежнобели ръце и поднесено в такива чашки, каквито все още имат обичай да използват в Италия. Тези чашки са от лигурска майолика, най-фината известна в наши дни, и са специално донесени в Барселона, за да отговорят на вкуса на безбройните изискани клиенти в града. Виждате ли колко много каймак? Усещате ли вкуса на зърната пипер? Точно така го пие крал Карлос всеки следобед. Точно така го харесва и Папата в Рим. Без съмнение знаете, че в началото шоколадът е бил наслада за аристократи, монарси и папи, но вече е достигнал и до мазните и

космати ръце на народа. После не забравяйте да изтриете мустаците си, ако не искате всички да узнаят къде сте били.

Комендантът помириса съдържанието на чашата, преди с недоверие да отпие първата глътка. После не можа да спре. Марияна изчезна в задната стаичка, за да търси нещо.

— Видяхте ли? — продължих аз речта си, която явно даваше добър резултат. — Точно такъв шоколад с нарязан хляб или пресни, току-що откъснати плодове пие по два пъти на ден барон де Малда, един от многото знатни клиенти на магазина. Нали го познавате? Разбира се. Какъв глупав въпрос! Ясно е, че всички знатни люде се познават. Сега опитайте този деликатес, който носи стопанката на магазина, и ще видите как веднага ще поискате още.

— Какво точно е това?

— Това е твърд шоколад, какъвто никога не сте опитвали.

— Твърд ли? Не знаех, че има и такъв.

— Сега вече знаете. Има го, защото съпругът на госпожата е гений. Мога да ви уверя, че ако сеньор Фернандес беше тук в момента, с огромно удоволствие щеше да ви обясни философските, икономическите, кулинарните и дори астрологичните теории, които е проучил, за да проектира машината, с която се получава това чудо. За съжаление той е на път и засега не планира да се върне скоро. Сигурно недоброжелателите на госпожа Марияна са ви разказали много лъжи и по този…

— Наистина. Казаха ми, че няма да се върне.

— Лъжи и само лъжи! Той е във Версай. Мислите ли, че Версай е място, откъдето хората не се връщат? Вижте ме мен! Цял съм и ходя, където си поискам. Сеньор Фернандес ще се върне, щом завърши тайната мисия, която му повери Негово Величество крал Луи.

— Тайна мисия?

— За бога, не казвайте на никого! — Снижих глас: — Сеньор Фернандес получи поръчка от дъщерите на краля. Искат да имат лично за себе си машина като тази тук. От гилдията на шоколатиерите ще се пръснат от завист. Хората не прощават на таланта.

— Ах, имате пълно право, Гийот! Ежедневно се сблъсквам със същия проблем — изгрухтя комендантът с пълна уста.

— Вярвам ви, господине, вярвам ви. Хареса ли ви шоколадът?

— Великолепен е!

— Почувствахте ли се по-спокоен?

Всички тези откровения бяха разнежили гостенина и той им отвърна, разкривайки собствените си тайни:

— Ах, господине, не е възможно да се успокоя! Заобиколен съм от некадърници и неграмотни хора, които дори не знаят къде е Америка.

— Сериозно ли говорите? — попитах аз, преструвайки се на изненадан.

— Помните ли, че ви казах за незаконните търговци на оръжие? — той замълча и изчака да потвърдя с кимване. — Те са привърженици на независимостта на Америка.

— Независимост! Защо им е на дивашките племена да са независими?

— Не знам, господине, не мога да си го обясня. Те са толкова примитивни. Никъде няма да се чувстват така добре, както под закрилата на цивилизацията. Да се управляват сами? Каква глупост! И защо? И как? Те дори нямат крал. Когато се провалят, ще се върнат с подвита опашка да молят някое истинско управление да ги вземе под крилото си. И тогава вече ще стане ясно кой води света и каква е цената на амбициите и дързостта им.

— Съгласен съм с вас от начало до край.

— И така, престъпниците, които преследвам, се опитват да изпратят пари и оръжие на бунтовниците в Америка, за да се борят срещу Британската империя. И се опитват, за мое нещастие, да го направят от пристанището на Барселона. Каква неприятност!

— Разбирам. Претърсихте ли корабите?

— Всичките до един. Но не намерихме нищо.

— Много ли са участниците?

— Не е възможно да знаем. Понякога изглежда са десетки, а понякога сякаш е само един човек.

— Какво нещо! Яжте, яжте, подкрепете се! Марияна, моля, донесете още на коменданта!

— Отчаян съм, господин Гийот!

— Разбирам ви, приятелю. Може би ще мога да ви окажа някаква помощ?

— Не мисля. Вече имам помощ, и то много ценна. Един офицер от Кралския военен орден на Сен Луи, ни повече, ни по-малко, който

тези дни се намира в Барселона. Той се зае да претърси всички кораби един по един. Много сериозен човек.

— От ордена на Сен Луи? — изненадах се аз.

— Казва се Шарл. Може би го познавате?

— Шарл? — наложи се да помисля. — Не, не знам за кого говорите.

Този разговор ми достави повече информация, отколкото бях очаквал. За да се поуспокоим, се върнах на темата за шоколада. Добре е обстановката да се разведрява. Особено, ако на човек не му хрумва какво друго да направи.

— Опитайте това, господине. Направено е със същото какао, което Ернан Кортес донесъл от Мексико в Европа по време на третата си експедиция. Тук не знаели какво да правят с какаото и го изпратили в женския манастир близо до Рио Пиедра. Там на монахините им хрумнало, че могат да го смесят със захар. Нека после говорят, че религиозните ордени не служат за нищо!

— Разбира се.

— Не се стеснявайте! Вземете си! Този деликатес ще ви даде сили, за да решите трудния си проблем, сигурен съм. Сладкото съдържа много енергия, всички лекари го казват. Има чудотворен ефект. Сигурно знаете за случая на госпожа Роса Каталина Фонт?

— Роса Каталина… Не. Коя е тя?

— Тази госпожа живее на улица „Видриера“, много близо до площад „Олиес“, и дори да не ви се вярва, скоро ще навърши сто и две години, а е здрава като скала.

— Наистина ли? И как така?

— На осемдесет и пет години постъпила на работа в един дом и останала там само до деветдесет и три. И знаете ли защо? Защото всеки ден ядяла зеленчуци от градината и пиела по две чашки шоколад от магазина на Фернандес. Мога да ви уверя, че никога не е боледувала, дори и от най-лека настинка. Когато навършила сто години, получила червен вятър на главата. Два пъти й направили кръвопускане и скоро отново се изправила на крака. Дори не отслабнала от кръвопускането. Сега, на нейната възраст, още преде и шие, облича се сама и върши същата работа. Не е ли истинско чудо? Ето това се продава в магазина.

— Мисля, че е много интересно. Безкрайно съм ви благодарен, че ме нагостихте. Но сега трябва да си вървя. Контрабандистите…

— Разбира се, сеньор Гонсалес де Базекурт, контрабандистите са на първо място. Но моля ви, вземете си за из път парченцето, което остана в чинията ви. И идвайте винаги, когато решите. За вашите тревоги няма нищо по-добро от шоколада.

Комендантът излезе с подобрено настроение, а аз седнах и се опитах да реша главоблъсканицата, която ми изглеждаше все по-объркана.

Помолих Марияна, ако може, да даде и на мен чашка шоколад и в същия момент се сетих, че все още нося вашата…

Но почакайте за миг, мадам. Преди да продължим е по-добре да спрем и да се уверим дали нямаме някоя важна работа, която не може да изчака следващите редове на този разказ.

ЕДИНАДЕСЕТ

— Марияна, това е за вас. Вземете го! Подаръкът от мадам Аделаид, който досега не успях да ви предам — казах аз, като извадих от раницата си шоколатиерата, увита в турскосиньо кадифе.

— Открихте я?

— За щастие.

Марияна плахо се усмихна.

— Какво е това? — попита тя, докато разгъваше плата. Смееше се нервно. Навярно не беше свикнала да получава подаръци. Внимателно отстрани кадифето — загърнато на два ката — и порцелановият съд се появи пред очите й. Изглеждаше нов, току-що направен.

— Шоколатиера! Прекрасна е! — възкликна тя, оглеждайки подаръка от всички страни. Когато забеляза сините букви на дъното, ме погледна озадачено.

— Тук пише: „Принадлежи на мадам Аделаид от Франция“ — преведох аз. — Мога ли да й предам, че ви е харесала?

Очите й светеха.

— Разбира се! Искате ли да я пробвате? Мога да ви сервирам шоколада в нея.

— Мисля, че би било по-добре вие да я пробвате.

— Тогава нека го направим заедно.

Каква загадка са думите! Марияна произнесе „заедно“ по такъв начин, че сърцето ми трепна.

Може би ще се засрамите от мен, мадам, но аз загубих нишката. Не на разговора, а въобще на живота. Останах вкаменен, загледан в Марияна. Очите й, устните й, гърдите й на гръцка статуя! Сякаш сърцето и тялото ми сами взеха решение. Почувствах, че бавно се накланям към нея като тръстика, превита под тежестта на някое животинче. Гледах устните й с нечувана настойчивост и желание да ги слея с моите. Не знам какво бих сторил, ако сладкият й глас не ме бе върнал към действителността с въпроса:

— Добре ли сте? Дишате ли?

Това внезапно ме извади от омайното състояние. Хванах ръката й и поставих върху нея лека, недостатъчна целувка, по никакъв начин неможеща да изрази чувствата, които изпитвах близо до нея (а дори и далеч). В този миг сякаш цялата вселена се преобърна от непогрешимия звук на приближаващо возило — скърцане на оси, чаткане на копита… Погледнах за миг навън и веднага успях да различа Бомарше, покачен на капрата на двуколка, може би същата от предната вечер. Придружаваше го дамата с къдриците.

Уверявам ви, че никога не е имало повече смисъл да изпълнявам заповедите ви. Оставих Марияна — със съжаление, но и с чувство на дълг — и след кратко сбогуване излязох от магазина. Огледах се на всички страни и реших да последвам шума от скърцането, защото от самата кола не бе останала и следа. Не е лесно двуколка да се следва пеша, но както вече казах, краката ми са бързи, а сетивата остри.

Пристигнах тъкмо навреме, за да видя как Бомарше, придружен от своята дама, прекосяваше прага на странноприемницата на улица „Манреса“.

ДВАНАДЕСЕТ

Не знам как успях да проследя двойката нагоре по стълбите, без да бъда забелязан. На всяка площадка се прикривах и ги наблюдавах между пръчките на перилата. Когато пристигнаха на втория етаж, дамата извади от деколтето си ключ и го превъртя в ключалката. Вратата леко се отвори и тя влезе вътре. Бомарше се огледа на всички страни, последва я и затвори след себе си.

Приближих се внимателно и погледнах през ключалката. Не се виждаше нищо. Бомарше е стара лисица, сигурно бе взел мерки да я запуши с нещо. Опитвайки се да не изпусна сгодния момент, направих единственото възможно нещо в тази ситуация — доверих се на слуха си. Бях подготвен да чуя звуци, които обикновено придружават тайните срещи на влюбени в някоя странноприемница, но установих, че нищо не напомняше за подобни шумове. Нямаше скърцане на мебели, нито разгорещени стонове, нито удари (изцяло нетипични за Бомарше), нито животинско хъркане, нито дори скимтене, просто нищо. Чувах само разговора им, който предавам по памет, но с голяма точност:

— Приготвихте ли всичко? — попита гласът на Бомарше.

— Не съм пропуснала абсолютно нищо.

— Корабът се нарича…?

— „Либертас“ — латинско име. Няма ли да го запишете?

— Предпочитам да го запомня. Така е по-малко рисковано.

— Добре правите. Вие сте истински експерт.

— Корабът бригантина ли е?

— Под испански флаг. Търгува с какао от Венецуела.

— Чудесно прикритие.

— Това беше намерението ми, господине.

— В такъв случай… ще се срещнем утре сутринта в пет без петнадесет?

— Ще ви чакам на кея.

— Ще донеса всичко, за което се разбрахме.

— Мисля, че тази нощ няма да заспя от вълнение.

— Струва ми се, че и аз.
— Не закъснявайте! „Либертас“ отплава точно в седем.
— Не се притеснявайте! Аз съм точен човек. Думата ми е закон.
— Вече ми го доказахте напълно.
— Тогава до утре.
— До утре.

Когато вратата се отвори, аз бях скрит в едно ъгълче на коридора, като само носът ми малко се показваше, за да душа за информация. Видях, че мосю дьо Бомарше излезе съвсем спокойно и слезе по стълбите, без да бърза. Движенията му ми напомниха за човек, който току-що е взел съдбовно решение. После всичко потъна в тишина.

Използвах тази пауза, за да дам възможност на сърцето си да се успокои. При толкова изненади то отдавна не можеше да си почине. През това време премислих чутото преди малко. Бомарше ни изоставяше, за да замине за Индиите с къдрокосата дама с неравния глас. Значи затова се бе присъединил към нашата делегация! Постъпвате добре, че не му се доверявате, мадам. Кой би могъл да предположи подобно нещо за човек от неговия ранг?

Освен това се запитах колко души ще бъдат засегнати от бягството на Бомарше. Колко хора в двореца ще скърбят за отсъствието му? Спомних си за злощастната дама, мисля, че се казваше Терез де Вилер. Беше толкова привързана към него! Освен нея и четиримата блюдолизци, които се навъртаха около него, за да крадат идеи за своите комедии, не се сетих за никого другиго. Мосю дьо Бомарше нямаше много приятели във Версай. Питах се защо? Може би хората с такъв нечуван талант като неговия създават по-трудно истински приятелства? Нека Бог ми прости, но понякога си мисля, че дори вашият племенник не го цени достатъчно и го изпраща на тези мисии в чужбина, за да го махне от очите си. Може би са верни дворцовите слухове, че е правил ужасни неща като подправяне на документи или прахосване на парите на краля. Но сърцето ми се изпълваше с мъка, мадам, само като си помислех, че нямаше повече да го видя. Дори и ако всички обидни слухове за него се окажеха верни.

От друга страна стоеше въпросът за дамата. Питах се коя бе тя? В маниерите й личеше високопоставеност, а във външността й — богатство. Не бе млада, по-скоро обратното. Красотата не стоеше на първо място сред всичките й добродетели. Говореше изискано, като

образована жена, въпреки че гласът й бе неприятен, неравен, както можах да се уверя миналата нощ на крепостната стена. Той обърквaше човек, когато я слушаше, дори отблизо. Колкото и да е странно, не беше възможно да се разбере дали излизаше от гърлото на мъж или на жена. Очевидно бе, че двамата с Бомарше се познаваха отдавна. Никой не планира бягство на далечен континент с човек, когото не познава добре, не мислите ли? И откога се…? При какви обстоятелства се бяха…?

Уверявам ви, мадам, че главата ми вреше като гърне от предъвкване на тези недискретни въпроси. Сега, когато най-сетне бях дал малко почивка на сърцето си, започваше да ме измъчва разумът ми.

Не бях достигнал до никакво заключение, когато вратата на стаята отново се отвори и някой излезе в коридора. За щастие не бях мръднал от моето скривалище и съвсем леко се показах напред, за да проуча ситуацията. Очаквах да видя тайнствената дама да превърта ключа в бравата, но за мое огромно учудване съзрях на нейно място офицер от ордена на Сен Луи в пълна униформа, включително и шпага с дълго и тънко острие, много лека на вид, идеална да изтрепе целия град. Дълго време не можах да го проумея, но ми се стори, че мъжът не беше нито млад, нито стар, атлетичен, със светли очи, квадратна челюст, свежи бузи и фини устни. Имаше тънички тъмни мустаци, които приглаждаше с пръст, сякаш се страхуваше да не паднат. Всичко у него говореше за добро здраве, а имаше и нещо, което ми се стори познато и ме накара да се замисля дали не съм го срещал някога на някое друго място. Запитах се също, и то с право, защо не бях чул гласа му по време на разговора на Бомарше с дамата, след като в крайна сметка е бил заедно с тях в стаята. Може би се е криел там? Незабелязано? Ами ако е престъпник, крадец, убиец, шпионин? Загадки и нови загадки!

Щом затвори вратата, офицерът прибра ключа в джоба на сюртука си, сложи си тривърхата шапка, притегна добре шпагата си и бързо слезе по стълбите.

ТРИНАДЕСЕТ

Може би си мислите, че епизодът на стълбите на странноприемницата свършва там, където прекъснах. Грешите. За нещастие предстои да ви разкажа най-важната част, която се случи след това. Държах се за перилото и се готвех да сляза, все още много объркан от мрежите от мисли в главата ми, които не можех да разплета, когато чух такъв шум, сякаш цяла армия се качваше по дървените стълби. Изтичах и отново се скрих в моя ъгъл в коридора, откъдето чух гласа на Английската Жаба да заповядва:

— Бързо! Сега е моментът. Разбийте вратата!

Войниците, които винаги придружават тлъстото животно, се нахвърлиха като вандали върху вратата на стаята и още при втория опит успяха да я разбият. Методът им напомняше на армия от нашественици, нападаща стратегическа територия. Посмях да помисля само за жената, която още бе вътре в стаята — сама и беззащитна срещу цял взвод диваци.

Не е ли задължение на всеки мъж, който се счита за кавалер, да се притече на помощ на дама, нападната по такъв брутален начин? За първи път не се поколебах нито секунда. Излязох от скривалището си и също се втурнах решително към стаята с намерение на всяка цена да предотвратя поругаване на дамата на мосю дьо Бомарше. Не носех никакво оръжие, но правото бе на моя страна и счетох това за достатъчно, за да извикам:

— Веднага спрете! Не приемам да се държите по такъв начин!

Тримата мъже изведнъж спряха и се обърнаха да ме погледнат. Стори ми се, че видях гняв в очите им, преди да ме познаят. Като ловци, които се успокояват пред вида на безобидна жертва, така и те, щом видяха кой прекъсва мерзкото им деяние, избухнаха в смях. Жабата каза:

— А, вие ли сте? Може ли да знам какво правите тук?

Хвърлих бегъл поглед наоколо. Стаята бе празна. На леглото, перфектно оправено, нямаше и следа от дамата (нито от някого другиго). Прозорецът бе затворен. Сандъците разтворени, а

съдържанието им — разсипано по земята. Видях различни по цвят сюртуци (бежови, гранатови), много ярка жълта копринена пола, бели, струва ми се, мъжки чорапи и две перуки — едната мъжка, а другата дамска. Дори да имах време, пак нямаше да мога да проумея всичко това. А с двама въоръжени войници пред мен мислите ми изобщо не успяваха да протичат гладко както обикновено.

— За кого работите? — попита Жабата вече с по-малко любезен глас от предната вечер, когато се срещнахме на дворцовия площад.

— Аз ли? За никого, господине. Освен за самия себе си.

— Тогава какво правите тук? Какво търсите?

— Приятел съм на дамата, която заема тази стая — казах първото, което ми хрумна, без да преценя последиците.

— Сериозно? — сър Английската Жаба прие злобно изражение, без съмнение, защото бе придал доста конкретно значение на думата „приятел“. — Струва ми се, младежо, че имате голяма конкуренция.

С носа си той посочи униформите на земята. Нямаше никакво съмнение, че те пътуваха в същите сандъци, както и копринената пола. Освен това беше ясно и че не са на Бомарше. Нищо не разбирах.

— А кажете — продължи господин Жабата — приятелството ви с госпожата, която живее в тази стая, близко ли е?

— Един кавалер никога не отговаря на подобни въпроси — отвърнах, като вирнах брадичката си, за да изглеждам обиден.

В същия момент между брадичката и гръкляна си усетих хладния връх на метално острие.

— Не можете ли да направите изключение? — попита Жабата, като посочи с пръст на войника да не забива желязото. Засега.

— Съмнявам се. Става дума за много близко приятелство — излъгах отново с надежда това да ме спаси.

Веднага обаче осъзнах, че бях избрал най-лошото решение.

— Добре, добре, добре… Това е много добре за нашите интереси — англичанинът потри ръце, сякаш за да подпомогне твърде сложните си мисли. — В такъв случай трябва да знаете, че двамата с вас имаме нещо общо…

Разбрах какво означаваха тези думи и от паника започнах да се потя. Значи Английската Жаба също бе любовник на любовницата на Бомарше? Но колко любовници може да има една дама в един и същи град? Знам, че все още съм млад и малко наивен, мадам, но това

главата ми не можеше да го побере. В същото време, за да се опитам да успокоя настроението на англичанина рогоносец, посмалих малко лъжата си:

— Дори с пръст не съм я докосвал, господине. Тя не пожела. Знаете ли, че мисли само за вас? Непрекъснато!

Беше твърде късно или лъжата ми се получи твърде преувеличена. Жабата ми отправи примирен поглед, който не вещаеше нищо добро, и каза:

— Не говорете повече глупости, Фернандес! Тази курва ми открадна и последния реал. Вмъкна се в леглото ми, дрогира ме, за да заспя, и си извади восъчна отливка от ключа на багажа ми. После, възползвайки се от пиянската вечер, когато с вас се срещнахме на площада, ме остави без нищо. Когато пристигнах в странноприемницата, от сандъците ми липсваха бижута, коприна, мастилници и всички ценни предмети, които бе намерила. Включително и парите, разбира се. Бях започнал да се примирявам, че не мога да направя нищо, за да си върна вещите, но сега съдбата чрез вас ми предоставя златна възможност. Вие ще бъдете лекът за моята болка. Не бихте могли да се появите в по-подходящ момент — той направи пауза, покашля се и гръмко заповяда на хората си: — Завържете го здраво, за да не се измъкне! Сеньор Фернандес е наш заложник. Ще видим дали дамата ви обича толкова, че да заплати за вас откупа, който мисля да й поискам.

— Заложник? На кого? Защо? Аз? Не, не може да искате откуп за мен! Тя никога… — хрумна ми да кажа много неща и много неща да попитам, но похитителите ми не изглеждаха разположени да ме слушат.

Напротив, всички изпълняваха заповедите с най-голямо старание и никой не ми обърна никакво внимание. Жабата започна да пише бележка за моето отвличане, а на устните му се изписа широка усмивка на задоволство. Като откуп той искаше да му бъде върнато всичко, което му бе откраднато преди две вечери.

Междувременно войниците умело ме вързаха. Ръцете, краката, цялото ми слабо тяло. Оставиха ме омотан като човешки пашкул. Напразно се опитвах да ги убедя, че всичко казано е било лъжа, че съм се опитвал само да спася кожата си, че не познавам дамата от стаята, че дори не съм Фернандес…, но те не искаха и да чуят. Свършиха

работата си. Един от тях се приближи с мазна кърпа в ръцете, като гледаше настойчиво устата ми.

Само с един жест на ръката си Жабата задържа кърпата.

— Преди да ви запушим устата, Фернандес, обяснете ми едно нещо — каза той. — Имате такава прекрасна жена, защо сте толкова глупав да спите с тази стара крава?

Свих рамене, докато войникът най-сетне ми завърза устата така плътно, че усетих как челюстите ми се разместват. Въздъхнах примирено, а двамата груби мъже ме завиха от главата до петите в чаршаф и ме понесоха като килим по стълбите. Когато минаха покрай собственика на странноприемницата, чух как му пожелаха приятен ден. Той им отвърна, доволен, че им е услужил.

Мисля, че този град щеше да бъде по-хубав, ако не всичко и всеки можеше да се купи с пари.

ЧЕТИРИНАДЕСЕТ

Ако ме попитате какъв цвят бяха следващите часове, прекарани от мен, омотан като салам, бих ви отговорил — черни и само черни. Хората на Английската Жаба известно време ме носиха на ръце, а после ме натовариха на кола и продължиха напред. Не можех да отгатна накъде ме водеха, макар че чух гласа на стражата и разбрах, че преминаваме крепостната стена. Пропуснаха ги, без да проверяват товара им — мисля, че ги подкупиха. Когато преминахме по подвижния мост, колелата за малко престанаха да тракат. После от различни посоки се чуха викове и заповеди на различни езици и диалекти, изречени от различни гласове.

Моето жалко положение, прибавено към неравностите на пътя, направи тъй, че бях направо смазан, когато най-сетне движението на колата спря. И точно когато си мислех, че ще ме освободят от въжетата, които ме стягаха отвсякъде, установих, че не смятаха да ми махнат дори чаршафа. Един от войниците ме метна като чувал на рамото си и ме свали по тясна стълбичка някъде, където миришеше на влага, а стъпките му произвеждаха ехо. Може би беше тайно скривалище? Подземие? Мъжете говореха на английски език от предградията, който трудно разбирах. Оставиха ме в компанията на пазач, когото не разпознах по гласа. През цялото прекарано там време не ми дадоха дори вода. Помръднах леко, влачейки се по земята като червей. За да привлека вниманието към себе си, поисках нещо за пиене, въпреки че кърпата в устата ми не ми позволяваше да артикулирам добре. Вместо вода обаче, получих ритник в ребрата, който ми отне желанието да искам каквото и да било. После чух мъжете да си тръгват и за мен започнаха най-черните часове на очакване.

В началото ми беше любопитно да разчитам шумовете. Трябваше да разбера къде се намирах. За нещастие се оказа твърде лесно. Нужни ми бяха само две минути, за да го разбера. Усещах леко движение, сякаш някой клатеше стаята. И едно „блуп, блуп“ като бутилка или аквариум. Бяха ме оставили в трюма на кораб на пристанището.

Всичко съвпадаше — разстоянието, което бяхме изминали, тясната стълбичка, гласовете на докерите… А в случай че все още имах някакви съмнения, изведнъж дочух леко цвърчене и усетих дребно животно да се разхожда по краката ми. С рязко движение като камшик го свалих от себе си, сигурен, че беше плъх, и мога да ви уверя, че през тази нощ това не бе единствената ми среща с противните животинки.

Не знам как успях да запълня часовете на моя плен. Изчерпах целия си репертоар от италианска поезия, опитах се да поспя, но положението ми не беше удобно, а и трябваше да се пазя от плъховете. Много мислих за Марияна, рецитирах латински склонения, блъсках си главата за тайната на Бомарше, за любовницата му и за офицера от ордена на Сен Луи, за да хвана връзката и да проумея нещо от случващото се. Спомних си за моите спътници и се натъжих много, надявайки се, че може да им липсвам. Кроих планове, в случай че корабът отплаваше заедно с мен за Америка. После се възцари непроницаема тишина, нарушавана само от оглушително хъркане. То ме накара да си спомня за Бомарше и за малко да се задуша, когато отроних сълза и носът ми се изпълни с неприятна влага.

Ако някога ви запушат устата, мадам — дано небесата не го позволят! — нека не ви хрумва да плачете. Никак не е удобно. Сополите се събират между носа и гърлото и образуват топка, която не може да мръдне наникъде. Видях се в сериозно затруднение, докато намеря начин да дишам, както съм свикнал още от раждането си. През това време пазачът ми спеше, а плъховете бяха будни. Беше най-ужасната нощ в живота ми! И се надявам да мога да кажа същото, когато умра от старост.

Следващата сутрин бе същата. Не се очертаваха промени — никой не ми обръщаше никакво внимание, корабът си седеше на място, плъховете се разхождаха и от кея се носеха далечни гласове. Питах се още колко време трябва да остана в тази дупка, с вдървено тяло, с ужасна жажда и сърце, пълно със съмнения. Какво щеше да стане с мен, ако никой не платеше откупа? Дали щяха да ме хвърлят в морето, без дори да махнат чаршафа — моя смъртен покров? Дали щях да се превърна в тайнствен удавник в гнусните води на пристанището? Не е ли жалко да се умре така само на осемнадесет години? Спомних си за майка си, горката. Ако можеше да узнае за края ми, не би се старала толкова много да ме храни и да ме глези като малък.

Но черните ми часове бяха преброени, мадам. Пресметнах, че беше към средата на следобеда, когато дочух силни гласове, идващи отвън, и целият кораб се разтресе от силно клатене. Усетих удари, стенания, тичане и изведнъж гласът на една дама се извиси над останалите с думите:

— Заведете ме при пленника, ако не искате да ви обезглавя на място!

Подобно поведение не ми се стори много женствено, но учудването ми не беше нищо в сравнение с радостта да чуя познат глас. Имаше и други хора, чувах ги как ходеха по палубата, но не продумваха и дума. Може би дамата бе дошла с армия въоръжени войници, като героиня от комедия, в която всичко е лъжа и краят винаги е щастлив.

Почувствах как нечии ръце ме разтърсват, за да разхлабят възлите на чаршафа, и благодарих на небесата (въпреки че съм неверник). В началото не можах да видя лицето на моята спасителка. Толкова време, прекарано в тъмнина, бе заслепило очите ми. После лека-полека свикнах с новата ситуация и докато сръчните ръце ме освобождаваха от въжетата, се взрях, за да видя кой ме спасяваше.

По дяволите! Каква изненада!

Както ми се бе сторило, когато чувах, без да мога да виждам, това бе дамата на Бомарше. Беше с безупречните си къдрици и жълтата копринена рокля, която бях видял на пода на стаята, в комплект със същите по цвят кадифени ръкавици. Над полите на дрехата й, на тънката талия, висеше шпага. Когато я видях отблизо, се възхитих на светлите й очи, почти прозрачносини, на фините й устни, на розовите й страни. Движеше се елегантно, но ръцете й бяха силни, а плещите й едри.

— Добре ли сте? Можете ли да ходите? — ме попита тя с дрезгавия си глас.

— Надявам се — отговорих аз.

— Тогава се изправете. Ще ви помогна. Опрете се на мен.

Преди да изляза от там, с удоволствие забелязах, че не бях сгрешил за нищо. Както и предполагах, намирахме се в мръсния и влажен трюм на кораб. На излизане — по тясната стълбичка, за която споменах — видях, че бе фрегата под английски флаг, а на палубата бяха двамата войници на Жабата със завързани уста, ръце и крака.

Няма да отрека, че почувствах дълбоко удовлетворение да ги открия в същото неудобно положение, в което те толкова дълго ме бяха държали. Имаше и трети мъж, също вързан и със запушена уста, но толкова примитивен, сякаш не бе виждал цивилизация, облечен само с риза и моряшки панталон. Помислих си, че това може би бе моят нощен пазач, който хъркаше, докато аз се борех с плъховете. Половин дузина войници пазеха пленниците, а на кея чакаха още толкова. Не знам дали бяха французи или каталонци.

— Бих искал да узная името на моята спасителка — се осмелих да кажа, вече малко окуражен, щом стъпих на твърда земя.

— За вас съм мадмоазел Д'Еон — отвърна тя с тайнствена и очарователна усмивка.

Не мога да твърдя, естествено, че бе красива, но гледана отблизо, притежаваше някакъв магнетизъм, който привличаше като песен на сирена.

Още не бе съвсем мръкнало. Предположих, че е към четири часа, може би четири и половина. С малко повече късмет щях да успея да придружа господа шоколатиерите до магазина на Марияна, както бе планирано. Само трябваше да побързам.

Войниците отнесоха пленниците до кея и спряха пред мадмоазел Д'Еон в очакване на заповеди. Тя каза:

— Занесете ги в трюма на „Либертас“ и питайте мосю Бомарше къде да ги оставите.

Трепнах от изненада. Бомарше също ли бе там? Спомних си тайния разговор между него и госпожата в странноприемницата, преди да започнат бедите ми. Бяха се уговорили да се срещнат в седем без четвърт следобед — час, в който американският кораб трябваше да отплава. Съдбата бе пожелала да стана свидетел на най-интимната тайна на един от най-уважаваните от мен хора.

Видях го отдалече. Бомарше стоеше на кея пред една бригантина под испански флаг. Имаше вид на доволен човек, чиито желания се бяха изпълнили до едно. Той погледна пленниците и каза:

— Отведете ги в задния трюм! В другия е командирът им, а не искам да разговарят помежду си, докато корабът не пристигне в Бостън. При всяко положение, когато разберат къде са се озовали, ще им мине всяко желание да говорят.

Така разбрах, че Английската Жаба също бе заловен, а Бомарше имаше за него планове, които не проумявах. Дали не мислеше да го продаде като роб? Да поиска откуп за него? Или да го измъчва, за да изкопчи тайна информация за врага?

Докато се лутах в тези мисли, пред изумените ми очи се разкри трудна за разбиране гледка. Мадмоазел Д'Еон бе вдигнала полите си и обуваше кривите си крака в мъжки кожени панталони с бежов цвят. Освободи се от елегантните обувки и си сложи военни ботуши от черна кожа. Свали си блузата и корсета и допълни облеклото си с гранатов сюртук, обшит със сребърни ленти. Тя извади тези дрехи от тайна ниша в капрата на двуколката. Носеше и мъжка перука, с която замени къдриците на главата си. Замени и жълтите кадифени ръкавици с тъмни ръкавици от ярешка кожа. Вместо бижута закачи напряко на гърдите си лента с военно отличие във формата на кръст. Изкуствените мигли изчезнаха, а на лицето й се появиха тънки мустаци, които сръчно залепи над горната си устна. Довърши преобразяването си с тривърха шапка със сребърни галони и бяла панделка. Когато свърши, само шпагата бе останала на мястото си.

— Защо гледате така, Гийот? Кое ви плаши повече да видите — как се съблича една жена или как се облича един офицер? — попита мадмоазел, като си притискаше мустаците с пръст.

Само за миг, със сръчност, сякаш го бе правила хиляди пъти, тя се преобрази в онзи офицер от Кралския военен орден на Сен Луи, когото някои бяха засекли в компанията на Бомарше. Същият, когото самият аз бях видял да излиза от стаята в странноприемницата на улица „Манреса“. Сега се оказа, че той и тайнствената дама бяха една и съща личност! Би ми се искало да имам време да изясня десетките въпроси, които се блъскаха в главата ми, но бях онемял от изумление. Освен това бях започнал да откривам проблясъци на смисъл във всичко това. Макар че още бях далеко от истината за случващото се.

— Приличахте на истинска дама — казах аз.

— Разбира се, защото съм такава.

— Но сега сте мъж.

— Това също, това също. Позволете да се представя. Аз съм Шарл дьо Бомонт, по-известен като кавалерът Д'Еон, верен слуга на нашия крал и ваш приятел, ако позволите — той придружи тези думи с тропане с крака по военен обичай.

— Мислех, че човек не може едновременно да бъде и мъж, и жена. Явно съм грешил.

— Вие го казахте. При мен е по рождение. Когато ме видели, родителите ми останали толкова смаяни, че ме кръстили с три мъжки имена и с три женски, за да не се налага да избират. Въпросът е, че самият аз не знам кое да избера, така че понякога съм един, понякога друг.

— А всъщност какъв се чувствате, госпожица или кавалер? — попитах аз.

— Зависи от деня. И от случая.

— Добре — настоях аз, — но кой сте всъщност?

— Някой, който изнервя хората, мислещи, че светът е прост.

— Боже, много съм объркан — отвърнах аз.

— Да, господине, разбирам ви. Объркването е най-малкото, което предизвиквам у хората. Ще ви мине.

— Наистина ли прелъстихте Жабата?

— Жабата? А, разбирам. Хубав прякор! — той се засмя, показвайки белите си и съвсем женствени зъби. — Остроумен сте, Гийот, харесвате ми. Да, прелъстих го. Понякога в името на Франция трябва да се правят големи жертви.

— И също го окрадохте?

— Разбира се. Не може да се направи безвъзмездно нещо толкова противно. Беше много лесно…

— И сигурно помагате на коменданта Гонсалес да открие контрабандистите на оръжие.

— Да му помагам ли? Не бих се изразил така. По-скоро го разсейвам… Насочвам го да гледа в желаната от мен посока.

— Защото… — последва най-смелото от всичките ми предположения, — защото самият вие сте контрабандистът на оръжие, нали?

Той се усмихна лукаво.

— Разпитвате твърде много, Гийот. Ще стигнете далеко. Разбира се, ако преди това не ви отсекат главата — с тези думи си намести шпагата на кръста с решителен и мъжествен жест, обърна се и ме остави без отговор на последния ми въпрос и с овесена глава.

Товарните работи на кораба продължаваха. След като бяха пренесли пленниците, сега докерите товареха дървени сандъци —

големи, тъмни и очевидно тежки. Бяха нужни по четирима мъже, за да пренесат всеки един в трюма на кораба. Работата беше бавна и деликатна и Бомарше я наблюдаваше със зорък поглед. От време на време подканяше докерите да побързат. Даваше указания на един надзирател, който непрекъснато влизаше и излизаше от трюма. Щом натовариха всичко, мъжете шумно се сбогуваха и се отдалечиха от кораба, а двама добре въоръжени моряци застанаха да охраняват товара. Едва тогава Бомарше се поуспокои. Приближи се до мен и ме попита с пронизващ поглед:

— Подозирате ли какво има в трюма на тази бригантина?

— Английските пленници?

— Само това ли?

— Не съм видял друго, господине.

— Знаете ли за къде пътува корабът?

— Говори се, че плава за Венецуела, но преди малко чух името на друго пристанище. То изобщо не ми е познато и затова веднага го забравих.

— Какво ще разкажете на мадам Аделаид в хрониките, които така редовно й пишете?

— Ще се ограничa до това, което съм видял и чул, господине. Винаги така правя.

— Добавете също, че ако някой иска да узнае повече подробности за този кораб, за товара или направлението му, може да попита краля, на чиито интереси всички тук служим.

— Ще го направя, щом настоявате, господине.

Останах с чувство за собствената си незначителност, докато двамата мъже приключиха работата си от височината на своето величие:

— Бих казал, че това е всичко, Бомарше.

— И аз мисля така, Бомонт.

— Ще изчакате ли, докато корабът потегли?

— Няма да мръдна оттук, докато не видя бригантината да изчезва зад линията на хоризонта.

— Кога отново ще се видим?

— Трудно е да се каже. Имате ли планове за бъдещето?

— Мисля да напиша две-три комедии, които ми се въртят в главата. Кралят иска да ги поставя за рождения му ден. А вие?

— Може да посетя двореца. Отдавна не съм бил там… Домъчняло ми е за идеалните редици дървета в градините. Извън Версай всичко изглежда така хаотично… А може и да остана един сезон инкогнито в Лондон, за да се порадвам на насладите на английското общество, което, както знаете, е най-доброто в света.

— Не разбирам как понасяте лондонската смрад, приятелю.

— Носът ми е привикнал. В Париж също не мирише на рози.

— Ако вятърът ме отвее в Англия, обещавам да ви посетя.

— Дано вее по-силно.

— Винаги е приятно да се работи с вас, Бомонт.

— Тъкмо щях да кажа същото, Бомарше.

Бях като омагьосан от този разговор, само като си помислех какво са преживели двамата ветерани. Какво са видели! Въображението ми летеше като чайка, когато Бомарше ме върна на земята:

— Хайде, Гийот, оставете това идиотско изражение и бъдете така добър да се качите в двуколката! Имаме среща с шоколатиерите и не искам да закъснеем.

ПЕТНАДЕСЕТ

(Намираме се в магазина на шоколатиера Фернандес. Марияна подрежда бурканите от етажерките близо до тезгяха и си тананика някаква песничка. Изглежда доволна. От близката камбанария се разнасят пет удара. При последния пътната врата се отваря и влизат Гийот, Лабе, Делон и Малезерб.)

ГИЙОТ: Най-сетне пристигнахме, господа. Влизайте, влизайте! *(Към Марияна)* Скъпа, представям ви най-добрите шоколатиери на Франция, дошли специално, за да видят устройството, изобретено от съпруга ви.

МАРИЯНА: *(Кимва с глава за поздрав)* Добре дошли!

ДЕЛОН, ЛАБЕ, МАЛЕЗЕРБ: *(Отвръщат със същия жест.)* Сеньора…

МАРИЯНА: *(Показва шоколатиерата от бял порцелан върху тезгяха.)* Желаете ли чашка шоколад? Току-що го направих.

ЛАБЕ: *(По-отпуснат)* Няма да ви откажа.

ДЕЛОН: Нито пък аз. Добре ще ми дойде в този студ.

МАЛЕЗЕРБ: *(Към Гийот)* Защо не ни казахте, че тук ни очаква нимфа? Каква красота! Какво щастие, че съпругът й отсъства.

МАРИЯНА: Моля да ме извините, имам само един стол. Краката ще ви заболят да стоите прави.

МАЛЕЗЕРБ: Бих стоял тук дори с главата надолу!

МАРИЯНА: *(Поставя върху тезгяха три чашки и сервира шоколад, като изпразва докрай шоколатиерата)* Три чашки. Нито повече, нито по-малко. Вие как го искате, мосю Гийот?

ГИЙОТ: Прекарах трудни часове и стомахът ми се е свил. Както и да го приготвите, все ще е добре.

МАРИЯНА: *(Към тримата шоколатиери)* Шоколатиерата ми е подарък от мадам Аделаид. Не е ли прекрасна?

ЛАБЕ: Затова ли ми се стори позната?

МАРИЯНА: *(С очарователна усмивка)* Опитайте шоколада, господа! И кажете дали ви харесва.

ЛАБЕ: *(Отпива)* Вкусът е много интересен.

ДЕЛОН: *(Отпива)* Отлично!

МАЛЕЗЕРБ: *(Изпива чашката на една глътка)* Прекрасно! Страхотно! Много сладко! Най-добрият шоколад, който някога съм пил!

МАРИЯНА: А сега, предполагам, след като малко залъгахте стомасите си, сигурно искате да видите машината?

ЛАБЕ: Точно затова, госпожо, изминахме цялото това разстояние.

МАЛЕЗЕРБ: Макар че да видим вас също би било добра причина.

ДЕЛОН: Ако ми позволите, бих искал да отправя няколко думи към домакинята. Много сте любезна, госпожо, че склонихте да ни покажете машината в отсъствието на съпруга си.

МАРИЯНА: Мосю Гийот разказа ли ви, че…?

ДЕЛОН: Че е на път.

МАРИЯНА: Да, точно така. *(Отправя се към задната стаичка)* Оттук, господа.

МАЛЕЗЕРБ: След вас, мадам.

ГИЙОТ: Аз също ще дойда.

(Марияна и четиримата мъже изчезват в задното помещение. Влиза Мимо с гръмки викове, придружен от двама гвардейци.)

МИМО: *(Вика)* Марияна! Има ли някой тук? Марияна! Излез и ни посрещни, както му е редът!

МАРИЯНА: Кой е там? *(По лицето й се изписва уплаха, щом вижда Мимо и другите)* А, ти ли си? Ако знаех, нямаше да изляза.

МИМО: Отдръпни се от пътя ни! Идваме да вземем машината.

МАРИЯНА: Какви ги говориш?

МИМО: Ще я вземем.

МАРИЯНА: Разбира се, че няма!

МИМО: Разбира се, че да. Конфискуваме я!

МАРИЯНА: Дума да не става!

МИМО: По-добре да не ни пречиш. Сега машината е наша.

МАРИЯНА: Кои сте вие?

МИМО: *(Гордо)* Почитаемата гилдия на шоколатиерите в Барселона.

МАРИЯНА: Не си го и помисляй!

МИМО: Няма да си тръгна с празни ръце! Законът е на моя страна.

МАРИЯНА: Говорили сме за това много пъти. Законът не дава пет пари за мен, но и аз за него.

МИМО: *(С цинична усмивка)* Знаех си, че няма да се вразумиш, защото си дръзвала да отхвърлиш и много по-добри предложения. Затова този път не съм сам.

(В магазина влиза комендантът Гонсалес де Базекурт.)

МАРИЯНА: Сеньор Гонсалес? Вие?

КОМЕНДАНТЪТ: Много съжалявам. Нямам друг изход.

МАРИЯНА: Но само преди два дена вие седяхте точно на това място, пиехте шоколад за моя сметка и му се наслаждавахте!

КОМЕНДАНТЪТ: Да, да, имате право, моля да ми простите! Аз съм голям почитател на вашия шоколад и на вас самата.

МАРИЯНА: Тогава значи имате много особен начин да го изразите.

КОМЕНДАНТЪТ: Не мога да наруша закона. Мимо има право, колкото и да не ми се нрави. Казано е, че сама жена не може да управлява магазин.

МАРИЯНА: Как трябва да ви обясня, че не съм сама жена? Омъжена съм! Мъжът ми пътува.

МИМО: *(Иронично)* Сигурно е отишъл на края на света…

КОМЕНДАНТЪТ: Наистина съжалявам, Марияна. Трябва да затворя магазина, докато мъжът ви се върне.

МАРИЯНА: Разбирам. И позволявате да ми откраднат машината.

МИМО: Кон-фис-ку-ва-ме я! Не чуваш ли? Машината се конфискува като гаранция. Когато си платите дълга към гилдията, може и да ви я върнем.

МАРИЯНА: *(Към Мимо, тихо)* Ти си лош човек, Мимо. Мъжът ми винаги го е знаел. Затова не ти се доверяваше. Но като шоколатиер си още по-лош. Затова прибягваш до такива подлости.

МИМО: На мен ли така ми се струва или наистина говориш за мъжа си в минало време? Ето, ти също знаеш, че няма да се върне.

МАРИЯНА: *(Към коменданта)* Няма ли да кажете нищо? Тези хора нахлуват в дома ми, тормозят ме, а вие ги подкрепяте? Подкупиха ли ви? Все ви е едно, че ще остана без средства за живеене! Как ще се издържам, ако остана без машина и без магазин?

МИМО: Стани просякиня! С твоите добродетели няма да имаш проблем да си намериш някой да те издържа.

МАРИЯНА: *(Свива юмруци)* Напусни веднага магазина ми!

МИМО: Този път няма да ме изгониш, жено! Идвам да си взема своето. Пусни ме да мина!

МАРИЯНА: Не!

МИМО: Твоя воля. Принуждаваш ме да направя нещо, което не искам.

(Мимо грубо отстранява Марияна и влиза в задното помещение.)

ГЛАСЪТ НА МИМО: Господа, какво правите тук? Къде е ма…?

ГЛАСЪТ НА МАЛЕЗЕРБ: *(Много ядосан)* Виееее? Благодаря ви, небеса! Точно вас исках да срещна. Ето! Ето ви още!

(Чуват се удари и звън от много счупен порцелан. Излиза Мимо с ръка на носа, от който шурти кръв.)

МИМО: *(От сега нататък с носов глас)* Какво прави тук този човек? И къде е машината?

МАЛЕЗЕРБ: *(Излиза от задното помещение и сочи към Мимо)* Това е той! Крадецът, който ни обра всичко! Безсрамник! Глупак!

КОМЕНДАНТЪТ: За кого говорите? За човека от гилдията ли?

МАЛЕЗЕРБ: *(Към коменданта, но с юмрук, готов да забие нов удар на Мимо)* Задръжте го или ще го смажа!

ЛАБЕ: *(Изплашен излиза от задното помещение. Към Малезерб)* Приятелю, бъдете разумен! Той е по-дребен от вас.

МАЛЕЗЕРБ: И какво? Ако това можеше да ме спре, никога нямаше да мога да набия никого.

ДЕЛОН: *(Също излиза)* Милостиви боже! Какво неприятно зрелище!

КОМЕНДАНТЪТ: *(Повишава тон)* Господине, моля ви да се успокоите!

МАЛЕЗЕРБ: (Стоварва нов удар на Мимо) Къде са парите ни? Признайте, кретен, или ще ви смачкам като какаово зърно!

МИМО: Моля ви! Не съм направил нищо.

МАЛЕЗЕРБ: *(Нанася още един удар на същото място)* И лъжете на всичко отгоре! Ще ви смажа!

КОМЕНДАНТЪТ: Господине, заповядвам ви да спрете!

МИМО: Помощ! Сеньор Гонсалес, махнете от мен това животно! Ще ме убие!

КОМЕНДАНТЪТ: *(Изважда шпагата си)* Всички да запазят спокойствие!

(Всички се подчиняват. Мимо скимти повален на пода с разбит нос. Марияна наблюдава сцената, скрита в прегръдките на Гийот. Лабе и Делон стоят като наблюдатели. Малезерб е червен като домат и се опитва още веднъж да удари Мимо.)

МАЛЕЗЕРБ: Кажи къде са нещата ни! Къде си скрил парите ни, кръвопиецо?

МИМО: Нямам нищо, сеньор. Кълна ви се.

МАЛЕЗЕРБ: Не се кълни лъжливо, крадецо! *(Нахвърля се на Мимо)* Ще го унищожа! Ще го направя на пихтия!

МИМО: *(Примрял от страх)* За бога, чуйте ме! Мога да ви кажа нещо, но не и ако продължавате да ме биете.

МАЛЕЗЕРБ: Не искам да те слушам.

КОМЕНДАНТЪТ: *(Към Малезерб)* Господине, трябва да ви помоля да се успокоите и да оставите да говори кра… тоест господин Мимо.

МАЛЕЗЕРБ: Думите на този мошеник не ме интересуват ни най-малко.

КОМЕНДАНТЪТ: Господине, ако не се въздържате, ще трябва да заповядам да ви задържат.

ЛАБЕ: *(Успокоява приятеля си)* Малезерб, приятелю, успокойте се малко!

МАЛЕЗЕРБ: Невъзможно! Не мога.

ДЕЛОН: Така трудно ще се разберем.

МАРИЯНА: *(С разтреперан глас към Малезерб)* Направете го заради мен!

МАЛЕЗЕРБ: *(През зъби)* Добре. Само защото вие ме молите.

КОМЕНДАНТЪТ: *(Към Мимо)* Имате възможност да обясните, Мимо. Всички ви слушаме.

МИМО: Истина е, че с двама колеги от гилдията ви откраднахме всички неща. *(Възклицание на всеобщо възмущение)* Направихме го по погрешка. Един непознат човек, когото повече не видяхме, ни извести, че в града е пристигнала английска делегация с намерение да вземе машината на Фернандес. Посочи ни името на странноприемницата, в

която са се настанили, и това беше „Санта Мария“. Но там се оказа, че английската делегация е френска, макар че узнахме това прекалено късно. Заложиха ни капан, господине. Ние само искахме да предотвратим да вземат машината. Чужденците харесват всичко наше, а джобовете им са пълни с пари. Те представляваха заплаха, която не можехме да избегнем по друг начин. Машината трябва да бъде наша, поне докато Фернандес си плати всичко, което ни дължи.

МАРИЯНА: *(С гняв към Мимо)* Проклетник! Защо не им кажеш, че искаш да имаш и мен, сякаш съм някакъв предмет? Че искаш да вземеш машината, защото не ти се дадох!

МАЛЕЗЕРБ: *(Отново ядосан, към Мимо)* Ще го потроша! Ще го смеля! Ще го счукам с чукалото!

(Трима мъже държат Малезерб, за да може Мимо да довърши разказа си.)

МИМО: Да, наистина ви обрахме, вече си признах. Първо ви напихме с ратафия[1]. Само след няколко дена обаче, някой окраде нас и взе цялата ни плячка. Сигурно е било дело на непознатия информатор, за когото не знаем нищо. Той просто се възползва от нас, това е всичко. Затова притежанията ви не са у нас, господа. Вярвате или не, това е истината.

МАЛЕЗЕРБ: *(Бори се, за да се освободи от мъжете, които го държат)* Не вярвам на нито една негова дума!

КОМЕНДАНТЪТ: Момент, мосю Малезерб! Аз му вярвам. *(Към Мимо)* Признавате ли, че сте крадец?

МИМО: Крадец ли е, който открадне само веднъж, и то за да спаси своето?

КОМЕНДАНТЪТ: Да, господине, както и всички други.

МИМО: Разбира се, че не е! Англичаните искат машината, която може да принадлежи само на шоколатиерите в Барселона. Не разбирате ли, че действах за доброто на търговията и промишлеността в този град?

КОМЕНДАНТЪТ: Мимо, вие сте арестуван.

МИМО: Как? Не можете…

КОМЕНДАНТЪТ: Мога и още как! Аз съм властта, затова ме помолихте да дойда. *(Към своите хора)* Отведете го!

МИМО: Какво правите! Няма смисъл. Това твое дело ли е, Марияна? Къде е машината? Скрила си я. Не е на мястото си…

МАРИЯНА: Какви ги говориш? Снощи, като си легнах, си беше на мястото. Може ти да си я откраднал тази сутрин с твоите приятелчета, както много пъти си се заканвал.

МИМО: Разбира се, че не съм. Признай си къде е!

МАРИЯНА: Не ти вярвам, проклетнико. И съдиите няма да ти повярват.

МИМО: Не говори глупости!

МАРИЯНА: Току-що призна, че си крадец. Кой ще ти повярва от сега нататък?

КОМЕНДАНТЪТ: *(Потвърждава сериозно.)* Госпожата има пълно право. Когато съдията разбере, че сте признал престъплението си пред мен и пред всички тези свидетели, няма да му се сторите много невинен. Едно престъпление често води до друго, а престъпниците изпитват удоволствие от това. Съдиите са наясно.

МИМО: Никога не съм чувал толкова глупости накуп. Проклетата машина не е у мен!

МАРИЯНА: Е, значи са я откраднали англичаните. Те не са много търпеливи, когато преговарят.

МАЛЕЗЕРБ: А може да сме били и ние? Не мислите ли? Ние също я искаме. Колко забавно!

КОМЕНДАНТЪТ: Този случай е труден и с много неизвестни. Само това ми липсваше!

МИМО: *(Крещи)* Марияна, ще ме запомниш за цял живот!

МАРИЯНА: Не се съмнявам. Не е ли чудесно, че поне веднъж сме на едно мнение?

КОМЕНДАНТЪТ: Ако обичате, изведете този скандалджия! Закарайте го в затвора на площад „Дел Анхел“!

(Двамата гвардейци излизат на улицата, влачейки Мимо, а след тях излизат и мъжете, които са дошли с него, и всички се изгубват в далечината.)

ГИЙОТ: Един картофен нос по-малко. *(Замислен)* Ще бъде жалко да си тръгнем, без да разберем защо хората по тези земи не искат да ядат картофи. Вие имате ли обяснение, сеньор Гонсалес?

КОМЕНДАНТЪТ: Не съм се замислял. Но като познавам каталонците, не бих се учудил, ако е така, защото французите много обичат да го правят.

ГИЙОТ: А, възможно е, възможно е. Само за да са на обратно?

КОМЕНДАНТЪТ: Да са на обратно тук е като религия.

ГИЙОТ: Много е интересно. Някой трябва да се заеме да проучи думите ви.

КОМЕНДАНТЪТ: *(Към Марияна)* Уважаема, не знаете колко съм смутен от това, което ви се случва.

МАРИЯНА: Още ли искате да затворите магазина ми?

КОМЕНДАНТЪТ: *(Тъжно)* Не искам, но за жалост съм принуден да го направя. Има твърде много жалби срещу вас. Обвиненията са тежки. Имате неприятели в три задруги — на шоколатиерите, на мелачите и на аптекарите. Всички са против вас. А вие сте доставчик на кралския двор! Боя се, освен ако съпругът ви не оправи нещата, че нямам друг изход. Трябва да действам според закона.

МАРИЯНА: *(Замислено)* Да, можеше да се предположи, струва ми се. А трябва ли да стане веднага?

КОМЕНДАНТЪТ: Незабавно.

МАРИЯНА: Добре тогава, вземете! *(Дава му ключ)* Излезте и заключете отвън! И направете каквото трябва!

КОМЕНДАНТЪТ: Наистина много съжалявам…

МАРИЯНА: Да, да, това вече го казахте, сеньор Гонсалес. Затворете най-сетне!

КОМЕНДАНТЪТ: А вие? А вашите гости?

МАРИЯНА: Веднага ще излезем от задната врата.

КОМЕНДАНТЪТ: *(Колебае се, но решава)* Е, добре. Тогава с голямо съжаление ще изпълня дълга си. Скоро ще удари седем и трябва да отида на пристанището да проверя за съмнителни движения. Марияна, желая ви много късмет.

МАРИЯНА: И аз на вас.

КОМЕНДАНТЪТ: *(Маха с ръка)* Сбогом на всички.

(Комендантът излиза на улицата и заключва вратата на магазина. Първо се чува скърцането на ключа в бравата. После хората на коменданта с чукове и пирони заковават входа с дъски. Цялата следваща сцена се развива на фона на чукането. Вътре постепенно всичко потъва в тъмнина.)

ЛАБЕ: Не знаех, че магазинът има задна врата.

МАРИЯНА: Не, няма.

ЛАБЕ: Тогава… Как така? В клопка ли сме? Как ще излезем от тук, щом заковат единствената врата?

МАРИЯНА: Ще излезем. Не бързайте! Всичко е измислено. Нали така, мосю Гийот?

ГИЙОТ: До най-малката подробност. Като в театрална комедия.

МАЛЕЗЕРБ: *(С глупаво изражение)* Аз напълно ви се доверявам, Марияна. Всичко това ми се струва много забавно и оригинално.

МАРИЯНА: Благодаря, мосю Малезерб, много сте мил.

МАЛЕЗЕРБ: Моля ви, наричайте ме Аугусто.

(Изведнъж от задното помещение нахлува светлина. Излиза падре Фидео с щайга, пълна със запалени фенери.)

ПАДРЕ ФИДЕО: Добър вечер и Бог да ви благослови! *(Към Гийот)* Получи ли се комедията, както трябваше?

ГИЙОТ: Дори по-добре. Имаше някои приятни изненади. Гонсалес арестува Мимо.

ПАДРЕ ФИДЕО: Почакайте, още не е дошла развръзката. Готови ли са всички?

ГИЙОТ: Готови и на вашите заповеди.

ПАДРЕ ФИДЕО: *(Раздава фенери на шоколатиерите)* Господа, моля вземете тези фенери, за да си светите, докато вървите. Мосю Гийот познава пътя, затова ще ви води. Аз ще съм последен, като преди това ще прикрия тайния вход към тунела. Представяли ли сте си, че ще излезете през канавките? Виждате, римляните са ни оставили град, пълен с проходи. Не знам защо са им били всички тези тайни пътища, но за нас те ще са много полезни. Вземете, господа, вземете фенерите. Не си забравяйте нещата вътре! Внимавайте да не паднете! Приберете краищата на наметките си! Понякога подземията не са много чисти и може да се изцапате. Не се бойте, от другата страна ви чака мосю Бомарше с готов екипаж. Напред, напред, аз идвам след вас.

(Всички излизат от сцената. Първи е Гийот, след него Лабе, Делон и Малезерб. Марияна взима шоколатиерата и я увива в турскосиньото кадифе, в която я получи. Държи я много внимателно, сякаш е бебе. Марияна и падре Фидео остават насаме.)

МАРИЯНА: *(Изглежда, сякаш ще се разплаче)* Падре…, как е възможно? За втори път ми спасявате живота!

ПАДРЕ ФИДЕО: Марияна, дъще, какви глупости ти хрумват! Само Бог може да направи това. Аз просто малко му помагам.

МАРИЯНА: Как мога да ви се отблагодаря?

ПАДРЕ ФИДЕО: Ще ти кажа как. Когато заживееш далеч оттук и всички са влюбени в теб, и хвалят добродетелите ти, и искат да се запознаят с красивата шоколатиерка, заменила Барселона с Версай, когато бъдеш най-уважаваната и желана от всички дами в двореца, в този момент искам да си спомниш откъде си тръгнала и че в това малко и незначително кътче на света е твоят първи обожател — аз, беден енорийски свещеник със смешно име.

МАРИЯНА: Ах, падре, какво говорите! Къде ще намеря по-хубаво място от това? И по-добър човек от вас! Ще си спомням за вас всеки ден, прекаран далеч от истинския ми дом. При първа възможност ще се върна, заклевам се в името…

ПАДРЕ ФИДЕО: Шшт! Не се кълни, не е хубаво! Да вървим, че ни чакат.

(Марияна се усмихва, изтрива сълзите си и излиза. Падре Фидео остава сам, осветен от маслената лампа. Лицето му на фона на пълната тъмнина изглежда призрачно. Хората на коменданта са свършили работата си и ударите затихват.)

ПАДРЕ ФИДЕО: Вече минава седем и от пристанището потегля един кораб. Комендантът още не се е сетил, че магазинът няма задна врата. В края на подземния проход чака готов впряг за цялата ви група. В колата, разглобена на двадесет и две части, лежи машината за правене на шоколад. Утре по това време господата и изобретението ще бъдат на път за Версай. Марияна ще замине с тях, все още убедена, че някога ще се върне. Гийот, влюбеният младеж, ще бъде щастлив мъж. Бомарше… е, за Бомарше не се решавам да правя коментари. Този човек има прекалено много тайни и всичките са важни. Само бих искал да знам отговора на един въпрос — господин авторе, когато угаснат светлините, ще свърши ли комедията или в тъмнината трябва да очакваме да се случи още нещо?

(Падре Фидео излиза. Слабата светлина, идваща от входа към подземния проход, угасва)

(Завеса)

---

[1] Традиционна за Каталония напитка, получена чрез накисване на зелени орехи в спирт. Може да съдържа и череши или вишни. — Б.а. ↑

ШЕСТНАДЕСЕТ

Мадам,

Приятно ми е да ви съобщя, че делегацията ни напуска Барселона утре сутринта към седем, когато се отварят портите на крепостта. Ако всички се чувстват добре и по пътя не срещнем много камъни, дупки, бури или крадци, които да ни забавят, мисля, че ще можем да стигнем в Осталрик за вечеря. Така бихме могли да пристигнем в двореца за около четиринадесет дни, но, разбира се, по време на толкова дълго пътуване е възможно да възникнат непредвидени обстоятелства, които да провалят плановете ни.

На връщане френската делегация е съставена от петима господа и една дама. Сигурен съм, че сте чели внимателно тази хроника и можете да предположите кои сме. Въпреки това пояснявам, че става дума за мен самия — ваш покорен слуга, мосю Бомарше, който служи на интересите на племенника ви, нашия приятел Лабе — началник на дворцовите сладкари, мосю Малезерб — представител на парижката гилдия на шоколатиерите, и мосю Делон — представител на колегите им от Байон. Дамата се нарича Марияна и е най-добрият майстор на шоколад в Барселона. Тя пътува за първи път за Париж и има голямо желание да се запознае с вас и да покаже способностите си пред изисканото общество. Всички са убедени, че щом тя е с нас, обратният път ще ни се стори по-кратък и много по-приятен, отколкото отиването. Горещо споделям това мнение.

Последните ни часове в Барселона бяха изпълнени с изненади и всичките те — прекрасни. Първата бе, че в тунела, който ни показа падре Фидео, намерихме няколко малки колички (но с големи колела), натоварени с машината за производство на шоколад на сеньор Фернандес, разглобена на части така, че бе трудно да се познае. Всеки от нас, с изключение на любезната Марияна, нарами по една част от машината и през тесните тунели я изнесохме от магазина, от квартала и дори от града.

В края на пътя ни през подземието ни очакваше Бомарше, покачен на капрата на карета. Той бе придружаван от двама едри мъже,

облечени като пристанищни докери, които ни помогнаха при маневрите, изискващи повече сила. Машината бе натоварена на здрава каруца, която бяха докарали със себе си. Падре Фидео тръгна с тях, защото според него един Божи служител може да отвори много врати. Сбогувах се със свещеника почти разплакан, а преди да се разделим, той ме погледна в очите и каза:

— Нещо ми подсказва, че ще се върнете, Гийот. Няма да мине много време и вие отново ще сте при нас, във влажния ни град.

Излязохме на светло някъде извън градските стени. След това всички заедно, натоварени на каретата и с изражения на приятели, които се връщат от разходка из природата, влязохме в града през „Портал Ноу“, без да будим подозрения. Всички се възхитиха на хитроумно замислената маневра и особено когато узнаха, че автори на плана бяхме падре Фидео и вашият покорен слуга, макар че не бихме могли да се справим без помощта на Бомарше.

— Значи това са били тайнствените планове на нашия началник — каза Делон, винаги стремящ се към помирение.

Понеже трябваше да каже нещо, дворцовият секретар наклони леко глава, погледна ни от капрата и възрази, че е така и не е така. Секретните му движения невинаги били свързани със спасяването на Марияна и нейната машина, а по-скоро с дела, които не можел да сподели, защото били много важна тайна. Той се възползва от случая да ни съобщи чудесна новина. В каретата възцари такова тържествено очакване, че дори мулетата се спряха, за да чуят за какво става дума.

— Върнахме си всичко откраднато през първата ни нощ тук. Когато пристигнем в странноприемницата, ще го откриете.

Избликът на радост бе толкова силен, че подплаши горките мулета.

— Всичко ли? Дори и парите? — пожела да узнае Малезерб, който в добро настроение беше неузнаваем.

— Всичко!

Оставаше ни още един цял следобед в Барселона и шоколатиерите, видели се изведнъж с пълни джобове, започнаха да кроят планове за сбогуване с града. Чух ги да казват, че отново ще отидат в заведението, където пихме ратафия за първи и може би за последен път. Дори умереният Делон се обзаложи колко бутилки би могъл да изпразни сам, преди да загуби разсъдъка си.

Бомарше не осъди поведението им. В края на краищата се намирахме в чужда земя, а е известно, че никой не се държи по един и същи начин у дома си и когато е в странство. Няма нищо укорително в това група почтени мъже да излязат да се позабавляват.

Когато останах насаме с Бомарше, той се приближи до мен и ми заговори с поверителен тон:

— Трябва отново да ви попитам, приятелю Гийот, можете ли да ми дадете дума, че няма да разкажете на никого какво сте ме видели да правя?

— Имате думата ми. С единственото изключение на хрониката, която пиша по заръка на мадам, можете да сте сигурен, че…

— Точно за тази хроника искам да поговорим. Боя се, че трябва да ми я предадете.

— На вас ли?

— Прекалено е опасно да я оставим в ръцете на мадам. Предполагам, че сте писали за мадмоазел Д’Еон.

— Естествено.

— И за нашата контрабанда на пристанището.

— Също.

Бомарше поклати глава.

— Предайте ми изписаните листове!

— Невъзможно. Заложил съм думата си, че те ще имат само една господарка.

— Гийот, ако откажете, ще трябва да ги открадна.

— Способен сте на такава низост?

— Изпълнявам заповеди.

— Чии? На краля ли?

— Това не е ваша работа.

— Толкова ли е важна задачата ви?

— Така е. Поне докато не получим известия.

— Ясно. Известия от Бостън, нали? Говори се, че там хората са жадни за свобода. Мислите ли, че Франция ще им помогне да я постигнат?

Той ме погледна втренчено.

— Вие казахте…

— Че не си спомням името на града, за където замина корабът. Така беше.

— Значи си спомняте.

— Паметта ми се проясни.

— Какво още знаете?

— Е, всъщност не много. Знам, че мосю Бомонт е френски шпионин, може би най-добрият и най-подготвеният. Освен това знам, че в двореца се залагат състояния за това кой е истинският му пол, което засега никой не знае със сигурност.

— Изненадвате ме.

— Също така подозирам, че подкрепяте американските бунтовници не само от името на краля. Мисля, че сте заложили на тях и собственото си състояние, което не е малко.

— Във Франция има много благородници, които подкрепят борбата срещу английските окови в името на свободата.

— Разбирам. Така новоосвободените хора ще са ваши длъжници. Интелигентен вариант за печалба.

— Много добре, Гийот.

Стори ми се, че Бомарше започваше да губи търпение и искаше да прекрати разговора.

— Мисля да използвам свободния следобед, за да редактирам последната сцена на комедията, върху която работя. Очаквам, че вие бихте желали да ми направите някакво предложение?

— Ще ви предам листовете с хрониката за мадам Аделаид.

— Радвам се да чуя, че разумът ви надделява.

— Когато пристигнем в двореца, ще кажа на моята господарка и вие ще го потвърдите, че крадци са ме обрали в една странноприемница по пътя.

— Добре измислено.

— Ако бъда помолен, ще възстановя устно хрониката, като пропусна всичко, отнасящо се до въпросите, които ви вълнуват.

— Вие сте хитрец.

— Тогава няма какво повече да говорим. Утре ще имате листовете. Давам ви думата си.

— Утре? А защо не още сега?

— Защото не е довършена. Никой автор не би направил подобно нещо със свое произведение, колкото и да е незначително. Вие най-добре го знаете. Събирачите на думи никога не знаем чии очи на кой

ред ще попаднат. Затова тази вечер ще довърша и изгладя каквото ми остава и после написаното е ваше.

— Имате право.

— В замяна искам да ви помоля за нещо.

— Очаквах го! Внимавайте, всеки момент мога да извадя шпагата си и да сложа край на пазарлъците.

— Не е трудно. Искам само да споменете на краля за мен. Да ме предложите за един пост.

— За пост ли? Да не сте намислили да ставате министър?

— Много повече. Библиотекар.

Очите му заблестяха от вълнение или задоволство, когато видя, че всичко ще приключи без големи сътресения.

— Дворцов библиотекар?

— Точно така.

— Знаете ли какви камари от книги има в кралските библиотеки?

— Колкото повече, толкова по-добре.

— И колко са разхвърляни?

— Така ще имам сигурна работа за повече време.

— И колко прах се трупа върху тях ежедневно?

— Ще се науча да ги почиствам редовно.

— Библиотекар? — той малко се отдалечи, може би, за да ме вижда по-добре. — Струва ми се, че ще ви отива. Добре, Гийот, разчитайте на мен.

Така сключихме джентълменско споразумение. През цялото време не се реших да му призная какво дълбоко възхищение изпитвам към вас. Казах му, че ако прочете хрониката ми, ще забележи, че на места тя следва сюжета на една от комедиите му. Помислих си, че ще се почувства толкова поласкан от това, колкото и аз да имам такъв читател като вас.

Останалото ми свободно време след залез-слънце употребих, за да изпълня обещанието, което бях дал на хубавата Марияна.

— Ще бъдете ли така добър да ме придружите до приюта? Искам да посетя някого, преди да замина, но се страхувам да вървя сама по тъмните улици — ми беше казала тя.

Приютът се намираше в голяма порутена сграда на улица „Карме“. Марияна искаше да се види с едно момиче на не повече от петнадесет години, което се казваше Катерина Молинс, но аз почти не

можах да различа чертите му поради гъстия мрак. Стори ми се обаче добре възпитана и с приятен нрав. После узнах, че поводът за посещението на Марияна бе желанието на моята любима да й подари шоколатиерата. Тя бе увита в същата кърпа от турскосиньо кадифе. Може би Марияна не искаше да рискува да я счупи по време на дългото пътуване, което щяхме да предприемем на следващия ден? Или бе толкова привързана към тази Катерина, че не желаеше да замине, без да й остави някакъв спомен.

Двете плачеха прегърнати и си говореха шепнешком. Знам, че не е хубаво, но наострих уши, за да дочуя какво си казваха:

— А кога мислиш да се върнеш? Какво ще правя без теб? — попита момичето.

— Катерина, не прави нещата по-трудни, моля те. Обещавам да се върна, макар и да не знам кога точно ще стане това. Когато го направя, искам да те намеря станала свестен човек. Слушай за всичко сестрите! Потърси си работа в добър дом! Довери се на падре Фидео! Разбра ли ме?

Катерина кимаше с глава, докато Марияна галеше косите й.

— Ти си най-добрата ми приятелка на този свят. Трябва да ми обещаеш, че ще си добре и няма да пропилееш живота си. Не искам да нося такъв камък на сърцето си.

Катерина се ококори и спря да плаче.

— Обещавам ти — каза тя.

— Нося ти малко пари. Не ги харчи наведнъж! Искам да запазиш и това. Шоколатиера е. Мисля, че е ценна. Ако някога ти трябват пари, може да я заложиш и ще ти дадат за нея поне петдесет реала. Ако не я заложиш, искам винаги да я държиш край себе си, за да си спомняш за мен. Ще го направиш ли?

— Да — отвърна момичето, безутешно вкопчено в шоколатиерката.

Разговорът продължи още малко, докато Катерина си върна усмивката и Марияна събра сили да си тръгне. Когато напуснахме приюта, улица „Карме“ беше пуста и в далечината се чу звън, известяващ затварянето на вратата на крепостта.

* * *

Тук свършва моята хроника, която вие, мадам, никога няма да прочетете, освен ако не се получи някакъв обрат, който да промени хода на събитията и да я постави във вашите бели ръце.

Ръката и въображението на вашия покорен слуга я сътвориха с единственото намерение да бъда верен на вас и на събитията в град Барселона през ледената зима на 1777 година.

С вечна привързаност ви целувам ръка!

Виктор Филиберт Гийот

ФИНАЛ
МАДАМ АДЕЛАИД

Скъпа сестро Виктория,

Вчера най-сетне победих мързела и посетих порцелановата фабрика, както бях обещала. Откакто баща ни заповяда да я преместят в близкия град Севър, все отлагах този момент. Въпреки резервите си, трябва да призная, че посещението ми беше много приятно. Бях посрещната с всички почести от директора, твърде разговорлив човек, който се постара да ми покаже и последното ъгълче на сградата — от оградата от ковано желязо до цеховете, скрити под покрива на третия етаж. Признавам, че останах силно впечатлена. Всички майстори, които работят там — скулптори, стругари, зидари, гравьори, бояджии, златари — извършват прекрасна работа, която се боя, че не успях да похваля достатъчно по време на посещението си по причини, известни и на двете ни. В края на краищата те са поданици на нашия баща и не заслужават ничие пренебрежение. Не искам да си мислят, че не одобрявам присъствието им така близо до двореца. Всъщност аз го одобрявам. Приятно ми е да имам толкова изящно производство близо до дома. Приятно ми е, че Франция го има. И аз като вас, скъпа сестро, се възхищавам на финото изкуство на порцелана. Приветствам, че в Европа успяхме да проумеем тайните му и не е нужно да го купуваме от Ориента, както правехме преди. Считам за голям напредък, че има чинии, кани и лампи, произведени от фина френска глина. Никой никога няма да може да ме обвини, че не обичам страната си!

По време на посещението, което беше дълго и измори краката на придворните ми дами, но не и моите, си наложих понякога да се усмихвам. Не беше лесно, защото през цялото време си мислех знаете за кого. Ах, какъв ужасен гняв изпитвах! Не исках да си спомням за нея, хиляди пъти се бях зарекла упорито, че няма да го правя. Повторих си го и преди да вляза, но въпреки всичко… Не, няма да оскверня този лист с името й. Когато човек напише нещо, то става реално, осезаемо, придобива живот. Нейното име не бива да остане

никъде, макар да знам добре, че това ще стане, може би дори повече от нашите имена, сестро. Ако вчера ме бяхте запитали какви са заслугите на тази жена, веднага бих ви отговорила: „Никакви“. Или, още по-зле, бих ви казала с недостойна отровна ирония: „Нима има заслуги, които да покаже извън леглото на баща ни и облечена с дрехи?“.

Вчера обаче, след посещението ми в порцелановата фабрика, помолих да ме оставят за миг сама в каляската. Нужно ми бе да помисля. Там признах пред самата себе си, че човек, пожелал да съществува такова място, все трябва да има някаква заслуга. Най-малко добър вкус. Знаете ли, че един алхимик от фабриката е измислил цвят специално за нея? Светлорозов, съвсем не грозен. Художниците го използват за всички предмети, поръчани от нея. А тя очевидно поръчва много. Стори ми се, че майсторите се гордеят, че са на нейно разположение, което ме наведе на мисълта, че е щедра господарка. Никога не бих повярвала, че ще го кажа, но мисля, че мадам дьо Помпадур е направила нещо добро за страната ни. Ето защо най-сетне написах името й. Знаете, достатъчно е човек да не иска да мисли за нещо, за да започне да мисли само за него. Вече ви казах, че през цялото време, докато се разхождах из фабриката, тя бе в мислите ми. А сега вече не съм там, но отново мисля за нея. Обаче не приемайте, че одобрявам сладострастията, които е извършвала и извършва с краля. Това никога няма да се случи! На мнение съм, че за да се покровителства изкуството, не е нужно да се прелюбодейства с някого. От друга страна, признавам, че има много жени, които прелюбодействат, без после да направят нищо полезно. Но по-добре да замълча, защото накрая може и да й простя.

Посещението приключи на първия етаж, където се съхраняват глината и останалите суровини. С желание да ми угоди, директорът на фабриката взе легена на един умивалник, показа ми го и ми предложи:

— Може би мадам ще склони да избере глина, от която да изработим някой желан от нея предмет? Ако ни подскажете какво предпочитате, бихме могли да го изпечем по ваше желание.

Не се наложи да се замислям.

— Бих искала една шоколатиера — отвърнах.

— А, разбира се — каза директорът. — Цяла Франция знае с каква изтънченост дамите от Версай пият шоколад.

— Да, много го обичаме. Семейна традиция — отговорих аз.

— Естествено. Нали вашите предшественички са наложили този обичай в двора?

— Точно така. Ана Австрийска, майката на моята прабаба, поръчала да донесат шоколад от Испания, когато тук още не познавали вкуса му. Тя била дъщеря на испанския крал Филип II, а по онова време единствено нашите съседи познавали достойнствата на тази изкусителна напитка. По-късно прабаба ми, Мария Тереза, го направила популярен в двореца. Тя не била много блестяща жена, макар че била съпруга на Краля Слънце. По-скоро е била най-тъжната жена, стъпвала някога в салоните на Версай. Животът в двореца не й харесвал, въпреки че била първата му господарка. Преди съпругът й да имал блестящата идея да го преобрази, мястото било просто павилион, в който прибирали оръжията за лов. Мисля, че единствените моменти на щастие за прабаба ми през целия й живот били, когато пиела шоколад. Сервирали й го в малкия си салон, далеч от протокола и помпозните ритуали, които така я потискали. Казват, че когато за първи път видяла градините на Версай от балкона на Огледалната зала, почувствала желание да скочи и да се убие. За жалост, скоро умряла, разядена от тайнствена болест. Не твърдя, че е било тъга. Тъгата във Версай е смъртоносна, ако не се намери лек за нея.

— Изненадам съм, мадам. Вие сте извор на мъдрост — каза директорът.

— Опитвам се да бъда информирана, това е всичко.

— Ще бъде истинско удоволствие да изработим за вас шоколатиера, прославяща знатните дами от рода ви, които изброихте. А също и да ви донесе щастие, ако е възможно. Какъв цвят предпочитате?

— Бял. Бялото ме успокоява.

— Много подходящо. Желаете ли да я декорираме?

— Предпочитам да е гладка. С голяма дръжка, за да е по-удобна.

— Виждам, че имате много точна идея. Нещо друго? По отношение на размера?

— Нито много голяма, нито много малка. Да побира три чашки. Всеки ден пием по толкова на следобедна закуска.

— Удоволствие е да ви служа.

— И още нещо. Без маркировка. Знам, че имате обичай да отпечатвате на съдовете инициалите на краля.

— Да, госпожо. Така пожела мадам дьо Помпа…

— Е, аз бих предпочела да не ги виждам. Мислите ли, че е възможно?

— Разбира се, мадам, така ще бъде. На мястото на инициалите ще поставим надпис, който да ви назовава като притежател на съда. Ако сте съгласна, разбира се.

— Съгласна съм.

— Дали ще отгатна, ако предположа, че за надписа предпочитате син цвят пред розовия?

— Отгатнахте. Син.

— Добър избор. Синият цвят е много приятен.

— И аз мисля така.

— Тогава, мадам, остава само да изберете материала. Ще ми окажете ли честта?

Директорът ми показа глината и пясъка и ми посочи правилното съотношение между тях — четири шепи каолин, шепа и половина кварцов пясък и една шепа от някакъв стрит камък, който на латински се нарича albus[1].

В легена се образува купчина прах.

— Това е вашата шоколатиера, мадам. Дано много години да бъде с вас — каза любезният ми водач, като я посочи. — Само след няколко часа ще можете да я ползвате.

А сега ви оставям. Шоколатиерата току-що пристигна и тръпна от нетърпение да опитам съдържанието й. Знаете какво казват: желанието за шоколад не бива да се отлага или потиска. Човек трябва да знае кога да се отдаде на изкушението.

Целувам ви с искрена обич,

Аделаид

---

[1] Albus (лат.) букв. — бял. — Б.р. ↑

СПИСЪК НА ДЕЙСТВАЩИТЕ ЛИЦА

Аделаид, мадам (1732–1800) — действителна личност. Шесто дете (четвърта дъщеря) на краля на Франция Луи XV и Мария Лешчинска, правнучка на Мария Тереза Австрийска, леля на Луи XVI, на когото е и кръстница. Културна, будна, активно участваща в политиката на своето време, тя остава неомъжена през целия си живот, протекъл в двореца Версай, където със сестрите й са познати като „Дамите“. Мадам Аделаид твърдо се противопоставя на връзката на баща си с кралската фаворитка мадам дьо Помпадур. След революцията, която довежда до смърт на гилотината на нейния осиновен племенник, на голяма част от семейството й и на кралския двор, тя е принудена да избяга и да се скита из Европа, като най-сетне се установява в Триест, където умира на 67 години.

Аурора — прислужница в дома на семейство Турул. (II)

Бомарше, Пиер Огюст Карон дьо (1732–1799) — действителна личност. Придворен, политик, стратег, шпионин и автор на известни театрални произведения като „Сватбата на Фигаро“ и „Севилският бръснар“. Активно участва във войната за независимост на Америка на страната на въстаниците със собствено финансиране и от името на френския крал. (III)

Бомонт, Шарл Женевиев Луи Огюст Андре Тимоти д’Еон (кавалер/мадмоазел Д’Еон) (1728–1810) — действителна личност, френски шпионин на служба при крал Луи XV. Полът му представлява загадка през целия му живот, тъй като съчетава личността на мъж и на жена. Авантюристът Джакомо Казанова твърди, че Д’Еон бил жена, която той прелъстил през 1771 година. Група лекари, изпратени от френския крал, се произнася в същия смисъл. В продължение на тридесет и три години се подвизава като жена в дворцовите среди на Лондон. След смъртта му се разкрива, че е имал мъжки сексуални атрибути, въпреки че не му растяла брада. С оглед на съвременната наука се счита, че това е възможен случай на хермафродизъм.

Бултерини, Аугусто (1835–1923) — италиански лиричен тенор, специализиран в изпълнението на опери на Верди. (II)

Карлос III, крал на Испания (1716–1788) — действителна личност. Трети син на Филип V, първи от брака му с Изабел Фарнези. Крал е също на Неапол и Сицилия. Управлява Испания от 1759 година до смъртта си. Сред типично просвещенските му възгледи се открояват икономическата реформа, важността на урбанизацията и интересът му към културата. През 1771 година му се ражда наследник, неговият внук Карлос Клементе Антонио (1771–1774), първороден син на бъдещия крал Карлос IV, който не доживява да седне на трона. Вместо него крал става брат му, Фернандо VII. Това събитие е отбелязано с учредяване на публичен конкурс за почтени девойки от град Барселона, което е от особена важност в сюжета на романа.

Делон, Анри (1741–1805) — шоколатиер от Байон (Франция). Участва в делегацията, посетила Барселона през 1777 година. (III)

Енрикета — прислужница в дома на Сампонс. (II)

Фернандес (?-?) — действителна личност. Барселонски шоколатиер, член на гилдията на шоколатиерите и доставчик на двора във Версай. Създава машина за производство на шоколад, събудила възхищението на гилдията на парижките шоколатиери. По тази причина през 1777 една френска делегация решава да го посети. Машината, за която не се знае почти нищо, е била изложена в сградата на гилдията на барселонските шоколатиери на улица „Сант Силвестре“. Не са известни други данни, включително и за начина й на приложение. (III)

Фидео, Падре (1715–1791) — енорийски свещеник на църквата „Санта Мария дел Мар“, покровител на Марияна. (III)

Фонт, Роса Каталина — действителна личност. Живяла е в Барселона през XVIII век. Нейният невероятен случай на дълголетие е публикуван в „Ла гасета де Барселона“. (III)

Фрей, Макс (1971) — химик, съпруг на Сара. (I)

Фрей Ровира, Айна (1998) — дъщеря на Макс Фрей и Сара Ровира.

Фрей Ровира, Пол (2001) — син на Макс Фрей и Сара Ровира.

Голоронс, Мария дел Росер (1866–1932) — съпруга на индустриалеца Родолфо Лакс, наскоро настанила се на „Пасео де Грасия“. Приятелка на доктор Волпи.(H)

Гонсалес де Базекурт, Франсиско (маркиз дьо Грини и първи граф на Асалто) (1726–1793) — действителна личност. Роден е в Ируня (Памплона), но е от фламандски произход. Сражава се срещу англичаните в Хавана, бил е адмирал на Каталония от 1777 до 1789 година. Дейността му се характеризира с благоустройство на градовете и подкрепа на изкуствата, главно на театъра.

Гийот, Виктор Филиберт (1759–1832) — секретар (и шпионин) на мадам Аделаид от Франция, член на делегацията, посетила Барселона през 1777 година. Живее във Версай, където се стреми към поста на кралски библиотекар. (III)

Ортенсия, сеньора — съпруга на изобретателя Станислао Турул и майка на Кандида. (II)

Лабе — действителна личност, шоколатиер първоначално на Луи XV, а после и на внука му Луи XVI. Живее в двореца Версай и участва в делегацията, която посещава Барселона през 1777 година. (III)

Луи XV, крал на Франция (1710–1774) — действителна личност. Наречен е от народа „многообичният Луи“ и е запомнен с многобройните си авантюри и скандали. Две от фаворитките му са сред най-прочутите и влиятелни личности в историята на Франция — мадам дю Бари и маркиза дьо Помпадур. Женен е за полякинята Мария Лешчинска, от която има десет деца, между които френския дофин Луи, баща на Луи XVI, починал, без да управлява. Сред дъщерите му, повечето от които умират неомъжени, се открояват мадам Аделаид и мадам Виктория.

Луи XVI, крал на Франция (1754–1793) — действителна личност. Управлява от 1774 до 1789 година. Прекарва целият си живот във Версай. Умира на гилотината на 21 януари 1793 година.

Мадрона — икономка в дома на Сампонс. (II)

Малезерб — френски шоколатиер, началник на парижката гилдия. (III)

Марияна (1754–1824) — търговка и производител на шоколад, съпруга на шоколатиера Фернандес. Сама управлява магазин на улица „Трес Волтес“ в Барселона, към който всички проявяват интерес. (III)

Мимо — барселонски шоколатиер, член на градската гилдия. (III)

Ортега, Хесус — шоколатиер, учител на Ориол Пайрот.

Пайрот, Ориол (1970) — самоук шоколатиер, приятел на Макс Фрей и съпругата му. (I)

Помпадур, мадам дьо (Жан-Антоанет Поасон) (1721–1764) — действителна личност. Прочута любовница на Луи XVI, покровителка на културата и изкуствата през периода на влиянието си. Основава фабриката за порцелан в Севър.

Ровира, Сара (1969) — съпруга на Макс Фрей, дъщеря на сладкари. Има магазин на улица „Архентерия“. (I)

Сампонс, Габриел (1806–1870) — майстор шоколатиер от старата школа. Има магазин на улица „Манреса“ в Барселона. Баща на Антонио Сампонс. (II)

Сампонс, Антонио (1851–1910) — син на дон Габриел Сампонс, шоколатиер от квартал „Борн“ в Барселона, собственик на шоколадова империя. (II)

Сампонс, Антониета (или Антония) (1873–1965) — единствена дъщеря на Антонио Сампонс и Кандида Турул. (II)

Турул, Станислао (1799–1873) — барселонски изобретател, проектант на машинно оборудване в периода на индустриализацията през XIX век. (II)

Турул, Кандида (1885–1951) — единствената дъщеря на Станислао Турул и на сеньора Ортенсия. Омъжена за Антонио Сампонс. (II)

Виктория, мадам (1733–1799) — действителна личност. Дъщеря на краля на Франция Луи XV и на Мария Лешчинска.

Волпи, Орасио (или Доктора) (1820–1911) — лекар, приятел на сеньора Ортенсия, почитател на операта и редовен посетител на театър „Лисео“ в Барселона. (II)

БЕЛЕЖКА НА АВТОРА

Стиховете, които Гийот рецитира в девета глава на трета част, са от произведения на Франческо Петрарка, Анжело Полициано, Пиетро Метастазио и Бенедето Гарет и са преведени свободно от автора въз основа на антологията „Италианска поезия“ на издателство „Едисионс 62“ (Барселона, 1985). Разговорът между Аурора и Кандида в главата „Трубадур“ ползва някои реплики от либретото на Франческо Мария Пиаве за операта на Верди със същото заглавие.

БЛАГОДАРНОСТИ

Авторката би желала да изрази благодарността си към някои хора и институции, на които се чувства задължена: Шавиер Кол, Нурия Ескала, Енрик Ровира, Чел Форелат, Клауди Уньо, Манел Карке, Франсиско Жил, Сантиаго Аколеа, Никол Уилдсън, Ракел Кесада, Мириам Вал, Франсеск Грасия Алонсо, Анхелес Прието, Монсерат Бланк, Тринитат Жилберт, Клаудия Марсегера, Клаудия Торес, Дени Олмедо, Анхелес Ескудеро, Шоколади „Симон Кол“, Исторически архив на град Барселона, Исторически архив на община Барселона, Музей на шоколада в Барселона, Музей „Choco-Story“ в Париж и Институт „Аматлер“. Тези страници дължат много на биографичната книга на Рожер Алиер, на Лаура Байес, Шантал Коади, Алберт Гарсия Еспуче, Нестор Аухан, Рамон Морато и Монсерат Карбонел и Естелер.

И накрая бих искала от сърце да благодаря на Сандра Бруна за изминалото време. Както и на Берта Бруна за доверието. Без тях тази история нямаше да се роди.

Издание:
Автор: Каре Сантос
Заглавие: Барселона гореща като шоколад
Преводач: Любка Славова
Година на превод: 2016
Език, от който е преведено: испански
Издание: първо
Издател: „Смарт букс“ ООД
Град на издателя: София
Година на издаване: 2016
Тип: роман
Националност: испанска
Редактор: Мария Панчева
ISBN: 978-619-7120-55-4
Адрес в Библиоман: https://biblioman.chitanka.info/books/2534

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

http://chitanka.info

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.